

Aktuálne otázky medicíny

Reforma psychiatrickej starostlivosti na Slovensku – prečo hovoríme o reforme a čo od nej očakávame

Tvorba reformy psychiatrickej starostlivosti

Snahy zmeniť psychiatrickú starostlivosť na Slovensku sa začali po Nežnej revolúcii. Už v roku 1991 sformulovala expertná skupina, vedená prof. MUDr. Jozefom Haštom, PhD., v publikácii Reforma psychiatrickej starostlivosti v SR (1). Prípravy materiálu sa zúčastnili viacerí slovenskí odborníci a autori si vyžiadali jej posúdenie aj zahraničnými expertami. Zdalo sa, že cieľ je definovaný a cesta je jasná. Napriek tomu, že z iniciatívy Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) bol v roku 2004 Národnou radou SR schválený Národný program duševného zdravia (2), ktorý sa obsahovo zhodoval s publikovanou reformou a do istej miery predstavoval záruku, že duševné zdravie na Slovensku bude prioritnou témou na riešenie. Žiaľ, nestalo sa tak! Aktivity a snahy odborníkov v oblasti duševného zdravia, pacientov a ich blízkych však neboli zastavené. Niektoré zmeny, ktoré nevyžadovali väčšiu finančnú investíciu, sa zrealizovali.

Jedným z významných úspechov je skutočnosť, že odbor psychiatria sa stále viac inkorporuje do systému zdravotnej starostlivosti ako jej integrálna súčasť.

V ostatných rokoch sa však do popredia opäť intenzívnejšie dostali snahy zmeniť systém psychiatrickej starostlivosti, ktorá už nevyhovuje požiadavkám modernej doby. V čase, keď Vláda SR vo svojom programovom vyhlásení v roku 2020 deklarovala, že sa téme duševného zdravia plánuje iniciatívne venovať, výbor Slovenskej psychiatrickej spoločnosti (SPsS) začal v prospech reformy vyvíjať viaceré aktivity. 8. septembra 2021 vyústili do rozhodnutia vytvoriť Odbornú pracovnú skupinu pre reformu psychiatrickej starostlivosti (OPS), ktorá následne začala aktívne formulovať hlavné témy reformy. Podklady čerpal z téz, ktoré získal výbor SPsS z výborov sekcií ešte začiatkom roka 2021. Súčasne vychádzala z Koncepcií zdravotnej starostlivosti v odboroch psychiatria, detská

Pokračovanie na strane 5

Z OBSAHU

Úvodník

Aktuálne otázky medicíny

Reforma psychiatrickej starostlivosti na Slovensku – prečo hovoríme o reforme a čo od nej očakávame

Pôvodná práca

Jedlé huby rastúce voľne v prírode a sekundárne mykointoxikácie

Situácia nozokomiálnych infekcií kože a slizníc na Slovensku v rokoch 1997-2018

Výskyt koaguláza negatívnych stafylokokov v nemocničnom prostredí

Aplikácie nanovláknenných materiálov pro fortifikace střevní anastomózy

Zo života SLS

Stretnutie Predsedníctva ČLS J.E.Purkyně a členov Prezídia SLS v Prahe

XII. Dvorana slávy popredných osobností slovenskej medicíny Slovenskej lekárskej spoločnosti

Z odborných spoločností

50. výročie prvej transplantácie obličky na Slovensku

Detské kardiocentrum bilancuje 30 rokov - zachránilo život tisícom detí z celého Slovenska

Jubilejný 60. ročník Dérerovho memoriálu a Dérerovho dňa

Medaila Slovenskej internistickej spoločnosti

16. vedecká konferencia venovaná pamiatke prof. MUDr. Rudolfa Koreca, DrSc.

Slovenská spoločnosť klinickej biochémie (SSKB) – jej činnosť v prvom polroku 2022

Kurzy zručností pre vedeckú prácu mladých vedeckých pracovníkov

Právne okienko

Kronika Monitoru medicíny SLS

Z histórie medicíny

Predstavujeme nové knihy

Program Spolku slovenských lekárov v Bratislave október – december 2022

Kalendár odborných podujatí SLS na II. polrok 2022

Medaila Slovenskej internistickej spoločnosti. Medailu podľa návrhu prof. MUDr. J. Payera, PhD, MPH, FRCP, vytvoril akad. sochár Marián Polonský. Na avere dominuje symbol internej medicíny – fonendoskop, v užšom reliéfe sú zobrazené vnútorné orgány človeka. Na reverze je zobrazené antické sympóziu o vnútornom lekárstve (vpravo Asclepius s dcérou Hygieiou, srdce predstavuje Asklepiova manželka Epione, s úctou sa prizera adept medicíny). Medailu vyrazila Mincovňa v Kremnici (materiál tombak 90 mm).

Milgamma® N cps

- regeneruje poškodené nervy¹
- má analgetický účinok¹

Kombinácia NSA s vysokými dávkami vitamínov skupiny B

Synergický analgetický účinok^{2, 3}
Rýchlejší nástup účinku analgetickej liečby⁴

**Skrátenie
analgetickej
liečby**

Možnosť zníženia dávky NSA na polovicu
pri zachovaní toho istého analgetického účinku^{3, 5}

**Zníženie
rizika rozvoja
nežiaducich
účinkov NSA**

obsahuje
benfotiamín

Milgamma® N

1 kapsula obsahuje:
40 mg benfotiamínu
90 mg vitamínu B₆
250 µg vitamínu B₁₂

zvyčajné dávkovanie:
1 kapsula 3 – 4-krát denne
veľkosť balenia: 100, 50, 20 cps.
Vol'nopredajný liek!

Milgamma®

1 tableta obsahuje:
50 mg benfotiamínu
250 µg vitamínu B₁₂

zvyčajné dávkovanie:
1 tableta 3 – 4-krát denne
veľkosť balenia: 100, 50, 20 tbl.
Vol'nopredajný liek!

obsahuje
benfotiamín

Skrátená informácia o lieku Milgamma® N kapsuly: Zloženie a lieková forma: benfotiamín 40 mg, pyridoxínium-chlorid 90 mg, kyanokobalamin 0,25 mg v 1 kapsule. **Indikácie:** Zápalové a bolestivé ochorenia nervov, napr. diabetická a alkoholová polyneuropatia, migréna, bolestivé nablňnutia svalov, bolestivé postihnutie koreňov periférnych nervov, skalenový syndróm, syndróm rameno-ruka, pásový opar (herpes zoster), paréza tvárového nervu. Pri predĺženej rekonvalescencii a v geriatrici. **Dávkovanie:** Ak liekár neurčí inak, užíva sa 1 kapsula 3 – 4-krát denne. V ťažších prípadoch a ak je odpoveď na liečbu obzvlášť dobrá, stačí užívať 1 – 2 kapsuly denne. Kapsula sa má prehltnúť celá po jedle s malým množstvom tekutiny. Milgamma N sa používa na liečbu dospelých pacientov. **Kontraindikácie:** Precitlivenosť na liečivá alebo na ktorúkoľvek z pomocných látok. **Osobitné upozornenia:** Milgamma® N môže vyvolať neuropatie, ak sa užíva dlhšie než 6 mesiacov. Pri vysokom dávkovaní môže glycerol, ktorý sa nachádza v lieku, spôsobiť bolesti hlavy, podráždenie žalúdka a hnačku. Pacienti so zriedkavými dedičnými problémami intolerancie fruktózy nesmú užívať tento liek. **Liekové a iné interakcie:** Terapeutické dávky vitamínu B₆ môžu znížiť účinok L-dopy. Pozri Súhrn charakteristických vlastností lieku Milgamma® N kapsuly. **Nežiaduce účinky:** Pozri Súhrn charakteristických vlastností lieku Milgamma® N kapsuly. **Fertilita, gravidita a laktácia:** Denný príjem vitamínu B₆ do 25 mg je počas tehotenstva a v období laktácie bezpečný. Liek obsahuje 90 mg vitamínu B₆ v 1 kapsule, preto sa nemá podávať počas gravidity a laktácie. **Veľkosť balenia:** 20, 50, 100 kapsúl. Nie všetky veľkosti balenia musia byť uvedené na trh. **Držiteľ rozhodnutia o registrácii:** Wörwag Pharma GmbH & Co. KG, Flügelfeld-Allee 24, 71034 Böblingen, Nemecko. **Registračné číslo:** 86/0672/95-S. **Dátum poslednej revízie textu:** Február 2022 **Spôsob výdaja:** Vol'nopredajný liek.

Skrátená informácia o lieku Milgamma® obalené tablety: Zloženie a lieková forma: benfotiamín 50 mg, kyanokobalamin 0,25 mg v 1 obalenej tablete. **Indikácie:** Ochorenia nervov rôzneho pôvodu, neuropatie a polyneuropatie (diabetická, alkoholová a pod.), neuralgie, neuritidy, pásový opar (herpes zoster), paréza nervu facialis, poškodenie srdcového svalstva následkom nedostatku vitamínu B₆, reumatické ťažkosti, bolesť svalov, pri príznakoch nadmerného preťaženia a v rekonvalescencii. **Dávkovanie:** Užíva sa celá (nerozhrýznutá) 1 obalená tableta 3 až 4-krát denne. V ťažších prípadoch ako roborans a v rekonvalescencii stačí užívať 1 – 2 obalené tablety. Obalené tablety sa majú prehltnúť celé po jedle a zapíť malým množstvom tekutiny. Milgamma sa používa na liečbu dospelých pacientov. **Kontraindikácie:** precitlivenosť na liečivá alebo na ktorúkoľvek z pomocných látok lieku. V prípade ilea. **Osobitné upozornenia:** Pacienti so zriedkavými dedičnými problémami galaktózy intolerance, lapónskeho deficitu laktázy alebo glukózo-galaktózy malabsorpcie nesmú užívať tento liek. Pacienti so zriedkavými dedičnými problémami fruktózy, glukózo-galaktózy malabsorpcie alebo deficitu sacharázy a izomaltázy nesmú užívať tento liek. Vzhľadom na prítomnosť ricínového oleja v lieku sa u pacientov môže vyskytnúť vracanie, nauzea, bolesti brucha a pri vysokom dávkovaní má liek laxatívny účinok. U pacientov so psoriázou sa liečba Milgammaom má začať len po dôkladnom posúdení prínosu/rizika, pretože kyanokobalamin môže zhoršiť kožné príznaky. Kapsuly obsahujú potravinárske farbivo amarant (E 123), ktoré môže vyvolať alergické reakcie. **Liekové a iné interakcie:** Resorpciu kyanokobalamínu znižujú kolchicín, aminoglykozidové antibiotiká (napr. neomycín), kyselina paminosalicilová, antiepileptiká (napr. fenytoín, fenobarbital a primidón), cholestyramín, lieky s predĺženým uvoľňovaním draslíka, metyldopa, inhibitory žalúdočnej kyseliny (napr. omeprazol, cimetidín), alkohol, prípadne perorálne antidiabetiká biguanidového typu. Pozri Súhrn charakteristických vlastností lieku Milgamma® obalené tablety. **Nežiaduce účinky:** Pozri Súhrn charakteristických vlastností lieku Milgamma® obalené tablety. **Fertilita, gravidita a laktácia:** Počas gravidity a laktácie sa odporúča denný príjem vitamínu B₆ (tiamínu) 1,4 až 1,6 mg a kyanokobalamínu 4 µg. Dávka tiamínu môže byť počas gravidity prekročená len vtedy, ak je u pacientky potvrdený deficit tiamínu, keďže bezpečnosť podávania vyšších dávok ako sú odporúčané denné dávky nebola doteraz stanovená. Pri kyanokobalamíne sa pri vyššom dávkovaní nedokázal škodlivý účinok. Tiamín a kyanokobalamin prestupujú do materského mlieka. **Veľkosť balenia:** 20, 50, 100 obalovaných tabliet. Nie všetky veľkosti balenia musia byť uvedené na trh. **Držiteľ rozhodnutia o registrácii:** Wörwag Pharma GmbH & Co. KG, Flügelfeld-Allee 24, 71034 Böblingen, Nemecko. **Registračné číslo:** 86/0671/95-S. **Dátum poslednej revízie textu:** Január 2022 **Spôsob výdaja:** Vol'nopredajný liek.

Literatúra: 1. SPC lieku Milgamma N kapsuly, www.sukl.sk, 12. 09. 2022. 2. Ponce-Monter HA, Ortiz ML, Garza-Hernández AF, Monroy-Maya R, Soto-Rios M, Carrillo-Alarcón L, Reyes-García G, Fernández-Martínez E. Efect of Didofenac with B Vitamins on the Treatment of Acute Pain Originated by Lower-Limb Fracture and Surgery. Pain Res Treat. 2012; 2012: 104782. 3. Mibielli MA, Geller M, Cohen JC et al.: Didofenac plus B vitamins versus diclofenac monotherapy in lumbago: the DOLOR study. Current Medical Research and Opinion, vol 25, no. 11, pp. 2589–2599, 2009. 4. Medina-Santillan R, Pérez-Flores E, Mateo-García E et al.: A B-vitamin mixture reduces the requirements of diclofenac after to nolectomy: a double-blind study. Drug Dev 66: 36–39, Res 2006. 5. Beltrán-Montoya JJ, Herreiras-Canedo T, Arzola-Panagusa A, Vadiño-Ortega F, Dueñas-García OF, Rico-Oherra H: A randomized, clinical trial of ketorolac tromethamine vs ketorolac tromethamine plus complex B vitamins for cesarean delivery analgesia. Saudi J Anaesth. 2012 Jul-Sep; 6(3): 207–212.

Pred predpísaním, odporúčaním lieku si prečítajte, prosím, Súhrn charakteristických vlastností lieku, ktorý získate na www.sukl.sk alebo na adrese:

Wörwag Pharma Slovensko s.r.o., Ivanská cesta 30/B, 821 04 Bratislava, tel. 02/ 44 88 99 20, info@woerwagpharma.sk, www.woerwagpharma.sk

MONITOR MEDICÍNY SLS

Časopis určený pre účastníkov
sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov
vydáva Slovenská lekárska spoločnosť

Redakčná rada:

Šéfredaktor:

Dr.h.c. prof. MUDr. Ján Breza, DrSc., MHA, MPH
janbreza@gmail.com

Vedúci odborný redaktor:

Prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.
marian.bernadic@fmed.uniba.sk

Tajomníčka redakcie:

PhDr. Želmíra Mácová, MPH
macova@sls.sk

Redakčná rada:

Doc. MUDr. Jozef Babala, PhD.
jozef.babala@gmail.com

MUDr. Ľuboslav Beňa, PhD.
luboslav.bena@unlp.sk

Dr.h.c. prof. MUDr. Štefan Durdík, PhD., MHA
stefan.durdik@fmed.uniba.sk

Prof. MUDr. Jozef Glasa, CSc., PhD.
jozef.glasa@szu.sk, jozef_glasa@yahoo.com

Doc. MUDr. Eva Gonçalvesová, CSc., FESC
eva.goncalvesova@nusch.sk

Doc. MUDr. Ľubomíra Izáková, PhD.
lubomira.izakova@gmail.com

Prof. MUDr. Pavol Jarčuška, PhD.
jarcuska@gmail.com

Doc. MUDr. Milan Kuchta, CSc.
kuchta@mail.viapt.sk

MUDr. Štefan Laššán, PhD., MPH
lassanstefan@outlook.sk, lassan@ru.unb.sk

Prof. MUDr. Ivica Lazúrová, DrSc., FRCP
ivica.lazurova@upjs.sk

MUDr. Peter Makara, MPH
peter.makara@gmail.com

Prof. MUDr. Juraj Payer, PhD., MPH, FRCP, FEFIM
payer@ru.unb.sk

Doc. MUDr. Peter Pružinec, CSc., mim. prof.
peter.pruzinec@szu.sk

MUDr. Ľubomír Skladaný, PhD.
lubomir.skladany@gmail.com

Prof. MUDr. Ján Slezák, DrSc.
jan.slezak@savba.sk

Doc. MUDr. Ivan Solovič, CSc.
ivan.solovic@vhagy.sk

Prof. MUDr. Peter Stanko, PhD.
peter.stanko@ousa.sk

Prof. MUDr. Stanislav Španík, CSc., MHA
stanislav.spanik@ousa.sk

Prof. MUDr. Mária Štefkovičová, PhD., MPH
stefkovicova@gmail.com

Doc. MUDr. Zuzana Žilinská, PhD., MHA, MPH
zilinskazu@gmail.com

EV 4135/10

Redakcia: Monitor medicíny SLS
Slovenská lekárska spoločnosť, občianske združenie
Čukrová 3, 813 22 Bratislava
E-mail: secretarysma@sls.sk

Časopis je zaradený v databáze
Bibliographia medica Slovaca (BMS)
a v citačnej databáze CiBaMed.

IČO vydavateľa: 00178 624

Periodicita: dve dvojčísla ročne
Dátum vydania: september 2022

Uzavierka čísla 1-2/2023 bude 20. decembra 2022.

Grafická úprava a tlač:
Gerthofer, Struhárova 2, Zohor
www.gerthofer.sk

Úvodník

Na aktuálnu tému

Vážení čitateľa Monitoru medicíny SLS, milí priatelia,

bol som poverený napísať niečo aktuálne do tohto úvodníka, čo mi bolo ctou, no zároveň záväzkom hlbšie sa zamyslieť pri voľbe témy. Dovolil som si zvoliť stomatológiu, po novom zubné lekárstvo. Prečo? Slovenská komora zubných lekárov (SKZL) oslávila v tomto roku 30. výročie svojho vzniku (3. apríl 1992), pričom jej Prezídium SLS pri tejto príležitosti udelilo Medailu založenia Spoločnosti lekársko-slovanskej v Pešti. Zároveň SKZL je subjekt úzko spolupracujúci s dvomi organizačnými zložkami SLS – **Slovenskou stomatologickou spoločnosťou a Slovenskou spoločnosťou oro-maxilofaciálnej chirurgie**. Okrem týchto argumentov sa uplatnil pri voľbe témy ešte jeden praktický dôvod – **orálne zdravie**, ktoré sa iste týka vo väčšej či menšej miere každého z nás.

V povedomí laickej, ale často aj odbornej verejnosti, dominuje **zubný kaz a jeho následky**, ako napr. pulpitída, prípadne periostitída sánky alebo čeluste, ktoré sú spojené s intenzívnymi bolesťami. Menej sa myslí na **marginálnu parodontitídu**, pri ktorej sú bolesti aj v pokročilých štádiách len mierne, skôr sa prejavuje krvácaním ďasien s postupne narastajúcou kývavosťou zubov a je typická pre vyššie vekové skupiny. Obidva tieto základné patologické procesy sú spôsobené akumuláciou zubného povlaku – plaku, buď v ryhách, či v medzizubových priestoroch alebo v oblasti krčka zuba a môžu viesť v konečnom dôsledku napriek náročnej endodontickej alebo parodontologickej terapii k strate zubov. Tu sa dostávame k nahrádzaniu chýbajúcich zubov, teda k **zubnej protektike**, na ktorú sa v populácii neustále zvyšujú nároky. Už pacientom nestačí len získanie dostatočne žuvacej schopnosti, obnovenie estetického vzhľadu a fonačnej funkcie. Nie je zriedkavosťou, že sa aj vo vyššom veku ľudia neuspokojia so snímateľnými protézami, ale sa dožadujú fixných zubných náhrad – mostíkov. Preto sa stále viac dostáva do popredia aplikácia **dentálnych implantátov**, ktoré tieto riešenia za vhodných podmienok umožňujú aj u kompletne bezzubých pacientov, no zároveň sa môžu komplikovať periimplantitídou.

Dentálna, resp. lepšie **orálna fokálna infekcia**, ako učil prof. MUDr. Vladimír Javorca, CSc., je známa buď v chronickej forme, kde sa uplatňujú imunologické a toxické mechanizmy, alebo ako akútna tranzitná bakteriémia s jej následkami. Tu treba spomenúť jej význam hlavne u kardiochirurgických či ortopedických pacientov a pacientov s transplantovanými orgánmi, napr. obličkami. (Mimochodom 22. júna tohto roka sme si pripomenuli **50 rokov transplantácií obličiek v Bratislave** na slávnostnom odbornom seminári. O tejto významnej udalosti podrobnejšie informujeme na inom mieste.) No orálna fokálna infekcia v širšom ponímaní už nezahŕňa len devitálne zuby (strata vitality zubnej drene) alebo vitálne zuby s marginálnou parodontitídou, ale aj „zuby“ s periimplantitídou.

Veľmi aktuálnou je **čelustnoortopedická liečba**, po starom ortodoncia. Nejde už len o dokonalosť usporiadania zubov v zubných oblúkoch a správne medzičelustné vzťahy. Do popredia sa dostáva chrup v kontexte celkovej tvárovej estetiky. Výrazne sa pritom využíva výpočtová technika, telemedicínsky manažment, skenovanie a 3D tlač. Tieto aspekty sa potom prenášajú aj do medziodborovej spolupráce v rámci **ortognátnej chirurgie**.

Ešte jedna poznámka k orofaciálnej onkológii. **Skvamocelulárny karcinóm ústnej dutiny**, najmä v jej prednej časti, je pomerne dobre dostupný vyšetreniu a teda mal by byť včas zistiteľný a liečiteľný. Žiaľ, štatistiky ukazujú, že väčšina pacientov prichádza často až v pokročilých štádiách. Kde môže byť príčina? Študenti zubného lekárstva, ale tiež všeobecného lekárstva, sú v rámci výučby vedení k onkologickej ostražitosťi, k správne systematickému vyšetreniu slizníc ústnej dutiny a lymfatických uzlín krku. Rovnako sa týmto oblastiam venuje pozornosť pri vstupných ambulantných vyšetreniach a pri každej hospitalizácii. **Preventívne prehliadky chrupu** sú u dospelých povinné raz ročne, vzťahujú sa aj na bezzubých pacientov s dôrazom na prekancerózne stavy slizníc, najmä leukoplakie a erytroplakie. Teda ak by všetci pacienti chodili preventívne (v realite je ich len okolo 40%) a vyšetrenia v rámci ambulantnej starostlivosti a hospitalizácií by sa vykonávali s príslušnou dôkladnosťou, neskorá diagnostika by mala byť zriedkavá.

Peter Stanko
Prezident Slovenskej spoločnosti
oro-maxilofaciálnej chirurgie, o.z. SLS

Obsah Monitor medicíny SLS č. 3–4/2022

Úvodník

Peter Stanko

Aktuálne otázky medicíny

Reforma psychiatrickej starostlivosti na Slovensku – prečo hovoríme o reforme a čo od nej očakávame
Ľubomíra Izáková

Pôvodná práca

Jedlé huby rastúce voľne v prírode a sekundárne mykointoxikácie

Peter Gavorník, Andrej Dukát, Ľudovít Gašpar

Situácia nozokomických infekcií kože a slizníc na Slovensku v rokoch 1997–2018

Elena Marušáková, Henrieta Hudečková

Výskyt koaguláza negatívnych stafylokokov v nemocničnom prostredí

Katarína Čurová, Nikola Babjaková, Mária Nagyová, Vladimír Hrabovský, Ladislav Tomčo, Tamara Kulhaneková, Radoslav Rusnák, Leonard Siegfried

Aplikácie nanovláknenných materiálov pro fortifikace střevní anastomózy: Slibná prevence anastomotického leaku a peritoneálních adhezí

Markéta Klíčová, Jachym Rosendorf, Jana Horáková, Václav Liška

Z činnosti SLS

Stretnutie členov Predsedníctva Českej lekárskej spoločnosti

J.E. Purkyně s členmi Prezidia Slovenskej lekárskej spoločnosti a účasť na 64. Purkyňovom dni v Libochovicích

Ján Breza, Želmíra Mácová, Marián Bernadič

XII. Dvorana slávy popredných osobností slovenskej medicíny Slovenskej lekárskej spoločnosti

Ján Breza, Želmíra Mácová

Z odborných spoločností

Medaila Slovenskej internistickej spoločnosti

Marián Bernadič, Marián Polonský

Medzinárodné nefrologické sympóziu venované pamiatke prof. MUDr. Miroslava Mydlíka, DrSc. (1932–2018) (21.–22. september 2022 Košice)

Želmíra Mácová

Blahoželanie k udeleniu štátnych vyznamenaní

Ján Breza, Želmíra Mácová

50. výročie prvej transplantácie obličky na Slovensku

Ján Breza, ml., Zuzana Žilinská, Martin Chrastina, Ján Breza

Detské kardiocentrum bilancuje 30 rokov – zachránilo život tisícom detí z celého Slovenska

Tomáš Turčan

Jubilejný 60. ročník Dérerovho memoriálu a Dérerovho dňa

Ivica Lazúrová, Želmíra Mácová

70-ročné jubileum Spolku lekárov Ponitrie

Emil Bakoš, Daniel Magula

16. vedecká konferencia venovaná pamiatke prof. MUDr. Rudolfa Koreca, DrSc.

Marta Korecová, Peter Novodvorský

Slovenská spoločnosť klinickej biochémie (SSKB) – jej činnosť v prvom polroku 2022

Hedviga Pivovarníková

Kurzy zručností pre vedeckú prácu mladých vedeckých pracovníkov

Ljuba Bachárová, Zora Krivošíková, Marta Kollárová, Allan Böhm

Blahoželanie novovymenovaným profesorom

Marián Bernadič

Právne okienko

Ďalšie vzdelávanie zdravotníckeho pracovníka

Mária Mistríková

Oznam

Povinnosť odborných spoločností viesť zoznam odborných vzdelávacích podujatí
Sekretariát SLS

Kronika Monitoru medicíny SLS

Poézia a medicína ako sestry (K životnému jubileu lekára a básnika Karola Kapellera)
Jozef Čizmarík

K významnému životnému jubileu doc. MUDr. Evy Valovičovej, CSc.

Alena Svobodová, Vladimír Heriban, Daniel Magula

K životnému jubileu univerzitnej profesorky Ing. Zdeňky Ďuračkovej, PhD.

Ladislav Turecký

MUDr. Viliam Rus - 80 rokov života
Štefan Farský

Zomrel profesor MUDr. Igor Riečanský, DrSc. (10. 5. 1938–7. 3. 2022)

Marián Bernadič, Ján Breza, Želmíra Mácová

Opustil nás velikán slovenskej pneumológie a ftizeológie prof. MUDr. Peter Krištúfek...

Ivan Solovič, Štefan Laššán

MUDr. Stanislav Fabuš

(2. 10. 1935, Nemšová - 25. 3. 2022, Martin)

Miroslav Ferenčík

In Memoriam Per Hyltoft Petersen

Gustáv Kováč, Anna Porubenová, Michal Farkaš, Pavel Blažíček

Rozlúčili sme sa s MUDr. Želmírou Fetisovovou, PhD.

Katarína Adamicová

Z histórie medicíny na Slovensku

Prvá prednáška z lekárskej chémie na Lekárskej fakulte UK v Bratislave
Jozef Čarský

Spomienky na profesora MUDr. Teodora Schwarza (130. výročie narodenia)

Ján Buchanec

Ako boli pred 75 rokmi kategorizovaní zdravotnícki pracovníci

Ján Buchanec

Predstavujeme nové knihy

J. Breza a kol.: Odkbery a transplantácie obličiek
Marián Bernadič

Krajčík Š., Dúbrava M., Bartošovič I., Mikus P. a kol.: Geriatria
Beata Mladosičová

Štefan Luby: Naša národná akadémia
Ján Slezák

Vojtech Ozorovský (zostavovateľ): Dejiny lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. II. časť

Marián Bernadič

Katarína Adamicová (zost.):

Ján Buchanec - Spomienky profesora

Marián Bernadič

Ostatníková D. a kol.: Autizmus od A po S.

Marián Bernadič

Jozef Chovanec: Naši lekári a ich vzdelávacie aktivity

Výbor spolku lekárov Bardejov

Program Spolku slovenských lekárov v Bratislave

október – december 2022

Kalendár odborných podujatí SLS na II. polrok 2022

Aktuálne otázky medicíny

Reforma psychiatrickej starostlivosti na Slovensku – prečo hovoríme o reforme a čo od nej očakávame

Ľubomíra Izáková

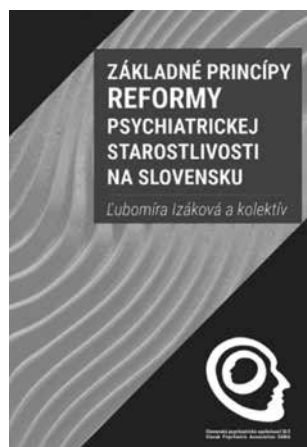
Psychiatrická klinika LF UK a UN Bratislava

Pokračovanie zo strany 1

humanizácie ústavnej starostlivosti v odbore psychiatria, ktoré sa v tom období aktualizovali (3, 4, 5, 6). Dôležitú inšpiráciu a podporu tiež získavala od expertnej odbornej skupiny WPA – EPA – SPsS, ktorá pracovala paralelne a lídri svetovej psychiatrie tak napomáhali s prepojením slovenských reformných plánov s funkčnými zreformovanými systémami psychiatrickej starostlivosti vo svete.

V období od decembra 2021 do februára 2022 členovia OPS sformulovali publikáciu „Základné princípy reformy psychiatrickej starostlivosti na Slovensku“ (7) (obr. 1).

Obrázok 1. Izáková Ľ. a kol.: Základné princípy reformy psychiatrickej starostlivosti na Slovensku (7).

Publikácia predstavuje akúsi navigáciu v komplexných zmenách, ktoré sa počas reformy plánujú realizovať. Výbor SPsS reformné zámery dňa 16. 2. 2022 schválil a až do vydania publikácie v júni 2022 boli uverejnené na webovej stránke SPsS s ponukou vyjadrenia sa k textu pre členov spoločnosti. Zároveň dokument predložil Ministerstvu zdravotníctva SR (MZ SR) spolu s návrhom memoranda o spolupráci medzi SPsS a MZ SR na reforme psychiatrickej starostlivosti. Toto memorandum bolo 6. júna 2022 podpísané. Dňa 22. júna 2022 počas WPA – EPA – SPsS okrúhleho stola, ktorý sa konal v Bratislave a zúčastnili sa

ho osobnosti svetovej psychiatrie prof. Afzal Javed, prezident World Psychiatric Association (WPA), prof. Peter Falkai, prezident European Psychiatric Association (EPA), prof. Danuta Wasserman, budúca prezidentka WPA a bývalá prezidentka EPA, Dr. Julian Beezhold, vedec-ký sekretár EPA a prof. Norman Sartorius, bývalý prezident WPA, EPA a Sekcie duševného zdravia WHO, im bola publikácia predstavená. Prezident EPA prof. Falkai zabezpečil preklad publikácie do anglického jazyka, aby sa stala základom pre reformné aktivity v členských krajinách.

Cieľ reformy psychiatrickej starostlivosti na Slovensku

Cieľom reformy psychiatrickej starostlivosti na Slovensku je zmena systému poskytovania starostlivosti v odbore psychiatria. Táto zmena má byť súčasťou dvoch komplexnejších reforiem: reformy zdravotnej starostlivosti a reformy starostlivosti o duševné zdravie. Až po ich vzájomnom prepojení sa dosiahne cieľ kvalitnejšej a dostupnejšej starostlivosti o duševné zdravie od prevencie rozvoja psychických porúch až po liečbu najťažších stavov.

Oblasti, ktorých sa týka reforma psychiatrickej starostlivosti na Slovensku:

- destigmatizácia psychických porúch a psychiatrickej starostlivosti,
- doplnenie nových služieb a zvýšenie dostupnosti psychiatrickej starostlivosti,
- previazanie zdravotnej a sociálnej starostlivosti a definovanie cesty pacienta v ambulantnej a ústavnej psychiatrickej starostlivosti,
- zavádzanie nových prístupov v diagnostike a liečbe psychických porúch,
- modernizácia a humanizácia psychiatrickej starostlivosti (7).

Výskyt duševných porúch celosvetovo stúpa, mnohí ľudia s duševnými poruchami však nevyhľadajú odbornú pomoc (8). Dôvody sú rôzne. Tými najčastejšie uvádzanými sú stigmatizácia psychických porúch a celkovo psychiatrie, ale aj neznalosť prejavov psychických porúch a ich liečby, kedy a kde vyhľadať pomoc. V Európskej únii zažije nejakú formu psychickej poruchy aspoň raz za život približne jeden zo siedmich ľudí. Z dostupných údajov

možno odhadnúť, že na Slovensku v roku 2017 trpel každý deviaty obyvateľ Slovenska jednou alebo viacerými duševnými poruchami (9). V roku 2020 bolo vo všetkých psychiatrických ambulanciách na Slovensku vyšetrených 364 464 pacientov (približne 6 % z celkového počtu všetkých obyvateľov Slovenska) a z nich 17 % po prvýkrát v živote. Najčastejšími diagnózami boli poruchy nálady (33%), neurotické poruchy (26%), organické poruchy (20%) a závislosti (10%) (10).

Dôvody pre reformu psychiatrickej starostlivosti

Dôvodov pre reformu psychiatrickej starostlivosti je viac. Prvým je skutočnosť, že systém organizácie starostlivosti o ľudí s duševnými poruchami je na Slovensku nedostatočne efektívny. Psychiatrická starostlivosť na Slovensku nie je dostupná v dostatočnej miere. Zvyšujúci sa počet ľudí s psychickými poruchami je v súčasnosti zvýraznený následkami prebiehajúcej pandémie, blízkeho vojnového konfliktu či starnutím celosvetovej populácie. Absentujú odborníci, najväčšími nedostatkami trpí starostlivosť o špeciálne skupiny pacientov, najmä o deti a seniorov. Spôsob, akým je prepojená ambulantná a ústavná psychiatrická starostlivosť, neumožňuje v dostatočnej miere doliečenie pacientov, ktorí potrebujú pre reziduálne príznaky farmakoterapiu prepojiť s ďalšími službami, t. j. s rôznymi formami psychoterapie a psychosociálnej rehabilitácie. Zlepšiť túto situáciu umožní vytvorenie nových ambulantných služieb komunitnej psychiatrie a definovanie individuálnej cesty pacienta, vrátane personalizovanej starostlivosti tak, aby mu umožnili čo najvyššiu kvalitu života a stupeň zotavenia, aby dokázal prekonať či prijať následky svojho ochorenia a vybudovať si nový zmysel života. Zároveň je dôležité vytvoriť chýbajúce prepojenie so sociálnymi službami. Súčasný systém starostlivosti nezabezpečuje dostatočnú podporu pacientov v ich prirodzenom prostredí. Ani ústavná psychiatrická starostlivosť nebola dlho modernizovaná, je potrebné ju humanizovať. Vyžaduje sa upresniť aj pravidlá pre výkon súdnej psychiatrie. Nevyhnutným predpokladom funkčnosti systému psychiatrickej starostlivosti je multidisciplinárna spolupráca v tímoch, naprieč jednotlivými zložkami zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb, a tiež v rámci komunity. Veľmi dôležitý je do rozhodovacieho procesu v diagnostike a liečbe duševných porúch aktívne zapojiť pacienta (7).

Komunitná psychiatrická starostlivosť

Ako už bolo spomenuté, jedným z hlavných zámerov reformy je vytvoriť funkčnú sieť komunitných psychiatrických zariadení, ktoré budú prepájať ambulantnú a ústavnú zdravotnú starostlivosť. Zabezpečia kompletnú zdravotnú starostlivosť o duševné zdravie prepojenú so sociálnymi službami. Ich cieľom bude zlepšiť

Predstavujeme novú medailu Slovenskej internistickej spoločnosti

Medaila Slovenskej internistickej spoločnosti

Predstavovať majstra Mariána Polonského našim čitateľom netreba. Vytvoril celý rad príležitostných a pamätných medailí, ktoré získali významné ocenenia doma i v zahraničí. Medaily predstavujeme postupne v našom časopise aj so stručným opisom autorovej inšpirácie k danej téme, ktorá vychádza z predstáv zadávateľov medaile. Autor zobrazil internistov a ich významných predchodcov v kontinuite troch tisícročí.

Averz. Na averze medaily podľa dohody s predstaviteľmi SIS dominuje zobrazenie fonendoskopu, ako je aj na logu spoločnosti. Na pozadí fonendoskopu sú v nižšom reliéfe zoradené vnútorné orgány človeka zhora od pľúc, cez srdce, pečeň a žlčník, žalúdok, slezinu a pankreas až po tenké a hrubé črevo a konečník. Dominujúci nápis Slovenská internistická spoločnosť je v kruhovitom horného oblúka medaily. Logo a nápis „SIS“ v dolnej časti medaily poukazuje na to, že SIS je integrálnou zložkou Slovenskej lekárskej spoločnosti od svojho vzniku. Vpravo je logo a nápis v angličtine SkMA Slovak medical association. Značka Mincovne Kremnica, kde bola medaila razená (materiál tombak 90 mm), je umiestnená takmer celkom na dolnom okraji vľavo a značka signatúry autora vpravo dole.

funkčnosť pacienta s reziduálnymi príznakmi duševnej poruchy, podporiť jeho zotavenie a začleniť ho do aktívneho života v jeho prirodzenom prostredí, súčasne pozitívne ovplyvniť priebeh a zlepšiť prognózu ochorenia.

V súčasnosti s výnimkou insuficientnej siete psychiatrických stacionárov, ktorých financovanie je nedostatočné, komunitná psychiatrická starostlivosť na Slovensku neexistuje. Vytvorenie a doplnenie siete psychiatrických stacionárov, v rámci ktorých vzniknú rôzne liečebno-rehabilitačné programy, odľahčí existujúce psychiatrické ambulancie, a to o zdravotnú starostlivosť o pacientov s duševnými poruchami v štádiách, kedy je potrebný ich intenzívny zdravotno-sociálny manažment. Využívať budú ambulantnú psychiatrickú liečbu prepojenú s rôznymi formami psychoterapie a psychiatrickej a psychosociálnej rehabilitácie, ktorá im bude „ušíť na mieru“. U hospitalizovaných pacientov dôjde k skráteniu alebo predĺženiu potreby ďalšej hospitalizácie. Vyššia dostupnosť psychiatrických ambulantných vyšetrení umožní doteraz neliečeným pacientom skoršiu diagnostiku a začiatok liečby.

Komunitné psychiatrické zariadenia budú poskytovať služby aj užívateľom v ich prirodzenom prostredí (doma, v sociálnom zariadení a pod.), najmä v tých prípadoch, kedy z dôvodu duševnej poruchy necítia potrebu či nedokážu vyhľadať psychiatrickú starostlivosť. Sieť komunitných psychiatrických zariadení by sa mala formovať na základe regionálnej potreby.

Zmenou systému starostlivosti ľudí s duševnou poruchou sa dosiahne:

- vyššia dostupnosť ambulantnej psychiatrickej starostlivosti, včasnejšia diagnostika duševných porúch a ich relapsov,
- vytvorenie nových prístupov a služieb na liečbu a podporu pacienta,
- skrátenie dĺžky hospitalizácie, zníženie počtu hospitalizácií a pokles potreby dlhodobej inštitucionalizácie pacienta,
- podpora vzdelávania a zamestnanosti, prevencia práceneschopnosti a následnej invalidizácie pacienta, odvrátenosť úmrtí,
- maximálna možná inklúzia pacienta do spoločnosti,
- rešpektovanie práv pacienta v súlade so záväznými medzinárodnými dohovormi o ľudských právach,
- plnohodnotné partnerstvo pacientov a ich rodinných príslušníkov vo všetkých podstatných rozhodovacích procesoch, týkajúcich sa diagnostiky, liečby, pomoci a podpory (7).

Humanizácia psychiatrickej starostlivosti

Dôležitým zámerom reformy psychiatrickej starostlivosti je presadzovanie nemoralizujúceho, nestigmatizujúceho a nediskriminujúceho prístupu k ľuďom s duševnými poruchami, ku ktorému významnou mierou prispieje

humanizácia ústavnej psychiatrickej starostlivosti. Povedie k vytvoreniu čo najprirodzenejšieho prostredia, v ktorom je poskytovanie zdravotnej starostlivosti založené na vzájomnej dôvere, rešpekte, dôstojnosti a dobrom terapeutickom vzťahu. Najdôležitejším aspektom humanizácie je minimalizovať utrpenie pacienta a maximalizovať jeho pohodu počas hospitalizácie, čím sa optimalizujú podmienky pre jeho úspešnú liečbu, skrátenie hospitalizácie a tiež prevenciu inštitucionalizácie. Zároveň je dôležité zlepšiť pracovné podmienky personálu, aby mohol svoju prácu vykonávať v prostredí, kde má zabezpečené svoje potreby a bezpečnosť. Bolo by pre odbor psychiatriu diskriminujúce, ak by sme nepodotkli, že humanizácia zdravotnej starostlivosti sa týka rovnako aj všetkých ostatných odborov medicíny, nielen psychiatrie.

Humanizácia ústavnej psychiatrickej starostlivosti zahŕňa predovšetkým:

- Modernizáciu diagnostických a liečebných metód a vypracovanie ŠDTP/Štandardných operačných postupov pre ne.
- Zlepšenie materiálo-technického vybavenia zdravotníckych zariadení.
- Optimalizáciu počtu personálu, podporu spolupráce v multidisciplinárnych tímoch.
- Zavedenie vnútorného poriadku v jednotlivých ústavných psychiatrických zariadeniach.
- Zapojenie pacienta do rozhodovacieho procesu v diagnostike a liečbe duševných porúch.
- Prevenciu agresívneho správania – nácvikom sociálnych a komunikačných zručností pacientov a deeskalačných techník personálu (schopnosť zvládnuť napäté situácie).
- Modernizáciu obmedzovacích prostriedkov (redukciu počtu ochranných lôžok, vytvorenie seklúzných izieb a bezpečnostných jednotiek pre pacientov so závažnými poruchami správania, vytvorenie registra agresívnych prejavov a použitých obmedzovacích prostriedkov).
- Optimalizáciu podmienok pre ochranné liečenia a detenciu.
- Zabezpečenie aktívneho trávenia voľného času pre pacientov v interiéri aj exteriéri, zabezpečenie voľnočasových aktivít pre pacientov a umožnenie ich komunikácie s okolím aj s využitím informačno-komunikačných technológií.
- Prepojenie ústavnej – komunitnej – ambulantnej starostlivosti, vrátane spolupráce so sociálnymi a výchovno-vzdelávacími službami.
- Vzdelávanie personálu.
- Zabezpečenie optimálnych pracovných podmienok pre personál pracujúci v ústavných zdravotníckych zariadeniach.
- Monitoring kvality poskytovanej starostlivosti (6).

Medziodborová a medzirezortná spolupráca pri realizácii reformy psychiatrickej starostlivosti

Hlavní aktéri reformy psychiatrickej starostlivosti musia byť spoločne prepojení a vzájomne spolupracovať. Takýto systém je však náležité vytvoriť a sfunkčniť, pretože reforma psychiatrickej starostlivosti sa týka všetkých obyvateľov Slovenskej republiky. Potrebne je ich do nej zapojiť, napr. v zmysle vyššej informovanosti a edukácie, čo je predpokladom k zmene postoja k psychickým poruchám a ľuďom s psychickými poruchami.

Hlavní aktéri reformy psychiatrickej starostlivosti:

- odborníci pôsobiaci v oblasti duševného zdravia: psychiatri, sestry, psychológovia, liečební pedagógovia, rehabilitační pracovníci, sociálni pracovníci a ďalší,
- odborné spoločnosti združujúce odborníkov pôsobiacich v oblasti duševného zdravia,
- Ministerstvo zdravotníctva SR,
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR,
- Rada vlády SR pre duševné zdravie,
- vyššie územné celky (odborníci zdravotníctva),
- územné samosprávy (obce, mestá, vyššie územné celky),
- miestna štátna správa (okresné/krajské úrady),
- patientske organizácie,
- užívatelia služieb – pacienti, klienti a ich blízki,
- peer-konzultanti (7).

Financovanie starostlivosti v odbore psychiatria

Jedným z cieľov reformy je optimalizovať systém financovania starostlivosti o ľudí s duševnými poruchami v zdravotnej aj sociálnej oblasti. Úhradové mechanizmy je potrebné nastaviť tak, aby motivovali poskytovateľov k realizácii cieľov reformy a umožnili využiť a vyvážiť jednotlivé formy starostlivosti o ľudí s duševnou poruchou podľa ich individuálnych potrieb (ambulantná, komunitná, ústavná). Na novom systéme financovania sa má podieľať viacero zdrojov (štátny rozpočet, zdravotné poistenie a samosprávy).

Situáciu reflektuje aj programové vyhlásenie vlády pre roky 2020–2024, v zmysle ktorého je prioritou v oblasti psychiatrie/duševného zdravia zriadiť a zabezpečiť dostupnosť komunitnej zdravotnej starostlivosti v odbore psychiatria (11). Z tohto dôvodu sa rozšírenie a modernizácia psychiatrickej starostlivosti v zmysle vybudovania nových zariadení, nie však ich prevádzky, stali súčasťou Plánu obnovy a odolnosti v Komponente 12 a čiastočne v Komponente 13 (12). Pre ďalšie reformné aktivity je možné získať aj financie z európskych štrukturálnych fondov.

Záver

Hlavným predpokladom na dosiahnutie cieľov reformy sú zmena myslenia a prístupu pracovníkov poskytujúcich starostlivosť o duševné zdravie, ich vzájomná spolupráca a tiež trpezlivosť, pretože pôjde o náročný a dlhodobý proces. Základnými dokumentami, ktoré definujú systém starostlivosti o pacientov s duševnými poruchami a ktoré vznikali v širokej spolupráci odborníkov, sú Konceptia zdravotnej starostlivosti v odbore psychiatria, účinná od 1. 1. 2022 (3), Konceptia zdravotnej starostlivosti v odbore detská psychiatria, účinná od 1. 3. 2022 (4) a Konceptia zdravotnej starostlivosti v odbore medicína závislosti, účinná od 18. 5. 2022 (5).

Veríme, že reforma psychiatrickej starostlivosti sa na Slovensku konečne posunie k svojej realizácii. Spoločne vytvoríme efektívny, kvalitný a komplexný systém starostlivosti o ľudí s psychickými poruchami. Z reformy budú na prvom mieste profitovať pacienti a spolu s nimi pozitívne zmeny pocítia aj odborníci, ktorí budú prácu vykonávať v lepších podmienkach a v koordinovanom systéme, ktorý je adresnejšie zameraný na dosiahnutie cieľa, t. j. čo najvyššej kvality života a stupňa zotavenia pacienta, v širšom kontexte aj na zlepšenie kondície celej spoločnosti.

Literatúra

1. Hašto J, Breier P, Černák P, Rakús A. et al. Reforma psychiatrickej starostlivosti v SR, Vydavateľstvo F: Trenčín, 1999, 88.
2. Národný program duševného zdravia, dostupné online: <http://www.psychiatriy.sk/cms/File/NPDZ.pdf> (08. 07. 2022)
3. Konceptia zdravotnej starostlivosti v odbore psychiatria. Vestník MZ SR, čiastka 31–35, ročník 69, 158–168.
4. Konceptia zdravotnej starostlivosti v odbore detská psychiatria. Vestník MZ SR, čiastka 3–8, ročník 70, 14–28.
5. Konceptia zdravotnej starostlivosti v odbore medicína závislosti. Vestník MZ SR, čiastka 28–29, ročník 70, 163–167.
6. Konceptia humanizácie ústavnej zdravotnej starostlivosti v odbore psychiatria. Vestník MZ SR, čiastka 9–17, ročník 70. Dostupné online: <http://www.psychiatriy.sk/cms/File/2022/vestnik-2022-9-17%20konceptia%20humanizacia.pdf> (08. 07. 2022).
7. Izáková L. et al. Základné princípy reformy psychiatrickej starostlivosti na Slovensku. Psychoprof: Nové Zámky, 2022, 30 s.
8. Brazinova A, Hašto J, Levav I, Pathare S. Mental Health Care Gap: The Case Of The Slovak Republic. Administration And Policy In Mental Health And Mental Health Services Research 2019, 46 (6): 753–759.
9. Izáková L, Kráľová M, Pečenák J. Najčastejšie psychické poruchy v psychiatrických ambulanciách? Súčasnosť a nová klasifikácia MKCH–11. Čes a slov Psychiat 2021, 117 (1): 33–41.
10. NCZI. Zdravotnícka ročenka Slovenskej republiky 2020. NCZI: Bratislava 2021, 256.
11. Programové vyhlásenie vlády pre roky 2020–2024, dostupné online: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=494677> (08. 07. 2022).
12. Plán obnovy a odolnosti, dostupné online: <https://www.mfsr.sk/sk/verejnost/plan-obnovy-odolnosti/> (08. 07. 2022).

Do redakcie došlo 11. 7. 2022.

Adresa pre korešpondenciu:

doc. MUDr. Ľubomíra Izáková, PhD.

Psychiatrická klinika LFUK a UN Bratislava

E-mail: lubomira.izakova@gmail.com

Reverz. Reverz medaily SIS je riešený ako antické sympóziom na tému vnútorné lekárstvo. Gestorom sympózia je Asklepios so svojou dcérou – asistentkou Hygieiou, ktorá drží v ľavej ruke misku. Pozornosť sa sústreďuje na veľkú názornú tabuľu so siluetou človeka a so zobrazením vnútorných orgánov, podobne ako na averze. Obráz je obohatený o ukážky časti ramennej a stehennej kosti a rovnako časti ramenného a stehenného svalstva. Nové poznatky ukazujú na srdce predstavuje Asklepiova manželka Epione, ktorú s napätím, žmoliac rúcho na hrudi, počúva adept lekárstva.

Mladé dievča celkom vľavo sústredene hľadí pred seba, rozmyšľa a zoraďuje si myšlienky, aby sa rozhodla, ako ďalej vo zvolenom odbore. Veľká názorná tabuľa je fiktívne zavesená v kruhopyse na bordúre s motívmi ikonických liečivých bylín. Celá kompozícia, až na malé voľné plošky vľavo a vpravo hore, „vibruje, je v optickom pohybe“. Chveje sa ako živý organizmus. Na dlažbe, ktorá tiež evokuje určité štruktúry tkaniv organizmu je umiestnená doštička so signatúrou autora. Pomedzi jednotlivé dlaždice sa tlačia na svetlo rastlinky a voľne sú porozhadzované kamienky (žľčové, močové). Asklepios so svojou symbolickou bakoľou a hadom stojí slávnostne na stupienku, v ktorom je vygravírovaný dátum ukončenia vytvorenia medaily, „FIN 22. 2. 2022“ (po štyroch rokoch).

Medaile prajeme spolu s autorom, ktorý sa rád podelil o svoje vízie a inšpirácie, dobré prijatie internistami, ale aj ostatnými lekármi. Veríme, že ocenením bude vždy pripomínať krásu a náročnosť internej medicíny, ktorá sa opiera o kontinuitu klasickej medicíny tisícročiami.

Marián Bernadič

Pôvodná práca

Jedlé huby rastúce voľne v prírode a sekundárne mykointoxikácie

Edible wild mushrooms and secondary mushroom poisoning

Peter Gavorník^{1,2}, Andrej Dukát^{1,3}, Ľudovít Gašpar^{4,5}

¹Angiologická sekcia Slovenskej lekárskej komory, predseda doc. MUDr. P. Gavorník, CSc., PhD., mim. Prof.

²Slovenská mykologická spoločnosť pri Slovenskej akadémii vied, predsedkyňa RNDr. I. Kautmanová, PhD.

³V. interná klinika LF UK a UNB, Bratislava, prednosta prof. MUDr. J. Payer, PhD., FRCP

⁴Fakulta zdravotníckych vied Univerzity Cyrila a Metoda v Trnave, dekan prof. MUDr. Ľ. Gašpar, PhD.

⁵I. interná klinika Univerzitnej nemocnice v Bratislave, prednosta doc. MUDr. S. Kiňová, PhD.

Súhrn

Huby a hubové produkty sú obľúbené vo viacerých krajinách celého sveta. Tieto hubové potraviny („tretia potravinová ríša“) však môžu obsahovať biogénne amíny, ktoré vznikajú z ich vlastných obsahových prekursorov (aminokyseliny) a vysokej náchylnosti k mikrobiálnej kontaminácii. Biogénne amíny majú významný vplyv na kvalitu potravín a môžu ohroziť zdravie človeka. Sekundárna pravá otrava hubami je intoxikácia spôsobená konzumáciou jedlých húb, ktoré obsahujú sekundárne toxické látky (biogénne amíny). V hubách a v hubových potravinách sa najčastejšie z biogénnych toxických amínov vyskytuje histamín, tyramín, kadaverín, 2-fenyletylamín, spermin, spermidín, putrescín a tryptamín.

Kľúčové slová: jedlé huby, autolýza, biogénne amíny, sekundárna otrava hubami, mykotoxikológia, interná medicína.

„Mnohí zomreli, kým ľudia pochopili, že v lese rastú aj jedovaté huby“

(Valeriu Butulescu)

Úvod

Živá príroda (živé organizmy; biológia) sa tradične delili binomicky na ríšu rastlín a ríšu živočíchov. Dnes sa podľa presných biologických molekulových genetických štúdií rozlišujú tri samostatné ríše (trinomické delenie živej prírody): 1. rastliny (plantae; flóra; botanika); 2. huby (fungi; eumycota; mykológia); 3. živočíchy (animalia; fauna; zoológia). **Huby** tvoria teda samostatnú ríšu, nepatria medzi rastliny, ani medzi živočíchy, ale špecifickým zložením sú aj nutrične unikátne. Huby majú nenahraditeľné úlohy pri fungovaní ekosystémov, a to či už na lokálnej úrovni alebo až na globálnej úrovni. Jedlé huby pri správnej tepelnej kuchynskej úprave sú racionálnou potravinou s nízkou energetickou hodnotou a s vysokou biologickou hodnotou („lesné mäso“) i pochutinou zároveň (1-12). Je samozrejmé, že aj z hľadiska výživy tvoria samostatnú, tretiu skupinu potravín (3,4,13,14) – potravinu rastlinného pôvodu; potraviny živočíšneho pôvodu; potraviny hubového pôvodu, čo je potrebné v SR upraviť a novelizovať aj legislatívne (11,12).

Sekundárne pravé mykointoxikácie

Vo viacerých zdravotníckych zariadeniach sme v minulom letnom období zaregistrovali viac otráv, ktoré si niektorí lekári nevedeli vysvetliť, lebo pacienti jedli iba čerstvo nazbierané najmä dobre známe dubáky – hrib dubový *Boletus reticulatus*. Väčšinou ide o **sekundárne pravé otravy hubami (intoxicatio fungina vera secundaria)**, spôsobené nešpecifickými toxínmi pri autolytických procesoch v hubách (**biogénne amíny** – organické dusíkaté látky odvodené od aminokyselín: histamín, tryptamín, tyramín, 2-fenyletylamín, putrescín, kadaverín, spermidín, spermin a i.) pri extrémnych tropických horúčavách (1, 3, 4, 8). V bioklimatológii, ktorá skúma vzťahy medzi klímou a živými organizmami – deň, pri ktorom dosahuje teplota 30 °C a viac, sa nazýva tropický deň. Deň, počas ktorého maximálna teplota vzduchu dosiahne 35 °C a viac, sa podľa Slovenského hydrometeorologického ústavu (SHMÚ) nazýva supertropický deň. Noc, pri ktorej minimálna teplota neklesne pod 20 °C, sa nazýva tropická noc. Huby sa môžu skaziť rovnako rýchlo ako surové mäso (bravčovina, hovädzina, jahňadina či iné druhy), morské živočíchy a ryby (scombroid syndróm), dokonca senzoricky ešte nenápadnejšie. Najväčšia pravdepodobnosť autolýzy (enzymatickej deštrukcie dužiny) je v starších plodniciach, ktoré sú poškodené slimákmi,

slizniakmi, hlodavcami, zverou a najmä rozvítané larvami hmyzu a pobodané rôznym hmyzom, vrátane niektorých druhov bzdôch, ktoré vylučujú cuciacom jedovaté výlučky, kontamináciou niektorými mikroorganizmami tvoriacimi dekarboxylázy, chitinázy a iné enzýmy i toxíny (napr. *Clostridium botulinum* – botulotoxín) alebo kontamináciou niektorými jedovatými parazitickými hubami (napr. hubožer zlatožltý *Hypomyces chrysospermus*) atď. (1, 2, 3, 4, 8). Ale v podmienkach extrémnych tropických horúčav (nad 35 °C – supertropický deň) môžu byť skazené a jedovaté aj zdravo vyzerajúce plodnice húb v prirodzenom biotope, vrátane tých najkrajších hribov. Už generácie našich predkov to vedeli a v letných horúčavách (hoci neboli tropické) huby zásadne nezberali, nekonzumovali a ďalej nespacovávali. Na huby sa chodilo v tzv. prvej jarnej vlne (májovo-júnovej) a najmä v tzv. druhej jesennej vlne (septembrovo-novembrovej). Aj vtedy však môže prísť k autolýze plodníc húb – prispieva k tomu nadmerné presiaknutie dužiny vodou pri dlhotrvajúcich dažďoch a opakované zmraznutie a rozmraznutie pri striedaní nočných mrazov s oteplením počas dňa atď. (3, 4). Biogénne amíny sú termostabilné, teda nemenia sa varom, sterilizáciou, sušením, zmrazovaním a inými spôsobmi spracovania húb. Sekundárne otravy hubami sa môžu teda vyskytnúť aj v mimoletnom období (celoročne) z potravinových hubových výrobkov (11), vyrobených zo skazených autolyzovaných húb. Potenciálne kritickým obdobím môžu byť napríklad Vianoce, keď sa v mnohých rodinách varí štedrovečerná hribová kapustnica, ryba a obvykle nechýba víno.

Diagnóza a manažment

O problematike mykointoxikácií (pravé otravy hubami; nepravé otravy hubami; pseudootravy hubami) sme publikovali desiatky kazuistik, prehľadových prác a aj dve knižné monografie (3, 4). Klinický obraz má väčšinou charakter gastrointestinálnych otráv, ktoré sa prejavujú gastritickým, gastroenteritickým, zriedkavejšie enterokolitickým syndrómom, s náhlými zmenami artériového krvného tlaku a s prejavmi pseudoalergie (neimunitnej alergie; aminovej intolerancie) ako napr. urtikária, angioedém až anafylaktický šok. Tieto otravy sa podobajú otravam skazenou makrelou občajnou *Scorpaenopsis scorpaenoides* a inými druhmi rýb a morských živočíchov (scombroid poisoning). Základným predpokladom efektívnej racionálnej liečby otráv hubami je nielen poznanie jedlých, nejedlých a jedovatých húb, ale predovšetkým rýchla a správna komplexná klinicko-etiológicko-anatomicko-patofyziologická (CEAP) diagnóza (1, 2, 3, 4, 5, 8, 10, 13). Na laboratórne kvantitatívne stanovenie biogénnych amínov sa najčastejšie používa vysokoúčinná kvapalinová chromatografia (HPLC), pri ktorej sa využíva predkolónová alebo postkolónová derivatizácia vzorky, alebo hmotnostná spektrometria (MS). Neprítomnosť

Summary

Mushrooms and mushroom products are very popular in many countries around the world. However, these mushroom products („third food kingdom“) can be source of biogenic amines, due to the content of precursors of these compounds (amino acids) and high susceptibility to microbial spoilage. Biogenic amines have a significant impact on food quality and very pose a threat to human health. Secondary mushroom poisoning is intoxication resulting from ingestion of edible mushroom that contain secondary toxic substances (biogenic amines). The most common biogenic amines found in mushrooms (mushroom foods) are histamine, tyramine, cadaverine, 2-phenylethylamine, spermine, spermidine, putrescine and tryptamine.

Key words: edible mushroom, autolysis, biogenic amines, secondary mushroom poisoning, mycotoxicology, internal medicine.

alebo nízky obsah biogénnych aminor sú znakom čerstvosti, kvality a bezpečnosti väčšiny druhov potravín (3, 8, 13, 14).

Potreba ochrany

Niektorí súčasní hubári (najmä „chamtivci“) empirickým ani vedeckým poznatkom neveria. Aj niektoré mainstreamové i bulvárne printové médiá a webové stránky neuvážlivo propagujú masový zber húb a zverejňujú obrazové dokumenty vrchovato plných košov a obrovských kôp nazbieraných húb, ktoré sú jasným dôkazom nemilosrdného plienenia a rabovania prírody. Neraz sa stáva, že takéto neprimerané množstvá sa nestihnú ani skonzumovať, ani konzervovať a znehodnotenú sa vyhadzujú do kontajnerov na odpadky. Medzinárodná iniciatíva 3 F (Flora-Funga-Fauna) vyzýva skôr na globálnu osvetu a ochranu húb (Fungi Foundation – FF; Species Survival Commission of the International Union for Conservation of Nature – SSC IUCN; Re: wild) (7).

Záver

V tropických horúčavách by sa v prírode voľne rastúce huby nemali zbierať, konzumovať ani konzervovať (sterilizáciou, sušením, mrazením a i.), pretože môžu byť potenciálne skazené a môžu spôsobiť sekundárne pravé mykointoxikácie. V letnom období by mala byť vyhlásená všeobecná ochrana húb, vrátane obmedzenia až zákazu zberu húb, aj v záujme ochrany zdravia a životov konzumentov húb. Veď aj v polovníctve je čas ochrany a zákazu lovu zveri, aj v rybárstve je čas ochrany a zákazu lovu rýb. Mali by sme nasledovať príklad viacerých krajín, kde je v tomto období zber húb a lesných plodov limitovaný až zakázaný. V tropických horúčavách, ktoré sú v ostatných rokoch aj na našom území v súvislosti s globálnym otepľovaním, je vysoká pravdepodobnosť autolýzy plodníc húb už v oblasti ich rastu a každý by mal vedieť, že v tomto období hrozí poškodenie zdravia sekundárnymi otravami jedlými hubami, teda nielen primárnymi pravými otravami jedovatými hubami. Nezabúdajme, že huby podliehajú senzoricky nenápadným zmenám vplyvom vlastného látkového zloženia a tiež vplyvom prostredia, v ktorom sa nachádzajú. Informovanosť obyvateľstva je preto mimoriadne dôležitá.

Literatúra

1. **Dukát A, Lietava J, Michalko L, Oravec S, Gašpar L.** Klinický význam Gavorníkovej klasifikácie otráv hubami. Bratislava Medical Journal – Bratislavské lekárske listy 2000, 101 (1): 44 – 50.
2. **Gavorník P.** Komentár k práci: Výplach žaludku pri perorálnej intoxikácii – sporné pohľady na problematiku autorů Večeřa R, Ondra P, Jezdinský J, Adamus M (Čas Lék čes 2015, 154 (4): 174 – 175). Čas Lék čes 2015, 154 (6): 307.
3. **Gavorník P.** Otravy hubami. Univerzita Komenského – Vydavateľstvo UK: Bratislava 2000, 100 s. ISBN 80-223-1491-9
4. **Gavorník P.** Otravy jedovatými hubami. VEDA – Vydavateľstvo SAV: Bratislava 2002, 154 s. ISBN 80-224-9670-8
5. **Gavorník P.** Prevencia a liečba otráv hubami. Vnitřní lékař 1999, 45 (3): 193-196.
6. **Hagara L. (ed.)** Ottova encyklopédia húb. Ottovo nakladateľstvo: Praha 2015, 1152 s. ISBN 978-80-7451-408-1.
7. **The 3 F Initiative.** Prístupné na: <https://www.iucn.org/news/species-survival-commission/202108/rewild-and-iucn-ssc-become-first-global-organizations-call-recognition-fungi-one-three-kingdoms-life-critical-protecting-and-restoring-earth>
8. **Ruiz-Capillas C, Herrero AM.** Impact of biogenic amines on food quality and safety. Foods 2019, 8 (2): 62. <https://doi.org/10.3390/foods8020062>
9. **Sheldrake M.** Entangled Life: How Fungi Make Our Worlds, Change Our Minds & Shape Our Futures. 1st Edition (May 12, 2020). Random House: London 2020, 368 s. ISBN-10: 0525510311. České vyd. Propletený život. Kazda 2020. ISBN 978-80-88316-93-0.
10. **Skubla P.** Velký atlas húb. Vydavateľstvo Příroda: Bratislava 2007, 432 s. ISBN 978-80-07-01500-5. Recenzia odbornej literatúry: Dukát A. Vnitřní Lék 2007; 53 (10): 1127. Prístupné z: <https://www.casopisvitrnilekarstvi.cz/pdfs/vnl/2007/10/21.pdf>
11. **Národná rada Slovenskej republiky.** Zákon č. 152 /1995 Z.z. o potravinách v znení neskorších predpisov.
12. **Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky.** Zoznam jedlých húb, ktoré možno uvádzať na trh. Príloha č. 1 k vyhláske č. 132/2014 Z.z., čiastka 45, s. 1037 – 1038.
13. **Nelson LS, Howland MA, Lewin NA, Smith SW, Goldfrank LR, Hoffman RS (Eds).** Goldfrank's Toxicologic Emergencies. 11th ed. McGraw-Hill Education: New York 2018, 2096. ISBN-13: 9781259859595.
14. **Feeney MJ, Miller AM, Roupas P.** Mushrooms – biologically distinct and nutritionally unique. Exploring a „third food kingdom“. Nutr Today 2014, 49 (6): 301 – 307. Doi: 10.1097/NT.0000000000000063

Do redakcie došlo 22. 2. 2022.

Adresa pre korešpondenciu:

doc. MUDr. Peter Gavorník, CSc., PhD., mim. prof.

Lekárska fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Špitálska 24, 813 72 Bratislava

E-mail: gavornik.peter@gmail.com

Predstavujeme nové knihy

Ján Breza ml. a kolektív: Odbery a transplantácie obličiek

Printon: Vranov nad Topľou 2022, 78 s.

Problematika transplantácií obličiek sa dostáva do pozornosti nielen špičkových medicínskych pracovísk a špecializovaných centier, ale vzhľadom na závažnosť a zásadný prínos pre zdravie pacienta, ale aj pre efektívitu liečebných postupov u pacientov so zlyhávajúcou obličkovými funkciami do pozornosti celej spoločnosti. Aj z tohto dôvodu sa táto problematika prenáša z úzko špecializovanej oblasti poznatkov do širších súvislostí – až základnej výučby na medicíne. Samozrejme ako súčasť základných odborov, kde sa transplantácie vykonávajú – teda v tomto prípade chirurgie, či urológie. Študenti dostávajú potrebné poznatky o transplantáciách všeobecne už od základných predmetov teoretickej prípravy a preto je nevyhnutné zahrnúť aj špeciálne transplantčné postupy do pregraduálnej výučby.

V predloženej dielke vedúci autor doc. MUDr. Ján Breza, PhD., Jr., vedúci Kliniky detskej urológie LF UK a NUDCH, v spolupráci s doc. MUDr. Z. Žilinskou, PhD., MUDr. M. Chrastinom, PhD., Urologická klinika s Centrom pre transplantácie obličiek LF UK a UNB, MUDr. M. Paulínym, PhD., Klinika resuscitácie a intenzívnej medicíny SZU a UNB, spolu s Dr. h.c. Prof. MUDr. J. Brezom, DrSc., MPH, MHA, prednostom Urologickej kliniky s Centrom pre transplantácie obličiek LF UK, UNB a SZU v Bratislave, pripravili vysokoškolské skriptá pre študentov lekárske fakult, ktoré môžu byť základným kameňom pri naštartovaní výučby v oblasti transplantácií obličiek.

Autori sa v úvodnej časti zaoberajú históriou transplantácií obličiek (experimentálne práce na zvieratách, transplantácie obličiek od mŕtvych a živých darcov, technické možnosti transplantácie obličiek, podrobnejšie opisujú prvú úspešnú transplantáciu obličiek v humánnej medicíne).

Autori v systematickom prehľade poskytujú pohľad na pokračujúci výskum v oblasti transplantácií obličiek. Čo dokumentujú aj na transplantáciách obličiek v bývalom Československu.

Autori uvádzajú indikácie a kontraindikácie transplantácie obličiek. Venujú sa aj zásadným etickým a legislatívnym aspektom nielen transplantácií obličiek, ale aj odberov orgánov živým aj mŕtvym darcom. Osobitná časť je venovaná darcom orgánov (napr. dobrovoľný darca, darca po mozgovej smrti, detskí darcovia obličiek, pitva darcu orgánov a i.).

V špeciálnej časti sa autori venujú problematike vyšetrenia zdravotného stavu potenciálneho živého darcu obličiek, príprave príjemcu na transplantáciu obličiek, aké sú urologické vyšetrenia pred transplantáciou obličiek. V tejto časti sú podrobne opísané aj chirurgické aspekty transplantácie obličiek, graftefektómia (odstránenie transplantovanej obličky). Na predmety teoretickej prípravy najmä v oblasti imunológie autori nadväzujú transplantčnou imunológiou, opisom rejekčných reakcií po transplantácii obličiek, uvádzajú aj základy imunopresie po transplantácii obličiek a chirurgické a urologické komplikácie po transplantácii obličiek.

Záverom hodnotím predložené dielo ako mimoriadne prínosné. Verím, že sa stane základom pre novovznikajúce odbory pregraduálnej prípravy medicín v oblasti transplantológie a integrálnou súčasťou výučby na lekárske fakultách.

Každoročne dospeje do fázy definitívneho a nezvratného zlyhania obličiek 50 až 100 pacientov na 1 milión obyvateľov (na Slovensku od 250 do 500 pacientov). Príčinami, ktoré vedú ku zlyhaniu funkcie obličiek sú najčastejšie zápal obličiek, cystické ochorenia obličiek, nefroskleróza v dôsledku hypertenzie, diabetická nefropatia, ako aj dôsledky vrodených alebo získaných funkčných resp. organických porúch dolných močových ciest i ďalšie zriedkavé ochorenia (napr. lupus erythematoses). Konzervatívna liečba uremického syndrómu je nedostačujúca. Aktívnu liečbu uremického syndrómu, pri ktorom bývajú okrem obličiek postihnuté viaceré orgánové systémy, je integrovaný dialyzačný – transplantčný program. Príprava medicín na takúto klinickú prax je nevyhnutná a musí začať už na lekárske fakultách.

V Bratislave 3. októbra 2022

prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.

Pôvodná práca

Situácia nozokomiálnych infekcií kože a slizníc na Slovensku v rokoch 1997–2018

Situation of nosocomial infections on the skin and mucous membranes in Slovakia in the years 1997–2018

Elena Marušáková¹, Henrieta Hudečková²

¹Centraleuropean Biotech Institute, s. r. o., Košice

²Jesseniova lekárska fakulta Univerzity Komenského, Ústav verejného zdravotníctva, Martin

Súhrn

Úvod. S vývojom antibiotík sa rozvíjala aj rezistencia na antibiotiká, napríklad v roku 1950 bol predstavený tetracyklín a už v roku 1959 bola identifikovaná *Shigella* rezistentná na tetracyklín. Podľa údajov za rok 2019 podielom testovaných vzoriek rezistentných na antibiotiká sa Slovensko nachádzalo medzi 25–50% krajín s najvyšším podielom, najmä u pacientov s chronickým autoimunitným ochorením bez dostupných prehľadných detailov. Cieľom bolo identifikovať najčastejších pôvodcov nozokomiálnych topických infekcií.

Súbor a metódy. Prvotne bola vykonaná cieľená extrakcia údajov z epidemiologického informačného systému. Výber bol vykonaný na podklade dvoch inklúzných kritérií a to nozokomiálne nákazy a lokalizácia na koži, event. slizniciach, rany a popáleniny, infekcia chirurgickej rany. Zo získaných údajov boli identifikovaní pôvodcovia nákaz a ich podiely boli podrobené štatistickej analýze.

Výsledky. Viac ako 50% nozokomiálnych infekcií na koži bolo spôsobených *St. aureus* (39,47%; CI 95% $\pm 7,07\%$), *E.coli* (nešpecifikovaný; 9,88%; CI 95% $\pm 1,70\%$), *Pseudomonas aeruginosa* (7,85%; CI 95% $\pm 0,92\%$), *Klebsiella pneumoniae* (5,26%; CI 95% $\pm 1,70\%$) a *Proteus mirabilis* (CI 95%; $\pm 0,69\%$).

Záver. Topické infekcie tvoria na Slovensku stále závažnejší problém pri viac ako dvojnásobnom náraste počtu týchto infekcií na 100 tisíc obyvateľov v horizonte 21 rokov (od roku 1997 do 2018) a 100% náraste počtu infekcií chirurgických rán na 100 tisíc obyvateľov počas 11 rokov (2007–2018). Pri vysokom výskyte rezistencie baktérií na antibiotiká (multirezistencia) pri sledovaných patogénoch na Slovensku je táto situácia na Slovensku alarmujúca. Vývoj nových antibiotík je pritom časovo i finančne veľmi náročný proces.

Kľúčové slová: pôvodca topických infekcií, nozokomiálne nákazy, rezistencia na antibiotiká.

Úvod

Od obdobia nasadenia prvého syntetického antibiotika salvarsanu na liečbu syfilis v roku 1910 uplynulo už 110 rokov (1). S vývojom antibiotík sa rozvíjala aj rezistencia na antibiotiká. V roku 1950 bol predstavený tetracyklín a už v roku 1959 bola identifikovaná *Shigella* rezistentná na tetracyklín (2). Methicilín rezistentný kmeň *Staphylococcus aureus* (MRSA) bola v Spojenom kráľovstve identifikovaná v roku 1962, v USA to bolo v roku 1968 (2, 3, 4). Dnes poznáme viacero podtypov rezistencií *St. aureus* – HA-MRSA (v nemocnici získané), CA-MRSA (v prostredí získaný kmeň), VISA (vankomycín čiastočne rezistentný kmeň), VRSA (vankomycín rezistentný kmeň) (5). *St. aureus* je prítomný v normálnej ľudskej flóre; 25–50% zdravých jedincov ním môže byť

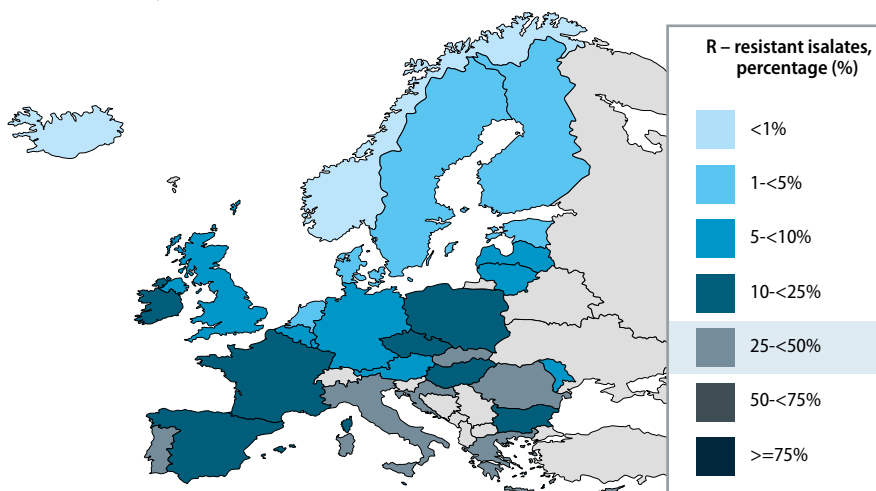
kolonizovaných. Je však aj jedným z najčastejších pôvodcov nozokomiálnych nákaz a infekcií chirurgických rán (5).

Slovensko je od roku 2013 členom Európskej siete pre sledovanie antimikrobiálnej rezistencie. Vo všetkých sledovaných oblastiach sa Slovensko nachádzalo medzi 25–50% krajín s najvyšším podielom testovaných vzoriek rezistentných na antibiotiká. MRSA má od roku 2013 mierne stúpajúci trend. Jedným z najvýznamnejších problémov na Slovensku je MRSA u pacientov s chronickým autoimunitným ochorením. U týchto pacientov neboli žiadne údaje o koinfekcii. Naším zámerom bolo preskúmať všetky dostupné údaje, analyzovať a syntetizovať ich a potom pridať aktuálne prierezové údaje z najväčších diagnostických lokalít. Podľa literatúry je *St. aureus* prítomný v mieste infekcie chirurgických rán takmer v 20% (19,5%) (6). Výskyt invazívnych MRSA infekcií vo všeobecnej populácii v Spojených štátoch severoamerických bol odhadnutý v roku 2005 na 31,8 na 100 000 obyvateľov, s úmrtnosťou 6,3/100 tisíc obyvateľov. V USA sa zvyšuje podiel CA-MRSA a dosahuje až 80% všetkých infekcií získaných v komunite, kde je pôvodcom *St. aureus* (7). *St. aureus* je najčastejším mono agens pri hnisavých infekciách kože a kožných adnex – folikulitidy, furunkuly a karbunkuly (8). Podľa údajov ECDC bolo v roku 2018 zo Slovenska hlásená prítomnosť MRSA v 26,6% izolátov, v roku 2019 to bolo v 27,2% (9) (obr. 1).

Ďalším problémovým gram-pozitívnym patogénom je *Enterococcus species* (2). Z gram-negatívnych baktérií sú to *Klebsiella pneumoniae*, *Pseudomonas aeruginosa*, a *Acinetobacter* (4, 10).

Pseudomonas aeruginosa s rezistenciou na niektoré antibiotiká je výrazným problémom aj na Slovensku (viď obr. 1), kde bola v roku 2018 hlásená prítomnosť *Pseudomonas aeruginosa* rezistentnej na tri z rôznych antibiotík (piperacilín a tazobaktam, fluorichinolóny, ceftazidím, aminoglykozid, karbapenémy) v 35,5% izolátov, v roku 2019 to bolo v 30,2% izolátov (obr. 2) (9).

Obrázok 1. Izoláty s prítomnosťou MRSA v EU/EEA (9).

Podľa správy Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu ochorení (ECDC) sa postupne znižuje počet laboratórií, ktoré za Slovensko hlásia potrebné údaje (11) (tab. 1).

Podľa týchto údajov má Slovensko v porovnaní s priemerom EÚ problém najmä s MRSA, *E. coli* rezistentnou na tretiu generáciu cefalosporínov a *Ent. faecium* rezistentným na vancomycín (obr. 3).

Cieľom práce bolo čo najpresnejšie identifikovať počty a pôvodcov nozokomiálnych infekcií lokalizovaných na koži a slizniciach tak, aby bolo následne možné identifikovať najčastejších pôvodcov týchto infekcií. Tieto údaje boli analyticky zhodnotené a spracované.

Súbor a metódika

Prvotne bola vykonaná cieľená extrakcia údajov z epidemiologického informačného systému. Výber bol vykonaný na podklade týchto inklúzyčných kritérií:

- nozokomiálne nákazy,
- lokalizácia na koži, event. slizniciach, rany a popáleniny, infekcia chirurgickej rany.

V roku 2007 bol implementovaný nový informačný systém, kde do roku 2007 boli infekcie chirurgickej rany hlásené buď pod lokalitou infekcie kože a sliznice, alebo rany a popáleniny. Ako samostatná kategória podľa lokalizácie sa nozokomiálne infekcie chirurgickej rany začali hlásiť a evidovať až od roku 2007. V rámci týchto lokalít boli filtrované diagnózy podľa medzinárodnej klasifikácie chorôb, 10. revízia (MKCH-10):

- L08 (Iná lokálna infekcia kože a podkožného tkaniva),
- L89 (Dekubitus),
- T81.3 (Rozpad operačnej rany, nezatriedený inde),
- T81.4 (Infekcia po výkone, nezatriedená inde).

Následná extrakcia bola zameraná na identifikáciu pôvodcu nozokomiálnych infekcií extrahovaných v prvej časti.

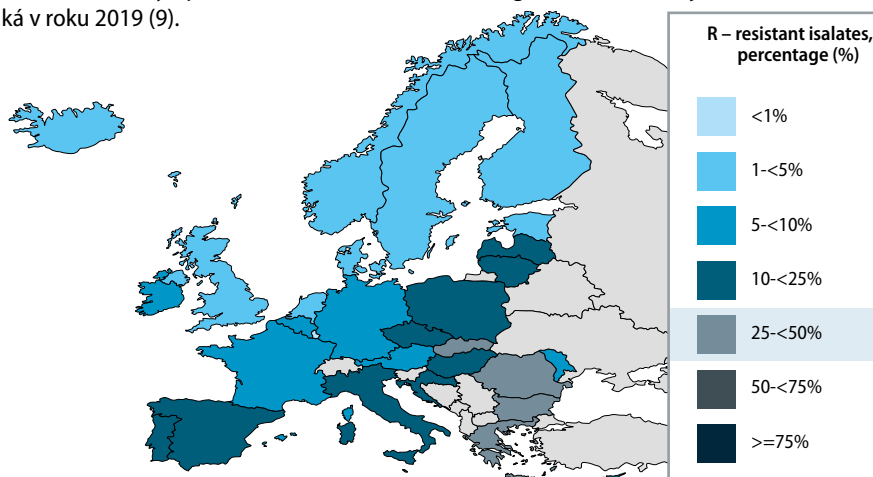
Získané údaje boli analyzované z pohľadu časového vývoja, k čomu bola vykonaná deskriptívna štatistická analýza.

Výsledky

Od roku 1997 bol v absolútnych číslach zaznamenaný kontinuálny nárast infekcií na koži a slizniciach. Do roku 2007 majú infekcie chirurgických rán nulovú hodnotu. Pri prepočte na 100 tisíc obyvateľov bol tento nárast medzi rokmi 1997 a 2018 viac ako dvojnásobný (graf 1A).

Pri hodnotení na podklade vykazanej diagnózy podľa MKCH-10 bol identifikovaný nárast počtu infekcií tak v absolútnych číslach, ako aj v prepočte na 100 tisíc obyvateľov (graf 2 A,B).

Obrázok 2. Izoláty s prítomnosťou *Pseudomonas aeruginosa* rezistentnej na 3 rôzne antibiotiká v roku 2019 (9).

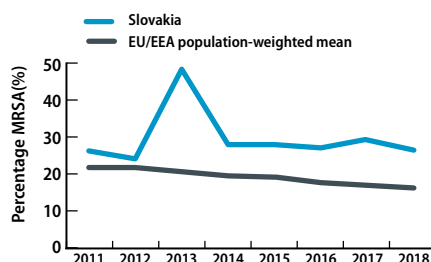

Tabuľka 1. Ročný počet vykazujúcich laboratórií *, počet hlásených izolátov a podiel izolátov hlásených od pacientov na jednotkách intenzívnej starostlivosti (JIS), Slovensko, 2015–2018 (11).

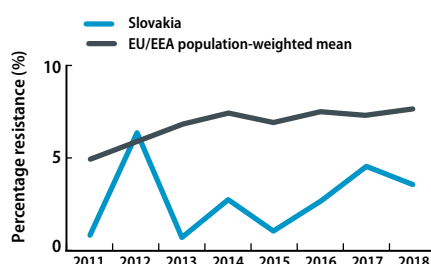
Pathogen	2015			2016			2017			2018		
	Laboratories (N)	Isolates (N)	Isolates from ICUs (%)	Laboratories (N)	Isolates (N)	Isolates from ICUs (%)	Laboratories (N)	Isolates (N)	Isolates from ICUs (%)	Laboratories (N)	Isolates (N)	Isolates from ICUs (%)
<i>E. coli</i>	14	896	14	13	829	14	13	882	13	12	983	14
<i>K. pneumoniae</i>	14	475	31	12	466	26	13	468	28	11	505	33
<i>P. aeruginosa</i>	14	278	35	12	191	35	13	211	27	11	259	32
<i>Acinetobacter spp.</i>	14	154	33	13	115	32	13	126	35	11	146	36
<i>S. pneumoniae</i>	9	34	35	5	13	31	10	40	28	9	47	13
<i>S. aureus</i>	14	583	16	13	572	19	13	614	16	12	627	25
<i>E. faecalis</i>	14	255	31	13	233	22	13	226	28	12	256	32
<i>E. faecium</i>	14	146	36	12	126	27	11	122	32	11	168	33

Obrázok 3. Percento (%) invazívnych izolátov s rezistenciou (11).

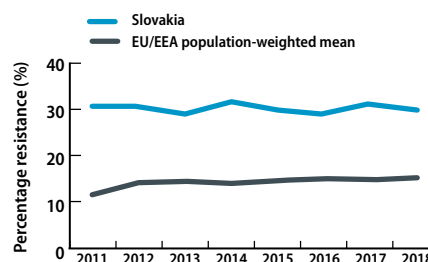
Staphylococcus aureus. Percentage (%) of invasive isolates with resistance to methicillin (MRSA), Slovakia and EU/EEA population-weighted mean, 2011–2018

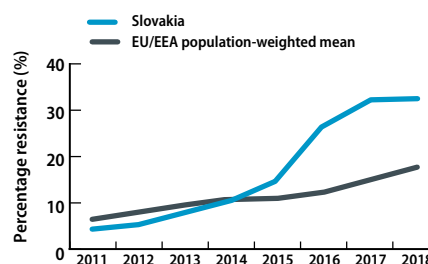
Klebsiella pneumoniae. Percentage (%) of invasive isolates with resistance to carbapenems, Slovakia and EU/EEA population-weighted mean, 2011–2018

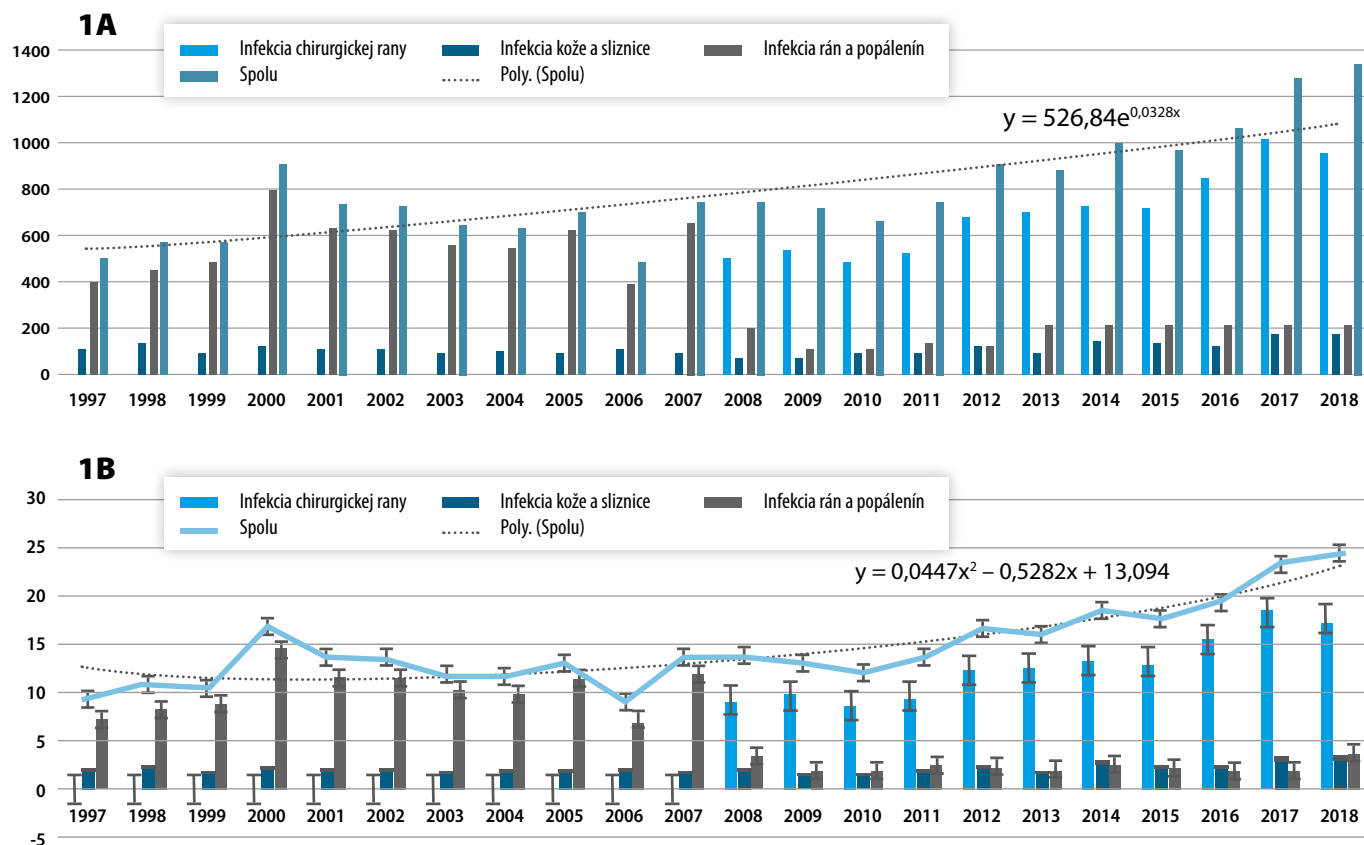
Escherichia coli. Percentage (%) of invasive isolates with resistance to third-generation cephalosporins, Slovakia and EU/EEA population-weighted mean, 2011–2018

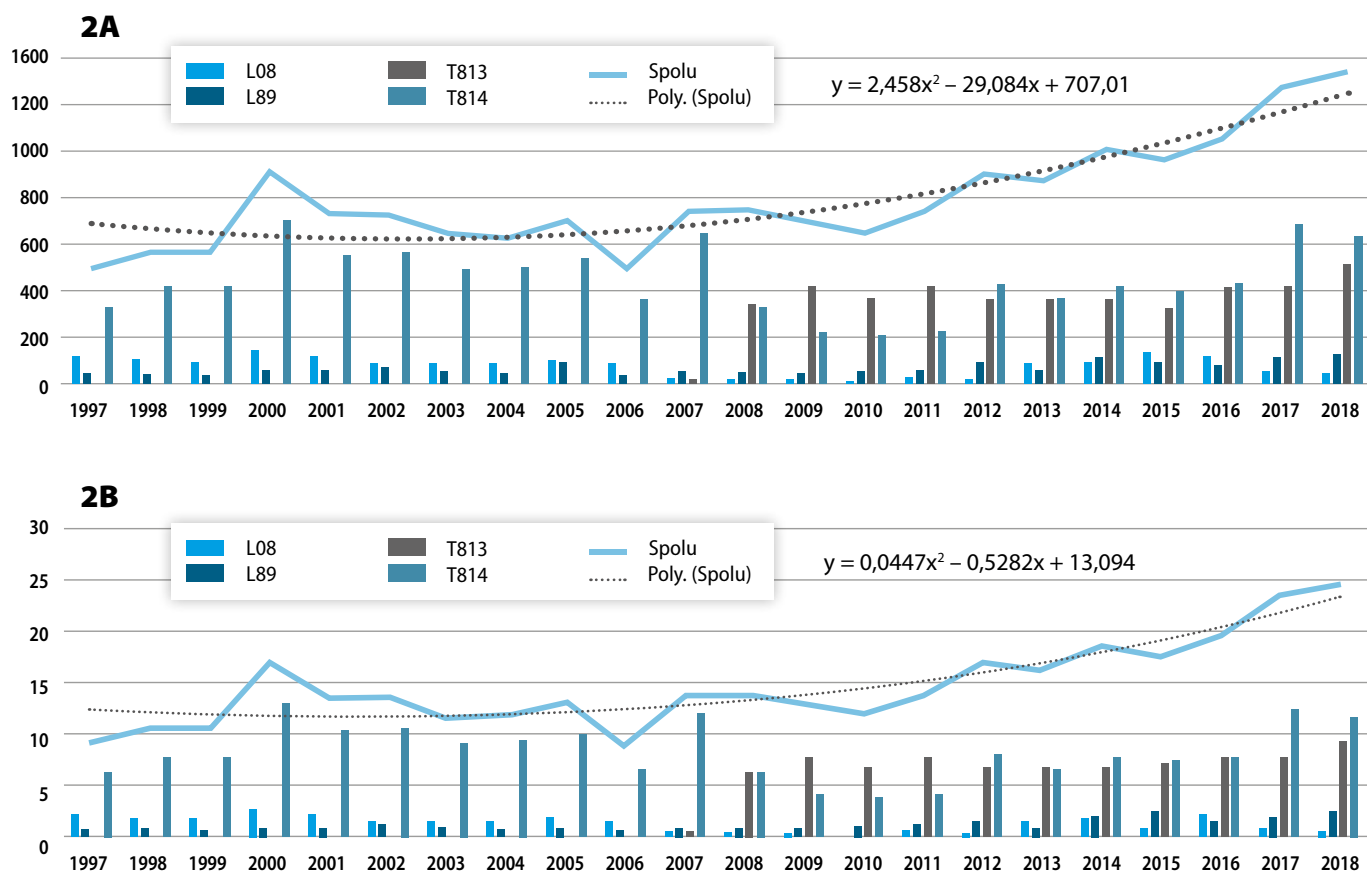
Enterococcus faecium. Percentage (%) of invasive isolates with resistance to vancomycin, Slovakia and EU/EEA population-weighted mean, 2011–2018

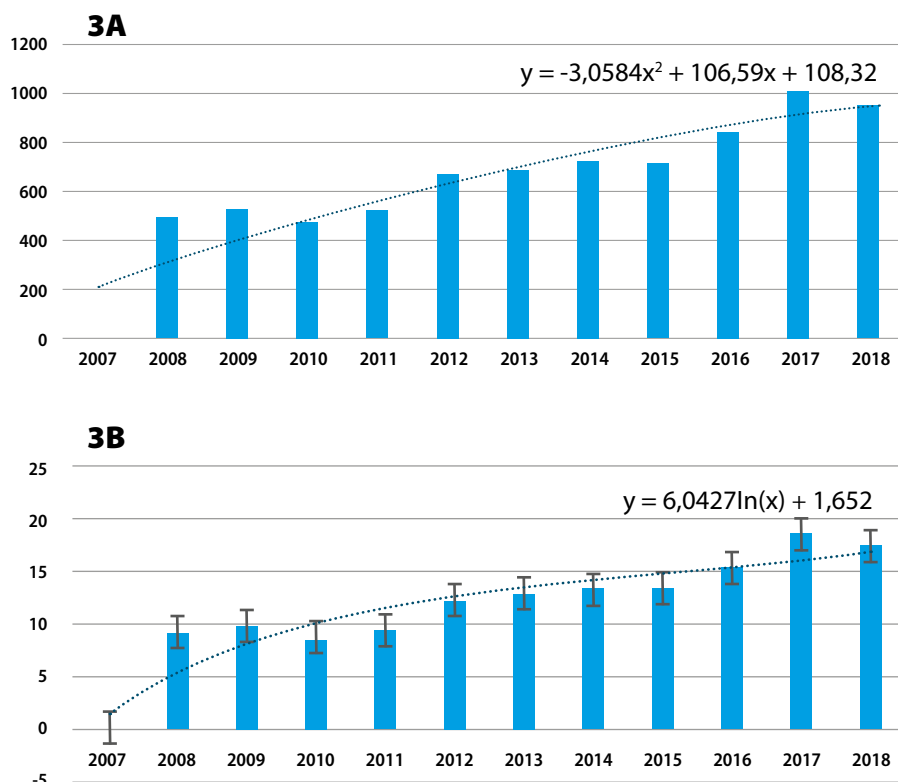
Graf 1. Nozokomiálne infekcie lokalizované na koži a slizniciach v rokoch 1997–2018 (A- v absolútnych číslach; B- na 100 tisíc obyvateľov).

Graf 2. Nozokomiálne infekcie lokalizované na koži a slizniciach v rokoch 1997–2018 podľa diagnózy uvedenej v MKCH–10 (A – v absolútnych číslach; B – na 100 tisíc obyvateľov).

Graf 3. Infekcie chirurgických rán v rokoch 2007–2018 (A- v absolútnych číslach; B- na 100 tisíc obyvateľov).

Pri sledovaní samotných infekcií chirurgických rán po zmene vykazovania bol pozorovaný kontinuálny nárast od roku 2008, od kedy sa tento údaj eviduje samostatne (graf 3).

Hodnotenie samostatnej infekcie kože a sliznice ako aj infekcie rán a popálenín bolo po roku 2007 skreslené zmenou vykazovania, pre ilustráciu uvádzame vývoj na grafoch 4 a 5.

Zo získaných údajov bola vykonaná analýza pôvodcov infekcií kože a sliznice.

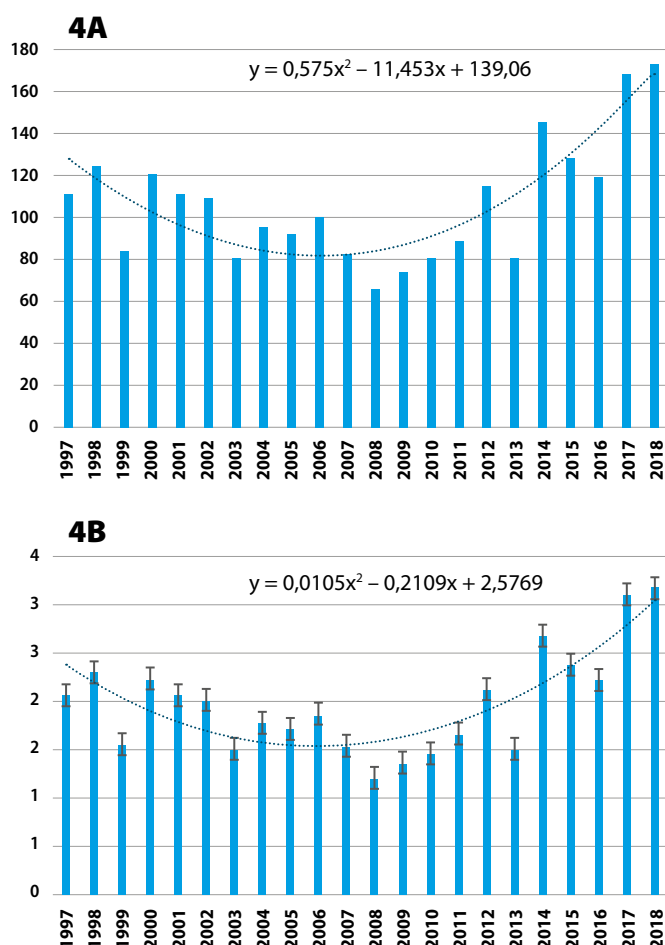
Ako 5 najčastejších pôvodcov nozokomiálnych nákaz s lokalizáciou na koži event. slizniciach boli identifikované:

1. *Staphylococcus aureus* (39,47%; CI 95% $\pm 7,07\%$),
2. *E. coli* nešpecifikované (9,88%; CI 95% $\pm 1,70\%$),
3. *Pseudomonas aeruginosa* (7,85%; CI 95% $\pm 0,92\%$),
4. *Klebsiella pneumoniae* (5,26%; CI 95% $\pm 1,70\%$),
5. *Proteus mirabilis* (4,07%; CI 95% $\pm 0,53\%$).

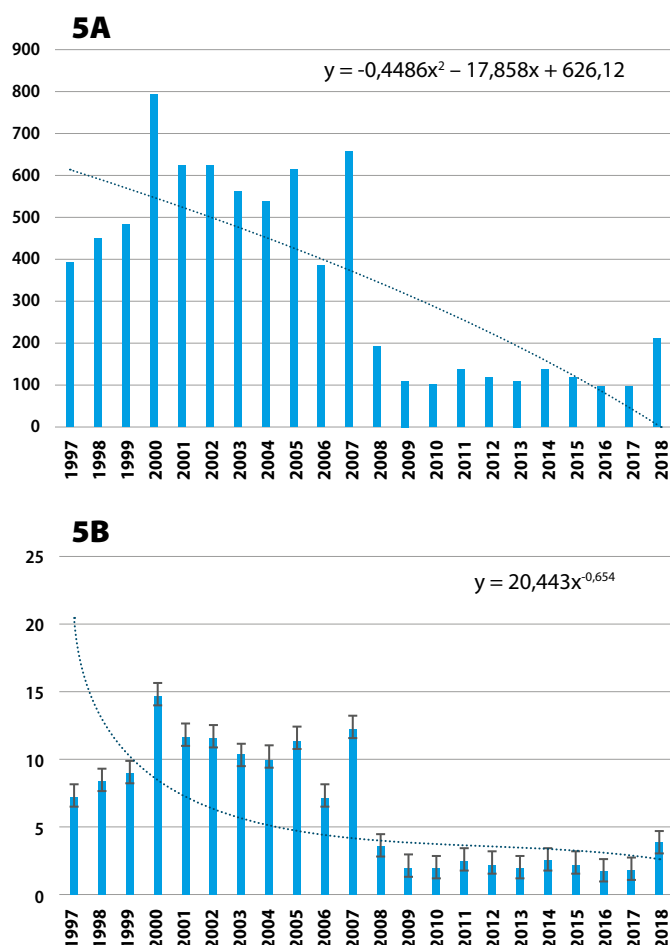
Iné bližšie neidentifikované agens zodpovedalo za 4,7% (CI 95%; $\pm 0,69\%$) prípadov.

Týchto 5 pôvodcov bolo v hodnotenom období zodpovedných za viac ako 50 % nozokomiálnych infekcií lokalizovaných na koži.

Graf 4. Vývoj infekcií kože a slizníc v rokoch 1997–2018 skreslený zmenou vykazovania (A- v absolútnych číslach; B- na 100 tisíc obyvateľov).

Graf 5. Vývoj infekcií rán a popálenín v rokoch 1997–2018 skreslený zmenou vykazovania (A- v absolútnych číslach; B- na 100 tisíc obyvateľov).

Summary

Introduction. With the development of antibiotics, antibiotic resistance has also developed, e.g. tetracycline was introduced in 1950, and as early as 1959, tetracycline-resistant *Shigella* was identified. According to data, reported in 2019, the share of tested samples resistant to antibiotics in Slovakia was among the 25–50% of countries with the highest share, especially in patients with chronic autoimmune disease without available clear details. The aim was to identify the most common causes of nosocomial topical infections.

Methods. Initially, targeted extraction of data from the epidemiological information system was performed. The selection was made on the basis of two inclusion criteria, namely nosocomial infections and localization on the skin, event. mucous membranes, wounds and burns, surgical wound infection. From the obtained data, pathogens were identified and their proportions were subjected to statistical analysis.

Results. More than 50% of nosocomial skin infections were caused by *St. aureus* (39.47%; CI 95% $\pm$ 7.07%), *E. coli* (unspecified; 9.88%; CI 95% $\pm$ 1.70%), *Pseudomonas aeruginosa* (7.85 %%; CI 95% $\pm$ 0.92%), *Klebsiella pneumoniae* (5.26%; CI 95% $\pm$ 1.70%) and *Proteus mirabilis* (CI 95%; $\pm$ 0.69%).

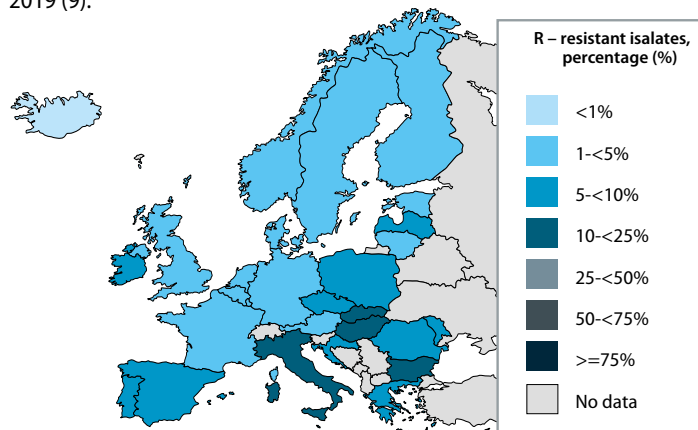
Conclusion. Topical infections are an increasingly serious problem in Slovakia with a more than twofold increase in the number of these infections per 100,000 population over a 21-year period (from 1997 to 2018) and a 100% increase in the number of surgical wound infections per 100,000 population over 11 years (2007–2018). With a high incidence of bacterial resistance to antibiotics (multi resistance) in the monitored pathogens in Slovakia, this situation in Slovakia is alarming. The development of new antibiotics is a very time-consuming and financially demanding process.

Key words: cause of topical infections, nosocomial infections.

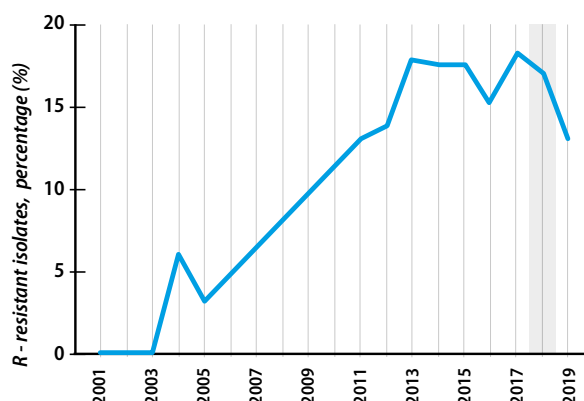
niekoľkých rokoch (1). Zároveň je zrejmé, že v posledných rokoch nepribudla žiadna nová skupina antibiotík, posledným registrovaným antibiotikom v roku 2020 bol cefiderokol zo známej skupiny (systémový sideroforový cefalosporín) určený dospelým na liečbu infekcií spôsobených gramnegatívnymi mikroorganizmami, pri obmedzených možnostiach liečby. Čoraz častejšie však vidíme tendenciu používania kombinácie antibiotík.

Vysoké náklady na výskum a vývoj nových liečiv s inovatívnym mechanizmom účinku na strane jednej a nízke ceny dnes používané štandardnej antibiotickej liečby na strane druhej, významne znižujú pravdepodobnosť príchodu prelomového antibiotika. Na Slovensku je táto situácia skomplikovaná silnou reguláciou vstupu do systému úhrady. Úhrada z verejného zdravotného poistenia je, na rozdiel od väčšiny Európskych aj mimo európskych štátov, podmienená povinným preukázaním nákladovej užitočnosti. Úroveň ochoty platiť za jeden pridaný rok v štandardnej kvalite (QALY) vďaka novej liečbe je na Slovensku v roku 2021 v rozpätí 30 576–44 772 € (v roku 2022 to bude 31 724–46 453 €) v závislosti od viacerých faktorov (12). Jedným z nich je aj dostupnosť

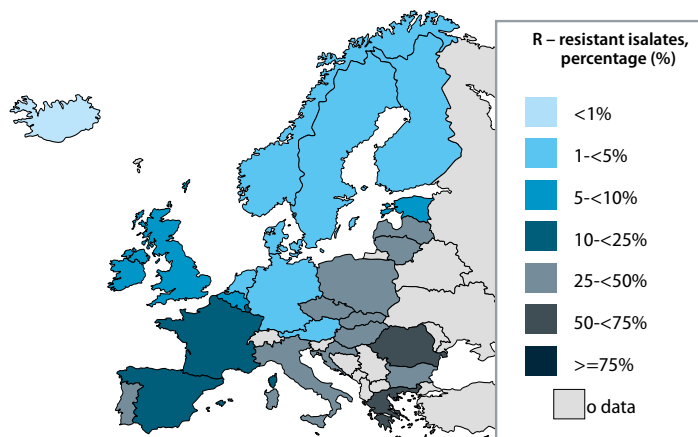
Obrázok 4. Izoláty s prítomnosťou multirezistentných kmeňov *E. coli* v roku 2019 (9).

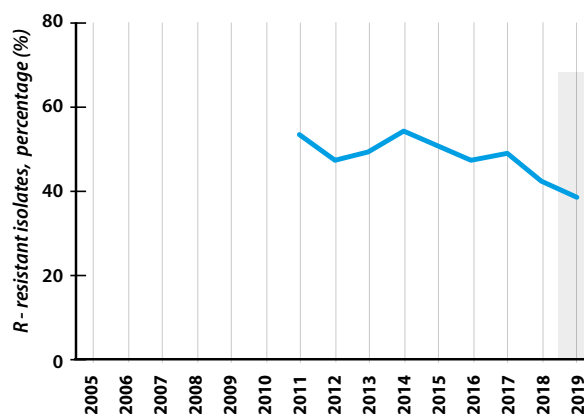
Obrázok 5. Vývoj podielu multirezistentných kmeňov *E. coli* od roku 2003 do roku 2019 na Slovensku (9).

Obrázok 6. Izoláty s prítomnosťou multirezistentných kmeňov *Klebsiella pneumoniae* v roku 2019 (9).

Obrázok 7. Vývoj podielu multirezistentných kmeňov *Klebsiella pneumoniae* od roku 2003 do roku 2019 na Slovensku (9).

iných liečiv, ktorá je v prípade antibiotík vysoká. Napriek kontinuálnym upozorneniam zo strany odborníkov nie je rezistencia tak významnou témou, ako by mala. Všetko toto predstavuje pre zdravotnú a liekovú politiku obrovskú výzvu, na ktorú je potrebné sa včas pripraviť.*

***PodĎakovanie.** Ďakujeme za finančnú podporu Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky v rámci stimulov pre výskum a vývoj rozhodnutie č. 2018/14631:8–26C0. Ďakujeme PhDr. RNDr. MUDr. J. Mikasovi, PhD., MPH, hlavnému hygienikovi Slovenskej republiky za umožnenie spracovania a analýzy údajov vychádzajúcich z Epidemiologického informačného systému (EPIS).

Literatúra

1. **Hutchings MI, Truman AW, Wilkonson NB.** Antibiotics: past, present and future. *Current Opinion in Microbiology* 2019, 51: 72–80.
2. **Ventola CL.** The antibiotic resistance crisis: part 1: causes and threats. *PT* 2015, 40 (4): 277–283.
3. **Sengupta S, Chattopadhyay MK, Grossart HP.** The multifaceted roles of antibiotics and antibiotic resistance in nature. *Front Microbiol* 2013, 4: 47.
4. **Centers for Disease Control and Prevention.** Office of Infectious Disease: Antibiotic resistance threats in the United States, 2013. April 2013. Available at: <http://www.cdc.gov/drugresistance/threat-report-2013>.
5. **Lowy FD.** Staphylococcal infections. In: Fauci DL, Kasper AS. *Harrison's Infectious Diseases*. The McGraw-Hill Companies, Inc, 2010.
6. **European Centre for Disease Prevention and Control:** Annual epidemiological report 2014 – Antimicrobial resistance and healthcare-associated infections. European Centre for Disease Prevention and Control: Stockholm 2015.
7. **Svetitski S, Leibovici L, Paul M.** Comparative Efficacy and Safety of Vancomycin versus Teicoplanin: Systematic Review and Meta-Analysis. *Microbial Agents and Chemotherapy* 2009, 53: 10.
8. **Stevens DL.** Folliculitis, Furuncles, and Carbuncles. In: Stevens EC, Jong DL. *Netter's Infectious Diseases*. Philadelphia: Elsevier 2012.
9. **European Centre for Disease Prevention and Control:** Surveillance Atlas of Infectious diseases. dostupné na <https://atlas.ecdc.europa.eu/public/index.aspx?Dataset=27&HealthTopic=4>. vstup 6. 11. 2020.
10. **Rossolini GM, Arena F, Pecile P, et al.** Update on the antibiotic resistance crisis. *Clin Opin Pharmacol* 2014, 18: 56–60.
11. **European Centre for Disease Prevention and Control:** Surveillance of antimicrobial resistance in Europe 2018. ECDC: Stockholm 2019.
12. **Vyhláška MZ SR č. 93/2018 Z.z.** o kritériách na stanovenie významnosti vplyvu lieku na prostriedky verejného zdravotného poistenia, o hodnotiacich kritériách pre výpočet koeficientu prahovej hodnoty a o podrobnostiach výpočtu koeficientu prahovej hodnoty.

Do redakcie došlo 10. 1. 2022.

Korešpondujúci autor:

MUDr. Mgr. Elena Marušáková, MBA
Centraleuropean Biotech Institute, s. r. o.
040 01 Košice
E-mail: e.marusakova@cbinstitute.eu

Predstavujeme nové knihy

**Krajčík Š., Dúbrava M.,
Bartošovič I., Mikus P. a kol.:**

Geriatría. 2. vydanie. (Herba: Bratislava, 2022, 568 s.)

Druhé aktualizované a rozšírené vydanie GERIATRIE (editori Štefan Krajčík, Martin Dúbrava, Ivan Bartošovič, Peter Mikus a kolektív 68 autorov zo Slovenska a Českej republiky) prichádza na našu odbornú scénu vo veľmi správnom čase. Vydavateľstvo Herba ďalším vydaním Geriatrie nadväzuje na predchádzajúce mimoriadne úspešné vydania Geriatrie a Geriatrie pre praktického lekára (2004, 2006, 2010, 2015) prof. Hegyiho a prof. Krajčíka. Vytvára sa tak veľmi cenná tradícia, ktorá reflektuje demografický vývoj nielen na Slovensku, ale aj trendy v najrozvinutejších krajinách Európskej únie a sveta.

So stále sa zhoršujúcou demografickou situáciou na Slovensku, so zaostávaním v parametroch dĺžky dožitia a hlavne rokov dožitia v zdraví a osobitne v čase pandémie ochorenia COVID–19 je potrebné mobilizovať klinických pracovníkov aj ďalších odborníkov, ktorí majú v starostlivosti seniorov k zvýšenej pozornosti zameranej na ich zdravotné a psychosociálne problémy, osobitne tie, ktoré sú preventabilné a kurabilné.

Problematika starnutia populácie je u nás naliehavá. Starnutie je multifaktorovo podmienený progresívny proces zhoršovania fyziologickej integrity organizmu, ktorý vedie k štrukturálnym a funkčným zmenám a následnej vulnerabilite na rôzne patologické stavy. V súčasnosti sme svedkami pribúdajúcich teórií objasňujúcich starnutie. Odhaduje sa, že maximálna dĺžka života je geneticky podmienená na približne 25–30 %.

Intervencie spomaľujúce proces starnutia (ku ktorým patrí najmä kalorická restriktácia, zvýšená pohybová aktivita, odstraňovanie senescentných buniek) sú atraktívnou témou biomedicínskeho výskumu. Aj keď boli v ostatnej dekáde objasnené viaceré dôležité molekuly, dráhy a bunkové procesy prispievajúce k starnutiu v predklinických modelových organizmoch, nie je dosiaľ jasné, nakoľko budú tieto vedomosti v oblasti mechanizmov starnutia prínosom pre spomalenie starnutia u ľudí.

Zostáva veriť, že k priaznivému ovplyvňovaniu dĺžky a kvality života seniorov okrem biomedicínskeho výskumu a sociálnoekonomických zmien významne prispeje aj klinická prax v symbióze s medicínou založenou na dôkazoch. V tejto súvislosti je nevyhnutné zlepšiť situáciu so zaraďovaním starších pacientov do randomizovaných klinických

štúdií (z ktorých bývajú často vylučovaní pre vek, polymorbiditu, polyfarmáciu).

V porovnaní s priemerom EÚ je na Slovensku alarmujúce zaostávanie nielen v ukazovateľoch dĺžky dožitia, ale osobitne rokov dožitia v zdraví. Podľa dostupných informácií sa na Slovensku muži vo veku 65 rokov môžu dožiť ešte ďalších 15,3 rokov a ženy 19,2 rokov, avšak z tohto obdobia prežijú muži v zdraví len 3,8 roka a ženy len 4,1 rokov (údaje z roku 2018).

Situáciu s dožitím starších pacientov aktuálne komplikuje aj ochorenie COVID–19. Je cenné, že v predkladanej publikácii nechýba ani kapitola venovaná tejto zložitej problematike.

Rukopis predložený na recenziu má 568 strán, členenie do kapitol je prehľadné, publikácia obsahuje primerané množstvo obrázkov, schém a tabuliek. Literárne odkazy sú vo väčšine kapitol aktualizované a v primeranom počte.

Predkladané vydanie je dôkazom, že si jej editori a autori osvojili štýl práce, ktorý vníma seniora v najširšom možnom kontexte.

Starnúca spoločnosť predstavuje veľa výziev. Ak budeme k týmto výzvam pristupovať každý v svojej oblasti efektívne a zodpovedne, môže sa život starších pacientov skvalitniť a tiež sa môžu vytvoriť skvelé príležitosti na zvýšenie ich hodnoty pre spoločnosť.

Prínos druhého vydania Geriatrie je jednoznačný, pretože takto podrobný, systematický opis problematiky všeobecnej aj špeciálnej geriatrickej nebol na Slovensku publikovaný. Rozšírené a aktualizované vydanie knižnej publikácie GERIATRIE nepochybne zaujme zdravotníckych pracovníkov mnohých odborov, ale aj všetkých, ktorí chcú k vlastnému starnutiu pristupovať aktívne. Záverom mi neostáva nič iné než hlavnému editorovi pánu prof. MUDr. Štefanovi Krajčíkovi, CSc., a jeho koeditorom doc. MUDr. Martinovi Dúbravovi, CSc., prof. MUDr. Ivanovi Bartošovičovi, PhD., MUDr. Petrovi Mikusovi, PhD., všetkým spoluautorom a samozrejme aj redakčnému kolektívu a vydavateľstvu k úspešnej publikácii zablahoželať.

Prof. MUDr. Beata Mladosičová, CSc.
vedúca Oddelenia klinickej patofyziológie
LF UK, Bratislava

Pôvodná práca

Výskyt koaguláza negatívnych stafylokokov v nemocničnom prostredí

Occurrence of coagulase negative staphylococci in hospital settings

Katarína Čurová¹, Nikola Babjáková², Mária Nagyová¹, Vladimír Hrabovský¹, Ladislav Tomčo³, Tamara Kulhaneková³, Radoslav Rusnák³, Leonard Siegfried¹

¹Ústav lekárskej a klinickej mikrobiológie, Lekárska fakulta UPJŠ, Košice

²Lekárska fakulta UPJŠ, Košice

³Odbor nemocničnej hygieny a epidemiológie, Univerzitná nemocnica L. Pasteura, Košice

Súhrn

Cieľ: Cieľom práce bolo zistiť výskyt koaguláza negatívnych stafylokokov na neživých povrchoch v nemocničnom prostredí Univerzitnej nemocnice L. Pasteura v Košiciach a citlivosť druhov *S. epidermidis* a *S. haemolyticus* na vybrané antibiotiká.

Metódy: Zo sterov z neživých povrchov nemocničného prostredia boli izolované a pomocou hmotnostnej spektrometrie MALDI TOF identifikované koaguláza negatívne stafylokoky. Diskovou difúznou metódou bola testovaná citlivosť *S. epidermidis* a *S. haemolyticus* na antibiotiká oxacilín a cefoxitín.

Výsledky: Z celkového počtu 1424 sterov za obdobie február 2019 až február 2020 bolo identifikovaných 1117 izolátov mikroorganizmov, z nich koaguláza negatívne stafylokoky mali zastúpenie 48,16%. Najčastejšie izolovanými druhmi boli *S. hominis* (35,5%), *S. epidermidis* (32,53%) a *S. haemolyticus* (15,80%). Rezistencia proti oxacilínu u *S. haemolyticus* dosahovala 83,33%, u *S. epidermidis* 52,87%, rezistencia proti cefoxitínu u *S. haemolyticus* 52,38% a u *S. epidermidis* 31,03%.

Záver: Výsledky nášho výskumu potvrdzujú, že koaguláza negatívne stafylokoky sa bežne vyskytujú v nemocničnom prostredí, dokonca s vysokou prevenciou. Miera rezistencie na bežne používané antibiotiká je takisto vysoká, čo zvyšuje riziko vzniku infekcie a zlyhania liečby u vnímavých pacientov.

Kľúčové slová: koaguláza negatívne stafylokoky, nemocničné prostredie, výskyt, rezistencia.

Úvod

Koaguláza negatívne stafylokoky (KoNS) sú jedny z najčastejšie izolovaných mikroorganizmov v laboratóriách klinickej mikrobiológie (1). V súčasnosti je opísaných viac ako 50 rôznych druhov KoNS. Predstavujú bežnú súčasť mikrobiómu kože a slizníc človeka, aj zvierať (2). U ľudí sa bežne vyskytuje veľké množstvo zástupcov z tejto skupiny. Najčastejším druhom je *S. epidermidis*, ktorý kolonizuje povrch tela, najmä vlhké oblasti. *S. haemolyticus* a *S. hominis* sú preferenčne izolované z axily a pubickej oblasti. *S. capitis* obklopuje sebaceózne žľazy na čele a skalpe v puberte (3, 4). *S. saprophyticus* subs. *saprophyticus* kolonizuje rektum, genitourinárny a gastrointestinálny trakt. *S. lugdunensis* je integrálnou súčasťou fyziologickej kožnej mikroflóry, najmä v panvovej a perineálnej oblasti, v oblasti genitálií, na dolných končatinách a v axile (4, 5).

KoNS sú pre zdravého človeka zvyčajne neškodné, avšak už od sedemdesiatych rokov

minulého storočia sa na túto skupinu baktérií kladie dôraz ako na skutočné patogény, ktoré sa stali bežnou príčinou širokého spektra infekcií a ochorení (5). Vo väčšine prípadov ide o nozokomiálne infekcie endogénneho pôvodu. KoNS majú oveľa nižší virulentný potenciál ako koaguláza pozitívny druh *S. aureus* najmä vďaka tomu, že síce produkujú enzýmy poškodzujúce hostiteľa, ale ich agresivita a množstvo, v ktorých sú produkované, sú nižšie. Medzi najdôležitejšie faktory virulencie patria adhérenca a tvorba biofilmu, ale aj rezistencia proti opsonizácii a fagocytóze (7). Schopnosť jednotlivých druhov stafylokokov spôsobovať infekcie je odlišná. V skupine KoNS absentujú vysoko patogénne druhy. Všeobecne sa za najbežnejšieho vyvolávateľa infekcií považuje *S. epidermidis*, klinicky významné sú tiež *S. hominis*, *S. haemolyticus*, *S. capitis*, *S. saprophyticus* a *S. lugdunensis* (3, 8).

Najnebezpečnejšie z epidemiologického hľadiska sú tie kmene, ktoré si vyvinuli

rezistenciu proti určitým druhom antibiotík (7). Epidemiológia a šírenie KoNS v nemocničných a iných zdravotníckych zariadeniach nie sú úplne objasnené. Takisto nie je známy ich potenciál vytvoriť ohniská nákazy, z ktorých by potencionálne mohlo dôjsť k jej šíreniu. Predominancia izolátov vykazujúcich multi-rezistenciu proti antibiotikám a antiseptikám, ako aj ich schopnosť tvoriť biofilm, výrazne poukazujú na fakt, že moderná medicína nadmerným používaním antibiotík a inzerciou cudzích telies do organizmu uľahčila selekčné procesy. Počet nerozpoznaných prípadov prenosu môže byť a pravdepodobne je oveľa vyšší ako sa udáva v dostupných štúdiách, pretože ohniská KoNS zvyčajne ostávajú aj naďalej neidentifikované. V skupinách rizikových pacientov, náchylných na KoNS infekcie, môžu takéto izoláty významne prispievať k zvýšenej morbidite a mortalite (3).

Súbor a metódy

KoNS izoláty analyzované v tejto práci boli izolované zo sterov z neživých povrchov nemocničného prostredia Univerzitnej nemocnice L. Pasteura (UNLP) v Košiciach za obdobie február 2019 až február 2020. Celkovo bolo urobených 1424 sterov na 56 pracoviskách. Počet sterov vyhotovených na jednotlivých pracoviskách bol úmerný veľkosti pracoviska. Povrchy, z ktorých sa odoberali stery, súviseli s povahou pracoviska. Na oddeleniach boli najčastejšie miesta odberov povrchy predmetov v izbách pacientov a v kúpeľni a miesta, s ktorými pacient denne prichádza do styku. V špecializovaných ambulanciách a na operačných sálach to boli predmety špecifické pre dané pracovisko. Stery sa odoberali aj z rúk personálu, či už pred alebo aj po ich dezinfekcii a z predmetov, s ktorými prichádza do kontaktu zdravotnícky personál.

Odobraté stery boli vložené do transportného média a dopravené na Ústav lekárskej a klinickej mikrobiológie UPJŠ LF, kde boli ďalej spracované. Stery boli kultivované na tuhej pôde (krvný agar s obsahom 5% defibrinovanej baranej krvi) a v tekutej pôde (živný bujón) 24–48 hodín pri 37 °C v aeróbných podmienkach. V prípade pozitívnej kultivácie boli kolónie identifikované pomocou hmotnostnej spektrometrie MALDI-TOF MS. Vyhodnotený bol takisto rast v bujóne (zákal, sediment alebo blanka), v prípade pozitívnej kultivácie bola bujónová kultúra preočkovaná na krvný agar a kultivovaná ďalších 24–48 hodín. Na identifikáciu boli použité vždy čisté kultúry baktérií po ich kultivácii na krvnom agare.

Pri druhoch *S. epidermidis* a *S. haemolyticus* bola diskovou difúznou metódou (Kirby-Bauer) testovaná citlivosť na antibiotiká oxacilín (OXA, 1 µg) a cefoxitín (FOX, 30 µg) podľa aktuálne platných noriem EUCAST (European Committee on Antimicrobial Susceptibility Testing). Pripravené platne boli kultivované pri teplote 36 °C 18 hodín. Namerané zóny

inhibície rastu v okolí diskov boli porovnané s aktuálnymi tabuľkami breakpointov EUCAST, aby bolo možné vyhodnotiť, či testovaný KoNS je citlivý alebo rezistentný proti testovaným antibiotikám (9).

Výsledky a diskusia

Z celkového počtu 1424 sterov, ktoré boli odobraté od februára 2019 do februára 2020, bolo vykultivovaných 1117 izolátov mikroorganizmov s predominciou baktérií, z ktorých 538 (48,16%) izolátov bolo identifikovaných ako KoNS. Identifikovaných bolo celkovo 11 druhov KoNS, medzi ktorými sa najčastejšie vyskytovali 3 druhy: *S. hominis* s počtom 191 izolátov (35,5%), *S. epidermidis* s počtom 175 izolátov (32,53%) a *S. haemolyticus* s počtom 85 izolátov (15,80%). Najnižší výskyt bol zaznamenaný pri druhoch *S. simiae* (1 izolát, 0,19%) a *S. succinus simiae* (1 izolát, 0,19%) (obr. 1). Vo väčšine štúdií, ktoré mapujú výskyt KoNS zo sterov z neživých povrchov v nemocničnom prostredí, sa s najväčšou prevenciou vyskytujú *S. epidermidis* a *S. haemolyticus* (10, 11, 12), v niektorých štúdiách sú pomerne často izolované druhy *S. saprophyticus*, *S. warneri*,

S. simulans a *S. hominis* (12, 13, 14). Možnou príčinou toho, že sa *S. epidermidis* vyskytuje medzi izolátmi najfrekvencovanejšie, je jeho schopnosť tvoriť adhéziu, ktorý predstavuje kľúčový faktor virulencie potrebný pre tvorbu biofilmu. Tým je schopný prilnúť k hostiteľovi alebo na povrchy cudzích telies (15). Pri *S. haemolyticus* síce absenteuje jeden rozhodujúci faktor virulencie, ako je to v prípade *S. epidermidis*, ale prítomné sú rôzne enzýmy, cytolyzíny a povrchové látky, ktoré virulenciu ovplyvňujú (16).

Medzi jednotlivými pracoviskami boli zaznamenané významné rozdiely v prevalencii KoNS. Z 56 otestovaných pracovísk bola najvyššia prevalencia KoNS zistená na I. internej klinike (n=68, 54,4% z celkového počtu izolátov), I. chirurgickej klinike (n=45, 48,9%) a Urologickej klinike (n=29, 59,2%). Na týchto pracoviskách bolo zároveň identifikovaných najviac druhov KoNS. Na troch pracoviskách (Oddelenie plastickej, rekonštrukčnej a estetickéj chirurgie, Laboratórium pre diagnostiku infertility a banka spermií, Klinika pneumológie a ftizeológie – bronchoskopické pracovisko) bola prevalencia KoNS 0%.

Aj keď sa stery odoberali z rôznych povrchov, niektoré miesta boli z hľadiska výskytu KoNS frekvencovanejšie v porovnaní s inými. Medzi miesta, kde bol výskyt KoNS najvyšší, patrili stolík (bez upresnenia lokalizácie) s prevenciou 17,47% (n=94), ruky s prevenciou 7,25% (n=39), posteľ/paplón/obliečka/plachta s prevenciou 5,76% (n=31) a fonendoskop s prevenciou 5,02% (n=27).

Citlivosť na antibiotiká OXA a FOX bola testovaná pri 2 druhoch KoNS, *S. epidermidis* (n=174) a *S. haemolyticus* (n=84). Rezistencia *S. haemolyticus* proti OXA dosahovala 83,33% a rezistencia *S. epidermidis* 52,87% z celkového počtu testovaných izolátov. Rezistencia *S. haemolyticus* proti FOX dosahovala 52,38%, rezistencia *S. epidermidis* 31,03% (tab. 1). Príčinou rezistencie proti OXA je gén *mecA*, lokalizovaný na mobilnom genetickom elemente *SCCmec*, ktorý je zodpovedný za integráciu do genómu citlivých izolátov stafylokokov. *S. haemolyticus* a *S. epidermidis* sú druhy KoNS s najvyššou rezistenciou na OXA (17). Viaceré štúdie realizované v posledných 5 rokoch poukazujú na vysokú rezistenciu KoNS proti OXA a FOX, porovnateľnú s našimi výsledkami a vzhľadom na širší panel testovaných ATB ponúkajú dobrý prehľad o rezistencii proti ATB rôznych tried a o multirezistentných izolátoch (18, 19, 20).

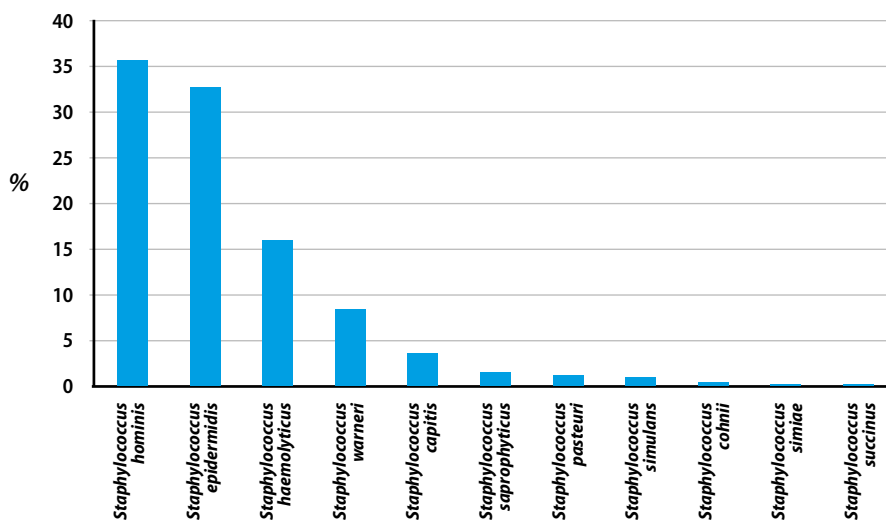
Za posledné desaťročia došlo k progresívnej strate citlivosti proti najčastejšie používaným antibiotikám účinným proti KoNS. Najvýraznejší vzostup rezistencie bol zaznamenaný proti penicilínu, oxacilínu, ciprofloxacínu, klindamycínu, erytromycínu a gentamycínu. KoNS obsahujú bohatú genetickú výbavu, ktorá vedie k rezistencii nie len proti β-laktámovým antibiotikám, ale aj proti antibiotikám iných tried. Tento fakt je veľmi dôležitý z medicínskeho hľadiska, pretože tieto genetické elementy sú mobilné a môže dochádzať k ich prenosu nielen na iné druhy KoNS, ale aj na klinicky významnejšie druhy stafylokokov, ako je napr. *S. aureus* (3).

Záver

Koaguláza negatívne stafylokoky (KoNS) sa vo všeobecnosti nepokladajú za významné patogény. Výsledky nášho výskumu potvrdzujú, že KoNS sa bežne vyskytujú aj v zdravotníckych zariadeniach, kde osídľujú rôzne neživé povrchy, na ktorých prežívajú. Ak je prevalencia KoNS v nemocničnom prostredí vysoká, otvára cestu pre uplatnenie patogénneho potenciálu u vnímavých pacientov. Riziko vzniku infekcie sa zvyšuje ešte výraznejšie, ak tieto nozokomiálne kmene vykazujú vysokú mieru rezistencie proti bežne používaným antibiotikám, pretože to komplikuje priebeh a liečbu ochorení.

V klinickej praxi je veľmi potrebné v nemocničnom prostredí nastaviť efektívne preventívne opatrenia, ktoré sa týkajú predovšetkým dodržiavania dôkladnej hygieny zo strany zdravotníkov, častej dezinfekcie neživých

Obrázok 1. Výskyt jednotlivých druhov KoNS v nemocničnom prostredí UNLP (%).

Tabuľka 1. Rezistencia *S. epidermidis* a *S. haemolyticus* proti OXA a FOX celkovo a na 3 pracoviskách UNLP s najvyšším výskytom týchto druhov.

Druh KoNS	Pracovisko	Počet testovaných izolátov	Rezistencia OXA n (%)	Rezistencia FOX n (%)
<i>S. epidermidis</i>	UNLP celkovo	174	92 (52,87)	54 (31,03)
	I. interná klinika	24	17 (70,83)	10 (41,67)
	I. chirurgická klinika	12	10 (83,33)	9 (75)
	Urologická klinika	6	6 (100)	6 (100)
<i>S. haemolyticus</i>	UNLP celkovo	84	70 (83,33)	44 (52,38)
	I. interná klinika	13	5 (38,46)	5 (38,46)
	I. chirurgická klinika	16	16 (100)	13 (81,25)
	Urologická klinika	11	11 (100)	7 (63,64)

Summary

Objective: The aim of the work was to determine the occurrence of coagulase negative staphylococci on inanimate surfaces in the hospital environment of the L. Pasteur University Hospital in Košice and the susceptibility of *S. epidermidis* and *S. haemolyticus* species to selected antibiotics.

Methods: Coagulase negative staphylococci were isolated from swabs from inanimate surfaces in the hospital environment and identified by mass spectrometry MALDI TOF. Susceptibility to antibiotics oxacillin and cefoxitine in *S. epidermidis* and *S. haemolyticus* was tested by disc diffusion test.

Results: A total of 1117 isolates of microorganisms were identified from 1424 swabs in the February 2019 to February 2020 period. The incidence of coagulase negative staphylococci was 48,16%. The most frequently isolated species were *S. hominis* (35,5%), *S. epidermidis* (32,53%) and *S. haemolyticus* (15,80%). Oxacillin resistance in *S. haemolyticus* reached 83,33%, in *S. epidermidis* 52,87%, cefoxitine resistance in *S. haemolyticus* 52,38% and in *S. epidermidis* 31,03%.

Conclusion: The results of our research confirmed that coagulase-negative staphylococci are common in the hospital setting, even with a high prevalence. The level of resistance to commonly used antibiotics is also high, which increases the risk of infection and failure in therapy in susceptible patients.

Key words: coagulase negative staphylococci, hospital setting, occurrence, resistance.

povrchov v nemocničnom prostredí účinnými prostriedkami a cielenej antimikrobiálnej terapie nozokomiálnych infekcií. Zároveň je dôležité monitorovať dodržiavanie týchto opatrení pravidelnými odbermi sterov z neživých povrchov, identifikáciou mikroorganizmov a testovaním ich citlivosti na antibiotiká, ktorých spektrum je potrebné rozšíriť vzhľadom na rastúci trend rezistencie.*

***Grantová podpora:** Práca bola realizovaná s podporou projektu TRANSFEC 2019/34-UPJŠ-6.

Literatúra

1. Ma XX, et al. Antibiotic susceptibility of coagulase-negative staphylococci (CoNS): emergence of teicoplanin-nonsusceptible CoNS strains with inducible resistance to vancomycin. *J Med Microbiol* 2011, 60 (11): 1661–1668.
2. Callewaert C, Ravard Helffer K, Lebaron P. Skin Microbiome and its Interplay with the Environment. *Am J Clin Dermatol* 2020, 21 (1): 4–11.
3. Becker K, Heilmann C, Peters G. Coagulase-Negative Staphylococci. *Clinical Microbiology Reviews* 2014, 27 (4): 870–926.
4. Timm CM, et al. Isolation and characterization of diverse microbial representatives from the human skin microbiome. *Microbiome* 2020, 8: Article number: 58. <https://doi.org/10.1186/s40168-020-00831-y>
5. Biebler L, Kahlmeter G. Staphylococcus lugdunensis in several niches of the normal skin flora. *Clin Microbiol Infect* 2010, 16 (4): 385–388.
6. Dubois D, et al. Identification of a variety of Staphylococcus species by matrix-assisted laser desorption/ionization time of flight mass spectrometry. *J Clin Microbiol* 2010, 48 (3): 941–945.
7. Liptáková A, et al. Lekárska mikrobiológia. Vydavateľstvo zdravotníckej literatúry Herba: Bratislava, 2019. ISBN 978-80-89631-91-9
8. Michels R, et al. Update on Coagulase-Negative Staphylococci-What the Clinician Should Know. *Microorganisms* 2021, 9 (4): 830.
9. www.eucast.org
10. Al Tayyar I, et al. Prevalence and antimicrobial susceptibility pattern of coagulase-negative staphylococci (CoNS) isolated from clinical specimens in Northern of Jordan. *Iran J Microbiol* 2015, 7 (6): 294–301.

11. Azih A, Enabulele I. Species distribution and virulence factors of coagulase negative staphylococci isolated from clinical samples from the University of Benin Teaching hospital, Edo State, Nigeria. *J Nat Sci Res* 2013, 3: 38–43.
12. Begum E, Anbumani N. Prevalence and antimicrobial susceptibility pattern of Coagulase-negative Staphylococcus. *International Journal of Medicine and Public Health* 2011, 1 (4): 59–62.
13. Dziri R, et al. High prevalence of Staphylococcus haemolyticus and Staphylococcus saprophyticus in environmental samples of a Tunisian hospital. *Diagn Microbiol Infect Dis* 2016, 85: 136–140.
14. Keim LS, et al. Prevalence, – 50 – aetiology and antibiotic resistance profiles of coagulase negative staphylococci isolated in a teaching hospital. *Braz J Microbiol* 2011, 42: 248–255.
15. Solati SM, et al. Prevalence of virulence genes of biofilm producing strains of Staphylococcus epidermidis isolated from clinical samples in Iran. *AMB Expr* 2015, 5 (1): 134.
16. Czekaj T, Ciszewski M, Szewczyk EM. Staphylococcus haemolyticus – an emerging threat in the twilight of the antibiotics age. *Microbiology* 2015, 161 (11): 2061–2068.
17. Venugopal N, et al. Molecular detection and typing of methicillin-resistant Staphylococcus aureus and methicillin-resistant coagulase-negative staphylococci isolated from cattle, animal handlers, and their environment from Karnataka, Southern Province of India. *Vet World* 2019, 12: 1760–1768.
18. Bora P, et al. Characterization and antimicrobial susceptibility of coagulase-negative staphylococci isolated from clinical samples. *J Lab Physicians* 2018, 10 (4): 414–419.
19. Al-Haqan A, et al. Antimicrobial resistance and virulence determinants in coagulase-negative staphylococci isolated mainly from preterm neonates. *Plos One*, 2020, 15: e0236713.
20. Schuster D, et al. Detection of methicillin-resistant coagulase-negative staphylococci harboring the class A mec complex by MALDI TOF mass spectrometry. *Int J Med Microbiol* 2018, 308: 522–526.

Do redakcie došlo 10. 7. 2022.

Adresa pre korešpondenciu:

RNDr. Katarína Čurová, PhD.

Ústav lekárskej a klinickej mikrobiológie LF UPJŠ, Košice

E-mail: katarina.curova@upjs.sk

Medzinárodné nefrologické sympóziu venované pamiatke prof. MUDr. Miroslava Mydlíka, DrSc. (1932–2018) (21.–22. september 2022 Košice)

V dňoch 21.–22. septembra 2022 sa v reprezentatívnych priestoroch Historickej sály Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach uskutočnilo pod záštitou prof. RNDr. Pavla Sováka, CSc., rektora Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (UPJŠ) Medzinárodné nefrologické sympóziu venované pamiatke prof. MUDr. Mydlíka, DrSc. Nedožitý 90. narodeniny prof. Mydlíka sme si pripomenuli v júli tohto roku. Hlavnými organizátormi podujatia boli: Spolok lekárov Košice a Slovenská nefrologická spoločnosť, organizačné zložky Slovenskej lekárskej spoločnosti. Spoluorganizátormi podujatia boli: UPJŠ a Lekárska fakulta UPJŠ, Univerzitná nemocnica Louis Pasteura v Košiciach a Regionálna lekárska komora v Košiciach. Podujatie zahájil prof. MUDr. Oliver Rácz, CSc., vedecký sekretár Spolku lekárov Košice, ktorý privítal účastníkov podujatia. Medzi nimi boli aj vzácní zahraniční hostia, vo svete uznávané odborné autority v nefrológii, bývalý prezident a spoluzakladateľ Európskej spoločnosti emeritných profesorov z Talianska, prof. M.D. Natale G. De Santo z Univerzity Campania Luigi Vanvitelli v Neapole a prof. M.D. Guido Bellingeri, významný reprezentant nefrológie z Univerzity v Messine a prezident Sicílskej spoločnosti emeritných profesorov, obidvaja Doktor Honoris Causa UPJŠ, tiež popredné osobnosti Poľska v nefrológii: prof. M.D. Boleślaw Rutkowski z Gdanska a prof. M.D. Janusz Ostrowski z Varšavy. MUDr. Ľuboslav Beňa, PhD., MPH člen Prezídia Slovenskej lekárskej spoločnosti, prezident Slovenskej transplantologickej spoločnosti a riaditeľ Univerzitnej nemocnice Louis Pasteura v Košiciach, pozdravil účastníkov podujatia aj v zastúpení prezidenta SLS, Dr. h.c. Prof. MUDr. Jána Brezu, DrSc., MPH, MHA. Ing. Katarína Derziová v úvodnej prednáške s názvom „Príspevok prof. MUDr. Miroslava Mydlíka, DrSc. do lekárskej vedy a klinickej nefrológie“ prezentovala nielen bohatý profesijný život prof. Mydlíka a jeho významný prínos v oblasti rozvoja medicínskej vedy, výskumu a vzdelávania u nás, ale aj početné verejnospešné a kultúrne aktivity. Členovia organizačného výboru: prof. MUDr. Oliver Rácz, CSc., Ing. Katka Derziová a Mgr. Adriana Sabolová zostavili kvalitný odborný program, v rámci ktorého odznali zaujímavé prednášky zamerané na ochorenia obličiek, ich diagnostiku, súčasné trendy v laboratórnom hodnotení funkcie obličiek, darcovstvo obličiek od živého darcu a ich transplantácie, vplyv klimatických zmien na ochorenie obličiek, ale aj ochorenia obličiek rímskych pápežov (prof. De Santo NG, MD). Podujatie, ktoré prebiehalo v anglickom jazyku, spĺňalo náročné kritéria pre hodnotenie odborných medicínskych vzdelávacích podujatí kreditmi CME a bolo dôstojným pripomenutím si významnej osobnosti slovenskej medicíny akým bol prof. MUDr. Miroslav Mydlík, DrSc., zároveň prejavom vďaky za výsledky jeho práce.

Želmíra Mácová

Pôvodná práca

Aplikace nanovláknenných materiálů pro fortifikace střevní anastomózy: Slibná prevence anastomotického leaku a peritoneálních adhezí

Markéta Klíčová¹, Jachym Rosendorf², Jana Horáková¹, Václav Liška²

¹Katedra netkaných textilií a nanovláknenných materiálů, Fakulta textilní, Technická univerzita v Liberci, Liberec, CZE

²Lékařská fakulta v Plzni, Univerzita Karlova, Plzeň, CZE

Úvod do problematiky

Gastrointestinální operace jsou stále provázány řadou závažných pooperačních komplikací. Jedná se zejména o anastomotický leak (1) a vznik peritoneálních adhezí (2). Velké randomizované studie ukázaly, že na trhu stále neexistují vhodné materiály pro prevenci zmíněných komplikací.

Metodika in vivo testování nanovláken v gastrointestinální chirurgii

In vivo testování biodegradabilních (rozložitelných) nanovláknenných vrstev bylo provedeno na prasečím modelu. Na obrázku 1 (A) lze vidět metodu přípravy nanovláken pomocí bezjehlového elektrostatičkého zvlákňování; materiál byl následně sterilizován pomocí nízkoteplotního ethylen oxidu. Obrázek 1 (B) pak dokumentuje první aplikaci nanovláknenných materiálů pro krytí střevních anastomóz na velkém zvířecím modelu. Zvířata byla podrobena sekci sestupného tračníku a anastomóze se standardizovaným defektem v celkové anestezii. Defekt byl překryt nanovláknem v experimentální skupině (8 zvířat), zatímco v kontrolní skupině (8 zvířat) byl ponechán odkrytý. Zvířata byla sledována po dobu tří týdnů. Odběr vzorků a makroskopické vyhodnocení byly

provedeny 21. pooperační den. Následovalo histologické hodnocení.

Výsledky a závěry

Aplikace nanovláknenného materiálu je rychlá, snadná a není potřeba speciální vybavení ani dodatečná fixace materiálu. V průběhu studie nebyly pozorovány žádné pooperační komplikace. Nanovláknenná vrstva na bázi biodegradabilního polymeru vykazovala dobrou biokompatibilitu a nezpůsobovala žádné nežádoucí účinky *in vivo*. Materiál nezpůsobil anastomotické striktury ani jiné komplikace. Anastomotické vzorky vykazovaly významně vyšší hladiny kolagenu po třech týdnech pozorování, což je nepřímá známka vyšší mechanické pevnosti. Přítomnost anastomotického leaku nebyla pozorována v žádné ze sledovaných skupin. V následující práci je plánováno testovat další úpravy nanovláknenných materiálů v různých experimentálních podmínkách pro zajištění optimální prevence pooperačních komplikací. Plánované testy budou prováděny a pečlivě dokumentovány před zahájením klinické studie na lidských pacientech.*

*Poděkování. Práce se realizovala v rámci projektu MZ ČR AZV NU20J–08–00009: Prevence střevního anastomotického leaku a pooperačních adhezí pomocí nanovláknenných biodegradabilních materiálů.

Zdroje

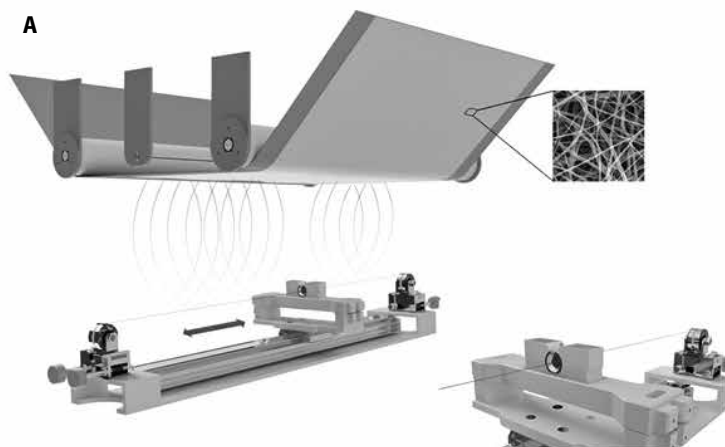
1. Rosendorf J, et al. Reinforcement of Colonic Anastomosis with Improved Ultrafine Nanofibrous Patch: Experiment on Pig. *Biomedicines* [online] 2021a, 9 (2): 102. Doi:10.3390/biomedicines9020102
2. Rosendorf J, et al. Double-layered Nanofibrous Patch for Prevention of Anastomotic Leakage and Peritoneal Adhesions, Experimental Study. *In Vivo (Athens, Greece)* [online] 2021 b, 35 (2): 731–741. ISSN 1791-7549. Doi:10.21873/invivo.12314
3. Rosendorf J, et al. Experimental fortification of intestinal anastomoses with nanofibrous materials in a large animal model. *Scientific Reports* [online] 2020, 10 (1): 1–12. ISSN 2045-2322. Doi:10.1038/s41598-020-58113-4

Do redakcie došlo 22. 8. 2022.

Korespondenční autor: Ing. Markéta Klíčová

Fakulta textilní – Katedra netkaných textilií a nanovláknenných materiálů
Technická univerzita v Liberci
Študentská 1402/2, 461 17 Liberec
Česká republika
E-mail. marketa.klicova@tul.cz

Obrázek 1. Příprava nanovláknenných materiálů pomocí elektrostatičkého zvlákňování (A). Aplikace nanovláken pro zpevnění intestinální anastomózy (B).

Predstavujeme nové knihy

Štefan Luby:

Naša národná akadémia

VEDA, vydavateľstvo SAV: Bratislava 2022,
340 s., ISBN 978-80-224-1946-8.

Kniha *Naša národná akadémia* vychádza v roku 80. výročia založenia Slovenskej akadémie vied a umení a rok pred 70. výročím založenia Slovenskej akadémie vied (1953). Je to jedinečné dielo, ktoré približuje dosiaľ mnohé, nie dostatočne spracované okolnosti vývoja SAV, ale aj slovenskej vedy vrátane našich univerzít. Pokrýva obdobie od roku 1980, keď autor prof. Štefan Luby nastúpil do vedúcich vedecko-organizačných funkcií, až po dnešok. Kľúčové udalosti tohto obdobia približuje na základe osobných zážitkov a poučenia z nich plynúce sú aj *pro tempore* aktuálne, pretože metabolizmus v bunkách našej vedy stále nie je doladený na úroveň, ktorá by nás mohla aspoň dočasne uspokojovať.

Kto by mohol autentickjšie klásť na papier históriu uvedenej inštitúcie ako 21 rokov pôsobiaci funkcionár Predsedníctva SAV a Prezídia ČSAV a po roku 1990 najdlhšie a podľa mojej mienky najúspešnejšie pôsobiaci predseda našej Akadémie? Originalita autorovho diela má svoje korene v jeho pamäti, ale oporu má aj v citovanej a archivovanej dokumentácii, ktorá sa týka inštitúcií vedy, ústredných orgánov a agentúr. Popri SAV autor výskumne pôsobil na deviatich zahraničných ústavoch a univerzitách, vo vedeckých a správnych radách univerzít, vo vedeckých spoločnostiach a medzinárodných akadémiách; a bolo to v období rýchlo sa meniacich politických a ekonomických podmienok. Vníma preto situáciu pred aj po roku 1990.

Kniha sleduje tri línie – časovú, tematickú a kultúrno-umeleckú. V prvej časti kniha približuje reformy a prestavbu v SAV v rokoch 1980–1989, teda tesne pred politickými zmenami, a potom sa zameriava na zmeny v našej vedeckej inštitúcii v rokoch 1990–2001. Po tomto turbulentnom období nastala schválením dlho očakávaného a ťažko presadzovaného zákona o SAV z roku 2002 éra relatívnej stability, trvajúcej až do roku 2009, v ktorom sme vplávali do svetovej finančnej a ekonomickej krízy. Boli to okolnosti vhodné na spustenie procesu transformácie SAV po vzore staršej sestry – Akadémie vied Českej republiky. Tento proces, presnejšie jeho prvá legislatívno-administratívna fáza, sa ukončila 1. januárom 2022, teda po 13 rokoch. V porovnaní s prechodom univerzít do verejnej formy boli v tomto prípade vládne garnitúry menej benevolentné a navyše, v systéme

paralyzovanom obrovskou byrokraciou ubiehajú roky ako voda. Možno, že staviteľom tunelov to vyhovuje, vedeckým pracovníkom menej.

Spracovanie novej histórie SAV v tomto formáte považujem za záslužný počin. Treba povedať, že profesor Luby nie je v knižnej tvorbe začiatočníkom. Dôkazom jeho úspešnej spisovateľskej aktivity je dosiaľ štrnásť kníh literatúry faktu, šesť odborných kníh a tri knihy, ktoré editoval. Je známy svojím triezvym, niekedy kritickým, ale vždy vtípnym podaním situácií. Za svoju tvorbu bol vyznamenaný naposledy v roku 2020, keď mu udelili Národnú cenu Vojtecha Zamarovského za prínos k literatúre faktu.

V recenzovanej knihe ma osobitne zaujala časť venovaná témam, ktoré rezonovali po roku 1990. V tom období som ako riaditeľ Ústavu pre výskum srdca SAV a neskôr ako člen Predsedníctva SAV vnímal i prežíval konflikt v našej vedecko-výskumnej základni, najmä na rozhraní vysokých škôl a Akadémie. Mal som aj možnosť podieľať sa na aktivitách, ktoré profesor Luby úvážlivo pripravoval. Kolektívne aj individuálne osudy sa odvíjali od legislatívnych zmien vo vede, lustračného zákona, vstupu do Európskej únie, financovania vedy, vzniku Učenej spoločnosti SAV (neskôr Slovenska), uplatnenia sa slovenských vedcov v medzinárodných programoch a paneloch i obnovy infraštruktúry našej vedy.

V rámci aktivít Akadémie Štefan Luby nezabudol na umenie. V knihe sa venuje vzniku galérie dvoch sérií portrétov predsedov SAV, bustám a pamätným tabuliam vytvoreným v SAV i každoročným novoročným koncertom Akadémie. Zozbieral výroky a citáty protagonistov vedy a anekdoty zo života našej vedeckej komunity.

Vzhľadom na zameranie periodika, v ktorom recenzia vychádza, je na mieste upozorniť na mimoriadny význam lekárskeho výskumu jednak v SAV, ale aj v spolupráci SAV s ďalšími aktérmi doma i v zahraničí. Aj keď sú dnes lekárske ústavy SAV zaradené do štyroch veľkých centier, rozoznávame v nich aktivity desiatich tradične veľmi dobre hodnotených a akreditovaných pôvodných ústavov so siedmymi detašovanými pracoviskami. Odráža sa to vo viacerých kapitolách knihy. Dozvieme sa, že spomedzi doteraz jedenástich predsedov SAV stálo na jej čele päť predstaviteľov lekárskeho

vied. V kapitole Guinnessova kniha SAV autor zhrnul návštevy laureátov Nobelovej ceny v Akadémii. Celkove ich bolo osemnásť, z toho z lekárskeho vied plná tretina. Spomedzi šiestich najcitovanejších pracovníkov SAV štyria sú z lekárskeho vied s počtom citácií 6 000 až 12 000 a s Hirschovým indexom 43–55. Lekársky sú orientované dosiaľ jedine slovenské granty European Research Council, aj keď sa riešia na Chemickom ústave SAV. V rámci Misie Štefánik, prvej cesty slovenského kozmonauta I. Bellu do vesmíru, pochádzali štyri zo šiestich projektov zaradených do tohto programu z lekárskeho vied. A spomedzi 27 najvýznamnejších výsledkov SAV s veľkým vedeckým, kultúrnym a hospodárskym prínosom, ktoré prispeli aj k presadzovaniu odôvodnených potrieb SAV, je síce z lekárskeho vied iba sedem, ale tu bola snaha o rovnomerné pokrytie celej SAV. Pritom výsledky lekárskeho vied sú osobitne významné. Spomeňme eradikáciu endemickej strumy na Slovensku, očkovanie proti detskej obrne, diagnostiku šialenstva hovädzieho dobytku, výskum predispozície organizmu na onkologické ochorenia a ochrana srdca pred ischémiou metódami molekulárnej biológie a genetiky, včasná diagnostika rakoviny prostaty v rámci ERC grantu, alebo celkové zapojenie SAV do riešenia problémov pandémie COVID–19.

Knihu *Naša národná akadémia* odporúčam prečítať nielen zamestnancom SAV, ale všetkým tým, ktorým veda na Slovensku nie je ľahostajná, ako aj tým, ktorí môžu jej výsledky, úspechy a podporu pozitívne ovplyvniť. Dozvieme sa z nej veľa nielen o histórii, strastiach a úspechoch SAV, ale aj o vedeckých a organizačných schopnostiach mnohých osobností, ktoré zasvätili svoj život vede a jej organizácii. Patrí k nim i autor knihy. Možno očakávať, že vydanie knihy, ktorá patrí do kategórie historickej a populárnej tvorby opierajúcej sa o vedecké poznatky, bude verejnosťou aj výskumnou sférou prijaté so zadostučením. Komplexne spracovaná kniha o významnom úseku histórie našej akademickej sféry bude slúžiť nielen súčasníkom, ale i budúcim generáciám.

Ján Slezák
Bratislava, júl 2022

Z činnosti SLS

Stretnutie členov Predsedníctva Českej lekárskej spoločnosti J.Purkyně s členmi Prezídia Slovenskej lekárskej spoločnosti a účasť na 64. Purkyňovom dni v Libochoviciach

Dňa 14. júna 2022 sa v Lekárskom dome, sídle Českej lekárskej spoločnosti J.E. Purkyně (ČLS JEP) v Prahe, uskutočnilo stretnutie delegácie Slovenskej lekárskej spoločnosti (SLS) s členmi Predsedníctva ČLS JEP, na ktorom bola prítomná aj riaditeľka Sekretariátu ČLS JEP, p. Monika Šenderová a ďalší zamestnanci Sekretariátu ČLS JEP. Členmi delegácie SLS boli *Dr. h.c. Prof. MUDr. Ján Breza, DrSc., MHA, MPH, prezident SLS, prof. MUDr. Jozef Glasa, CSc., PhD., III. viceprezident SLS, prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc., vedecký sekretár SLS, MUDr. Ľubomír Skladaný, PhD., h.doc., člen Prezídia SLS, PhDr. Želmíra Máčová, MPH, riaditeľka Sekretariátu SLS a JUDr. M. Mistríková, právnička SLS.* Na toto stretnutie pri príležitosti 64. Purkyňovho dňa v Libochoviciach a pietnu spomienku na prof. MUDr. Jaroslava Blahoša, DrSc., pri jeho hrobe v Roudnici nad Labem, ich pozval prof. MUDr. Štěpán Svačina, DrSc., predseda ČLS JEP. Nadviazal tým na dlhoročnú tradíciu úzkej spolupráce ČLS JEP a SLS, ktorá má spoločné historické základy a v roku 1998 vyústila do uzatvorenia „Dohody o spolupráci“. V nej obe národné inštitúcie deklarovali trvalý záujem o podporu vzájomnej výmeny skúseností a poznatkov v oblasti zabezpečovania celoživotného odborného vzdelávania lekárov a iných zdravotníckych pracovníkov, najmä pri organizovaní spoločných odborných vzdelávacích podujatí a pri publikovaní odborných článkov vo vydávaných časopisoch. Účastníci stretnutia si vymenili informácie o súčasných aktivitách obidvoch inštitúcií, prioritných úlohách, plánoch, možnostiach vzájomnej spolupráce a hľadani nových foriem jej zachovania a rozvíjania. Zaujala nás informácia o činnosti početných pracovných skupín a komisií vytvorených pri Predsedníctve ČLS JEP, napr. pracovná skupina pre elektronické zdravotníctvo, pre históriu ČLS JEP, pre posudzovanie nevedeckých liečebných a diagnostických metód, pre prevenciu a liečbu závislosti na tabaku, pre podporu rozvoja zdravotnej gramotnosti, pre personalizovanú medicínu, pre prevenciu rizikového správania, pre tvorbu odporúčaných postupov pri liečbe a diagnostike Alzheimerovej choroby a iných kognitívnych porúch a ďalšie, vrátane tých, ktoré sú na základe zmlúv vytvorené s inými

právnymi subjektmi. ČLS JEP má vytvorenú aj komisiu pre liekovú politiku a kategorizáciu liečiv a subkomisiu pre antibiotickú politiku. **Veľmi úspešným projektom ČLS JEP je vytvorenie Clubu JEP v roku 2018,** ktoré s uznaním hodnotí nielen odborná, ale i laická verejnosť. Počas stretnutí Clubu JEP, ktoré sa uskutočňujú raz mesačne (okrem letných prázdnin) a sú vysielané aj v on-line priestore, sú prezentované odborné prednášky na danú tému a následne k nej prebiehajú odborné diskusie s poprednými osobnosťami vedy, kultúry a športu. Moderujú ich *prof. MUDr. Štěpán Svačina, DrSc., a doc. MUDr. Roman Šmucler, CSc.,* prípadne aj profesionálny novinár. Počas zasadnutí Clubu JEP doteraz odzneli prednášky na tému: Obezita, Pandémia po pandémii, Promočné vzdelávanie u nás a vo svete, Ako sa dostať z krízy vzdelávania lekárov, Slnko a tisíc rokov histórie chorôb, Ekonomika po ruskej invázii na Ukrajinu, Klinické hodnotenie liečivých prípravkov v ČR, Telemedicina – vzdialená budúcnosť a súčasná realita, Ľudské telo ako zdroj poznávania a inšpirácie, Kam speje stomatológia, Horbaczewski, Koštíř, Hořejší a ďalšie historické osobnosti českej biochémie, Komunikácia s pacientmi – čo robia lekári nesprávne a ďalšie. V apríli tohto roku bola do cyklu prednášok Clubu JEP zaradená aj diskusia s potomkami slávnych českých lekárov: MUDr. Hanou Dvořákovou, vnučkou prof. MUDr. L. Syllabu st., Ing. Václavom Rejhocom, vnukom prof. MUDr. J. Charvátu, MUDr. Otakárom Raškom, vnukom prof. MUDr. K. Rašku, Mgr. Teréziou Límovou, vnučkou prof. MUDr. Z. Vahalu, JUDr. Ing. Jakubom Hradecom, synom prof. MUDr. E. Hradeca, doc. MUDr. Jánom Tošovským, synom prof. MUDr. V. Tošovského. Odpovedali na otázky o tom, ako osobne spomínajú na svojho predka a na ktorú udalosť najčastejšie, aká je v ich rodine lekárska tradícia, koho považovali ich slávni príbuzní za svojho hlavného žiaka, čo ešte stihli pri svojej náročnej práci urobiť v rodine, aké boli ich záľuby, či mali čas na rodinu, ako vstupovali pacienti do ich súkromia a ako by dnes, po toľkých rokoch, charakterizovali ich prínos pre medicínu a spoločnosť. ČLS JEP pre úspešnosť projektu Club JEP a veľký záujem širokej verejnosti vydala v roku 2021

knihu prvých dvanásť diskusií, ktoré odzneli v rokoch 2018–2020. Členovia delegácie SLS pokračovali v diskusii s členmi Predsedníctva ČLS JEP v priateľskej atmosfére aj počas večere v reštaurácii „Kampa Park“, kde ich hostitelia pozvali. Dozvedeli sa napríklad, že v roku 2021 uplynulo 90 rokov od slávnostného otvorenia Lekárskeho domu, v ktorom sídli ČLS JEP, jeho prebiehajúcej rekonštrukcii, vytvoreniu virtuálneho štúdia pre vysielanie on-line prenosov a nutričnej poradne v priestoroch bývalej kancelárie prof. MUDr. Jaroslava Blahoša, DrSc., tiež o stretávaní sa s dlhoročnými členmi ČLS JEP počas Dňa seniorov. Riaditeľka Sekretariátu ČLS JEP a riaditeľka Sekretariátu SLS, spolu s právničkou SLS si vymenili základné informácie o ich činnosti a dohodli si ďalšie osobné stretnutia, či už v Prahe alebo v Bratislave, aby si vymenili vlastné skúsenosti, najmä pri vyžívaní elektronizácie v administratívnej praxi, realizácii volieb, vedenia databázy členov, inovácii web stránok a pod.

Delegácia SLS sa zúčastnila aj slávnostného odovzdávania Ceny J. E. Purkyně na 64. Purkyňovom dni v Libochoviciach, ktorý sa uskutočnil dňa 15. 6. 2022. Spolu s členmi Predsedníctva ČLS JEP sa na ceste z Prahy do Libochovic zastavili v Roudnici nad Labem pri hrobe prof. MUDr. Jaroslava Blahoša, DrSc., významného predstaviteľa ČLS JEP, jej dlhoročného predsedu, v celom lekárskom svete uznávanú odbornú autoritu a váženú osobnosť. Obidvaja najvyšší predstavitelia ČLS JEP a SLS mu položili na hrob vence. Pri pietnej spomienke mu vyslovili vďaka, úctu a obdiv za mimoriadne zásluhy, ktorými prispel tak k budovaniu ČLS JEP, ako i k udržiavaniu a rozvíjaniu dobrých partnerských vzťahov obidvoch národných inštitúcií.

Obrázok 1. Položenie venca na hrob prof. MUDr. Jaroslava Blahoša, DrSc.

Cena J.E. Purkyně bola v roku 2022 udeľovaná, na návrh Českej pediatrickej spoločnosti a Českej hematologickej spoločnosti ČLS JEP, prof. MUDr. Ottovi Hrodekovi, DrSc., zakladateľovi českej detskej hematológie, vo svete uznanému vedcovi a výnimočnému človeku za

výsledky jeho celoživotnej práce. Prof. Hrodek si udelenie tejto pocty veľmi vážil a tešil sa z nej. Dňa 8. 10. 2022 by sa bol dožil 100 rokov. Bohužiaľ, po krátkej hospitalizácii v Klauďanovej nemocnici v Mladej Boleslavi zomrel (4. 6. 2022) a Cenu za neho prevzal v Saturnovom sále libochovického zámku vnuk Tomáš Hrodek, ktorý s dojatím vyslovil vďaka za jej udelenie. Profesor Hrodek patril medzi veľkánov českej pediatrie a hematológie. V klinickej praxi sa venoval diagnostike a liečbe detskej leukémie a hemofilie. Bol vedcom svetového mena, vynikajúcim lekárom-klinikom s rozsiahlymi odbornými vedomosťami a praktickými skúsenosťami, s mimoriadnym pochopením pre detského pacienta. Bol váženým a obľúbeným vysokoškolským pedagógom, ktorý ovplyvnil generácie českých pediatrov. Najväčšie vedecké úspechy dosiahol výskumom vývoja hemokoagulácie a hemostázy v novorodeneckom veku. Jeho práce z 50.–70. rokov minulého storočia sú dodnes citované aj v medzinárodných učebniciach hematológie novorodeneckého veku.

Tradičný priebeh ceremoniálu sa zahájil minútou ticha za prof. Hrodka. Následne odznali prihovory predstaviteľov ČLS JEP a hostí.

Obrázok 2. Účastníci 64. Purkyňovho dňa na zámku v Libochoviciach.

Obrázok 3. Účastníci stretnutia pri priateľskom rozhovore.

Prezident SLS, prof. Breza vo svojom prihovore pripomenul spoločnú históriu začiatkov činnosti ČLS JEP a SLS, zdôraznil jej význam, úspešnú dlhoročnú spoluprácu, ktorú je potrebné zachovávať a naďalej rozvíjať. V odbornej časti 64. Purkyňovho dňa odznelo päť prednášok, ktoré dokumentovali život a dielo prof. Hrodka: *Profesor Otto Hrodek – zakladateľ českej detskej hematológie* (prof. MUDr. Ján Starý, DrSc.), *Vznik a vývoj leukemického klonu u detských akútnych lymfoblastických leukémií* (prof. MUDr. Ján Trnka, Ph.D.), *História a súčasnosť komplexnej starostlivosti o detských hemofilikov* (MUDr. Vladimír Komrská, CSc.), *Český register Diamondovej-Blackfanovej anémie* (doc. MUDr. Jana Volejníková, Ph.D.) a *Osobná spomienka prim. MUDr. Aleny Štolcovej*. Slávnostnú atmosféru prestížneho podujatia znásobil svojim hudobným vystúpením klavirista Martin Levický.

Prezident SLS, prof. Breza a členovia delegácie SLS pred spoločným odchodom z Libochovic do Prahy poďakovali predsedovi ČLS JEP, prof. Svačinovi a pozvali ho, spolu s ďalšími členmi Predsedníctva ČLS JEP na dvanásť slávnostné uvádzanie osobností slovenskej medicíny do Dvorany slávy SLS, ktoré sa uskutočnilo dňa 28. 06. 2022 v Bratislave. Profesor Svačina pozvanie s vďakou prijal. Prezident SLS uviedol, že vzájomné vzťahy ČLS JEP a SLS boli a sú, aj napriek politickým zmenám, stále svetlou stránkou česko-slovenskej spolupráce, tak v oblasti odbornej, ako i ľudskej. Je potrebné, aby sme si ich zachovali a vzájomne sa nimi obohacovali.

Ján Breza, Želmíra Mácová,
Marián Bernadič

Blahoželanie k udeleniu štátnych vyznamenaní

Prezidentka SR Zuzana Čaputová dňa 8. 5. 2022 udelila pri príležitosti 29. výročia vzniku Slovenskej republiky štátne vyznamenania 25 osobnostiam spoločenského, kultúrneho a športového života, z toho 6 in memoriam. Odovzdávanie štátnych vyznamenaní bolo pre pandemickú situáciu presunutú z januára na Deň víťazstva nad fašizmom. Ceremoniál sa uskutočnil v budove Slovenskej filharmónie. Ako prezidentka SR v prihovore uviedla: „... za každým jedným oceneným sa skrýva životný príbeh, ktorý priniesol dobro, ľudskosť a prospech našej spoločnosti. Dnešný deň je oslavou víťazstva.“ Oslávme teda aj víťazstvá našich ocenených – triumfy ich odvahy, vzdelanosti, talentu, obetavosti, pracovitosti a ľudskosti. Medzi ocenenými boli aj traja dlhoroční, aktívni členovia Slovenskej lekárskej spoločnosti. Rad Ľudovíta Štúra I. triedy bol za mimoriadne zásluhy o rozvoj SR v sociálnej oblasti, najmä v oblasti zdravotníctva udelený:

- doc. MUDr. Viliamovi **Dobiášovi**, PhD., anesteziológovi, záchranárovi a poprednému odborníkovi v urgentnej medicíne, prezidentovi Slovenského Červeného kríža, konzultantovi ÚDZS a súdnyemu znalcovi Ministerstva spravodlivosti SR a
- prof. MUDr. Jozefovi **Mašurovi**, CSc., FSCAI, FESC, FAEP, uznávanému detskému lekárovi, prednostovi Kliniky detskej kardiológie LF UK a DKC, hlavnému odborníkovi MZ SR v odbore detská kardiológia a odborníkovi v problematike Amplatzerových oklúderov a stenov.

Rad Ľudovíta Štúra II. triedy bol za mimoriadne zásluhy o rozvoj SR v oblasti vedy, najmä v oblasti onkológie udelený:

- prof. MUDr. Michalovi **Megovi**, DrSc., špičkovému odborníkovi v onkológii, prednostovi II. onkologickej kliniky LF UK a NOÚ, držiteľovi viacerých domácich a medzinárodných cien, spoluautorovi niekoľkých patentovaných návrhov z rôznych oblastí medicíny, hlavnému odborníkovi MZ SR pre klinickú onkológiu a členovi Americkej spoločnosti pre výskum rakoviny, ktorý ako prvý popísal nový podtyp cirkulujúcich nádorových buniek odolných voči chemoterapii.

Prezídium SLS srdečne blahoželá členom SLS a uznávaným odborným autoritám k udeleniu vysokých štátnych vyznamenaní a ďakuje im za prínos v oblasti rozvoja medicíny, vedy, výskumu a vzdelávania v príslušných medicínskych odboroch. Želáme im, aby ich naplnil pocit spokojnosti z výsledkov práce a motivoval ich v ďalšej práci.

Za Prezídium SLS:
Dr.h.c. prof. MUDr. Ján Breza, DrSc., MHA, MPH
Želmíra Mácová

Zo života SLS

XII. Dvorana slávy popredných osobností slovenskej medicíny Slovenskej lekárskej spoločnosti

Dňa 28. júna 2022 sa v hoteli Sorea Regia v Bratislave uskutočnilo slávnostné podujatie Slovenskej lekárskej spoločnosti „Dvorana slávy SLS XII.“ V čestnom predsedníctve boli členovia Užšieho Prezídia SLS: Dr. h.c. Prof. MUDr. Ján Breza, DrSc., MHA, MPH (prezident), prof. MUDr. Juraj Payer, PhD., MPH, FRCP (I. viceprezident), prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc. (vedecký sekretár), prof. MUDr. Jozef Glasa, CSc., PhD. (III. viceprezident) a prof. MUDr. Štěpán Svačina, DrSc., MBA (predseda Českej lekárskej spoločnosti J.E. Purkyně). Účastníkov podujatia a vzácných hostí privítal prezident SLS. Okrem laureátov a ich rodinných príslušníkov boli medzi nimi aj dekan LF UK, prof. MUDr. Juraj Šteňo, DrSc., viceprezident SLK, MUDr. Jaroslav Šimo (v zastúpení prezidenta SLS, MUDr. Pavla Oravca) a MUDr. Rudolf Zajac (minister zdravotníctva SR v rokoch 2002–2006). Prezident SLS informoval účastníkov o cieľoch projektu SLS „Dvorana slávy slovenskej medicíny“, kritériách na predkladanie návrhov a doteraz zrealizovaných podujatiach. Osobitne vyzdvihol zásluhy prof. MUDr. Petra Krištúfka, CSc., na založení tradície organizovania podujatia, bývalého dlhoročného prezidenta SLS, ktorý nás po ťažkej chorobe opustil dňa 28. 3. 2022. Vyslovil česť jeho pamiatke a vďaka za jeho prínos na budovaní a rozvoji SLS.

Hudobné vystúpenie klavírneho virtuóza Richarda Rikkona opäť prispelo k obohateniu slávnostnej atmosféry podujatia. V jeho majstrovskom podaní odzneli skladby N. Rota/ R. Rikkon: Film music „Krstný otec“, A.L. Weber/ R. Rikkon: Koncertná parafráza na tému „Memory“ z muzikálu Cats, E. Lecuona/ A. Volodos: „Malagueña“. Z úcty k prof. MUDr. Vladimírovi Novotnému, CSc., zahral vo vlastnej úprave skladbu L. Cohena „Hallelujah“.

Slávnostné uvedenie publikácií

Na podujatí boli prezentované a uvedené do života dve knižné publikácie. Pri príležitosti 55. výročia vzniku Spolku lekárov v Bardejove bola vydaná publikácia „Naši lekári a ich vzdelávacie aktivity“, ktorej autorom je MUDr. Jozef Chovanec st., jeho dlhoročný predseda. Kniha „Kúpele – Slovensko, krajina živej vody“ je sprievodcom dnešnými kúpeľnými miestami Slovenska, nielen ako kúpeľmi, ale aj ako zaujímavými a atraktívnymi turistickými lokalitami. Jej autorom je doc. PhDr. Martin Kasarda, PhD.

Odovzdávanie pôct SLS

Prezident SLS odovzdal diplomy o uvedení MUDr. Pavla Blaha a prof. MUDr. Vavra Šrobára do Dvorany slávy XI. (21. 9. 2021) vnučke MUDr. P. Blaha, prof. Mgr. Art. Eve Blahovej, známej vokálnej pedagogičke, ktorá diplom prof. V. Šrobára odovzdá jeho príbuzným. Diplomy mali byť pôvodne odovzdané na slávnostnom podujatí Spolku slovenských lekárov v Bratislave, ktoré sa malo uskutočniť pri príležitosti 100. výročia jeho vzniku dňa 20. 10. 2020 v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca v Bratislave.

Pre epidemiologickú situáciu to však nebolo možné (ani v náhradnom termíne 19. 10. 2021).

Medaila založenia Spoločnosti lekársko-slowanskej

Medailu založenia Spoločnosti lekársko-slowanskej udeľuje Prezídium Slovenskej lekárskej spoločnosti fyzickým a právnickým osobám za zásluhy o rozvoj medicínskych a farmaceutických vied, za spoluprácu s domácimi a zahraničnými partnerskými organizáciami v oblasti ďalšieho sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov a za dlhoročnú činnosť a úspešnú reprezentáciu Slovenskej lekárskej spoločnosti. Tradícia udeľovania tejto medaily vznikla v roku 1983, pri príležitosti 150. výročia založenia Spoločnosti lekársko-slowanskej v Pešti. Ako samovzdelávacie lekársko-vedecký spolok ju dňa 5. januára 1833 založila malá skupina slovenských študentov lekárskej fakulty v Pešti, pod vedením Jonáša Bohumila Guotha (*26. 9. 1811 Ľubeľa – †20. 12. 1888 Hybe), rodáka z Ľubele na Liptove. Bol to významný kultúrno-historický počin. Slovenská lekárska spoločnosť považuje Spoločnosť lekársko-slowanskú založenú v Pešti za jeden zo svojich koreňov.

Medailu založenia Spoločnosti lekársko-slowanskej odovzdal prezident SLS prof. MUDr. Štěpánovi Svačinovi, DrSc., MBA, predsedovi ČLS JEP a MUDr. Jozefovi Chovancovi st., dlhoročnému bývalému predsedovi Spolku lekárov Bardejov.

Prof. MUDr. Štěpán Svačina, DrSc., MBA

sa narodil v roku 1952 v Prahe. Je internista, obezitológ a diabetológ. Vo svojej vedeckej a výskumnej práci sa venoval aj lekárskej informatike. Je absolventom Fakulty všeobecného lekárstva Univerzity Karlovej. Postgraduálne štúdium absolvoval na Matematicko-fyzikálnej fakulte Univerzity Karlovej v odbore matematická informatika. Profesijsne začal pôsobiť na Fyziologickom ústave Fakulty všeobecného lekárstva Univerzity Karlovej, kde sa vo výskume zameriaval na modelovanie fyziologických funkcií. Potom prešiel na III. internú kliniku 1. LF UK a VFN, kde bol v období rokov 2001–2019 prednostom. V období rokov 1999–2006 bol dekanom a predsedom Vedeckej rady 1. lekárskej fakulty Univerzity Karlovej. V roku 2005 bol jedným z troch kandidátov na funkciu rektora Univerzity Karlovej. Od roku 2007 je členom Predsedníctva Českej lekárskej spoločnosti Jána Evangelistu Purkyně (ČLS JEP) a od roku 2015 doteraz je predsedom ČLS JEP.

MUDr. Jozef Chovanec

sa narodil v roku 1951 vo Vyšných Raslaviciach. Strednú všeobecnú vzdelávaciu školu absolvoval v Bardejove. Štúdium všeobecného lekárstva na LF UPJŠ v Košiciach ukončil v roku 1975. Po promóci nastúpil na interné oddelenie OÚNZ v Bardejove. Atestoval z interného lekárstva (1979) a z klinickej onkológie (1983). Od tejto atestácie pracuje ako klinický onkológ POKO v NsP Bardejov. Členom Slovenskej lekárskej spoločnosti je od roku 1975. Členom výboru Spolku lekárov v Bardejove sa stal v roku 1990 a v období rokov 1994–2018 zastával funkciu predsedu. Je členom výboru Slovenskej onkologickej spoločnosti SLS. Vo voľnom čase sa venuje turistike, medzi jeho záľuby patrí história.

Odborný program

Do programu podujatia bola zaradená odborná prednáška prof. MUDr. Juraja Payera, PhD., MPH, FRCP, FEFIM s názvom „*Osteoporóza – Per angusta ad augusta*“. Prezentoval ju ako prejav vďaka a úcty svojmu otčovi, doc. MUDr. Jurajovi Payerovi, CSc., uznávanému detskému urológovi. Prof. J. Payer vo svojej prednáške definoval osteoporózu z rôznych hľadísk, ako celosvetovú pandémiu podmienenú starnutím populácie, ktorá podľa štatistických údajov EÚ postihuje približne 32 mil. osôb, z toho prevažne ženy. Liečebný proces trvá cca 5 rokov. V závere uviedol, že SR má vypracované nové odporúčania, dobrú dostupnosť denzitometrie a liečebné postupy sú hradené zdravotnými poisťovňami, no napriek tomu bolo v roku 2019 u nás zaznamenaných až 76 tis. nových fraktúr (z toho 81 % u žien). Preto je potrebné venovať sa aj u nás vo zvýšenej miere včasnej diagnostike osteoporózy.

Uvádzanie osobností slovenskej medicíny do Dvorany slávy SLS

Do Dvorany slávy SLS XII. bolo uvedených spolu 10 laureátov, z toho dvaja žijúci. Odozdvádanie diplomov bolo rozdelené do dvoch častí. Prvú moderoval prezident SLS, Dr. h.c. Prof. MUDr. Ján Breza, DrSc., MHA, MPH, a druhú III. viceprezident SLS, prof. Jozef Glasa, CSc., PhD. Postupne predstavili jednotlivých laureátov uvedením ich životopisných údajov s profesijným zameraním a dosiahnutými významnými výsledkami ich práce. Z rúk prof. J. Brezu si diplomy osobne prevzali prof. MUDr. Ivan Hulin, DrSc., a prof. MUDr. RNDr. Rudolf Pullmann, CSc. Za nežijúcich laureátov

si diplomy prevzali ich najbližší rodinní príslušníci. Za prof. MUDr. Augustína Bárdoša, CSc., jeho dcéra, doc. MUDr. Margita Špaleková, PhD., za prof. MUDr. Milana Kokavca, DrSc., jeho synovia prof. MUDr. Milan Kokavec, PhD., MPH, a doc. MUDr. Radomír Kokavec, PhD., MBA, za MUDr. Radka Alexeja Menkynu, jeho dcéra Ing. Radoslava Gbelská. Prof. J. Glasa odovzdal diplomy rodinným príslušníkom prof. MUDr. Vladimíra Novotného, CSc. (diplom prevzal jeho syn Ing. Vladimír Novotný), prof. MUDr. Mikuláša Ondrejčku (jeho vnuk MUDr. Marek Orban), doc. MUDr. Juraja Payera, CSc., (jeho syn prof. MUDr. Juraj Payer, PhD., MPH, FRCP, FEFIM), prof. MUDr. Ivana Staneka, DrSc., (nevesta jeho brata doc. RNDr. Danica Valkovičová Staneková, PhD.) a prof. MUDr. Júliusa Vajóu, DrSc., (diplom prevzala jeho dcéra MUDr. Júlia Brandeburová). Laureáti a ich rodinní príslušníci sa po prevzatí diplomov poďakovali za udelenie prestížnej pocty SLS, akou je uvedenie do Dvorany slávy SLS. S dojatím to prijali ako prejav uznania a ocenenia výsledkov celoživotnej odbornej, vedeckej, klinickej a pedagogickej práce jednotlivých laureátov. Z príhovorov citujeme slová MUDr. Júlie Brandeburovej (dcéry prof. MUDr. Júliusa Vajóu, DrSc., ktoré jej otec zanechal pre budúcu generáciu klinických lekárov): „*Klinická medicína sa robí pri posteli chorého... Klinický lekár analyzuje stav svojimi zmyslami a ďalší diagnosticko-terapeutický postup syntetizuje svojim rozumom, ktorý je naplnený odbornými vedomosťami a svojimi klinickými skúsenosťami*“.

Prof. MUDr. Augustín Bárdoš, CSc.

(*28. 8. 1921 – †3. 3. 1992)

Prof. MUDr. Augustín Bárdoš, CSc., sa narodil v Liptovskom Mikuláši. Vyrastal vo veľmi skromných podmienkach, bol deviatym dieťaťom svojich rodičov, otec aj matka boli

učitelia. Už v mladom veku čiastočne osirel, zomrel mu otec a výchova detí zostala len na matke. Napriek skromným podmienkam absolvoval základné a aj stredoškolské vzdelávanie vo svojom rodisku v Liptovskom Mikuláši. Už počas gymnaziálnych rokov sa prejavovali jeho umelecké sklony. Ako člen divadelného krúžku bol úspešným ochotníckym divadelným hercom aj recitátorom. Všetci mu predpovedali veľkú umeleckú budúcnosť. Oprávnené sa všeobecne očakávalo, že sa vyberie cestou umeleckého štúdia a bude ďalej rozvíjať svoj herecký talent. Prekvapením pre všetkých bolo, keď sa po maturite prihlásil do Bratislavy na lekársku fakultu. Toto rozhodnutie bolo pravdepodobne ovplyvnené vzorom jeho staršieho brata, ktorý bol už vtedy úspešný lekár a vedec.

V tom čase však už Slovensko a celú Európu významne gniavili chmáry fašizmu. Ako mladý človek so silným zmyslom pre vlastenectvo

a spravodlivosť cítil v tom čase mladý medik Bárdoš morálnu povinnosť postaviť sa proti tomuto zlu. V období rokov 1944 až 1945, krátko pred skončením medicíny (po úspešnom absolvovaní 10. semestra) prerušil štúdium a odišiel do hôr vo svojom rodnom kraji, kde sa ako príslušník vysokoškolského strážneho oddielu a člen partizánskej brigády aktívne zúčastnil bojov v SNP. Po ukončení vojny sa opäť vrátil do Bratislavy, kde bez problémov dokončil štúdium medicíny. Promovaný bol v roku 1946. Po promócií zostal verný svojej Alma mater, spočiatku dva roky pracoval ako asistent na patológii u prof. MUDr. Františka Kleina. Tu získal neoceniteľné teoretické poznatky a vzťah k histopatológii, ktoré obohatili celý jeho profesijný život. Následne prešiel pracovať na Ženskú kliniku Lekárskej fakulty UK v Bratislave na Zochovej ulici. Tomuto ústavu zostal verný počas celej svojej úspešnej profesijnej púte. Tu v roku 1962 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu. V roku 1964 habilitoval a bol menovaný za docenta pre vedný odbor gynekológia a pôrodnictvo. V roku 1964 sa stal aj prodekanom Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a vyvíjal aktivity aj v iných oblastiach spoločenskej činnosti. Žiaľ, obdobie „normalizácie“ začiatkom sedemdesiatych rokov podstatne ovplyvnilo jeho život na najbližších 20 rokov. Po roku 1990 sa síce dožil rehabilitácie, bol menovaný za profesora, ale mnohé zameškané roky sa už nedali vrátiť a ani rany na duši a telesnom zdraví už nebolo možné vymazať. Zostalo už len málo času na realizáciu desaťročia prerušených plánov. Na pracovnom stole zostalo viacero rozpracovaných projektov, vrátane doktorskej dizertačnej práce.

Prof. A. Bárdoš bol veľmi úspešný, pacientkami obľúbený lekár, vynikajúci odborník, vedec, učiteľ. Bol všeobecne uznávaný doma i v zahraničí. Svojou prácou, odbornosťou, ľudským prístupom a svojím šarmom ovplyvnil výchovu niekoľkých generácií slovenských lekárov. Spektrum jeho vedeckých štúdií zameraných na etiopatogézu ženských ochorení, možnosti ich prevencie, diagnostiku a liečbu bolo veľmi široké a na svoju dobu veľmi pokrokové. Ešte aj dnes sú citované niektoré jeho práce o prevencii vrodeného syfilisu, tuberkulóze ženských pohlavných orgánov, histologické štúdie o patologických zmenách na endometriu a placentе, práce zaoberajúce sa fyziologickými mechanizmami pôrodnej činnosti a patológiou pôrodu. Dodnes je odborníkmi v odbore často vyhľadávaná päťdielna postgraduálna učebnica gynekológie a pôrodnictva, ktorej bol prof. A. Bárdoš zostavovateľom. Jeho publikačná činnosť bola neobyčajne obsiahla. Zahŕňa časopisecké a zborníkové práce, vysokoškolské skriptá a učebnice, monografie. Dnes už nie je dosť dobre možné presne zrátať počet vedeckých publikácií a odborných vystúpení prof. A. Bárdoša na rôznych fórach doma i vo svete.

A ani to netreba, lebo všetci kolegovia a spolupracovníci, ktorí ho poznali alebo mali česť sa s ním stretnúť, vedia, že išlo o nespochybniteľného odborníka a vedca. Okrem rozsiahlej vedecko-výskumnej činnosti bol prof. A. Bárdoš veľmi aktívny aj v popularizácii nových medicínskych poznatkov a zdravého životného štýlu ženskej populácie. Je autorom množstva populárno-vedeckých publikácií s týmto zameraním. Najlepším príkladom je kniha „Žena = zdravie + krása“, ktorá vyšla v troch reediciách a aj viac ako 300 stranová farebná kniha „Venujem ženám“, tiež s opakovanými vydania (prvý raz vyšla v roku 1987).

Všetci kolegovia, priatelia a známi, ktorí ho poznali, sa zhodujú v tom, že prof. A. Bárdoš bol múdry, vzdelaný a priateľský človek s obrovskou empatiou, ľudskosťou a pochopením, hlbokým vzťahom a úctou k priateľstvu a k rodine. Bol otcom troch detí, dcéra Margita aj syn Augustín pokračovali v stopách svojho otca a stali sa lekármi.

Prof. MUDr. Ivan Hulín, DrSc.

(*23. 6. 1938)

Prof. MUDr. Ivan Hulín, DrSc., pochádza z Rajeckej doliny z rodu Valachovcov, Jesenských a Hulínovcov. Na začiatku povinnej školskej dochádzky riaditeľ školy o ňom povedal – „je to bystroumný chlapec“. Patril k žiakom s výborným prospechom. Na gymnázium v Žiline pri oficiálnej examinácii preskočil o triedu vyššie. Promoval v deň dvadsiatych tretích narodenín. Fascinovala ho patofyziológia. V šiestom roku štúdia medicíny už pracoval ako honorovaný asistent v Ústave patologickej fyziológie LF UK.

Na návrh prof. MUDr. Mikuláša Ondrejičku prijal pôsobenie v redakcii vedeckého časopisu Bratislavské lekárske listy (BLL). Možno to bola aj brilantná odpoveď na štátnej rigorózne skúške práve u prof. Ondrejičku, ktorá viedla k výzve. Prof. Hulín bol už vtedy „obratný“ v písaných vyjadreniach. Iniciálnu skúsenosť mal z čias, keď mu ešte ako nepľoetému uverejňovali v novinách články (pod iným menom) a na oficiálnych slávnostiach recitovali jeho básne. V redakcii BLL sa vždy v piatok po skončení analýz rukopisov zapájal do hlbokých medicínskych debát. Pravidelne sa zúčastňoval pondelkových zasadnutí Spolku slovenských lekárov v Bratislave, kde sa prednášali nové poznatky v medicíne a skúsenosti vysokých odborníkov. Informácie z pravidelných stretnutí publikoval v časopise BLL. Je autorom a spoluautorom viac ako 60 kníh nielen z patofyziológie, ale aj internej medicíny a kníh o vede. Niektoré boli vydané aj v anglickom jazyku. Vydal tiež viac dialogických kníh o vede a o zložitých medicínskych i čisto ľudských problémoch. Patofyziológia

a Hulínova patofyziológia (opakovane vydaná aj v angličtine) sú skutočnosť, pri ktorých by bolo uvádzanie jeho prínosu do medicíny viac ako redundantné. Prof. Hulín dokázal vydať aj tisícstranovú Patofyziológiu s účasťou spoluautorov z viacerých krajín sveta. Jeho osobný záujem o vedu aj v klinickej medicíne dokumentoval spolu s prof. MUDr. Stanislavom Cagáňom, DrSc., vydaním knižného diela Elektrokardiografia. Širšie elektrofyziologické javy ho dlho upútali. Výsledky prezentoval na svetových kongresoch od USA po Japonsko. Knižné vydanie trojväzkovej Internej medicíny (Ivan Ďuriš, Ivan Hulín, Marián Bernadič) a neskôr Interná medicína s prednostkou I. internej kliniky LF UK, doc. MUDr. Soňou Kiňovou, PhD., s veľkým počtom prispievateľov sú nespochybniteľným skalárom obrovského úsilia a výkonu, ku ktorému sa nie ľahko priberie niekto in kontinuum. Pre záber obrovského intelektuálneho úsilia a výkonu nestačí iba odvaha, ale je potrebná podstata. Nie je tajomstvom, že patofyziológia nie je pri chorobe nálezom, ale podstatou hlbokého pochopenia mechanizmov, ktoré nemusíme vidieť. Bývajú základom múdreho riešenia na úrovni súčasnej vedy. A nezabudnuteľné prednášky? „To bol sviatok“, hovorili medic. Veľká poslucháreň bola plná a aj schody „obladené“. Prof. Hulín s prof. Ďurišom „riešili“ vybraný problém aj 2–3 hodiny. Nekládli si iba otázky, vybraný medicínsky problém rozoberali až na dno problému. Bola to vysoká odvaha, lebo bolo zrejme aj to, čo vedeli, aj čo nevedeli. Navzájom sa nešetřili. Bolo zrejme, že klinika má základ v patofyziológii. Pre obidvoch aktérov to bolo aj odhalenie toho, do akej hĺbky chápú príčiny, zmeny a následky až po úmrtie. Spoločne boli zajedno, že koniec života by nemusel mať príčinu v chorobe, ale v zrelom veku by mohol život vyhasnúť aj bez choroby. Prínos, užitočnosť, ale aj vysoká reprezentatívnosť intelektuálnych produktov prof. Hulína je zároveň nepísanou výzvou na prekonanie jeho významu a prínosu do slovenskej medicíny formou knižných publikácií. Prekonanie by ho určite úprimne najviac potešilo. Jeho podiel v odbornej spisbe nie je číselným odpočtom, ale fenoménom na hlboké zamyslenie. Prof. Hulín mal vždy veľké, ale reálne ciele a túžby. Nie dožiť sa veku, ale mať nasledovníkov, pokračovateľov, ktorým by záležalo na tom, aby početne malé Slovensko malo veľké ciele, dostatok múdrych a vysoko korektných vzdelancov aj odborníkov, ktorí by ustáli našu pozíciu, aby sme dokázali obstáť i v premenách času, ktoré nás neminú. Okrem funkcie redaktora, neskôr a až do súčasnosti šéfredaktora BLL (4 desaťročia) bol dlhé roky prednostom Ústavu patofyziológie LF UK a kontinuálne aj prodekanom štyroch dekanov. Tieto vety nie sú deskripciou širokého záberu prof. Hulína. Sú iba pripomenutím jeho osobného vkladu do medicíny formou, ktorá je mimoriadne užitočná, nie redundantná, pre

odborníkov v medicíne. Avšak pochopiť jeho silu využitia intelektu nie pre osobný úžitok, ale pre hlboké poznanie a dosahovanie vysoko intelektuálnych cieľov. Zamyslenia prof. Hulína sa dotýkali snahy poznávať intracelulárne procesy. Exaktné vedecké výsledky v tejto oblasti budú tvoriť základ pre očakávaný prínos „intracelulárnej medicíny“. Celoživotné smerovanie prof. Hulína nemožno komprimovať do niekoľkých viet. Nevie, čo bolo motorom jeho úsilia, keď vlastne nikdy nechcel byť prvým a ani v ničom „hviezdiť“, aj keď bol vlastne ťahúňom mnohých. Početné vyznamenania a ocenenia, vrátane Krištáľového krídla, považoval viac za ďalšiu stimuláciu ako ocenenie. Rád sa hlboko zamýšľal nad všetkým, aby pochopil podstatu, ale aj korektnosť.

Prof. MUDr. Milan Kokavec, DrSc.

(*29. 4. 1927 – † 6. 4. 2004)

Prof. MUDr. Milan Kokavec, DrSc., sa narodil v Palúdzke (dnes časť Liptovského Mikuláša), ľudovú školu absolvoval v Košiciach. Jeho otec pracoval ako nižší bankový úradník,

matka bola domáca. Gymnaziálne štúdium absolvoval počas trvania 2. svetovej vojny – striedavo v Liptovskom Mikuláši a v Bratislave. Po maturite (1946) bol prijatý na Lekársku fakultu UK (LF UK) v Bratislave, kde promoval roku 1951. Počas štúdia na LF UK pôsobil ako demonstrátor na Ústave anatómie a vo vyšších ročníkoch ako voluntér na 1. chirurgickej klinike. Po promocii nastúpil na Ústav súdneho lekárstva, kde mu bol zverený úsek histopatológie. V roku 1958 získal špecializáciu z odboru patologická anatómia a nadstavbovú špecializáciu z odboru súdne lekárstvo. Vedeckú hodnotnosť kandidáta lekárskeho vied (CSc.) získal v roku 1962. V roku 1964 habilitoval a v roku 1973 sa stal profesorom v odbore patologická anatómia a súdne lekárstvo. Po obhájení doktorskej dizertačnej práce (1987) mu bola udelená hodnosť doktora lekárskeho vied. Na LF UK pracoval nepretržite od roku 1951 do roku 1993, v období rokov 1967–1991 ako vedúci katedry a Ústavu súdneho lekárstva LF UK v Bratislave. V rokoch 1965–1980 pôsobil súbežne aj na LF UK v Martine ako externý učiteľ a určitý čas aj externý vedúci Ústavu súdneho lekárstva. Svoju vedecko – výskumnú činnosť zameriaval na problematiku náhlych úmrtí, najmä z príčin ochorenia srdca a ciev, premortálnymi a postmortálnymi biogénnymi reakciami organizmu, reakciou organizmu pri stavoch akútnej asfyxie, toxikológiou, zneužívaníu návykových látok, ako aj vplyvom biologických činiteľov na cestnú dopravnú nehodovosť. Je autorom a spoluautorom monografie „Fyziologické zväčšenie srdca“ (1964), vysokoškolských učebníc „Príručka súdneho lekárstva“ (1972), „Súdne lekárstvo“

(1987), „*Všeobecná chirurgia*“ (1991), „*70 rokov Ústavu súdneho lekárstva LF UK a FN v Bratislave*“ (1991), a „*Preventívna medicína*“ (1992), tiež viacerých učebných textov a odborných publikácií, o.i. „*Náhle úmrtia*“ (1957), „*Vademecum medicí*“ (1974), „*Umiestnenia a rozlíšiteľnosť dopravného značenia z psychologického hľadiska*“ (1979), „*Dopravné úrazy chodca*“ (1988), ako aj niekoľkých desiatok vedeckých a odborných článkov publikovaných v domácich a zahraničných časopisoch a zborníkoch. Absolvoval študijné pobyty v Bonne, Heidelbergu a Munsteri, neskôr nadviazal spoluprácu s mnohými ďalšími pracoviskami v Nemecku, Poľsku, Maďarsku, Rakúsku a Švédsku. V rokoch 1970–1980 bol prodekanom LF UK pre vedu a výskum, neskôr predsedom Znaľeckej komisie LF UK. Bol členom Vedeckej rady Ministerstva zdravotníctva SR, vedeckej rady LF UK a vedeckej rady Fakulty vyšetovania Vysokiej školy Zboru národnej bezpečnosti. Vo funkcii vedúceho subkatedry Inštitútu pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov (ILF) zabezpečoval postgraduálnu výchovu súdnych lekárov, lekárov iných špecializácií, ale aj nelekárov špecializujúcich sa v súdnolekárskych metodikách. Zúčastňoval sa výučby na Právnickej fakulte UK a na školiaciach akciách justičných orgánov. Vo vedecko-výskumnej činnosti riešil úlohy štátneho plánu základného výskumu a koordinoval rezortný plán MZ SR pre súdne lekárstvo. Bol podpredsedom komisie pre obhajoby kandidátskych dizertačných prác a členom celoštátnej komisie pre obhajoby doktorských dizertačných prác. Dlhú dobu pôsobil ako krajský odborník Ministerstva zdravotníctva SR pre súdne lekárstvo a od roku 1967 bol znalcom Ministerstva spravodlivosti SR. Bol členom Medzinárodnej Akadémie súdneho a sociálneho lekárstva, čestným členom Maďarskej súdno-lekárskej spoločnosti, Československej súdno-lekárskej spoločnosti a dopisujúcim členom Poľskej spoločnosti súdneho lekárstva a kriminológie. Bol členom Slovenskej lekárskej spoločnosti (SLS) od jej vzniku ako samostatnej národnej spoločnosti (1969), dlhoročný vedecký sekretár a neskôr predseda Spolku slovenských lekárov v Bratislave SLS (1986–1990) a ako predseda Slovenskej súdnolekárskej spoločnosti SLS. Prof. M. Kokavec dostal za výsledky svojej práce najvyššie ocenenia a vyznamenania LF UK, Slovenskej lekárskej spoločnosti a ďalšie rezortné a fakultné ceny a pocty. Bola mu udelená Zlatá medaila UK a Pamätná medaila UK, Zlatá medaila SLS „*Propter Merita*“ (1987), Čestné členstvo Slovenskej súdnolekárskej spoločnosti SLS (1983), Čestné členstvo SLS (1983) a Čestné uznanie SLS (1985). Prof. M. Kokavec zomrel vo veku 76 rokov a pochovaný je na Martinskom cintoríne v Bratislave. Svojou viac ako 40. ročnou, odbornou, vedeckou a pedagogickou prácou sa trvale zapísal nielen do histórie LF UK, ale aj SLS. Významnou mierou tým prispel k rozvoju

medicíny a medicínskeho vzdelávania u nás. Jeho práca bola a trvale zostáva príkladom, jeho osobnosť vzorom.

MUDr. Radko Alexej Menkyna

(*15. 10. 1926 – †10. 6. 2012)

MUDr. Radko Alexej

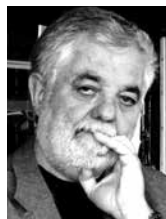
Menkyna sa narodil v Bernolákove. Po udalostiach v r. 1948, ktoré tvrdo postihli jeho najbližšiu rodinu, mohol doštudovať len vďaka osobnému zásahu dekana fakulty, prof. MUDr. Ladislava Dére- ra, DrSc., akademika ČSAV. Promoval v r. 1951, umiestenku dostal do Nemocnice v Šahách, kde pracoval niekoľko rokov ako sekundárny lekár. Nepriaznivé okolnosti mu neumožnili získať vedecké a pedagogické hodnosti, preto na radu akad. L. Dére- ra, na ktorého klinike pracoval do roku 1960 ako odborný asistent, odišiel z Lekárskej fakulty UK (LF UK) pracovať do mestského zdravotníctva. Pôsobil v NsP na Bezručovej ulici ako zástupca primára doc. Holomáňa, neskôr ako mestský odborník – internista. Bol priamym žiakom akad. L. Dére- ra a spoluautorom jeho prác o biologických rytmoch, ktoré sa citujú dodnes. Spolu s doc. Hupkom a doc. Winklerom sa podieľal na zhotovení prvého elektroforetického prístroja na LF UK a na príprave prístroja pre hemodialýzu. Od r. 1967 do roku 1990 vykonával funkciu primára I. internej kliniky v NsP na Kramároch. Nemocnicu, ktorú neskôr z jeho iniciatívy pomenovali menom akad. L. Dére- ra, viedol ako riaditeľ dva roky. Riaditeľom Ústavu národného zdravia hl. mesta SR Bratislavy bol v období rokov 1969–1988. Je spoluzakladateľom Národného centra pre surveillance rezistencie na antibiotiká (založené 1972), ktoré vzniklo ako druhé v Európe. Viedol ho niekoľko rokov a podieľal sa aj na založení Národného centra pre pomalé vírusové nákazy (HIV-AIDS). Vedecky sa orientoval na problémy vnútorného lekárstva, osobitne na urgentné stavy, nefrológiu, homeostázu vnútorného prostredia, na zobrazovacie a biopické metódy. Spoluvytváral podmienky pre prvú transplantáciu obličky na Slovensku, ktorú urobil v Bratislave akad. V. Zvara (1972). V oblasti klinickej biochémie sa podieľal na izolácii kyseliny glycyrrizínovej, ktorá sa neskôr stala východiskovou látkou pri syntéze kortikoidov. Publikoval vyše 120 odborných prác v domácich i zahraničných periodikách a niekoľko desiatok vedecko-populárnych článkov. Bol spoluautorom viacerých učebníc pre stredné zdravotnícke školy a prvej ucelenej štúdie nefrológie v 5-zväzkovom diele „*Vnútorné choroby*“. Pod jeho redakciou vyšli diela: „*Tabelárium antibiotík*“ (5 reedícií), „*Antibiotická liečba baktériových infekcií*“, „*Penicilíny a cefalosporíny*“ a ďalšie. Bol zakladateľom, zostavovateľom a autorom prvých vydání „*Vademecum medicí*“ a v poslednom, šiestom

vydaní, bol jeho generálnym posudzovateľom. Veľmi rozsiahla bola jeho redaktorská činnosť. Pol storočia bol zástupcom vedúceho redaktora Lekárskeho obzoru. Inicioval a redigoval odborné časopisy pre sestry a podieľal sa na opakovanom vydaní kolektívnej postgraduálnej zameranej knihy „*Vademecum SZP*“. Pôsobil ako autorská a produkčná hnacia sila vydavateľstva Herba. Jeho zásluhou tam vznikli napríklad „*Malá lekárska knižnica*“ a „*Dieškova edícia lekárskeho odborných monografií*“. Autorsky sa podieľal na vydaní mnohých knižných odborných publikácií.

Členom SLS bol od r. 1969 a aktívne sa zapájal do jej činnosti. Bol zakladajúcim členom Čsl. internistickej spoločnosti ČLS JEP a jej slovenskej pobočky, neskôr aj ich dlhoročným vedeckým sekretárom. Ďalej členom výborov Čsl. nefrologickej spoločnosti ČLS JEP, Čsl. chemoterapeutickej spoločnosti ČLS JEP, Medzinárodnej internistickej spoločnosti aj Európskej internistickej spoločnosti.

V riadiacej a organizačnej činnosti „*vyoral pozoruhodnú brázdu*“ v Komisii pre účelnú farmakoterapiu a v Komisii pre dovoz liekov, hlavne však ako dlhoročný riaditeľ Ústavu národného zdravia hl. mesta Bratislavy a ako člen kolégia postupne 6 ministrov a povereníkov zdravotníctva u nás. Zaslúžil sa o vybudovanie mnohých komplexných a špecializovaných zdravotníckych zariadení v Bratislave a iných mestách Slovenska, ako sú: nemocnice s poliklinikami, polikliniky, zdravotné strediská, hygienická stanica, detské strediská, detské sanatórium, liečebne pre starých a chorých. Ako prejav uznania, vďaka a ocenenia jeho zásluh mu boli pri príležitosti jeho životných jubileí udelené viaceré ceny a pocty SLS a ČLS JEP, napr.: Zlatá medaila SLS „*Propter Merita*“ (1986), Čestné členstvo Slovenskej internistickej spoločnosti SLS (1986), Čestná medaila Predsedníctva ČLS JEP (1986), Čestné členstvo SLS (2001) a i.

MUDr. R.A. Menkyna sa venoval aj pedagogickej činnosti – výučbe internej propedeutiky, nefrológie a homeostázy na internej klinike akad. L. Dére- ra. Podieľal sa na založení inštitútov orientovaných na postgraduálnu výuku medicíny a ošetrovateľstva, na ktorých prednášal a skúšal viac ako 50 rokov, rovnako ako na Strednej zdravotníckej škole MUDr. I. Hálka v Bratislave. Bol silnou, mnohotvárnou osobnosťou, mal jasné priority v medicíne aj v organizácii práce i každodenného života. Sféra jeho profesionálnych záujmov sa týkala oblasti liečebnej, organizátorskej, riadiacej, vedecko-výskumnej, publikačnej a prednáškovej (doma i v zahraničí), pedagogickej, autorskej i redakčnej. To všetko bolo u neho prepojené navzájom výraznými prvkami invencie, zmyslom pre spoluprácu a koordináciu. Bol čestný, skromný, pracovitý, všestranne orientovaný a vzdelaný, schopný komplexného pohľadu, vedel dať cenné rady a vtláčil pečať generáciám svojich žiakov aj súčasných.

Prof. MUDr. Vladimír Novotný, CSc.

(*23. 10. 1946 – †17. 4. 2012)

Profesor MUDr. Novotný, CSc., sa narodil v Bratislave. Po ukončení gymnázia (1964) pokračoval v štúdiu na Lekárskej fakulte UK (LF UK), odbor všeobecné lekárstvo. Od 4. ročníka začal pôsobiť na Psychiatrickej klinike LF UK ako študentská vedecká pomocná sila. Po ukončení štúdia (1970) začal pracovať na Psychiatrickej klinike LF UK a Fakultnej nemocnici (FN), teraz Univerzitnej nemocnici, kde pôsobil až do konca života. Najprv ako sekundárny lekár (1970–1974), potom ako vedúci ambulancie (1974–1984) a ordinár pre alkoholológiu (1985–1989). V r. 1990–2001 bol zástupcom prednostu kliniky pre liečebno-preventívnu činnosť. Prednostom sa stal r. 2001. Atestáciu I. stupňa z odboru psychiatria získal v r. 1974, II. stupňa v r. 1979 a v r. 1984 atestáciu z adiktológie. Pedagogicky začal pôsobiť v r. 1989, najprv ako odborný asistent. Externú vedeckú prípravu ukončil na LF UK r. 1990 (CSc.), r. 1997 sa habilitoval na docenta psychiatrie, r. 2004 sa stal sa profesorom psychiatrie. Prednášal, viedol praktické cvičenia pre medikov v slovenskom a anglickom jazyku z predmetov Lekárska psychológia, Psychiatria a povinne voliteľného predmetu Drogy a drogové závislosti. Bol školiťelom pri príprave diplomových prác študentov medicíny. Prednášal aj na Filozofickej fakulte UK povinne voliteľný predmet Klinická psychofarmakológia a na Právnickej fakulte UK a Akadémii policajného zboru SR Súdnú psychiatriu. Na LF UK bol členom a od r. 2009 predsedom Odborovej komisie doktorandského štúdia pre študijný odbor Psychiatria, bol školiťelom doktorandov (9 lekárov a psychológov úspešne obhájilo PhD.). Bol dlhoročným členom Akademického senátu LF UK a členom Vedeckej rady LF UK. Podieľal sa na postgraduálnom vzdelávaní mnohých psychiatrov, neurológov a súdnych znalcov z odboru psychiatria. Pod jeho vedením na pracovisku v akad. r. 2008/2009 začalo činnosť Oddelenie súdnej psychiatrie na PK LF UK, ktoré organizuje kurzy súdnej psychiatrie pre záujemcov z celého Slovenska. Okruh jeho vedeckých a odborných záujmov bol mimoriadne široký. Zaujímal sa o psychofarmakológiu, biologickú psychiatriu, psychopatológiu, adiktológiu, súdnú psychiatriu a neskôr aj o psychiatickú epidemiológiu. Ako zodpovedný riešiteľ a spoluriešiteľ sa podieľal na realizácii mnohých výskumných úloh a grantov: VEGA, Slovenskej psychiatrickej spoločnosti SLS (EPID, EPIA, EPIAF, KEGA, IGA MŠ SR). Ako dlhoročný súdny znalec z oboru psychiatrie, ale aj ako riešiteľ výskumnej úlohy IGA MŠ SR získal veľa poznatkov o extrémnej agresii (o motívoch a iných okolnostiach súvisiacich s vraždami). Cenné sú práce o transkultúrnych aspektoch v posudzovaní násilnej trestnej činnosti páchanej cudzincami.

Prof. V. Novotný bol autorom alebo spoluautorom viac ako 380 vedeckých a odborných prác publikovaných v domácich a zahraničných časopisoch, 8 monografií, početných kapitol vo vysokoškolských učebných textoch a učebniciach, recenzií v časopisoch a zborníkoch. Väčšina jeho prác boli originálne práce s veľkým ohlasom doma a v zahraničí (viac ako 450 citácií). Za publikačnú činnosť mu boli udelené viaceré ceny: Cena časopisu Psychiatria pre prax (2003), Matulayova cena Slovenskej psychiatrickej spoločnosti (2004), Cena Slovenského literárneho fondu v oblasti biologických a medicínskych vied (2004), Guensbergerova cena Slovenskej psychiatrickej spoločnosti (2005). Na odborných a vedeckých podujatiach doma a v zahraničí sa prezentoval s viac ako 500 prednáškami. Bol organizátorom a spoluorganizátorom spoločných československých a moravsko-slovenských odborných podujatí, udržiaval ich kontinuitu aj po rozdelení Československa. Významným prínosom bolo jeho členstvo v redakčných radách odborných časopisov: Českej a slovenskej psychiatrie, Adiktológie, Psychiatria pre prax, Alkoholizmus a drogové závislosti. Mnoho rokov bol členom: ECNP (Europ Colleg Europsyphopharm), IBRO (Int Brain Research Org), EAP (Europ Assoc for Psychiatry), Board Danube Psychiatric Association, Českej neuropsychofarmakologickej spoločnosti, Českej spoločnosti pre biologickú psychiatriu, Českej psychiatrickej spoločnosti, výboru Slovenskej psychiatrickej spoločnosti SLS (v období r. 1994–2002 bol 1. viceprezident spoločnosti), predsedom Sekcie alkoholizmu drogových závislostí SPS (obdobie r. 1992–2002), členom Spoločnosti pre biologickú psychiatriu a ďalších. Mimoriadne rozsiahla bola aj jeho odborne-organizačná činnosť: bol krajským odborníkom pre odbor psychiatria (1997–2005), členom vedeckej rady Národného monitorovacieho centra pre drogy pri Úrade vlády SR, členom pracovnej skupiny pre psychofarmaká kategorizačnej komisie MZ SR, členom Komisie pre liečivá ŠÚKL a externým posudzovateľom z odboru psychofarmakológie pre ŠÚKL. Patril medzi organizátorov slovenských psychiatrických zjazdov, smolenických psychofarmakologických sympózií, AT konferencií, československých psychofarmakologických, ale aj psychoterapeutických konferencií.

Prof. V. Novotný bol výborným lekárom, obľúbeným medzi pacientmi, človek so zvláštnym kúzlom osobnosti, pre ktoré nebol vnímaný ako autorita, ale súčasne ako kolega a priateľ. Korektným prístupom k ľuďom stimuloval ich záujem, aktivitu. Neostával ľahostajný k problémom spolupracovníkov, zaujímal sa o nich a snažil sa im úprimne radami a skutkami pomôcť.

Prof. Novotný patrí medzi popredných predstaviteľov slovenskej, českej a aj európskej psychiatrie. Osobnosťou, ktorá pre psychiatriu

vykonala kus práce. Jeho smrť v 65. rokoch života bola obrovskou stratou pre psychiatriu, ale aj pre celú slovenskú medicínu.

(Zdroj: Čas a slovo Psychiatr 2012;108(3): 151–153)

Prof. MUDr. Mikuláš Ondrejička

(*24. 11. 1910 – †19. 11. 1995)

Prof. MUDr. Mikuláš Ondrejička, lekár-internista a kardiológ sa narodil v Melčiciach-Lieskových, v okrese Trenčín. Študoval s vynikajúcim prospechom, stredoškolské štúdium absolvoval na gymnáziu v Trenčíne a vysokoškolské na Lekárskej fakulte Karlovej univerzity v Prahe (1939). Po skončení štúdia začal pracovať ako sekundárny lekár

Liečebného ústavu Robotníckej sociálnej poisťovne (1940–1945) pod vedením akad. L. Déreera. Po skončení II. svetovej vojny prešiel so svojim učiteľom akad. L. Dérerom na Internú kliniku Lekárskej fakulty Slovenskej univerzity, kde sa v roku 1946 stal klinickým asistentom, orientovaným na kardiológiu. Docentom sa stal v roku 1950 a v roku 1956 univerzitným profesorom pre odbor patológia a terapia vnútorných chorôb. V období rokov 1956–1980 zastával rad významných pracovných pozícií a funkcií. Bol prodekanom LF UK, členom Vedeckej rady UK, predsedom výboru slovenskej odbočky Internistickej sekcie Čs. spoločnosti J.E. Purkyně (IS ČSLJ JEP) a neskôr predsedom (IS ČSLJ JEP), predsedom Vedeckej rady MZ SR (1969–1970), hlavným internistom Slovenska, členom kolégia SAV pre biologické a lekárske vedy a celoštátnym koordinátorom vedeckého výskumu v oblasti srdcovo-cievnych chorôb, predsedom Slovenskej kardiologickej spoločnosti Čs. lekárskej spoločnosti J.E. Purkyňa, členom International society of Internal medicine (od roku 1968), členom Rady vlády SSR pre boj proti rakovine (od roku 1974) a iné. V roku 1956 sa stal prednostom I. internej kliniky LF UK, ktorým bol až do roku 1982. Úspešne nadviazal na dielo svojho učiteľa. Kliniku dobudoval tak, že bola schopná riešiť náročné úlohy liečebno-preventívne, pedagogické a vedecko-výskumné a stala sa vedúcim internistickým pracoviskom na Slovensku. Zriadil moderné biochemické a spirometrické laboratória, izotopové pracovisko, centrum pre hemodialýzu a v roku 1960 laboratórium pre výskum pohybu vody a elektrolytov pri KV chorobách, najmä artériovej hypertenzie. Laboratórium zamerané na liečebné ovplyvnenie centrálnej a periférnej hemodynamiky prinieslo v nasledujúcich rokoch výsledky medzinárodného ohlasu. Výborná metodická laboratórna báza umožnila prepojenie kardiológie s endokrinológiou a diagnostiku sekundárnych hypertenzií (feochromocytómu, Connovho syndrómu, renovaskulárnej hypertenzie). Podieľal sa na zostavení odborných monografií, napr. Interná

propedeutika autorského kolektívu I. internej kliniky. V nej spracoval kapitoly: „*Vyšetrenie srdca a ciev*“ (65 strán) a „*Základy elektrokardiografie*“ (62 strán). Priekopníckym edičným činom prof. M. Ondrejičku a jeho spolupracovníkov v dejinách slovenskej medicínskej literatúry bolo vydanie 4-zväzkového „*Vnútrošného lekárstva*“ (okrem kardiológie, Osveta Martin, 1963–1965). Publikoval mnoho štúdií a odborných prác doma i v zahraničí. V roku 1963 sa stal hlavným redaktorom Bratislavských lekárskeho listov, prvého a najstaršieho slovenského lekárskeho časopisu (založeného v roku 1920), ktorý sa vďaka prof. Ondrejičkovi vyprofiloval na periodikum so zahraničným ohlasom s priestorom pre klinickú, ako aj teoretickú – experimentálnu medicínu. Za svoje dielo bol ocenený viacerými prestížnymi cenami a poctami. Bola mu udelená Medaila J.E. Purkyňa ČsLS JEP, Zlatá medaila Univerzity Komenského, Medaila 150. výročia založenia Spoločnosti lekársko-slowanskej, Čestné členstvo Slovenskej kardiologickej spoločnosti SLS, Rad práce a iné.

Prof. M. Ondrejička patril medzi medzinárodne uznávané osobnosti a odborné autority československej a slovenskej medicíny. Akad. Jozef Charvát sa v laudácii pri príležitosti 60. narodenín prof. Ondrejičky vyjadril, že je „kompletným internistom“ v klasickom slova zmysle, ktorí sú na celom svete čoraz vzácnejší. Oceňoval jeho rozvážne vystupovanie, múdrosť získanú rozsiahlymi vedomosťami a praktickými skúsenosťami a pevný charakter. V závere laudácie uviedol: „... som rád, že Vás môžem započítať medzi svojich priateľov a že Univerzita Komenského našla vo Vás vynikajúceho pokračovateľa a dovršiteľa Déerovej práce...“ Pre Slovenskú lekársku spoločnosť bolo a je ctou, že pán prof. M. Ondrejička patril medzi jej dlhoročných, aktívnych členov a jej dôstojných reprezentantov.

Doc. MUDr. Juraj Payer, CSc.

(*9. 8. 1930 – † 12. 6. 2011)

Doc. MUDr. Juraj Payer, CSc., sa narodil v Bratislave, v lekárskej rodine. Jeho starý otec, otec, sestra, syn a vnuk boli a – sú lekári. V roku 1948 maturoval na I. štátnom gymnázii

ziu na Grösslingovej ulici v Bratislave a v roku 1953 úspešne ukončil štúdium na Lekárskej fakulte UK (LF UK) v Bratislave. Už ako študent LF UK pôsobil ako pomocná vedecká sila na Ústave normálnej a topografickej anatómie LF UK v Bratislave. Po promócii tam začal svoju pedagogickú, odbornú a vedeckovýskumnú činnosť. Najprv ako odborný asistent, pod vedením prof. MUDr. Milana Kratochvíla, DrSc. (1954–1959), potom ako sekundárny lekár Urologického oddelenia Ústavu tuberkulózy a respiračných chorôb v Podunajských

Biskupiciach (do 1963). V roku 1963 sa vrátil na LF UK v Bratislave a ako vedecký pracovník pôsobil vo Výskumnom laboratóriu chirurgickej patofyziológie u prof. M. Kratochvíla. Súčasne pracoval ako ordinár – urológ na Klinike detskej chirurgie Detskej fakultnej nemocnice (DFN) v Bratislave na Lazaretskej ulici. V rokoch 1975–1990 bol zástupcom prednostu Urologického oddelenia ÚTRCH v Podunajských Biskupiciach.

Doc. J. Payer bol všeobecný urológ, ale osobitne sa venoval problematike urológie detského veku. V tejto špecializácii zaznamenal významné medzinárodné úspechy. Jeho publikačná a prednášková činnosť je bohatá zameraním i výsledkami. Najaktívnejšia bola v období pôsobenia vo Výskumnom laboratóriu chirurgickej patofyziológie DFN. Pozornosť vzbudila štúdia intrahepatálneho cievneho riečiska. Sledovanie hemodynamiky solitárnej obličky bezprostredne po kontralaterálnej nefrektómii bolo podkladom jeho habilitačnej práce. Práca mala široký ohlas v domácej a hlavne zahraničnej literatúre. Dodnes je citovaná vo svetových monografiách venovaných tejto problematike (9), aj v „*Science Citation Index*“ (52). Napriek tomu sa habilitácia neuskutočnila. Doc. J. Payer bol členom kolektívu, ktorý v roku 1976 získal „*Cenu Európskej urologickej spoločnosti*“ za prácu o dvojdozovej plastike mužskej močovej rúry. Úspešne pôsobil aj v zahraničí. V rokoch 1966–1967 pôsobil na Urologickej klinike v Innsbrucku a v roku 1986 založil a budoval Urologickú kliniku v Saná (Jemen). Slovenskú urológiu prezentoval prednáškami na početných kongresoch, sympóziách, konferenciách za hranicami SR. V roku 1966 získal vedeckú hodnosť kandidáta lekárskeho vied, ale za docenta bol menovaný až v roku 1990 na LF UK v Bratislave. Doc. MUDr. Juraj Payer, CSc., bol roku 1990 ustanovený za prednostu Oddelenia detskej urológie DFN v Bratislave. V tejto funkcii pôsobil do roku 2001, neskôr ako odborný konzultant (do r. 2003). Vybudoval pracovisko nového zamerania a viedol ho úctyhodných 11 rokov. Ako kvalifikovaný odborník odhadol a pochopil rozmach mladého vedného odboru pri realizácii nových vyšetrovacích, diagnostických a ošetrovacích postupov. Zdôrazňoval nevyhnutnosť multidisciplinárneho prístupu pri riešení vrodených chýb urogenitálneho systému detí. V úzkej spolupráci s nefrológmi sa podieľal na projekte postnatálneho skríningu obštrukčných uropatií. Zaviedol unikátnu endoskopickú liečbu vezikorenálneho refluxu u detí. Položil tiež základy pri liečbe hypospadie penisu. V tíme svojho dlhoročného priateľa, prof. MUDr. Jaroslava Simana, CSc., bol zodpovedný za urologickú časť unikátnej operácie siamských dvojčiat. Doc. J. Payer spĺňal odborné, pedagogické, vedecko-výskumné, organizačné, morálne osobnostné predpoklady na inauguráciu za univerzitného profesora. Z politických

dôvodov však počas komunistického obdobia nebol pripustený k habilitácii (i keď habilitačný spis podal ešte v šesťdesiatych rokoch minulého storočia) a zo svojej Alma mater LF UK bol opakovane vylúčený. Po roku 1989 sa konečne dočkal habilitácie. Zdlhavý formálny proces ho však znechutil a o inauguráciu, na ktorú spĺňal nielen vedecko-pedagogické, ale najmä morálne požiadavky napokon nikdy nepožiadaval. Odborne činný bol aj v dôchodkovom veku a pôsobil viac rokov ako poradca ministra zdravotníctva SR.

Patrí medzi najvýznamnejšie osobnosti slovenskej urológie a mal rozhodujúcu úlohu pri vzniku jej pediatrickej podoby. V roku 2005 mu prezident SR udelil Rad Ľudovíta Štúra I. triedy. Mal však aj nemedicínsky rozmer. Vďaka skvelému vzdelaniu a pamäti mali jeho vedomosti encyklopedický, až renesančný charakter. Hovoril dokonale nemecky, maďarsky, francúzsky, anglicky a vždy vedel použiť svoje gymnaziálne vedomosti z latinčiny a gréčtiny. Jeho široké záujmy zahŕňovali najmä históriu s dôrazom na svoje rodné mesto, geografiu, umenie a šport. Jeho odborný, ale i morálny odkaz dodnes rezonuje u všetkých, ktorí ho poznali.

Doc. J. Payer sa do histórie slovenskej medicíny zapísal ako uznávaný urológ, špecializovaný na urológiu detského veku. Jeho celoživotné dielo malo a má pozitívny ohlas v zahraničí. Do histórie SLS sa trvale zapísal ako jeden z jej dlhoročných, aktívnych členov a popredných predstaviteľov, ktorý ju úspešne reprezentoval niekoľko funkčných období aj ako vedecký sekretár Slovenskej urologickej spoločnosti SLS. Ako prejav uznania a vďaka za zásluhy o rozvoj SLS mu boli udelené viaceré pocty, napr. Zlatá medaila SLS „*Propter Merita*“ (1990), Čestné členstvo Slovenskej urologickej spoločnosti SLS (1995), Medaila 150. výročia založenia Spoločnosti lekársko-slowanskej (2000).

(Zdroj: *Monitor medicíny SLS* č. 3–4/2020, s. 50–51 a archív prof. MUDr. Juraja Payera, PhD., MPH, FRCP, FEFIM).

Prof. MUDr. RNDr. Rudolf Pullmann, CSc.

(*24. 9. 1937)

Prof. MUDr. RNDr. Rudolf Pullmann, CSc., sa narodil v Martine. V roku 1960 ukončil štúdium LF UK v Bratislave s vyznamenaním a o desať rokov neskôr aj Prírodovedeckú

fakultu UK, kde jeho diplomová práca bola zameraná na biosyntézu kortikoidných hormónov. Po ukončení štúdia na LF UK nastúpil ako sekundárny lekár do OÚNZ v Žiline. Svoju aktívnu pedagogickú činnosť začal v roku 1964 ako odborný asistent I. internej kliniky LF UK v Martine. Postupne získal atestácie I. stupňa a II. stupňa v internej medicíne (1965 a 1972). Absolvoval študijné pobyty v Prahe u osobností

Predstavujeme nové knihy

**Vojtech Ozorovský
(zostavovateľ):**

Dejiny lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. II. časť.

**Univerzita Komenského:
Bratislava 2021,
456 s.
ISBN 978 80 223 5295 6**

Univerzita Komenského – a aj jej najstaršia Lekárska fakulta si v roku 2019 pripomenuli 100. výročie založenia. Pri tomto výročí sa spomínali zakladatelia, ich dielo aj odkazy, analyzovali sa smery realizácie univerzity, hľadali sa mílniky a vyplňali sa biele miesta histórie. Spomínam si na monografiu M. Beniaka a M. Tichého Dejiny lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. I. časť, ktorá vyšla takmer pred 30 rokmi, a určite by ju bolo potrebné vydať v doplnenom a prepracovanom vydaní. Je zásluhou autorov, že tak z veľkej časti v prezentovanom diele urobili.

Doc. Ozorovský sa ako zostavovateľ rozhodol pokračovať v analýze histórie LF UK a nadviazal na toto dielo, aby priblížil obdobie rokov 1938–1948. Celé dielo je rozdelené do troch častí – Klinické pracoviská a teoretické ústavy bratislavskej lekárskej fakulty v rokoch 1938–1948 (autor M. Gogola), Lekárska fakulta bratislavskej univerzity v rokoch 1938–1948 (A. Mesiarkin) a Kultúrno-spoločenský rozmer a verejná angažovanosť vybraných osobností Lekárskej fakulty UK (1937–1945) (M. Vašš).

V závere každej kapitoly je odporúčená literatúra, v závere knihy je menný register, predstavenie autorov a obrázová príloha.

V prvej kapitole autori uvádzajú klinické pracoviská LF od I. internej kliniky až po Kliniku chorôb detských a druhej časti tejto kapitoly prezentujú

akými boli akad. Jozef Charvát, prof. MUDr. Vratislav Schreiber, DrSc., a prof. MUDr. Luboslav Stárka, DrSc., a v období rokov 1973–1974 na Ústave experimentálnej endokrinológie v Kodani. Primárom Oddelenia klinickej biochémie (OKB) v Martine sa stal vo veku 37 rokov. Toto pracovisko patrilo medzi popredné v celej ČSSR a to vďaka novej organizácii práce, zavádzaniu mikrometodík, ako aj novému systému kontroly analýz pri podstatnom zvýšení spoľahlivosti výsledkov. Založil laboratórium naliehavých vyšetrení, ako aj nové úseky zahŕňujúce rozličné oblasti klinicko-biochemickej diagnostiky. Spolupráca s fakultnými, ako aj s poprednými československými a zahraničnými pracoviskami viedla k účinnému rozvoju vedecko-výskumnej práce. Táto činnosť mala odraz i v tom, že v roku 1985 na pracovisku OKB začalo fungovať laboratórium biochemickej genetiky Ústavu molekulárnej biológie SAV a došlo k zavádzaniu moderných metód molekulárnej biológie. Vedecký titul PhD. obhájil v roku 1977 prácou „Účasť ACTH na regulácii biosyntézy a metabolizmu aldosterónu“. Zároveň v tom istom roku rigoróznou prácou obhájil aj titul RNDr. O päť rokov neskôr habilitoval v odbore interná medicína s prácou na tému: „Účasť nadobličiek v patogeneze asthma bronchiale – aktivácia systému renín-angiotenzín-aldosterón v akútnych záchvatoch asthma bronchiale“. V roku 1988 rozšíril svoju špecializáciu o atestáciu II. stupňa v klinickej biochemii. Titul profesor v odbore interná medicína získal v roku 1977. V období 2002–2012 pôsobil ako prednosta Ústavu klinickej biochémie Jesseniovej LF UK a MFN v Martine. V rokoch 2014–2017 viedol Katedru laboratorných vyšetrovacích metód Katolíckej univerzity v Ružomberku. Popri svojej práci sa venoval aj etickým aspektom práce lekára a skríningu, molekulárno-genetickej diagnostiky a etike výskumu. Prof. R. Pullmann je autorom vyše 450 publikácií a 10 monografií s celkovým počtom citácií takmer 200. Bol garantom doktorandského štúdia pre odbory vnútorné lekárstvo (LF UK, Bratislava), molekulárna biológia (PF UK, Bratislava), všeobecná biológia (JLF UK, Martin), toxikológia a pracovné lekárstvo (JLF UK, Martin) a garantom habilitačného a inauguračného konania pre odbor vnútorné lekárstvo. Dodnes je členom viacerých významných národných a medzinárodných inštitúcií, kde pôsobil v popredných funkciách. Bol členom Centrálnej etickej komisie MZ SR a SLK, niekoľko rokov bol hlavným odborníkom MZ SR pre klinickú biochémiu. V rokoch 1992–1993 zastupoval Spoločnosť klinickej biochémie SLS vo výbore IFCC, kde sa neskôr stal členom výkonného výboru. Je členom medzinárodných vedeckých organizácií American Association of Clinical Chemistry, German Lipid Liga, Deutsche Gesellschaft für Klinische Chemie und Laboratoriumsmedizin, National Committee for Clinical Chemistry and Laboratory Science, Ethics Committee international Federation of Clinical

Chemistry, European Council – Network for Education in Ethics. Tiež členom vedeckých rád a redakčných rád odborných časopisov, odborných komisií, pracovných skupín a poradných orgánov rôznych inštitúcií. Participoval na realizácii medzinárodného projektu „The goals of medicine – The Hastings Centre USA“. Významný prínos prof. Pullmana a jeho zásluhy v oblasti rozvoja medicínskych vied a vzdelávania bol ocenený prestížnymi cenami nielen u nás, ale aj v zahraničí. Dňa 7. 1. 2007 si z rúk prezidenta SR Ivana Gašparoviča prevzal štátne vyznamenanie Rad Ľudovíta Štúra II. triedy a dňa 29. 12. 2008 mu žilinský biskup Mons. Tomáš Galis odovzdal najvyššie vyznamenanie Svätej stolice – Rád sv. Gregora Veľkého II. triedy, ako prejav najvyššieho hodnotenia jeho osobného svedectva v súkromnom i verejnom živote v súlade so zásadami katolíckej cirkvi. Česká lekárska spoločnosť JEP mu udelila Striebornú medailu J.E. Purkyně, získal Cenu Literárneho fondu za najlepšiu odbornú publikáciu roka, Zlatú plaketu Grand Prix Incheba, Veľkú cenu Slovak Gold za najlepšiu publikáciu desaťročia, Cenu za budovanie a rozvoj MFN (pri príležitosti 100. výročia jej vzniku), Cenu primátora mesta Martin a ďalšie. Prof. R. Pullmann patrí medzi dlhoročných, aktívnych a zaslúžilých členov SLS. Niekoľko funkčných období ju úspešne reprezentoval ako člen Predsedníctva (podpredsa, člen DR), člen výborov viacerých odborných spoločností (Slovenskej spoločnosti klinickej biochémie, Slovenskej endokrinologickej spoločnosti) a Spolku lekárov v Martine. Významnou mierou sa podieľal na jej budovaní a rozvoji, čím sa trvale zapísal do histórie SLS. Bolo mu udelených viac pôct a cien SLS: Medaila 150. výročia založenia Spoločnosti lekársko-slovenskej (1983), Čestné členstvo SLS (2002), Čestná plaketa akad. T.R. Niederlanda (2007), Zlatá medaila SLS „Propter Merita“ (2017) a najvyššia cena SLS – Čestná cena akademika T.R. Niederlanda (2010). Prof. J. Pullmann je uznanou odbornou autoritou, osobnosťou výnimočných kvalít, tak odborných, ako i ľudských, s vysokým morálnym kreditom.

(Zdroj: Laboratórna diagnostika 2018, 23 (1): 7–8).

Prof. MUDr. Ivan Stanek, DrSc.

(*5. 12. 1915 – † 6. 2. 1972)

Prof. MUDr. Ivan Stanek, DrSc., sa narodil v Záriečí pri Púchove v rodine evanjelického farára. V roku 1925 sa jeho rodina presťahovala do Banskej Štiavnice. V roku 1933

maturoval s vyznamenaním na tamojšom Československom štátnom reálnom gymnáziu Andreja Kmeťa. Už vtedy sa začal zaujímať o prírodné vedy – zoológiu, botaniku a somatológiu. V roku 1940 ukončil vysokoškolské štúdium na Lekárskej fakulte v Bratislave. Počas štúdia tam pôsobil ako demonštrátor, neskôr

ako výpomocný asistent na Histologicko-embryologickom ústave. Prof. J. Ladziarský-Ledényi ho poveril vedením praktických cvičení a zastupovaním na prednáškach. Na fakulte pôsobil aj po jeho smrti a ukončení svojho vysokoškolského štúdia. Na Štátnom konzervatóriu v Bratislave prednášal fyziológiu hlasu a sluchu a na Štátnej priemyselnej škole zdravotvedu. V roku 1945 ho poverili dočasným vedením Histologicko-embryologického ústavu. Docentom histológie a embryológie sa stal v roku 1946 a za profesora bol vymenovaný v roku 1953. Vedúcim Katedry histológie a embryológie sa stal v roku 1954. Aktívne sa podieľal na založení Slovenskej akadémie vied (SAV), ako člen komisie zriadenej Zborom poverených (1952) a ako člen subkomisie pre vybudovanie organizačnej bázy a hlavného smeru pracovnej náplne budúcej sekcie biologických a lekárskeho vied. Akademikom SAV sa stal v roku 1954. Bol prvým predsedom sekcie biologických a lekárskeho vied a od roku 1957 jej podpredsedom, od roku 1962 členom Vedeckého kolégia všeobecnej biológie SAV. Pôsobil aj ako člen Vedeckého kolégia obecnej biológie ČSAV. V roku 1962 bol vymenovaný za člena korešpondenta ČSAV a v roku 1965 za člena Juhoslovenskej akadémie vied v Záhrebe. Založil Laboratórium experimentálnej cytologie, ktoré sa v roku 1958 stalo oddelením Ústavu experimentálnej medicíny SAV. Akad. I. Stanek sa zaoberal výskumom rozličných malformácií, ktoré vznikajú počas ontogenetického vývoja. Z tejto oblasti publikoval v 40. rokoch najmä v Bratislavských lekárskeho listoch. Neskôr sa venoval morfológii retikuloendotelového systému makrofágov centrálneho nervstva a iných tkanín pomocou mikrokinematografickej techniky. Výsledky svojich výskumov uverejňoval v domáciach a zahraničných odborných časopisoch. Bol zameraným pedagógom a autorom vynikajúcich vysokoškolských učebníc: „*Repetitóriem embryológie človeka*“ (1944, 1945), „*Mikroskop a základy mikroskopickéj techniky*“ (1944), „*Všeobecná histológia*“ (1946), „*Základy embryológie človeka na porovnaní základov*“ (1948, 1949), „*Úvod do histológie I.*“ (Všeobecná histológia, 1948), „*Úvod do histológie II.*“ (Mikroskopická anatómia, 1949). Ako dekan a prodekan LF UK sa venoval výstavbe nových teoretických ústavov. Mal rozsiahle polyhistorické vedomosti a široké záujmy. Venoval sa najmä spracovaniu vývinu biologicko-lekárskeho vedných odborov na Slovensku a zachytil fotografickú dokumentáciu tejto histórie. Vydal Generálny register Bratislavských lekárskeho listov, kde spracoval bibliografiu slovenskej medicíny a biologickú literatúru za 30 rokov ich jestvovania. Mal výnimočný vzťah ku kultúrnym hodnotám národa a jeho tradíciám, o čom svedčí práca „*Pavol Cochius. Životopisný náčrt*“ (1943) a vydanie rukopisu C. Cochiusa „*Slovo za slovenčinu*“ (1958). Prekladal nielen zahraničné práce zdravotníckeho charakteru, ale aj literárne diela. Veľkou mierou

sa podieľal na budovaní medzinárodnej spolupráce v oblasti morfológie a biologických disciplín. Absolvoval veľa zahraničných ciest a prednášal na medzinárodných konferenciách. Bol členom redakčných rád viacerých zahraničných časopisov a odborných komisií, napr. Komisie expertov Ministerstva školstva v Prahe, Štátnej komisie pre vedecké hodnoty, Odbornej komisie vládneho výboru pre posudzovanie investičnej úlohy na výstavbu vysokých škôl, Odbornej komisie pre dlhodobé plánovanie odborných kádrov do škôl pri Povereníctve školstva a kultúry, Československej anatomickej spoločnosti, predsedom slovenského výboru Československej spoločnosti pre dejiny vied a techniky atď. Zaslúžná bola jeho rozsiahla redaktorská činnosť – bol odborný redaktor zdravotnícko-popularizačnej edície nakladateľstva Tatran, hlavný redaktor populárneho diela „*Zdravoveda*“, ktorému bola v roku 1950 udelená slovenská národná cena, predseda redakčno-vydavateľskej rady biologickej sekcie SAV, člen redakčnej rady Vestníka SAV, predseda Edičnej rady SAV, Štátneho zdravotníckeho nakladateľstva, člen redakčnej rady Osvety, Obzoru, hlavný redaktor Biológie a Biologických prác v SAV. K šíreniu zdravotníckej osvetly prispieval článkami a prednáškami v rozhlase, televízii, pre ľudovú univerzitu a iné. Akad. I. Stanekovi boli za výsledky jeho bohatej vedecko-výskumnej, pedagogickej, organizátorskej a osvetovej činnosti udelené viaceré počty a ceny: vyznamenanie „*Za zásluhy o výstavbu*“, Strieborná a Zlatá medaila Univerzity Komenského, Čestné uznanie SAV za zásluhy v biologických vedách, poctivé uznanie Ministerstva školstva a rektorátu Univerzity Komenského za prípravu výstavby Teoretických ústavov LF UK. Akademik Ivan Stanek bol významným predstaviteľom slovenskej a československej medicíny, ktorému vďačíme za rozvoj viacerých lekárskeho disciplín, no najmä histológie a embryológie. Bol mimoriadne nadaným a kultivovaným človekom, obdarený obdivuhodným multipotenciálom vedomostí a zručnosť v rôznych oblastiach, ktoré majú trvalú hodnotu a zaslúžia si náš obdiv, úctu a vďaka.

Prof. MUDr. Július Vajó, DrSc.

(*9. 7. 1938 – †7. 8. 2020)

Prof. MUDr. Július Vajó, DrSc., sa narodil v Zemplínskych Kopčanoch, v okrese Michalovce. Maturoval na Gymnázium v Michalovciach. Štúdium na Fakulte všeobecného lekárstva Karlovej univerzity v Prahe ukončil v roku 1962 s červeným diplomom. Prvé chirurgické skúsenosti získal na Chirurgickom oddelení v Michalovciach u primára Štefana Kukuru, kde nastúpil po absolvovaní základnej vojenskej služby. V roku 1963 začal pracovať

Dejiny Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave

II. časť

teoretické ústavy od Ústavu pre súdne lekárstvo až po Hygienický ústav. V texte uvádzajú nielen prednostov a ich prínos pre pracovisko a rozvoj medicíny na Slovensku, ale aj zameranie ústavu či kliniky, vedeckú školu, ktorá v mnohých prípadoch smeruje až do súčasnosti, hlavné dosiahnuté vedecké výsledky a publikácie a ďalšie charakteristiky, ktoré sú však skreslené tlakom zložitosti spoločensko-politického obdobia tesne pred a počas II. svetovej vojny. Zaujal ma opis môjho pracoviska – od netradičného názvu Ústav pre všeobecnú a pokusnú patológiu (s ktorým som sa doteraz nestretol) až po osudy prof. Šimera, ktoré úplne prekryli históriu pracoviska. Prof. Šimer bol veľmi obľúbený a skúsený pedagóg, pričom sa o napísanie viacerých učebných textov a skript, mal veľa priateľov (napr. aj prof. Dédera). V období, keď sa českí profesori museli vrátiť do Čiech, prof. Šimer sa sám rozhodol abdikovať na funkciu prednostu a odísť do Plzne. Nielen priatelia ale aj študenti ho prehovárali, aby ostal. On však odišiel so slovami „... keď vlast volá, musím poslechnout...“ Z LF odišlo v tom čase 36 profesorov a docentov, mnohí proti svojej vôli. Odchodom prof. Šimera sa uvoľnilo miesto prednostu a do vymenovania nového (doc. G. Bárdoš) dekan poveril zastupovaním prof. Antala.

Autori mohli v knihe viac vyznačiť vnútorné prepojenia ústavov a klinik, ktoré boli v tom čase mimoriadne živé a tvorili obsah vedecko-výskumnej činnosti. Tieto vzťahy sa v súčasnosti často popretáhali. Naš ústav od vzniku – od prednostu prof. Netouška, cez prof. Šimera a prof. Bárdoša, až po súčasnosť udržiaval pracovné kontakty

s internistami (Hynek, Dérer, Ondrejčka). Výsledkom sú viaceré učebné texty a aj z nich zrejme najvýznamnejšie Princípy internej medicíny (I. Ďuriš, I. Hulín, M. Bernadič) z r. 2001.

V druhej kapitole autori analyzujú dramatické spoločensko-politické vplyvy na chod fakulty a osudy jej zamestnancov. Autori spracovali mimoriadne náročné (spoločensko-politicky, ale aj ľudsky) obdobie vo vývoji univerzity. Naznačili dozvuky pôvodných teórií „československého národa“, prekonávanie mnohých prekážok na ceste budovania tejto najstaršej lekárskej fakulty na Slovensku. Chýba mi tu prepojenie vzniku UK a ešte fungujúcej Bratislavskej uhorskej kráľovskej Alžbetínskej univerzity, ale hlavne napojenie sa na duchovný odkaz našej najstaršej univerzity Academie Istropolitany, o ktorom sa v sledovanom období 1938–1948 hodne diskutovalo. Autori uvádzajú zamyslenie zakladateľa UK prof. K. Hynka o „slovanskej pôde, vierozvestcoch Cyrilovi a Metodovi a ríši Mojmirá, Rastislava a Svätopluka...“ Hľadal som podrobnejšie informácie o tom, ako a kedy sa stal prof. Šeliga rektorom UK. Zo záznamov univerzity je známe, že menovanie prof. Šeligu za rektora sa udialo na jednom zasadnutí Akademického senátu – prof. Šeliga bol zvolený a vzápätí funkciu odmietol. Napriek tomu je rektor Šeliga uvedený medzi rektormi UK. V texte sa na viacerých miestach spomína, ako českí profesori presadzovali český jazyk na fakulte. V zložitom období vzniku UK to bol revolučný krok, pretože dovtedy sa učilo maďarsky a nemecky. Prednášalo sa okamžite po česky, ale na skúškach bolo ešte niekoľko rokov často potrebné skúšať študentov aj v nemčine (českí profesori maďarsky nevedeli). Univerzita však žila a prosperovala. Zvýšil sa počet študentov zo Slovenska, ktorí už nemuseli za vzdelaním do zahraničia. Výsledok v roku 1938 bol ten, že boli menovaní prví slovenskí docenti a profesori. V čase, keď sa naplnilo dielo českých profesorov, mohla UK a jej LF plniť všetky svoje úlohy vďaka svojim absolventom. Veľmi zaujímavá je kapitola Výučba, zahraničná spolupráca a fungovanie LF do konca II. svetovej vojny. V tomto kontexte je zaujímavá aj pripomienka vzniku LF UPJŠ v Košiciach v r. 1948.

V poslednej kapitole Kultúrno-spoločenský rozmer a verejná angažovanosť vybraných osobností LF UK

na Chirurgickej klinike LF UPJŠ a FN v Košiciach na pozícii sekundárneho lekára a neskôr odborného asistenta. Docentom chirurgie sa stal v roku 1987. V tom istom roku bol menovaný za prednostu Kliniky detskej chirurgie LF UPJŠ a FN v Košiciach, kde bola v roku 1990 zriadená II. chirurgická klinika. Pracoval tam do roku 2005.

V roku 1996 po úspešnej inaugurácii ho prezident SR vymenoval za profesora pre odbor chirurgia. Chirurgické špecializácie I. a II. stupňa získal v roku 1965 a 1970, ktoré v roku 1985 doplnil špecializáciou z hrudníkovej chirurgie. V roku 1993 obhájil na I. lekárskej fakulte Karlovej univerzity v Prahe doktorskú dizertačnú prácu z problematiky náhlých angiochirurgických príhod a akútneho ischemicko-reperfúzneho syndrómu. V počiatkoch svojej odbornej praxe sa venoval invazívnym angiografickým metódam a tieto svoje skúsenosti neskôr zúročil pri riešení akútnych ischemických stavov úrazového i neúrazového pôvodu a pri riešení chronických ischemických postihnutí arteriálneho systému angiochirurgickými rekonštrukčnými postupmi. Bol jedným z prvých, ktorý u nás pozornosť zamerl na zavedenie a štandardizáciu liečby porúch srdcového rytmu kardiostimuláciou. Svoje rozsiahle skúsenosti z tejto oblasti zúročil do obhajoby kandidátskej dizertačnej práce na tému: „Liečba porúch srdcového rytmu kardiostimuláciou“ (1982). Významne sa podieľal na vytváraní cievných prístupov pre hemodialýzu. Vo svojej vedecko-výskumnej práci sa venoval problematike náhlých príhod brušných, cievnej chirurgie, detskej chirurgie, parenterálnej výživy cestou kanylácie veľkých vén, fenestrácii perikardu, hrudníkovej chirurgii, problematike benígnych a malígnych ochorení pažeráka a aktuálnym otázkam endokrinochirurgie, kolorektálnej chirurgie a onkochirurgie. Ako krajský odborník pre chirurgiu prispieval k zvyšovaniu úrovne chirurgickej starostlivosti u nás. Zachránil život stovkám pacientov, na každú operáciu sa pripravoval veľmi dôkladne. Bol jedným z chirurgov, ktorí v roku 2000 zachraňovali život prezidentovi SR Rudolfovi Schusterovi pri náročnej operácii. V rokoch 1996–2005 bol hlavným odborníkom MZ SR pre chirurgiu a podieľal sa na riešení metodických a koncepčných otázok činnosti a rozvoja chirurgie v SR s akcentom na zabezpečenie odbornej a kvalitnej chirurgickej starostlivosti a liečby najčastejšie sa vyskytujúcich ochorení a úrazov vo všetkých vekových skupinách a na každej úrovni zdravotníckej činnosti, kde sa chirurgická starostlivosť poskytuje. Popri každodennej práci chirurga sa s láskou venoval aj pedagogickej práci na LF UPJŠ v Košiciach, tiež doškoľovaniu všeobecných lekárov a chirurgov. Svoje dlhoročné odborné skúsenosti v oblasti neodkladnej chirurgie spracoval do monografie „Náhle angiochirurgické príhody a akútny ischemicko-reperfúzny syndróm v klinickej praxi“ (1996). Získal za ňu Prémium

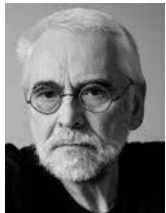
Literárneho fondu SR za rok 1996 a Kostlivého cenu. Ako koeditor a spoluautor sa podieľal na príprave a tvorbe výnimočného diela „Princípov chirurgie I.-V.“ Je spoluautorom knihy Českí lekáři na Slovensku. Popri tom sa venoval aj organizovaniu odborných a vedeckých podujatí, či už v rámci SL v Košiciach alebo v celoštátnom meradle. Bol oponentom množstva kandidátskych a doktorských dizertačných prác, záverečných správ vedecko-výskumných úloh, predsedal komisii pre obhajoby kandidátskych dizertačných prác v odbore chirurgia a komisii pre obhajoby doktorských dizertačných prác v odbore chirurgia. Počas aktívnej pedagogickej činnosti bol podpredsedom a potom aj predsedom Spoločnej odborovej komisii pre obhajoby dizertačných prác doktorandského štúdia PhD. v odbore chirurgia, členom Vedeckej rady LF UPJŠ, Vedeckej rady UPJŠ, v rokoch 1997–2003 prorektorom pre vedu výskum na UPJŠ v Košiciach a členom redakčných rád odbornej tlače. Prof. Vajó bol spoluautorom niekoľkých vysokoškolských učebníc a skript z odboru chirurgia, viac ako 160 pôvodných vedeckých a odborných publikácií uverejnených v domácej a zahraničnej literatúre a desiatok abstraktov z odborných a vedeckých podujatí u nás i v zahraničí. Predniesol 446 prednášok na vedeckých a odborných podujatiach doma i v zahraničí, ktorých bol autorom alebo spoluautorom.

Prof. Vajóovi boli udelené početné ocenenia a vyznamenania: Cena Spolku lekárov v Košiciach (1998), Zlatá medaila SLS „Propter merita“ (1998), Čestné členstvo Českej chirurgickej spoločnosti ČLS J.E.P. (1999), Medaila prof. Karla Maydla (2003), Zlatá medaila UPJŠ, Čestná plaketa T.R. Niederlanda a Medaila Chirurgickej spoločnosti SLS (2008), Čestné členstvo SCHS SLS a Medaila 90. výr. založenia LF UK (2009), Eruditio in terra Slovaca, Pamätná medaila 90. výročia vzniku Spolku slovenských lekárov v BA (2010) a ďalšie.

Prof. Vajó bol dlhoročným aktívnym členom SLS. Úspešne ju reprezentoval ako člen výborov viacerých odborných spoločností, najmä Slovenskej chirurgickej spoločnosti (podpredseda). Od roku 1998 bol opakovane členom Prezídia SLS. S uznaním a vďakou hodnotíme záslužnú prácu prof. Vajóa. Rozsah jeho aktivít je obdivuhodný. Bol a naďalej zostáva vzorom pre nás a ďalšie generácie nielen ako zanešaný chirurg, zodpovedný a precízny v plnení pracovných povinností, obetavý k pacientom, ale i láskavý a starostlivý v rodinnom kruhu.

Sprievodné výstavy pri príležitosti Dvorany slávy slovenskej medicíny XII.

Výstava fotografií MUDr. Jána Hollého

MUDr. Ján Hollý sa narodil v Martine (6. 11. 1949). Lekársku fakultu Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, odbor zubné lekárstvo, absolvoval v roku 1973. Do roku 1974 pracoval ako zubný lekár

v Závodoch ťažkého strojárstva (ZTS) Martin. Po ukončení základnej vojenskej služby (1975), nastúpil do Okresného ústavu národného zdravia v Bardejove. V období rokov 1990–1992 pracoval na „Cenníku stomatologických výkonov“ v tíme zakladajúcom Slovenskú komoru zubných lekárov, pod vedením MUDr. Alexandra Bednárika z Trnavy. V máji 1993 prešiel do privátnej praxe, ako prvý zubný lekár v Bardejove. Začínal v závodnej ambulancii v niekdajších ZTS Bardejov. Po dvoch rokoch presťahoval ambulanciu do prenajatých priestorov Nemocnice s poliklinikou Sv. Jakuba, n.o. Bardejov, ktoré zrekonštruoval pre potreby modernej súkromnej praxe. Od roku 2001 pracuje spolu so synom Martinom (po jeho promócií) v privátnej ambulancii *Holly-dentalcare, s. r. o.*

Fotografovať začal na gymnáziu pod vedením otca, farára evanjelickej cirkvi a.v. v Záturčí pri Martine. Do tajov fotografie začal hlbšie prenikať po roku 1980 vstupom do Fotoklubu BARDAF Bardejov, v ktorom (s prestávkou) pôsobil dodnes, od roku 2016 vo funkcii predsedu. Venuje sa najmä mestskej krajine, dokumentárnej a reportážnej fotografii.

Fotografické vzdelanie:

1982–1985 diaľkové školenie fotografie pri Osvetovom ústave v Bardejove

1985–1988 *Institut výtvarné fotografie (IVF)*, Svazu českých fotografů, Praha Absolvoval fotoknihou *Locus Dolorum* pod vedením Antonína Braného.

Samostatné výstavy: Bardejov (1985, 2013, 2015, 2017), Krosno (PL, 1986)

Účast na výstavách:

od 1980 každoročne (okrem rokov 1990–2008) klubové výstavy BARDAF, Bardejov
1991 *20 let Institutu výtvarné fotografie*, Slezské zemské muzeum, Opava (putovná výstava, 1992, Praha, Cheb, Katowice)
2007 *Stratený čas? Slovensko 1969–1989 v dokumentárnej fotografii*, SNG, Bratislava
2011–2018 Fotoklub BARDAF, Rivne, Užhorod, Odesa (Ukrajina), Krosno

Na výstave fotografií, ktorá bola súčasťou Dvorany slávy SLS XII. prezentoval práce

z knihy *Locus Dolorum*, ktoré zachytávajú zubnú ambulanciu v Bardejove v 80. rokoch 20. storočia. Ďalej fotografie z cyklu „*Bardejovské impresie*“, na ktorom pracuje od roku 1980 dodnes a práce zo súčasného cyklu „*Na ceste*“. Ide o veľmi stručný prierez kľúčovými témami, ktorým sa venuje. Za pomoc s výberom diel vďačí kurátorky SNG Petre Hanákovéj, PhD. a Jane Švantnerovej, PhD.

Výstava obrazov z umeleckej tvorby PharmDr. Miroslava Vörösa

PharmDr. Miroslav Vörös

sa narodil v Šali (6. 3. 1957). Základnú deväťročnú školu navštevoval v Hornej Kráľovej. V roku 1976 maturoval na gymnáziu v Šali a v roku 1982 promoval na Farmaceutickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V roku 1985 získal akademickú hodnosť PharmDr.

V rokoch 1985–1994 pracoval v lekární NsP Nové Zámky a v roku 1994 založil vlastnú lekáreň s názvom „*Na Nábreží*“, kde pôsobí dodnes. V roku 2017 mu boli pri príležitosti životného jubilea udelené pochyty Slovenskej farmaceutickej spoločnosti SLS: „*Medaila PhMr. Vladimíra J. Žuffu*“ a „*Medaila Jána Halašu*“ za významný prínos v oblasti rozvoja slovenského lekárnictva.

Maľovaniu sa venuje už od základnej školy. Výtvarné vzdelanie získal u akademického maliara Rolanda Hanusa. Pre spoločnosť UNIPHARMA, 1. slovenskú, a. s., vytvoril kolekcie niekoľkých nástenných kalendárov s tematikou Bojníc, Hornej Nitry, či lekárenskými záležitosťami. Pre časopis *Lekárnik* (roč. XXIV., č. 12/2019) sa vyjadril: „*Cez umenie sa pozeráte na človeka a ľudí úplne inak. Navyše olejové farby, ktoré používam pri maľovaní, sú čistá galenika*“.

Maľovaniu sa venuje už od základnej školy. Výtvarné vzdelanie získal u akademického maliara Rolanda Hanusa. Pre spoločnosť UNIPHARMA, 1. slovenskú, a. s., vytvoril kolekcie niekoľkých nástenných kalendárov s tematikou Bojníc, Hornej Nitry, či lekárenskými záležitosťami. Pre časopis *Lekárnik* (roč. XXIV., č. 12/2019) sa vyjadril: „*Cez umenie sa pozeráte na človeka a ľudí úplne inak. Navyše olejové farby, ktoré používam pri maľovaní, sú čistá galenika*“.

Autorské výstavy:

Dom kultúry v Šali (1977), Štúrovo (1982), Stredisko kultúry Bratislava Nové Mesto (1985), Nové Zámky (1986), Bojnica (1998), Trenčín, Unipharma Show (2001), Trenčín, Unipharma Show (2006), Trenčín, Unipharma Show (2009), Galéria FOCESA, s. r. o. Šaľa (6. 09.–30. 09. 2014) a Žilina, Unipharma Show (2016).

Kolektívne výstavy:

Nové Zámky, Šaľa a Bratislava.

Diela PharmDr. M. Vörösa sú súčasťou mnohých súkromných zbierok milovníkov umenia nielen na Slovensku, ale aj v Nemecku, Francúzsku, Taliansku, USA a Kanade.

Ján Breza, Želmíra Mácová

(1937–1945) ma zaujalo to, že autor nepokrýva rovnaké obdobie ako v predchádzajúcich častiach. Spoločensko-politické udalosti vykresľuje na vybraných osobnostiach (napr. Prof. Koch). Život bol rozhodne príliš komplikovaný, aby viaceré z osobností tej doby boli vykresľované iba z jednej strany. Doba prinútila každého občana – lekára i pedagóga – prijímať kompromisy. Je na nás, aby sme posúdili, čo je viac, čo je cennejšie, čo je morálnejšie... Môžeme povedať, že záchrana života – čo len jedného človeka – je najviac. Aj keď problematické diplomatické cesty často viedli cez neakceptovateľné trasy a odpovede už dnes často nenájdeme. Je však dobré, že autori sa nevyhli ani problematickým osudom a nechávajú na posúdení čitateľovi, ako by sa v takej zložitej dobe správal každý z nás...

Záverom chcem uviesť, že autori knihy pripravili historicky verný pohľad na život fakulty (a univerzity), miesto a prácu akademických osobností, politické súvislosti, ale aj pomerne detailný obraz o zahraničnej spolupráci a počiatkoch vedecko-výskumnej činnosti tak, ako sme to doteraz nemali možnosť vidieť. Z diela cítiť, že je založené na pôvodných zdrojoch a spisoch. Kniha je cenným zdrojom informácií, živou históriou, o ktorej by sme mali stále hovoriť. Autori ukázali, že história je stále otvorená pre nové pohľady a odkazy, ktoré musia byť pevnou súčasťou života našej alma mater.

Marián Bernadič

Z odborných spoločností

50. výročie prvej transplantácie obličky na Slovensku

Ján Breza, ml.,¹ Zuzana Žilinská,² Martin Chrastina,² Ján Breza²

¹Klinika pediatrickej urológie, Národný ústav detských chorôb, Bratislava

²Urologická klinika LFUK a SZU s Centrom pre transplantácie obličiek, Bratislava

Dňa 22. júna 2022 sa v Bratislave konal slávnostný odborný seminár venovaný 50. výročiu prvej transplantácie obličky na Slovensku.

Seminár zahájila tlačová konferencia, ktorej sa zúčastnili MUDr. Vladimír Lengvarský, MPH, minister zdravotníctva SR, MUDr. Alexander Mayer, PhD., MPH, MHA riaditeľ Univerzitnej nemocnice v Bratislave, MUDr. Ľuboslav Beňa, PhD., CETC, MPH, prezident Slovenskej transplantologickej spoločnosti, traja pracovníci Urologickej kliniky LFUK a SZU (prof. Breza, doc. Žilinská a MUDr. Chrastina) a ako vzácny hosť J.E. Pascal Le Deunneff, veľvyslanec Francúzska na Slovensku.

Účastníci tlačovej konferencie zhodnotili a ocenili postavenie a význam dialyzačno-transplantačného programu v liečbe pacientov s terminálnym zlyhaním obličiek. Jeho excelencia, pán veľvyslanec Francúzska, rozpovedal vlastné skúsenosti o tom, ako daroval obličku svojej manželke. S transplantovanou obličkou od svojho manžela žije pacientka už dlhé roky plnohodnotný život. Jeho excelencia vyzval poslucháčov resp. pacientov, ktorých sa týka problematika odberov a transplantácií obličiek, aby darovaním svojej obličky blízkeho človeku pomohli vyriešiť jeho problémy.

Následne sa konal slávnostný odborný seminár, ktorého sa zúčastnilo okolo 200 lekárov a sestier a ďalších 120 účastníkov sa pripojilo on line. Urologická klinika LFUK a SZU s Centrom pre transplantácie obličiek udelila 16 slovenským

lekárom pamätnú plaketu, čím vyjadrila vďaka za spoluprácu. Slovenská lekárska spoločnosť udelila jedno zo svojich najvyšších ocenení, zlatú medailu Pro merita, prof. MUDr. Pavlovi Pafkovi, DrSc. Na úvod odborného seminára vystúpili s pozdravnými prejavmi MUDr. Vladimír Lengvarský, MPH, minister zdravotníctva SR, prof. MUDr. Juraj Šteňo, DrSc., IFAANS, dekan Lekárskej fakulty UK a prof. MUDr. Peter Šimko, CSc., rektor Slovenskej zdravotníckej univerzity.

V odbornej časti seminára odznelo 5 referátov lekárov – urológov a nefrológov, a príspevok pacientky, ktorá žije 25 rokov po úspešnej transplantácii obličky.

Myšlienka nahradiť poškodený, chorý alebo zničený orgán orgánom zdravým a tak zachrániť život alebo obnoviť zdravie postihnutého človeka, nie je nová. V roku 1902 francúzsky chirurg Alexis Carrel napísal v časopise Lyon Chirurgical „transplantácie orgánov, ktoré sú dnes chirurgickou kuriozitou, sa jeden deň môžu stať praktickou možnosťou ako náhrada chorých orgánov“. Alexis Carrel opísal techniku cievneho stehu, ktorý umožnil bezpečné spojenie ciev transplantovaného orgánu s cievny systémom príjemcu. V roku 1912 získal za svoju prácu Nobelovu cenu za medicínu.

Transplantácie orgánov predstavujú jeden z najväčších úspechov biologickolekárskeho vied 20. storočia. Rozvoj transplantácie medicíny bol v polovici 20. storočia viazaný na pokroky v cievnej chirurgii a v imunogenetike.

Transplantácia obličky predstavuje významný medzník v histórii medicíny.

Navždy zostane prvou úspešnou orgánovou transplantáciou, na základe ktorej vyrástol celý multidisciplinárny odbor – transplantológia. História transplantácií obličiek je obdobím tvrdej, systematickej a cieľavedomej práce mnohých vedeckých a klinických kolektívov. Je obdobím plným úspechov a dôležitých objavov, ale aj neúspechov a sklamaní, je dokladom entuziazmu, radosti z dosiahnutých výsledkov a nádeji poskytnutých pacientom.

Medzi podmienky, ktoré umožnili rozvoj problematiky transplantácií obličiek v klinickej praxi patria pokroky v transplantačnej imunológii (Medawar 1944 – imunologická príčina rejekčných reakcií; Dausset a Ivanyi 1952 – hlavný histokompatibilný komplex), zavedenie účinnej (hoci nešpecifickéj) a menej toxickéj imunosupresie do klinickej praxe, technický a technologický pokrok v medicíne a odborné a právne uznanie smrti mozgu (podporené stanoviskami cirkvi) za podmienku pre odber orgánov.

Urológia a transplantológia majú spoločné viaceré historické i medicínske súvislosti. Urológovia zohrali významnú úlohu v problematike odberov a transplantácií obličiek. Vychádzali pritom zo skúseností s chirurgickou liečbou vrodených aj získaných ochorení obličiek a dolných močových ciest. Urológovia opísali techniku heterotopickéj (francúz René Kuss) aj ortotopickéj transplantácie obličiek (španiel Jose Maria Gil-Vernet). Urológovia riešili urologické komplikácie (ktoré patria medzi najzávažnejšie komplikácie po transplantácii obličky) otvorenou cestou, laparoskopicky, endourologickými metódami, perkutánnymi metódami, transuretrálne. Prvé transplantácie obličky v Československu aj na Slovensku vykonali urológovia (Pavel Navrátil, Jozef Šváb, Vladimír Zvara).

V čase, keď transplantácia obličky bola novou, rizikovou metódou liečby chronickej renálnej insuficiencie, bol profesor Vladimír Zvara ochotný a schopný vziať na svoje plecia obrovskú zodpovednosť medicínsku i spoločenskú a zahájiť v Bratislave integrovaný dialyzačno-transplantačný program. Pred 50 rokmi vykonali so svojimi spolupracovníkmi prvú transplantáciu obličky u pacienta, ktorý bol liečený dialýzou.

Obrázok 1. Prof. MUDr. Vladimír Zvara, DrSc.

Obrázok 2. Odborníci, ktorí sa podieľali na prvej transplantácii obličky. Zľava: doc. MUDr. Tomas Kadlic, prof. MUDr. Rastislav Dzurik, DrSc., MUDr. Radko Menkyna, prof. MUDr. Vladimír Zvara, DrSc., doc. MUDr. Jozef Řezníček, CSc.

22. júna 1972 sa tak na Slovensku začala éra klinických transplantácií obličiek.

Prvá transplantácia obličky bola vyvrcholením spoločného úsilia a spolupráce urológov, nefrológov, anesteziológov, imunológov, nefrológov, pediátrův, patológov a ďalších špecialistov. Problematika transplantácií obličiek nepochybne ovplyvnila úroveň a ďalší rozvoj zdravotníctva a lekárskej vedy na Slovensku. Zo širokej medziodborovej spolupráce mali prospech aj spolupracujúce pracoviská a to nielen rozšírením ich odboru, ale aj v získavaní nových tém pre vedeckú a publikačnú činnosť a následne aj pre získanie vedeckých hodností.

Významné kroky v transplantácii aktivite Urologickej kliniky LF UK, SZU a UNB: 1970 – založenie dialyzačného centra pre dospelých pri Urologickej klinike; 1972 – prvá transplantácia obličky od mŕtveho darcu; 1972 – dialýza u detí; 1973 – transplantácia obličky dieťaťu; 1981 – sekundárna transplantácia obličky; 1988 – transplantácia obličky diabetikovi; 1989 – transplantácia obličky od živého príbuzného darcu.

Transplantológia viedla k zvýšeniu úrovne slovenskej urológie a naopak urológia prispela k rozvoju transplantológie. Transplantológia prevzala od urológie osvedčené metódy derivácie moču, laparoskopiu, perkutánnu chirurgiu obličky. Na druhej strane transplantológia priniesla do urológie nové formy aktivít a rozšírila pole jej pôsobnosti po stránke technickej.

Akú budúcnosť možno očakávať v problematike transplantácií obličiek, ale i ďalších orgánov? Kým počet čakateľov na transplantáciu obličky rastie, ponuka orgánov je relatívne stabilná, ale nedostatočná. Pacienti zomierajú, kým čakajú na vhodný orgán. Nešpecifická a toxická imunosupresia nesie so sebou vyššie riziko vzniku infekcií a malígnych nádorov. Tento problém možno perspektívne vyriešiť zavedenie imunitolierancie miesto imunosupresie, čím by sa vyriešila aj otázka dlhodobého prežitia transplantovaných obličiek a rejekčných reakcií. Biologické inžinierstvo možno priniesie možnosť xenotransplantácií obličiek (ale aj ďalších orgánov). Nádejou zostáva regeneračná medicína, ktorá má značný potenciál zmeniť liečbu zlyhania orgánov. Autológne alebo alogénne kmeňové bunky bude možné použiť na regeneráciu orgánov a tak vyriešiť problém nedostatku orgánov a rejekcií.

Organogenéza, ktoré povedie k vytvoreniu trojdimenzionálneho orgánu, je však stále hľadátkom budúcnosti.

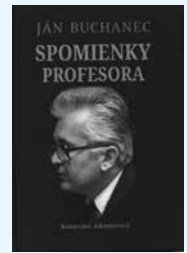
Slávnostný odborný seminár k 50. výročiu prvej transplantácie obličky na Slovensku zorganizovala Urologická klinika s Centrom pre transplantáciu obličiek LFUK, SZU a UNB v spolupráci a vďaka podpore farmaceutických spoločností Astellas, Berlin Chemie, Herbacor Recordati a Biomedica.

Na záver seminára vyjadrili organizátori úctu a vďaka lekárom, sestram a ostatným zdravotníckym pracovníkom, ako aj spolupracujúcim farmaceutickým spoločnostiam za ich prácu v prospech pacientov.

Predstavujeme nové knihy

Katarína Adamicová (zost.): Ján Buchanec – Spomienky profesora

Ing. Peter Beňo - BERISS: Martin, 2022,
144 s. ISBN 978 8085582 21 5

Kniha, ktorú chcem dnes predstaviť našim čitateľom, je z radu tých, ktoré by sa mali stať povinným čítaním. Povinným pre tých, ktorí nepoznajú poriadok vo veciach, hierarchiu hodnôt, necítia úctu k človeku a k práci, k histórii, ktorí nikdy nerozmýšľali o svojom poslaní. Profesor Ján Buchanec dnes už – žiaľ – patrí k nestorom našej medicíny, je to človek, ktorý (ako sám píše) zažil 7 pápežov, 21 riaditeľov nemocnice, 7 dekanov JLF UK v Martine. Mesto Martin, kde sa narodil, vyrastal a nakoniec aj celý život pracoval, je aj vďaka nemu o kus charizmatickejšie, o kus lepšie a kus nám všetkým bližšie. Aj v Monitore medicíny SLS sme už opakovane publikovali výňatky zo spomienok pána profesora, použili sme jeho originálne historické fotografie z mesta či nemocnice, zo stretnutia s priateľmi, dnes už veľikánmi slovenskej či československej medicíny. Dnes máme možnosť nahliadnuť hlbšie do archívov pána profesora, do jeho osobných spomienok, ktoré dokresľujú nielen črty jeho osobnostného a medicínskeho vývoja, ale aj rozvoj martinskej lekárskej fakulty, odborného a rodinného prostredia.

V elegantne urobenej knižke – formátom, dobre čitateľným písmom a kníhviazačskou prácou – autor prechádza od svojho detstva, cez študentské časy, predstavuje starý Martin, nemocnicu a jej zmeny nielen v období mieru, ale aj počas II. svetovej vojny. Opisuje spomienky na svoje lekárske začiatky, vojencinu, udalosti 1968, bežné dni na pediatrii, ale aj odborné sťažie v Halle, Charité, Warne-munde, Bazilej, medicínske sťažie v Charkove... ale aj vtedy povinné brigády v poľnohospodárstve. Veľmi zaujímavé spomienky uvádza na osobitosti starej nemocnice, jej pracovníkov, rádom sestre, ich prácu v pediatrii. Neuveriteľné sú spomienky na neonatológiu v Martine, osobnosti pediatrie, aj ako vznikala a vznikla Pamätná izba nemocnice. Dych doby si pripomenieme pri stavbe „štrnástky“, keď lekári museli chodiť autom za nákladniakom, ktorý vyzol tehly na stavbu, aby cestou šofér nepredal náklad „pod rukou“ inému. Čaro univerzity tretieho veku dokumentuje na frekventantke, ktorá na vyučovanie chodila vlakom z Bratislavy a užívala si to. Osobitne ma zaujala kapitola

o živote Spolku lekárov v Martine, či okolnostiach, prečo nevznikla v Martine univerzita. Pohľad autora knihy je iste pravdivý, aj keď okolnosti sú pre mnohých záhadnejšie. Autor spomína, že za jeho života sa vymenilo mnoho významných svetových dejateľov – je preto samozrejmé, že sa menili aj dekan LF – tak ako sa aj LF zmenila na JLF... Aj my sme prežili mnohé desaťročia, ale asi by sme nedokázali s takou presnosťou vymenovať najmä ďalších funkcionárov našej fakulty, ako sú tajomníci, riaditelia nemocníc, možno aj preto, že ich bolo neúrekom (rovnako ako ministrov školstva či zdravotníctva). Som presvedčený, že každý si rád aj opakovane prečíta kapitolku čo (ne)vieme o nemocnici a najmä úsmevné príhody z nemocnice a lekárskej fakulty.

Kniha je doplnená mnohými historicky veľmi cennými fotografiami z vojenčiny, výstavby nemocnice, ale aj účasti mníšok na oslave Božieho tela (1938), kresbami prof. Holana, originálnymi dokumentami k inaugurácii s povinnými odporúčaniami KSS, ale aj záujem o pracovné stretnutia v rámci Spolku lekárov v Martine, prezencia dekanov LF ako účastníkov športových súťaží.

Na záver autor prikladá to, čo povedali o ňom prof. Kamil Javorka, Jana Javorková, Mirko Zibolen, Hana Hrstkova, Gabriela Nosálová, Andrea Čalkovská, Branislav Sloboda a Šani Jurko. Ich výpovede len potvrdzujú dobre nastúpenú a naplnenú životnú púť autora, ktorý zasvätil život rodine, medicíne, študentom a pacientom. V závere chcem poďakovať autorovi za „pohľad do duše“ Martinskej medicíny cez svoje celoživotné spomienky, za čistú výpoveď, ktorá sa číta jedným dychom, ale ostáva v človeku natrvalo.

Marián Bernadič

Z odborných spoločností

Detské kardiocentrum bilancuje 30 rokov – zachránilo život tisícom detí z celého Slovenska

Tomáš Turčan

Jediné špecializované pracovisko svojho druhu, ktoré sa stará o deti s vrodenými a získanými ochoreniami srdca a ciev z celého Slovenska, oslavuje tento rok 30. výročie. Špičkoví experti Detského kardiocentra, ktoré bolo založené oficiálne v apríli roku 1992, zrealizovali za tri dekády takmer 20 tisíc kardiouchirurgických operácií a katetrizačných zákrokov. Za toto obdobie prinášali na Slovensko v spolupráci s partnerskými detskými nemocnicami v USA postupne jedinečné, progresívne diagnostické a liečebné postupy pre detských pacientov a ich rodiny. Dnes patrí Detské kardiocentrum, NÚSCH, a. s. medzi najmodernejšie medicínske zariadenia, ktorého bránami prejde ročne tisíce malých pacientov.

Detské kardiocentrum, NÚSCH, a. s., píše svoju históriu už 30 rokov, počas ktorých rozvíjalo svoj prvotriedny prístup v liečbe celého spektra vrodených a získaných ochorení srdca u detí a mladých ľudí. Už v roku 1992 v ňom bol na Slovensku po prvýkrát zrealizovaný zákrok ECMO u detského pacienta, teda mimotelová mechanická podpora srdca.

„Vďaka nadviazaniu a rozvíjaniu spolupráce s detskými nemocnicami v americkom Bostone a Filadelfii prichádzalo cez Detské kardiocentrum od začiatku jeho fungovania v danom čase na Slovensko to najmodernejšie

know-how. Naším zakladateľom, špičkovým odborníkom, patrí uznanie za viaceré prvenstvá v detskej kardiológii. Už v roku 1995 tu bol zrealizovaný celosvetovo prvý zákrok katetrizačného uzatvorenia defektu predsieňového septa tzv. Amplatzovým oklúzorom. V roku 1998 tu úspešne prebehla prvá transplantácia detského srdca na Slovensku a v roku 2008 bola implantovaná prvá dlhodobá mechanická podpora u dočťa vo vyšehradskom regióne,” uvádza MUDr. Martin Záhorec, PhD., námestník NÚSCH pre Detské kardiocentrum a primár Oddelenia detskej kardiológie.

Úspechy v detskej a novorodeneckej kardiológii a kardiouchirurgii

„Je priam neuveriteľné, ako rýchlo ubehli tri desaťročia a čo všetko priniesli. Od založenia Detského kardiocentra sa tu zrealizovalo vyše 9200 operačných a 9300 katetrizačných zákrokov, ktorými dokázali naši súčasní aj bývalí kolegovia, spojení rovnakým poslaním, zachrániť tisíce detských životov,” hovorí MUDr. Viera Illíková, PhD., primárka Oddelenia arytmií a kardiostimulácie, predsedkyňa PS Pediatrickej kardiológie a dodáva: „Z hľadiska našej práce považujeme za prelomový aj

Obrázok 1. Slávnostný galavečer k 30. výročiu Detského kardiocentra. Zľava MUDr. Martin Záhorec, PhD., námestník NÚSCH pre DKC a primár Oddelenia detskej kardiológie, doc. MUDr. Ľubica Kováčiková, PhD., primárka Oddelenia anesteziológie a intenzívnej medicíny DCK, Mongi Msolli, predseda predstavenstva a generálny riaditeľ NÚSCH a zakladateľ Detského kardiocentra prof. MUDr. Jozef Mašura, CSc., s manželkou.

Tabuľka 1. 30 rokov Detského kardiocentra v číslach.

220 tisíc kardiologických vyšetrení
160 tisíc echokardiografických vyšetrení
22 tisíc hospitalizácií
20 tisíc výkonov v celkovej anestézii
10 tisíc kardiouchirurgických operácií
10 tisíc katetrizácií
500 rádiografických katérových ablácií

Obrázok 2. Z histórie: prof. Hansen pri odovzdávaní detského pacienta z operačnej sály na oddelenie intenzívnej medicíny.

Obrázok 3. Súčasnosť: Moderné pracovisko intervenčnej katetrizácie patrí medzi najväčšie úspechy centra.

rok 2008, kedy sa nám podarilo rozbehnúť program rádiofrekvenčných katérových ablácií srdca v detskom veku. Katérová ablácia predstavuje kauzálnu liečbu a znamená teda úplné vyliečenie väčšiny týchto detí. Za ostatných 14 rokov bolo realizovaných 500 ablácií, pričom najmenej vyliečené dieťa malo len 2 mesiace.“

Obrázok 4. Detské kardiocentrum sa presťahovalo vo februári 2021 nových moderných priestorov.

Inovatívne práce na poli intervenčnej katetrizácie patria medzi najväčšie úspechy centra. Rovnako tak detská a najmä novorodenecká kardiokirurgia, intenzívna medicína, diagnostika a liečba arytmií ako aj pokroky v zobrazovacích metódach (použitie 3D modelov pre plánovanie operácií).

„Postupne boli v našom centre vytvorené komplexné centralizované programy, ako mechanická podpora a transplantácia srdca, program starostlivosti o pacientov s jednodukorovou cirkuláciou alebo pľúcnou hypertenziou či prenatálna echokardiografická diagnostika. Tímy lekárov a sestier dokážu poskytovať vysoko špecializovanú anesteziologickú a intenzívnu starostlivosť aj deťom s najzávažnejšími srdcovými ochoreniami, keď sa nachádzajú v kritickom stave,“ vysvetľuje doc. MUDr. Ľubica Kováčiková, PhD., primárka Oddelenia anesteziológie a intenzívnej medicíny.

Nová éra v nových priestoroch

Detské kardiocentrum sa presťahovalo vo februári minulého roku do dlho očakávaných, nových, moderných priestorov. „Výstavbou nového pavilónu, ktorý je súčasťou Národného ústavu srdcových a cievnych chorôb v Bratislave, sa podarilo vytvoriť predpoklady pre integrované centrum kardiovaskulárnej medicíny pre pacientov všetkých vekových kategórií. Ceníme si, že sme mohli aj touto formou vstúpiť do novej dekády nášho fungovania, v ktorej chceme pokračovať v poskytovaní tej najlepšej starostlivosti, akú oblasť detskej kardiológie aktuálne ponúka. Veríme, že budeme aj naďalej centrom, ktoré prináša nádej do životov detí a ich rodín. Tých, ktoré sa narodili a aj tých, ktoré ešte len prídu na tento svet a budú potrebovať našu pomoc,“ uzatvára MUDr. Martin Záhorec, PhD.

Z odborných spoločností

Jubilejný 60. ročník Dérerovho memoriálu a Dérerovho dňa

„Interná medicína je komplexný prístup k pacientovi a komplexný pohľad na chorého človeka. Internista je lekár, ktorý je najpovolanejší robiť diferenciálnu diagnostiku komplikovaných stavov, je najpovolanejší pre racionalitu liečby a vyšetrovacích postupov a je schopný postarať sa o chorého pacienta komplexne.“

prof. MUDr. Ivica Lazúrová, DrSc., FRCP

Dňa 1. 4. 2022 sa v Hoteli Bratislava v Bratislave uskutočnil jubilejný **60. Dérerov memoriál a Dérerov deň**, ktorý organizovala Slovenská internistická spoločnosť, o.z. SLS. Popri celoslovenskom kongrese Slovenskej internistickej spoločnosti ide o jej najvýznamnejšie podujatie v oblasti internej medicíny, ktoré je venované akad. Ladislavovi Dérerovi, zakladateľovi slovenského vnútorného lekárstva.

Akad. Ladislav Dérer sa narodil v roku 1897 v Bratislave. V roku 1915, hneď po maturite, musel ako 18-ročný narukovať do I. svetovej vojny. Práve počas vojenskej služby sa medzi zranenými spolubojovníkmi rozhodol, že po návrate domov vyštuduje medicínu a bude liečiť ľudí. Po skončení vojny v septembri 1918 odcestoval do Prahy, kde začal študovať medicínu na Karlovej univerzite. O dva roky prestúpil na Univerzitu Komenského v Bratislave, kde v roku 1924 promoval na LF UK.

Po promócii pracoval na I. internej klinike LF UK a FN v Bratislave ako odborný asistent, neskôr ako docent a potom aj ako profesor. Tu pôsobil takmer celý svoj profesijný lekársky život, mimo obdobia druhej svetovej vojny a posledných rokov života, kedy sa venoval vedeckej práci v SAV.

Dr. Ladislav Dérer habilitoval v roku 1930, roku 1937 sa stal mimoriadnym profesorom a roku 1945 riadnym profesorom patológie a terapie vnútorných chorôb. V roku 1939 na protest voči novému štátnemu zriadeniu a uplatňovaniu nedemokratických totalitných metód odišiel z LF UK a ujal sa vedenia Interného oddelenia novovzniknutého Liečebného ústavu Robotníckej sociálnej poisťovne v Bratislave.

V roku 1945, po skončení vojny, sa prof. L. Dérer stal v období jún až v september prvým (dočasným) dekanom LF UK v Bratislave. S citom pre spravodlivosť a ľudským prístupom konsolidoval zložené povojnové pomery na fakulte. V akademickom roku 1950/51 znovu vykonával funkciu dekana. V roku 1953 bol menovaný za člena SAV o rok neskôr sa stal členom ČSAV. V r. 1955 sa pre závažnú

chorobu vzdal vedenia kliniky. Akad. Ladislav Dérer so spolupracovníkmi vydal r. 1954 „Praktikum propedeutiky vnútorného lekárstva“ (SAV Bratislava, 612 strán), prvú slovenskú učebnicu o vyšetrovacích metódach vnútorného lekárstva, ktorá vyšla v troch vydaniach.

Akad. Ladislav Dérer patrí medzi zakladateľov slovenského vnútorného lekárstva, ktorému vtisol pečať svojej osobnosti a vychoval preň celý rad odborníkov. Mnohí z nich sa stali významnými osobnosťami slovenskej internej medicíny. Medzi predstaviteľov tzv. Dérerovej školy patrili prof. D. Dieška, prof. M. Ondrejčka, doc. J. Podoba, doc. R. Krutý, MUDr. I. Sečanský, prof. M. Hrušíško, prof. O. Lehochan, prim. D. Oravec, doc. A. Winkler, doc. Š. Hupka, prof. J. Hrušík, prim. B. Findo, prim. M. Rázus, prim. K. Mensatoris, prim. Z. Killinger, prim. V. Pišút a ďalší. K nim treba zaradiť aj prof. P. Handzu a prof. M. Nosáľa. Mnohí žiaci a odchovanci prof. Ladislava Déreho získali významné postavenie v rezorte zdravotníctva, napr. MUDr. Ján Marianyi, prof. MUDr. Ján Rusnák, DrSc., MUDr. Ladislav Mikulaj, CSc., MUDr. Štefan Németh, DrSc., doc. I. Ruttkay-Nedecký, DrSc., prof. MUDr. V. Zikmund, DrSc., (obaja poslední pracovali v Laboratóriu klinickej fyziológie vyššej nervovej činnosti ľudí, ktoré pri I. internej klinike založil v roku 1954 a viedol akad. Ladislav Dérer).

Najmladší žiaci, vtedajší asistenti prof. Ladislava Déreho – prof. MUDr. Arnošt Hromec, DrSc., MUDr. Alojz Kocinger, MUDr. Miroslav Janotka, CSc., a MUDr. Radko Alexej Menkyna zostali na klinike, stali sa spolupracovníkmi prof. MUDr. Mikuláša Ondrejčku a pod jeho vedením sa zaradili medzi dôstojných pokračovateľov internistickej školy svojho prvého učiteľa.

Akad. Ladislav Déřer sa významne pričínil o rozvoj zdravotníctva na Slovensku, o zvýšenie medicínskeho vzdelania zdravotníckych pracovníkov tak, že cez svojich žiakov inicioval postgraduálne inštitucionálne vzdelávanie pracovníkov všetkých kategórií. Zaslúžil sa o vybudovanie materiálnej základne zdravotníctva na Slovensku, osobitne v jeho hlavnom meste. Plody jeho práce dokumentuje celý rad moderných zdravotníckych zariadení, i medicínske centrum v Bratislave na Kramároch, ktoré vybudovali jeho žiaci. Tamojšia Univerzitná nemocnica od roku 1970 nesie názov „*Nemocnica Akademia Ladislava Déřera*“. V tom istom roku bola vo vstupnej hale nemocnice osadená aj **pamätná tabuľa s jeho reliéfom**. Po akad. Ladislavovi Déřerovi je v bratislavskej mestskej štvrti Nové Mesto pomenovaná ulica s názvom Ulica Ladislava Déřera.

Akad. Ladislav Déřer významne prispel aj k rozvoju vedeckého bádania, vynikol v rôznych medicínskych oblastiach. Vo svojich výskumoch sa zaoberal patológiou pečene, fyziológiou a patofyziológiou tráviaceho ústrojenstva, patofyziológiou krvi pri obehových poruchách, problémami včasnej diagnostiky rakoviny žalúdka, tuberkulózou pľúc a čriev, chorobami z povolania (napr. silikóza baníkov), otázkami alergie, atď.

Akad. Ladislav Déřer sa zaslúžil aj o vznik **Slovenskej internistickej spoločnosti**, ktorá sa stala nielen významným činiteľom neinštitucionálneho postgraduálneho vzdelávania u nás, ale predstavuje aj významné fórum domácich a zahraničných odborníkov, reprezentuje výsledky slovenského vnútorného lekárstva na domácej pôde i za hranicami.

Akad. Ladislav Déřer zastával aj mnoho ďalších významných funkcií. Bol predsedom Profesorského zboru LF UK (v čase vykonávania funkcie dekana), členom Učenej spoločnosti Šafárikovej, externým riaditeľom Laboratória pre výskum vyššej nervovej činnosti človeka SAV (1957) a neskôr aj hlavným redaktorom Bratislavských lekárskeho listov. Svojimi aktivitami pomáhal dvíhať zdravotné povedomie na Slovensku, okrem iného po vojne vydávaním časopisu Zdravoveda. Patrí k výnimčným osobnostiam slovenskej medicíny, medicínskej vedy a školstva, k vzácnym ľuďom, ktorých výsledky práce majú trvalú hodnotu. Jeho myšlienky, postoje a odkazy sú aktuálne aj pre súčasnosť. Právom mu patrí naša úcta a uznanie odbornej i laickej verejnosti.

Plodný život akad. Déřera pretrhla predčasná smrť – zomrel 28. marca 1960 v Bratislave, vo veku 62 rokov.

Akad. Ladislav Déřer bol uvedený do **Dvorných sláv osobností slovenskej medicíny SLS dňa 19. 9. 2017**. Jeho vzácny, plodný život, významné odborné, vedecké a učiteľské dielo si Slovenská internistická spoločnosť pripomína každoročne, spravidla v prvom aprílovom týždni, usporiadaním odborného podujatia s názvom **Déřerov memoriál**, na ktorom sa

udeľuje **Déřerova cena**. Je to jedna z cien Prezídia SLS a udeľuje sa za prácu v oblasti internej medicíny. Návrhy na laureátov Memoriálvej prednášky a Déřerovej ceny Prezídia SLS predkladá Slovenská internistická spoločnosť.

Déřerov memoriál sa začal organizovať v roku 1961, odvtedy pravidelne každý rok, s výnimkou rokov 2020 a 2021, kedy to pre epidemiologickú situáciu a opatrenia v súvislosti s pandémiou COVID–19 nebolo možné. Súčasťou podujatia je Memoriálová prednáška venovaná akad. Ladislavovi Déřerovi. Podľa tradície sa autorovi prednášky udeľuje Déřerova cena v nasledujúcom roku. Po memoriálovej prednáške sú v rámci odborného programu zostaveného Slovenskou internistickou spoločnosťou, prezentované prednášky uznávaných odborníkov z oblasti vnútorného lekárstva.

Medzi prvými laureátmi „*Déřerovej prednášky*“ a nositeľmi „*Déřerovej ceny*“ boli významné osobnosti internej medicíny: **prof. MUDr. Mikuláš Ondrejčka, prof. MUDr. Miroslav Mikulecký, DrSc., prof. MUDr. Jozef Pecháň, DrSc. a prof. MUDr. Milan Pavlovič, CSc.** Ďalšie osobnosti internej medicíny, ktorým bola od roku 1987 udelená Déřerova cena: **doc. MUDr. Juraj Hrnčiar, CSc. (1987), prof. MUDr. Mikuláš Takáč, DrSc. (1988), prof. MUDr. Eva Brišová, DrSc. (1989), prof. MUDr. Alexander Kováč, DrSc. (1990), prof. MUDr. Ivan Balážovjch, DrSc. (1991), prof. MUDr. Rastislav Dzúrik, DrSc. (1992), prof. MUDr. Igor Riečanský, DrSc. (1993), MUDr. Imrich Sečanský (1994), prof. MUDr. Tomáš Hildebrand, CSc. (1995), prof. MUDr. Dionýz Dieška, DrSc. (1996), MUDr. Jaroslav Daniška, CSc. (1997), prof. MUDr. Anna Remková, PhD., DrSc., rod. Okrucká (1998), prof. MUDr. Viliam Bada, CSc. (1999), prof. MUDr. Rudolf Hyrdel, CSc. (2000), prof. MUDr. Ján Murin, CSc. (2001), prof. MUDr. Peter Pontuch, CSc. (2002), prof. MUDr. Marián Mokáň, DrSc., FRCP Edin. (2003), MUDr. Eva Kellerová, DrSc. (2004), prof. MUDr. Igor Riečanský, DrSc. (2005), prof. MUDr. Dušan Trejbal, CSc. (2006), prof. MUDr. Andrej Dukát, CSc. (2007), prof. MUDr. Štefan Hrušovský, CSc., Dr. SVS (2008), prof. MUDr. Ivica Lazúrová, DrSc., FRCP (2009), prof. MUDr. Juraj Payner, PhD., MPH, FRCP (2010), doc. MUDr. Ján Podoba, CSc. (2011), doc. MUDr. Soňa Kiňová, PhD. (2012), prof. MUDr. Viera Štvrtinová, PhD. (2013), prof. MUDr. Ivan Tkáč, PhD. (2014), doc. MUDr. Zdenko Killinger, PhD. (2015), prof. MUDr. Ľudovít Gašpar, CSc. (2016), doc. MUDr. Jozef Bulas, CSc. (2017), MUDr. Pavol Makovický, PhD. (2018), doc. MUDr. Marián Babčák, CSc. (2019) a prof. MUDr. Ján Staško, PhD. (2022).**

Na tohtoročnom jubilejnom 60. Déřerovom memoriáli a Déřerovom dni (1. 4. 2022) predniesol memoriálovú prednášku s názvom „*Glomerulová hyperfiltrácia v patogenéze*

diabetickej *nefropatie*“ doc. MUDr. Viliam Mojto, CSc., prednosta III. internej kliniky LF UK a UN v Bratislave. Déřerova cena mu bude udelená v roku 2023.

Jeden neznámy autor povedal, „*Nechod'tam, kadial'vedie cesta, kráčaj tam, kde cesty niet a zanechaj stopu*“. Akad. Ladislav Déřer zanechal hlbokú stopu v slovenskej medicíne a najmä vo vnútornom lekárstve. Déřerov memoriál a udeľovanie Déřerovej ceny je toho dôkazom. Je tiež dôkazom toho, že táto stopa pretrváva a pokračuje ďalej roky, ba dokonca už viac než polstoročie. Odkaz Ladislava Déřera žije v jeho žiakoch, cez nich aj v ďalších generáciách internistov a v celej Slovenskej internistickej spoločnosti. Jej cieľom je naďalej obohacovať novými poznatkami medicínu a lekárov a sprostredkovať nové informácie z rôznych oblastí vnútorného lekárstva, zachovať jeho integritu, a to aj napriek mohutnému rozvoju jednotlivých internistických odborov.

Od čias akad. Ladislava Déřera uplynulo mnoho desaťročí a do zdravotnej starostlivosti vstúpilo viac ďalších faktorov, ktoré výrazne ovplyvňujú našu internistickú prax. Medzi ne patrí rozsiahla atomizácia internej medicíny a s tým súvisiace aj vyššie nároky na vedomosti z jednotlivých internistických disciplín. Samozrejme na to nadväzuje aj menší záujem lekárov o internú medicínu, pretože špecializácia z jednotlivých internistických odborov je menej náročná. Ďalšími faktormi, ktoré výrazne ovplyvňujú prax internistu, sú ekonomické aspekty, elektronizácia zdravotníckej starostlivosti, ale aj predlžovanie veku, následná polymorbidita chorých, polypragmázia a pod. Interná medicína nadobúda nový rozmer v systéme zdravotnej starostlivosti, ale to, čo jej stále zostáva, je komplexný prístup k pacientovi a komplexný pohľad na chorého človeka. Internista je lekár, ktorý je najpovolanejší robiť diferenciálnu diagnostiku komplikovaných stavov, je najpovolanejší pre racionalitu liečby a vyšetrovacie postupy a je schopný postarať sa o chorého pacienta komplexne. A to je jeden z odkazov akad. Ladislava Déřera jeho nasledovníkom a všetkým lekárom.

Literatúra

1. Breza J, Bernadič M, Mácová Ž. *História Slovenskej lekárskej spoločnosti*. 1. vyd. SLS: Bratislava, 2019.
2. Falisová A. „*Déřer Ladislav*“. *Lekári na Slovensku do roku 2000*. 1. vyd. Veda: Bratislava 2000, s. 135–136.

Ivica Lazúrová

členka Prezídia SLS a prezidentka Slovenskej internistickej spoločnosti, o.z. SLS

a Želmíra Mácová

riaditeľka Sekretariátu SLS a tajomníčka redakcie MM SLS

Getwork Group sr.o. se specializuje na zprostředkování práce na středním východě od roku 2000 * Saúdská Arábie , Emiráty, Bahrajn, Kuvajt, Omán, Katár.

Nové : Práce v Čechách !!!

Od roku 2000 jsem absolvovala více než 60 000 pohovorů s lékaři a zdravotním personálem.

Velice si vážím všech těch tisíců uchazečů, pro které jsem měla tu příležitost zařídit lukrativní pozic u našich akreditovaných partnerů na Středním východě.

Nejvíce mě těší, když vidím uchazeče uspět v jejich kariéře.

Marcela Furlongova
Recruitment Director

Register for jobs on our App

Volná místa/ Lékaři:

- Oncolog
- Radiacní Oncolog
- Gastroenterologie
- Anesteziologie/ Intenzivní péče
- Neonatologie
- Chirurgie
- Interna
- Kardiologie
- Pulmonologie
- Endokrinologie
- Radiologie
- Gynekologie
- Orthopaedie
- Urologie
- Ophthalmologie
- Histopathologie
- Dále nabízíme práci pro Fysioterapeut a Vedoucí sestry s A/J
- zdravotní sestry do nemocnic v Čechách (2000 euro/ měsíčně)

+420 723 854 760, +966 597 022 465

Info@getwork-group.com
marcela@getwork-group.com

www.getwork-group.com

Z odborných spoločností

70-ročné jubileum Spolku lekárov Ponitrie

V tomto roku si pripomíname okrúhle výročie činnosti Spolku lekárov Ponitrie, ktorý ako regionálny spolok je neoddeliteľnou súčasťou Slovenskej lekárskej spoločnosti, o.z. I keď Spolok bol oficiálne konštituovaný v roku 1952 ako všeobecná sekcia Spolku lekárov v Bratislave, jednotlivé aktivity lekárov v Nitre možno pozorovať už desaťročia predtým, najmä v nadväznosti na existenciu tamojšej župnej nemocnice od roku 1834. Okrúhle jubileum je vhodnou príležitosťou na pripomenutie si najvýznamnejších udalostí v histórii nitrianskej spolkovej činnosti, ako i na najvýznamnejších dejateľov, ktorí sa počas tohto obdobia pričínili o založenie, vzrast a trvalý rozvoj lekárskeho spolku v tomto regióne.

Po roku 1948 sa začínajú v niektorých slovenských mestách vytvárať sekcie Spolku lekárov v Bratislave. V Nitre sa tak stalo v roku 1952, čo bol oficiálny dátum vzniku súčasného Spolku lekárov Ponitrie a stal sa tak už súčasťou Československej lekárskej spoločnosti J.E.Purkyňa, ktorá bola konštituovaná v roku 1949. V tom čase mal spolok okolo 100 členov.

V roku 1954 sa táto sekcia premenovala na tzv. Všeobecnú sekciu Československej lekárskej spoločnosti J.E.Purkyňa v Nitre, ktorá vyvíjala svoju činnosť na území vtedajšieho Nitrianskeho kraja, od Komárna po Prievidzu. Dynamicky narastal aj počet jej členov, v uvedenom roku ich bolo 186. Vedecké pracovné schôdze sa konali raz mesačne. Prvým predsedom sa stal internista, primár Dr. A. Goldschmied z Nitry, podpredsedami boli Dr. V. Kabina z Nitry a Dr. J. Paule z Prievidze, tajomníkom bol Dr. Danielis.

V roku 1960 sa predsedom Všeobecnej sekcie ČLS JEP v Nitre stal doc. Dr. Rudolf Krutý, CSC., riaditeľ Krajskej tuberkulózy liečebne v Nitre na Zobore - Horných Lefantovciach, podpredsedami boli primár Interného oddelenia nemocnice v Leviciach Dr. Štefan Sedláček a primár Interného oddelenia nemocnice v Topoľčanoch Dr. Eugen Gressner, tajomníkom bol Dr. Juraj Komár - lekár KTL v Nitre na Zobore. Členská základňa sa rozšírila na niekoľko sto členov a mesačné vedecké pracovné schôdze sa konali striedavo v jednotlivých okresoch kraja.

V roku 1965 sa predsedom Všeobecnej sekcie v Nitre stal neurológ, nitriansky primár Dr. Dezider Zachar a od roku 1966 celých 25 rokov pôsobil vo funkcii vedeckého sekretára zástupca primára Urologického oddelenia v Nitre Dr. Aladár Kratochvíl. Za ich účinkovania až do roku 1981 Všeobecná sekcia Čs. lekárskej spoločnosti JEP, od roku 1969 už ako Spolok ponitrianskych lekárov, dosiahol vrcholu

svojej teritoriálnej, organizačnej a vedecko-výchovnej prosperity. Najmä vedecký sekretár MUDr. Kratochvíl pôsobil veľmi agilne, bol dušou spolku a ako prvý začal pozyvať na vedecko-odborné schôdze aj zahraničných autorov. Na týchto vtedy dvojdných podujatiach pravidelne zabezpečoval aj hodnotný a vysoko cenený spoločenský program. Z podpredsedov tohto obdobia treba spomenúť Dr. Gressnera, primára Psychiatrického oddelenia v Nitre Dr. Tibora Miššika.

V roku 1969 pri zmene štruktúry Československej lekárskej spoločnosti (a vzniku samostatnej Slovenskej lekárskej spoločnosti) sa zakladá Spolok ponitrianskych lekárov, ktorý po zmene krajského zriadenia a odpadnutí Prievidze vykonával svoju činnosť v okresoch Nitra, Topoľčany, Nové Zámky, Levice a Komárno.

V roku 1965 začína tradícia Nitrianskych lekárskeho dňa (NLD), ktoré sa konali a konajú každý rok a v priebehu svojho vývoja sa vyvinuli na najvýznamnejšie odborné podujatie nitrianskych lekárov. Stali sa fórom, na ktorom sa stretávali predstavitelia rôznych medicínskych odborov s cieľom vzájomnej výmeny informácií a skúseností. Odznievali na nich prednášky nielen našich domácich ale aj zahraničných popredných odborníkov, ktorí prispievali k tomu, že sa z NLD stalo významné vedecké podujatie, ktoré sa dostalo i do pravidelného kalendára odborných podujatí doma i v zahraničí.

Nosnými témami NLD v prvom desaťročí boli podľa pozvánok a programov postupne

geriatria, dolor, náhle príhody, moderné vyšetrovacie liečebné metódy (s významnou zahraničnou účasťou), nádory, metafylaxia, vnútorné prostredie, medikament a ľudský organizmus a na X. jubilejných NLD s medzinárodnou účasťou v roku 1975 to bola urgentná medicína. V septembri 1975 Spolok ponitrianskych lekárov v spolupráci s Československou lekárskou spoločnosťou J.E.Purkyňa zorganizoval v aule Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre pre prácu spolku lekárov veľmi významné podujatie - Celostátny vedecký zjazd Spolku lekárov ČSSR.

V roku 1976 mal Spolok 800 členov - lekárov a 300 členov - stredných zdravotníckych pracovníkov. Na návrh Slovenskej lekárskej spoločnosti sa v tomto čase začali zakladať spolky lekárov v každom okrese a tak sa postupne osamostatnili spolky lekárov v Nových Zámkoch (1976), v Topoľčanoch (1977), v Leviciach (1979) a v Komárne (1980). Spolok ponitrianskych lekárov sa redukoval iba na vlastný okres Nitra s členskou základňou 425 členov lekárov a 300 členov stredných zdravotníckych pracovníkov zo zdravotníckych zariadení pôsobiacich vo vtedajšom okrese - Nemocnice s poliklinikou III. typu v Nitre, Nemocnice s poliklinikou v Zlatých Moravciach, Psychiatrické liečebne vo Veľkom Záluží, Odbornom liečebnom ústave tuberkulózy a respiračných chorôb v Nitre na Zobore a v Horných Lefantovciach, ako i pracovníkov polikliník, všeobecných lekárov a sestier územných a závodných zdravotných obvodov. Vzájomná informovanosť a spolupráca medzi jednotlivými novovzniknutými okresnými spolkami však po dlhé roky pretrvávala i naďalej. V roku 1980 sa pri Spolku ponitrianskych lekárov založila aj samostatná Sekcia všeobecného lekárstva, ktorej prvým predsedom sa stal MUDr. Alojz Podolský.

Obrázok 1. Vzhľad pozvánok Nitrianskych lekárskeho dňa 1975, 1982, 2004

Ústrednými témami NLD v druhom desaťročí existencie boli postupne screening, atherosclerosis, medicína a poľnohospodárstvo, geriatrica, antibiotiká a v roku 1981 sa XVI. NLD zaoberali témou človek a jeho výživa.

V roku 1981 sa predsedom Spolku ponitrianskych lekárov stal MUDr. Emil Bakoš, CSC., vedeckými sekretármi boli postupne MUDr. Aladár Kratochvíl (do r. 1985), MUDr. Oto Hunák a MUDr. Miroslav Kozár.

Spolok v tom čase organizoval 10–12 odborných podujatí ročne (v spolupráci s odbornými spoločnosťami Slovenskej lekárskej spoločnosti) a stal sa tak dôležitou doškolačnou základňou pre lekárov a stredný zdravotnícky personál nielen pre okres Nitra, ale i pre lekárov iných okresov. Na pôde spolku prednášali poprední domáci i zahraniční odborníci z rôznych špecializovaných odborov, fakultných centier, výskumných ústavov, klinických pracovísk v snahe prenášať najnovšie poznatky do nemocničnej i terénnej praxe. Takto sa v 80-tych rokoch 20. storočia dostávali nitrianskym lekárom najnovšie poznatky

z rôznych medicínskych odborov – chirurgie, internej medicíny, pediatrie, gynekológie a pôrodnictva, urológie, neurológie, posudkového, dorastového lekárstva, klinickej biochémie, stomatológie a ďalších medicínskych odborov. Na pôde spolku prednášali najvýznamnejšie osobnosti vtedajšej medicíny, akademici, profesori, či docenti. I keď nie je možné uviesť všetkých, treba spomenúť aspoň niektorých z nich – Antal, Niederland, Rapant, Šerý, Šimkovic, Čársky, Mařatka, Neuwirth, Charvát, Černáček, Kratochvíl, Jakubcová, Pacovský, Černý, Štercl, Zvara, Strelka, Džurík, Šašinka, Balažovjeh, Bartko, Kukumberg, Ďuriš, Wechsler, Čársky, ml., Pafko, Brix, Kukura, Rosival, Zikmund, Valent a ďalší významní predstavitelia slovenskej a českej medicíny. Mnohé NLD sa konali za medzinárodnej účasti – prednášali tu významní odborníci z Nemecka, Maďarska, Poľska, Rakúska a ďalších krajín. V tomto prvotnom období sa spolkové podujatia konali na rôznych miestach, ktoré disponovali sálami, resp. rokovacími priestormi – v Kultúrnej hale Nemocnice s poliklinikou v Nitre, na Strednej

priemyselnej škole potravinárskej v Nitre, vo Výskumnom ústave živočíšnej výroby v Nitre, v Aule Gymnázia na Párovciach v Nitre, v Aule Pedagogickej fakulty v Nitre, v konferenčnej sále Interhotela Nitra, a i.

Nosnými témami NLD boli po roku 1982 postupne onkológia, ďalej medicínske problémy dorastového veku, v roku 1984 boli Nitrianske lekárske dni organizované ako slávnostná vedecko-vzdelávacia schôdza pri príležitosti 150. výročia založenia nitrianskej nemocnice – s hlavnými témami Prevencia-metafylaxia-rehabilitácia.

V roku 1983 malo mimoriadny ohlas sympóziu lekárov promočného ročníka 1953 Lekárskej fakulty UK v Bratislave s hlavnou témou „Vývojové trendy v medicíne“, kde sa absolventi tohto ročníka pôsobiaci v Nitre mohli stretnúť so svojimi skúšajúcimi profesorami a spoločne si zaspievať „Gaudeamus igitur“. Z profesorov bratislavskej univerzity možno spomenúť akademikov Antala, Niederlanda a Šišku, profesorov Konštantína Čárskeho, Jána Štefanoviča, Milana Kratochvíla (v tom čase už pôsobiaceho v Nitre), za nitrianskych lekárov možno spomenúť Dr. Františka Jakaboviča, Dr. Alexandra Szalmu, Dr. Alexandra Čerbu, Dr. Alojza Podolského, Dr. Karola Daňu, Dr. Ferdinanda Gabaju, Dr. Juraja Šranku, Dr. Pavla Marcinku, Dr. Vladimíra Danišku, Dr. Pavla Demeša, Dr. Štefana Cvíka, Dr. Máriu Rockovú, Dr. Jána Chovana, Dr. Františka Sekana, Dr. Martu Sekanovú, Dr. Petra Krsteva, Dr. Olšákovú, za organizátorov zo Spolku ponitrianskych lekárov jeho predsedu Dr. Emila Bakoša, CSC., vedeckého sekretára Dr. Aladára Kratochvíla, riaditeľa nemocnice Dr. Rudolfa Demeša, štátneho okresného lekára Dr. Petra Machu a ďalších.

Obrázok 2. Z otvorenia Sympózia lekárov promočného ročníka 1953 LF UK v Bratislave (Nitra, 23. september 1983)

Obrázok 3. Slávnostné predsedníctvo spojených XX. Nitrianskych lekárskeho dní a IV. kongresu čs. imunológov v aule VŠP v Nitre (september 1985)

V roku 1985 bola hlavnou témou XX. NLD imunológia a NLD boli spojené so IV. celoštátnym kongresom československých imunológov, ktoré sa konali v reprezentačných priestoroch Aula maxima Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre. Pri týchto jubilejných NLD boli odovzdané Pamätné plakety „Za zásluhy a rozvoj Spolku ponitrianskych lekárov“ – viacerým lekárom, ktorí sa za existencie Spolku významnou mierou pričínili o jeho rozvoj. Možno spomenúť Dr. Gressnera, Dr. Kotlebu, Dr. Baku, Dr. Lošonského, Dr. Müllera, Dr. Okšu, CSC., prof. Dr. M. Kratochvíla, DrSc., Dr. Griesbacha, CSC., Dr. Droppu, CSC. a Dr. Jakaboviča.

V nasledujúcom roku boli témou NLD najnovšie diagnostické a liečebné metódy a v roku 1987 bola témou urgentná medicína. Tieto XXII. NLD boli významné tým, že sa konali pri 35. výročí založenia Spolku ponitrianskych lekárov a zároveň 200. výročí narodenia J.E. Purkyňu a ako prvému spolku lekárov na Slovensku bola spolku a jeho predsedovi Dr. Bakošovi odovzdaná Bronzová medaila za zásluhy a rozvoj Slovenskej lekárskej spoločnosti z rúk jej prezidenta prof. MUDr. Gustáva Čierneho, DrSc.

V ďalších rokoch boli témami – medicína a životné prostredie, medicína a právo, psychosociálne aspekty v medicíne a XXV. NLD v roku 1990 boli zamerané na medicínu 90-tých rokov.

V roku 1988 Spolok s úmyslom podpory vedeckej a prednáškovej činnosti aj u mladých lekárov po prvýkrát zorganizoval Fórum mladých lekárov, druhý ročník tohto fóra sa konal v roku 1989.

V 80-tých rokoch bol pravidelnou súčasťou dvojdnových podujatí NLD aj spoločenské večery lekárov a zdravotníkov, ktoré boli nielen vhodným fórom na doplnenie a prediskutovanie mnohých problémov a otázok, pre ktoré nebolo dostatok časového priestoru v odbornom programe, ale napomáhali aj bližšiemu vzájomnému spoznávaniu sa kolegov z rôznych zdravotníckych pracovísk, naprieč rôznymi odbornosťami, a tak významne prispievali k utužovaniu vzájomných kolegiálnych vzťahov. Táto tradícia v organizácii podujatí pokračovala aj v nasledujúcom desaťročí, avšak v poslednom období, a to najmä s prechodom na jednotňové odborné podujatia, sa začal tento spoločenský rozmer odborných vedeckých podujatí postupne čoraz viac vytrácať.

K výraznejším turbulenciám, čo sa týka členskej základne, prišlo po roku 1989, ktorý bol významným prelomom i v živote spoločnosti ako takej a priniesol nové pohľady nielen na vývoj spoločnosti ale i na vývoj medicínskeho poznania v otvorení sa celosvetovým globálnym trendom. Výrazné zmeny prebiehali aj v samotnej Slovenskej lekárskej spoločnosti, súviseli so vznikom dvoch nových samostatných štátov – Slovenskej republiky a Českej republiky k 1. 1. 1993, ako i zmenami v právnej forme Slovenskej lekárskej spoločnosti súvisiacimi so vznikom občianskeho združenia.

Kým v roku 1990 bol stav členskej základne Spolku ponitrianskych lekárov 565 členov, v roku 1994 to bolo už len 368 členov, úbytok členov tak v tomto období činil takmer 35%. Neskôr sa však členská základňa spolku začala znova postupne zvyšovať.

V rokoch 1991–1994 bol predsedom Spolku internista a klinický biochemik primár MUDr. Vojtech Okša, CSc., vedeckým sekretárom bol pediater primár MUDr. Imrich Plenta, CSc., ktorý bol v nasledujúcom období 1994–1998 zvolený za predsedu Spolku. V poradí ďalším predsedom Spolku bol v rokoch 1998–2002 internista, primár MUDr. Jaroslav Daniška, CSc. Prácu vedeckého sekretára v rokoch 1994–2002 zastávala internistka MUDr. Katarína Plevová. Počet členov k 22. 9. 1999 dosiahol 424.

V období 1998–2002 boli ďalšími členmi výboru – podpredseda Dr. E. Bakoš, CSc., Dr. I. Plenta, CSc., čestný člen výboru, Dr. E. Vrtíková, revízor SPL, a členovia Dr. J. Strauss, Dr. O. Hunák, st., Dr. M. Brozman, CSc., Dr. J. Korček, Dr. J. Sirotiaková, doc. Dr. M. Mlynček, CSc., Dr. M. Dulíková, Dr. Z. Murgašová, Dr. D. Magula, CSc.

Počet členov k 28. 11. 2001 – 446.

Obrázok 4. Zo zasadnutia Výboru Spolku lekárov Ponitrie 4. januára 2007. Zľava A. Líšková, L. Magulová, E. Bakoš, M. Mlynček, K. Plevová

Ústrednými témami Nitrianskych lekárskech dní od roku 1991 boli postupne – diabetes mellitus, nové poznatky v onkológii, vredová choroba gastroduodéna, bolesť, súčasné trendy v diagnostike a liečbe nádorových ochorení prsnej žľazy. V roku 1997 boli témou slávnostnej schôdze zobrazovacie metódy v medicíne. Pre nitriansku nemocnicu to bol rok veľkého historického významu, keďže po mnohých rokoch výstavby bol dňa 6. júna 1997 otvorený nový pavilón chirurgických disciplín. Slávnostný príhovor mal minister zdravotníctva MUDr. Ľubomír Javorský, za Nemocnicu s poliklinikou v Nitre riaditeľ MUDr. Miroslav Ondrej, CSc. a za chirurgickú obec sa prihovril primár Chirurgického oddelenia NsP v Nitre MUDr. Emil Bakoš, CSc.

Témami NLD v roku 1998 boli moderné trendy v mikrobiológii a ich aplikácia v klinickej praxi, rok na to urgentná medicína, na jubilejných XXXV. NLD v roku 2000 to bola perioperačná starostlivosť, v ďalších rokoch febrilné stavy a v roku 2002 medicína v 3. miléniu. Od tohto roku bola spoluusporiadateľom už novokonštituovaná Fakultná nemocnica Nitra (namiesto dovtedajšej Nemocnice s poliklinikou v Nitre), ktorá bola aj v nasledujúcich rokoch hlavným inštitucionálnym garantom Nitrianskych lekárskech dní.

V auguste 2002 pred voľbami nového výboru bol počet členov 458 členov.

Od roku 2003–2007 bol do Výboru SPL znovuzvolený prim. Doc. MUDr. Emil Bakoš, CSc., vedeckým sekretárom sa stala doc. PharmDr. Lívia Magulová, PhD. (2003–2009). Členmi Výboru Spolku ponitrianskych lekárov boli v tomto období aj – Dr. A. Líšková, Dr. K. Plevová, Dr. J. Strauss, Dr. M. Mlynček, Dr. P. Poliačik, Dr. J. Korček, Dr. M. Brozman, Dr. J. Sirotiaková, Dr. K. Galková, Dr. Z. Murgašová, Dr. V. Gažovič, Dr. E. Vrtíková, Dr. D. Magula.

V roku 2003 boli XVIII. Nitrianskej lekárske dni konané v spolupráci so Slovenskou onkologickou spoločnosťou a Spoločnosťou radiačnej terapie, biológie a fyziky. Nasledujúce XXXIX. Nitrianske lekárske dni sa konali pri príležitosti

170. výročia nemocnice v Nitre a do zoznamu spoluusporiadateľov pribudla aj Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre ako garant výučby ošetrovateľstva vo Fakultnej nemocnici v Nitre. Slávnostné otvorenie týchto dní sa konalo 9. septembra 2004 v Divadle Andreja Bagara v Nitre. Hlavný príhovor mal riaditeľ Fakultnej nemocnice v Nitre h.doc. MUDr. Viktor Žák, CSc., ktorý spolkovú činnosť lekárov v Nitre a odborný rozvoj nemocnice mimoriadne podporoval. Od tohto roku aj Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre preberala každoročne záštitu nad týmto odborným podujatím. V počiatočných rokoch možno spomenúť trvalú aktívnu zaangažovanosť vtedajšieho rektora UKF prof. RNDr. Daniela Kľuvanca, DrSc. a dekanu Fakulty ošetrovateľstva prof. PhDr. Evy Sollárovej, CSc.

Počet členov k 1. 12. 2004 dosiahol 464.

Jubilejné 40. nitrianske lekárske dni s hlavnou témou Diabetes mellitus a jeho komplikácie sa uskutočnili už symbolicky v Aule Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. V ďalších rokoch 2006 bola hlavnou témou prednemocničná a iniciálna nemocničná starostlivosť a rok na to paliatívna a dlhodobá liečebná starostlivosť.

Na základe výsledkov volieb, ktoré sa uskutočnili v septembri 2006 korešpondenčným spôsobom, sa členmi výboru Spolku ponitrianskych lekárov pre funkčné obdobie 2007–2010 sa stali v poradí podľa počtu získaných hlasov:

doc. MUDr. Anna Líšková, PhD., mim.prof., doc. MUDr. Miloš Mlynček, CSc., doc. PharmDr. Lívia Magulová, PhD., MUDr. Katarína Plevová, h.doc. MUDr. Pavol Poliačik, PhD., h.doc. MUDr. Zuzana Murgašová, PhD., h.doc. MUDr. Jana Sirotiaková, PhD., MUDr. Jozef Strauss, doc. MUDr. Miroslav Brozman, CSc., MUDr. Katarína Galková, h.doc. MUDr. Jozef Korček, PhD., MUDr. Daniel Magula, CSc., MUDr. Eva Vrtíková. Členovia nového Výboru SPL zvolili tajným hlasovaním nového predsedu. Stala sa ňou doc. MUDr. A. Líšková, PhD., mim.prof. Podpredsedom výboru sa stal: doc. MUDr. M. Mlynček, CSc., vedeckou sekretárkou doc. PharmDr. L. Magulová, PhD.

Novozvolená predsedkyňa SPL Dr. Lišková sa poďakovala za dôveru nového výboru a vyjadrila vďaka za doterajšiu činnosť bývalému predsedovi prof. MUDr. Emilovi Bakošovi, CSc., ktorý viedol na vysokej odbornej a organizačnej úrovni Spolok ponitrianskych lekárov s prestávkami spolu 12 rokov. Za dlhoročnú záslužnú činnosť v prospech Spolku bol poctený ocenením Čestného predsedu Spolku lekárov Ponitrie.

Prof. MUDr. Anna Lišková, CSc., viedla z pozície predsedu spolku Spolok aj v ďalšom období až do roku 2019, rovnako tak i viceprezident prof. MUDr. Miloš Mlynček, CSc., pozíciu vedecského sekretára zastával od roku 2010 MUDr. Daniel Magula, CSc.

Spolok ponitrianskych lekárov (SPL) k 19. 7. 2007 mal 477 členov, počet členov vzrástol za posledný rok o 32.

V roku 2008 boli 43. NLD už organizované pod zmeneným názvom spolku – na Spolok lekárov Ponitrie, hlavnou témou boli civilizačné ochorenia, v ďalšom roku boli témou antiinfektiva v ambulantnej a nemocničnej praxi. Od roku 2011 s témou interdisciplinárna spolupráca v medicíne sa program pôvodne dvojdných lekárskeho dňa zredukoval na jednodňové podujatie – 46. nitriansky lekársky deň. Zároveň sa medzi trvalých spoluorganizátorov pripojila aj Špecializovaná nemocnica sv. Svorada Zobor a naopak, Spolok lekárov Ponitrie sa stal trvalým spoluorganizátorom tradičných podujatí, ktoré každoročne organizuje táto nemocnica – a to respirológicky orientovaných Zoborských dní a Západoslovenských dní o osteoporóze.

V ďalších ročníkoch boli témami manažment komplikácií a nežiaducich udalostí v medicínskej praxi, individualizovaná liečba pacienta a polymorbídny pacient.

Na jubilejných 50. Nitrianskych lekárskeho dňa s nosnou témou Quo vadis, medicína? dňa 13. októbra 2015 priblížil v pútavej prezentácii

50-ročnú históriu Nitrianskych lekárskeho dňa ako i bohatú históriu Spolku lekárov Ponitrie bývalý primár a prednosta Chirurgickej kliniky, dlhoročný predseda Spolku, prof. MUDr. Emil Bakoš, CSc., z pozície už Čestného predsedu Spolku lekárov Ponitrie. Priblíženie zaujímavých a najdôležitejších momentov histórie Spolku zarezovalo potleskom u všetkých prítomných (aj tých mladších), ktorí ocenili vynikajúce podanie najdôležitejších mílnikov práce spolku a osobností, ktoré sa najviac pricinili o vzrast spolku. Ukázalo zároveň i na životaschopnosť spolkového činnosti nitrianskych lekárov, a načrtlo aj víziu budúcej činnosti Spolku.

Po tomto jubilejnom Nitrianskom lekárskom dni boli v nasledujúcich rokoch ďalšími témami – starnutie populácie- medicínske aspekty, individualizácia liečby pacienta, komplikácie liečby, a potom na ostatnom, v poradí 54. NLD v roku 2019, bola hlavnou témou kontrola kvality diagnostiky a terapie.

V roku 2019 pri 50. výročí založenia Slovenskej lekárskej spoločnosti a zároveň 70. výročí založenia Československej lekárskej spoločnosti J.E. Purkyňu bola pri príležitosti oboch jubileí Slovenskou lekárskou spoločnosťou vydaná publikácia mapujúca históriu činnosti týchto lekárskeho spoločností. Zo zaslaných podkladov k histórii spolkového činnosti v nitrianskom regióne však nebola komplexne (in extenso) v tejto knihe spracovaná kapitola venujúca sa histórii Spolku lekárov Ponitrie. Do redakčnej uzávierky v máji 2019 boli dodané o tomto spolku iba základné, aktuálne údaje, ako sú uvedené v nasledujúcom odstavci.

Spolok lekárov Ponitrie bol organizačnou zložkou (o.z.) Slovenskej lekárskej spoločnosti (kód 118). Predstaviteľmi výboru a dozornej rady (2015–2018) boli: prezident prof. MUDr. Anna Lišková,

PhD., vedecký sekretár MUDr. Daniel Magula, CSc., 1. viceprezident prof. MUDr. Miloš

Mlynček, CSc., členovia výboru doc. MUDr. Miroslav Brozman, CSc., MUDr. Katarína Galková, PhD., h.doc. MUDr. Zuzana Murgašová, PhD., MUDr. Katarína Plevová, členovia dozornej rady MUDr. Peter Bakoš, PhD. a PharmDr. Mária Göbbová, PhD. Vlastnou poctou a cenou Spolku lekárov Ponitrie je Cena SLP za najlepšiu prednášku na pôde spolku.

Počet členov k tomuto dátumu (máj 2019) – 475

Publikovaním tohto článku v Monitore medicíny tak zároveň chceme splatiť našu pozdržnosť voči bohatej histórii Spolku lekárov Ponitrie ale i celej Slovenskej lekárskej spoločnosti.

4. novembra 2019 bol vo voľbách zvolený nový Výbor Spolku lekárov Ponitrie v zložení Dr. Zuzana Straussová, PhD., Dr. Marek Rác, PhD., Dr. Marián Bakoš, PhD., MPH, Dr. Katarína Galková, PhD., Dr. Daniel Magula, CSc., za dozornú radu Dr. Peter Bakoš, PhD., Dr. Nina Levická, Dr. Michal Korček. Za predsedu Spolku bol zvolený chirurg Dr. M. Bakoš, PhD., ktorý v tom čase vykonával aj funkciu riaditeľa Fakultnej nemocnice v Nitre, vedeckou sekretárkou sa stala anesteziologička prim. Dr. K. Galková, PhD.

Žiaľ, v rokoch 2020 a 2021 sa Nitriansky lekárskeho deň pre pandémiu COVID–19 a obmedzenia s ňou spojené neuskutočnili. Je však nepochybné, že ďalšia činnosť Spolku lekárov Ponitrie sa postupne oživí, aby tak aj v budúcnosti mohla nadviazať na bohaté spolkové tradície lekárov a zdravotníkov v Nitre.

prof. MUDr. Emil Bakoš, CSc.,
Čestný predseda Spolku lekárov Ponitrie,

MUDr. Daniel Magula, CSc.,
člen Výboru SLP, býv. vedecký sekretár SLP

Obrázok 5. Otvorenie 50. jubilejných Nitrianskych lekárskeho dňa. Nitra, Agroinštitút, 13. október 2015, sprava A. Lišková, M. Lišková, prorektorka UKF, P. Krištúfek, E. Bakoš, D. Magula

Referencie:

- Bakoš, E., Bakoš, P. Nitrianske lekárske dni – 50-ročná história. Prednáška na 50. Nitrianskom lekárskom dni, 22. sept. 2015, Nitra: Agroinštitút
- Bernadič, M., Riečanský, I., Mácová, Ž., Krištúfek, P. 90 rokov Spolku slovenských lekárov v Bratislave (1920–2010). In Monitor medicíny, vol. 1, č. 3–4, 2010, s. 30–36
- Breza, J., Bernadič, M., Mácová, Ž. (eds.) História Slovenskej lekárskej spoločnosti. Bratislava: Slovenská lekárska spoločnosť, o.z., 1. vyd., 2019, 464 s., ISBN 978-80-89305-54-4
- Junas, J. 150 rokov nitrianskej nemocnice (1834–1984). Nitra: Nemocnica s poliklinikou v Nitre, 1. vyd., 1984, 120 s.
- Kronika Spolku ponitrianskych lekárov 1982–1989. Pozvánky a programy Nitrianskych lekárskeho dňa (1965–2019)
- Zápisnice zo schôdzí Výboru Spolku lekárov Ponitrie
- Kalendáre odborných, vedeckých medicínskych a farmaceutických podujatí Slovenskej lekárskej spoločnosti
- Archív fotografií – prof. MUDr. Emil Bakoš, CSc., MUDr. Daniel Magula, CSc.

Optimalizovaná liečba exsudátu

Najlepšie nové odporúčania v záujme efektivity a väčšej dôvery

Zvyšuje sa ľudská aj ekonomická záťaž spojená s chronickými ranami¹. Odhaduje sa, že len v samotnom Spojenom kráľovstve ošetrila Národná zdravotná služba (National Health Service) v rokoch 2012/13 viac ako 2,2 milióna rán, pričom náklady na tieto ošetrenia sa pohybovali v rozpätí od 4,5 do 5,1 miliardy GBP.² Výber krytia na ranu je preto dôležitý faktor nielen z hľadiska pohodlia pre pacienta, ale aj vo vzťahu k optimalizácii klinickej efektívnosti a s tým spojenej minimalizácie času a nákladov na ošetrovanie.

Superabsorpčné polymérové krytia (SAP) ponúkajú viacero výhod, ktoré pomáhajú tieto problémy riešiť a získavajú si popularitu medzi klinickými pracovníkmi. V dôsledku toho boli zahrnuté do najnovšieho vydania dokumentu o konsenze, ktorý vydala Svetová únia spoločností pre liečbu rán (WUWHS) a ktorý sa týka účinného hodnotenia a liečby exsudátu z rany.³ Zetuvit® Plus Silicone od spoločnosti HARTMANN je takýmto SAP krytím, ktoré klinickým pracovníkom ponúka výraznú univerzálnosť a väčšiu istotu pri liečbe chronických a akútnych rán.³

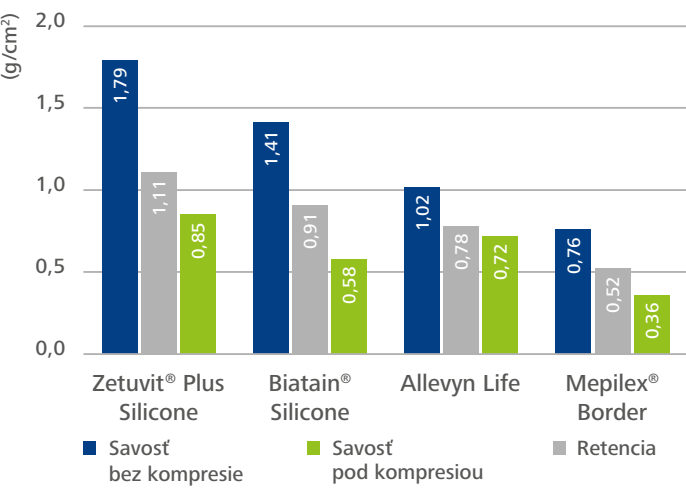
Dôležitosť regulácie vlhkosti v rane

Exsudát zohráva pri hojení rany kľúčovú úlohu.⁴ Jeho nesprávne množstvo, zloženie či dokonca miesto však môžu hojenie rany predĺžiť.⁵ Krytia predstavujú hlavný prvok manažmentu týchto faktorov a pri ich výbere je potrebné prihliadať na požiadavky konkrétnej situácie.³

Väčšia kontrola, potenciálne menej výmen krytia

Zetuvit® Plus Silicone ponúka vysoko efektívne riešenie regulácie množstva vlhkosti v spodine rany: Jedno krytie je vhodné pri úrovni 2 aj 3 Falangovho skóre exsudátu z rany.¹⁵ Aj keď sa množstvo exsudátu nedá ľahko posúdiť, klinickí pracovníci si môžu bezpečne vybrať Zetuvit® Plus Silicone s vedomím, že jeho absorpčná kapacita je dostatočná pre stredne až výrazne exsudujúce rany.

ABSORPCIA A RETENCIA: POROVNANIE

Zdroj: Rippon et al. (2017). The Fluid-Handling Capabilities of Zetuvit Plus Silicone, a New Silicone-Coated Superabsorbent Wound Dressing. Poster presented at Wounds UK. Harrogate, UK. Biatain® Silicone is a registered trademark of Coloplast A/S. Mepilex® Border is a registered trademark of Mölnlycke Health Care AB. Allevyn Life is a trademark of Smith & Nephew

V porovnaní s podobnými krytiami na rany so silikónovou kontaktnou vrstvou určenými na rany so stredným až výrazným exsudátom (silikonizovanými SAP penami) vykazuje Zetuvit® Plus Silicone lepšiu absorpciu a retenciu tak pri samostatnom použití, ako aj pod tlakovými obväzmi.⁷ Dochádza k minimalizovaniu nepotrebných výmen krytia a zníženiu nákladov, pričom integrovaná silikónová kontaktná vrstva umožňuje pre pacienta atraumatické výmeny krytia. Jeho mäkká výplň navyše zvyšuje pohodlie a zmierňuje mechanické otrasy, čo pacienti veľmi oceňujú.^{9,10}

Prevenia poškodenia okolia rany

Nadmerná tvorba exsudátu môže viesť k poškodeniu kože v okolí rany v dôsledku macerácie a erózie. Keď sa tento problém nerieši, rana sa môže zväčšiť a spôsobovať bolesť a nepríjemné

Vysoko účinné vždy, keď sú potrebné absorpčné krytia

TABUĽKA – FALANGOVO SKÓRE EXSUDÁTU Z RANY

Metóda	Podrobnosti			
Skóre exsudátu z rany (Falanga 2000)*	Skóre exsudátu z rany	Rozsah regulácie	Množstvo exsudátu	Množstvo krytia
	1	Úplná	Žiadne/minimálne	Nie je potrebné absorpčné krytie. Ak je to z klinického hľadiska možné, krytie môže zostať na rane až jeden týždeň
	2	Čiastočná	Stredné	Krytie je potrebné meniť každé 2 – 3 dni
	3	Bez regulácie	Veľmi exsudujúca rana	Výmeny absorpčného krytia sú potrebné aspoň raz denne

Zdroj: Falanga V (2000) Wound Rep Reg 8(5): 347-52
Dokument o konsenze, ktorý vydala únia WUWHS, uprednostňuje Falangovo skóre exsudátu z rany (6) s tromi jednoduchými klasifikáciami na hodnotenie množstva exsudátu

pocity. V dokumente o konsenze únie WUWHS sa uvádza, že krytia by mali predchádzať presakovaniu a umožňovať dlhodobšie nosenie s cieľom ochrániť ranu a predísť kontaktu exsudátu s kožou v okolí rany, čím sa zabezpečí optimálne hojenie rany.⁴ Zetuvit® Plus Silicone vďaka svojej špecifickej štruktúre efektívne absorbuje a uzatvára exsudát spolu s nadmerným množstvom proteáz (MMP), ktoré sa nachádzajú v exsudáte nehojajúcich sa rán. Tým sa zaisťujú ďalšia ochrana citlivej kože v okolí rany, ako aj potenciálne zníženie počtu potrebných výmen krytia. Dostupné sú aj SAP krytia so silikónovou vrstvou, ktoré sú ku krehkej koži v okolí rany obzvlášť jemné.

Zlepšenie kvality života pacienta

Nadmerné množstvo exsudátu môže mať na pacientov závažný psychosociálny vplyv a môže znižovať kvalitu ich života.⁸ Presakovanie cez krytie a z jeho okolia je spolu s neprijemným zápachom pre pacientov často veľmi skľučujúce tak v pracovnom, ako aj v spoločenskom živote – potreba výmeny krytia môže byť veľmi rušivým prvkom a strach a potenciálny pocit hanby kvôli presakovaniu alebo zápachu môžu pacientom brániť v tom, aby opustili svoje domovy.

Zetuvit® Plus Silicone vďaka výraznej absorpčnej schopnosti izoluje baktérie a absorbuje a uzatvára proteázy, čo môže mať pozitívny vplyv na zápach a môže to pomôcť pri zmierňovaní týchto problémov a tým zbaviť pacientov stresu a spoločenskej izolácie, ktorej pacienti s exsudujúcimi ranami často čelia.¹³ Vďaka jedinečnej kombinácii celulózy a superabsorpčných častí⁹ je krytie navyše mimoriadne mäkké a má vynikajúci efekt poddajnej výplne,¹⁰ ktorý pacientom ponúka jedinečné pohodlie a vyššiu kvalitu života.^{12,13}

Pri optimálnom manažmente exsudátu, ktorý ponúka Zetuvit® Plus Silicone, si môžete byť istý, že liečba vašich pacientov je účinná a pohodlná a dokonca môžete ušetriť čas a náklady.

Reference:

1. Sen CK, Gordillo GM, Roy S, Kirsner R, Lambert L, Hunt TK, et al. Human skin wounds: a major and snowballing threat to public health and the economy. *Wound Repair Regen* 2009; 17: 763–71
2. Guest JF, Ayoub N, McIlwraith T, et al. Health economic burden that wounds impose on the National Health Service in the UK. *BMJ Open* 2015;5:e009283. doi: 10.1136/mjopen-2015-009283
3. World Union of Wound Healing Societies (WUWHS) Consensus Document. Wound exudate: effective assessment and management. *Wounds International*, 2019
4. Lloyd Jones M (2014) Exudate: friend or foe? *Br J Community Nurs (Suppl)*: S18–23
5. Moore Z, Strapp H (2015) Managing the problem of excess exudate. *Br J Nurs* 24(15): S12–7
6. Falanga V (2000) Classifications for wound bed preparation and stimulation of chronic wounds. *Wound Rep Reg* 8(5): 347–52
7. Rippon et al. (2017) The fluid-handling capabilities of Zetuvit Plus Silicone, a new silicone-coated superabsorbent wound dressing. Poster presented at Wounds UK, Harrogate, UK.
8. Data on file. Product Specification P.6.1203.
9. Data on file. Analyse evaluation Resposorb Silicone 21062017. HARTMANN France.
10. Benbow M, Stevens J (2010) Exudate, infection and patient quality of life. *Br J Nurs* 19(20): S30–6
11. Davies, L O, Rippon M G and Westgate S J. (2017) Odour Sequestration Properties of Superabsorbent Dressings Perfectus paper 2017: Poster presented at Wounds UK. Harrogate, UK
12. Data on file. A patient's view - Zetuvit Plus. August 2012.
13. Data on file. Zetuvit Plus Tested

Zetuvit® Plus Silicone

Veľmi silný
a veľmi jemný

Super-
absorpčné
krytie so
silikónom

HARTMANN

O krok ďalej
pre zdravie

Spojenie vysoko efektívneho manažmentu exsudátu s jednoduchou a atraumatickou starostlivosťou o ranu

Účinný: Lepšia absorpcia a retencia exsudátu v porovnaní s Biatain® Silicone, Allevyn Life a Mepilex® Border^[1,2]

Jemný: Atraumatická výmena krytia a pohodlné nosenie^[3,4,5]

Ľahký: Prvotné prílnutie pre ľahšie umiestnenie krytia na ranu^[3,4,5]

Biatain® Silicone is a registered trademark of Coloplast A/S. Mepilex® Border is a registered trademark of Mölnlycke Health Care AB. Allevyn Life is a trademark of Smith & Nephew [1] SMTL-Report-5423. [2] Rippon et al (2017). The Fluid Handling Capabilities of Zetuvit Plus Silicone, a New Silicone-Coated Superabsorbent Wound Dressing. Poster presented at Wounds UK, Harrogate UK. [3] Evaluation of Zetuvit® Plus Silicone 21062017. [4] 165745-0002 _CER_Zetuvit® Plus Silicone_ Comfort_NAMSA_Final_31JAN2017. [5] Data on file: A case study evaluation of Superabsorbent wound dressing Zetuvit® Plus Silicone, Dr. M.G. Rippon, S. Simm.

Z odborných spoločností

16. vedecká konferencia venovaná pamiatke prof. MUDr. Rudolfa Koreca, DrSc.

**10. september 2021,
Kongresové centrum – Hotel Zámok Topolčianky**

Marta Korecová¹, Peter Novodvorský^{1,2,3}

¹MUDr. Korecová metabolické centrum, s. r. o., Trenčín

²Centrum Diabetologie, IKEM, Praha, ČR

³Department of Human Metabolism and Oncology, University of Sheffield, UK

Slovenská lekárska spoločnosť (SLS) a Slovenská diabetologická spoločnosť (SDS) v spolupráci s Nadáciou prof. MUDr. Rudolfa Koreca, DrSc., zorganizovali 10. septembra 2021 na tradičnom mieste v Topolčiankach už 16. vedeckú konferenciu venovanú pamiatke prof. Koreca, zakladateľa Slovenskej diabetologickej spoločnosti, jej prvého predsedu a neskoršieho čestného predsedu. Podujatie sa pre pandémiu Covid-19 nemohlo uskutočniť v tradičnom marcovom termíne a bolo presunuté na september. Tento ročník bol výnimočný dvoma výročiami – v roku 2021 sme si pripomenuli 100. výročie objavu inzulínu a tiež aj 100 rokov od narodenia prof. Koreca. Obe tieto výročia boli v rôznej forme reflektované aj v programe podujatia.

Prof. Korec bol aj prvým ponovembrovým rektorom UPJŠ Košiciach, patrí medzi popredné osobnosti slovenskej aj československej medicíny, je zakladateľom experimentálnej diabetológie v Československu. Významnou mierou sa zaslúžili o jej budovanie a rozvoj a stal sa medzinárodne uznávanou odbornou autoritou. Za svoje celoživotné dielo – objav metodiky transplantácie v experimente a vyliečenie diabetu u experimentálnych zvierat, ktorého 45. výročie si pripomíname, mu bolo udelené ako prvému z postkomunistických štátov čestné členstvo v European Association for the study of Diabetes (EASD) a v International Diabetes federation (IDF). Slovenská lekárska spoločnosť v roku 1996 udelila prof. Korecovi najvyššie ocenenie SLS Čestnú cenu akademika Teofila Niedera a v apríli 2015 bol na návrh Prezídia SLS slávnostne uvedený do Dvorana slávy slovenskej medicíny. Prejavom uznania a vďaky za vynikajúce výsledky odbornej, vedeckej, klinickej a pedagogickej práce prof. Koreca je udeľovanie rovnomennej ceny Prezídia SLS, ktorá bola udelená aj tento rok.

Slávnostné otvorenia podujatia sa zhostili prezident SLS Dr. h.c. Prof. MUDr. Ján Breza, DrSc., prezidentka SDS doc. MUDr. Katarína

Rašlová, CSc. a MUDr. Marta Korecová. Úvodný blok tvorili dve krátke osobné spomienky na profesora Koreca. Prvú predniesol prof. RNDr. Jozef Čársky, CSc., z Ústavu lekárskej chémie, biochémie a klinickej biochémie LF UK Bratislava a druhú doc. MUDr. Roman Beňačka, CSc., z Ústavu patologickej fyziológie Lekárskej fakulty UPJŠ Košice, keďže prof. Korec stál pri zrode oboch uvedených ústavov. Nasledovala slávnostná prednáška laureáta Korecovej ceny za rok 2021 – súčasného prezidenta Českej diabetologickej spoločnosti prof. MUDr. Jána Škrhu, DrSc., MBA z 3. interní kliniky LF Univerzity Karlovy v Prahe s názvom „Čtyřicet let vlastních zkušeností s inzulínem“, v ktorej autor prezentoval vlastné dáta týkajúce sa diagnostiky a manažmentu tohto ochorenia.

Druhý blok otvorila prednáška prof. MUDr. Martina Haluzíka, DrSc., z Centra diabetologie v IKEM Praha s názvom „Intervence na gastrointestinálním traktu v léčbě diabetu: současnost a perspektivy“, ktorá poskytla prehľad o možnostiach a trendoch bariatrickej chirurgie. Efekt bariatrických výkonov na redukciu telesnej hmotnosti má multifaktoriálnu etiológiu a je veľmi výrazný. Bariatrické výkony je ale potrebné správne indikovať a ich súčasťou musí byť aj adekvátna edukácia pacienta a pravidelný follow-up. Profesor MUDr. Peter Galajda, CSc., z I. internej kliniky JLF a UN v Martine v prednáške „Imunometabolický pohľad na metabolický syndróm“ poukázal na to, že etiopatogenetické mechanizmy metabolického syndrómu majú primárne adaptačný význam v obranných mechanizmoch organizmu proti mikrobom. Zápalom navodená inzulínová rezistencia je napríklad potrebná na presun glukózy k rýchlo proliferujúcim bunkám imunitného systému a cytokínmi navodená dyslipidémia má protektívny efekt pred účinkami bakteriálneho endotoxínu. Nasledne prof. MUDr. Rudolf Chlup, CSc., z Ústavu fyziológie LF UP v Olomouci a z 2. interní kliniky FN Olomouc prezentoval vlastné 40-ročné skúsenosti

s patofyziologickým prístupom k liečbe diabetu 2. typu. Prof. MUDr. Oliver Rácz, CSc., z Ústavu patologickej fyziológie Lekárskej fakulty UPJŠ Košice publikum previedol kľukatou cestou vedúcou k objavu inzulínu – od prvotných prác Paula Langerhansa, Oskara Minkowského a Josefa von Mehringa cez mnohokrát šťastnými náhodami vedené objavenie a prvé klinické použitie inzulínu kanadským tímom v zložení Frederick G. Banting, Charles Best, James Collip a John Macleod v Toronte v rokoch 1921 a 1922. Neopomenul ani rumunského prof. Nikolae Paulescu, ktorého zásluhy na objave inzulínu boli docenené až posmrtné a podiel na tom mal aj prof. Korec.

Posledný blok podujatia otvoril doc. MUDr. Norbert Žilka, DrSc., z Neuroimunologického ústavu SAV, Bratislava, ktorý sa vo svojej vedeckej činnosti venuje neurodegeneratívnym ochoreniam, Jeho prednáška bola venovaná problematike terapie Alzheimerovej choroby, keďže tu došlo v roku 2021 k výraznému posunu vpred registráciou viacerých molekúl ktoré sú schopné modifikovať klinický priebeh tohto ochorenia. Cesta k úspešnej liečbe Alzheimerovej choroby je však ešte ďaleká. Aj z tohoto dôvodu logicky nasledoval prehľad poznatkov o patofyziológii Alzheimerovej choroby od docenta MUDr. Romana Beňačku, CSc., z Ústavu patologickej fyziológie Lekárskej fakulty UPJŠ Košice. Tému zmenil doc. MUDr. Emil Martinka, PhD., z NEDÚ v Ľubochni, ktorý predniesol súhrnný pohľad na najnovšie spôsoby terapie diabetickej nohy, ktoré majú uplatnenie vo všetkých fázach hojenia defektu (čistiaca, granulačná a epitelizačná fáza). Prof. Ján Murín, CSc., z I. internej kliniky LF UK a UN v Bratislave predniesol pohľad kardiológa na liečbu diabetu 2. typu. Názov jeho prezentácie „Nové antidiabetiká vstupujú aj do arény nediabetikov“ bol príhodný, keďže najnovšie skupiny antidiabetík ako agonisty GLP-1 receptorov alebo SGLT2 inhibitory vykazujú výborné výsledky aj v terapii kardiovaskulárnych (KV) ochorení vrátane srdcového zlyhávania alebo aj chronickej obličkovej choroby. Odborný program podujatia uzavrela MUDr. Anna Vachulová, PhD., z NÚSCH v Bratislave, ktorá sa venovala problematike ovplyvnenia cirkadiánnych rytmov v manažmente artériovej hypertenzie u ľudí s diabetom. Cirkadiánnu variabilitu KV parametrov vrátane hodnôt krvného tlaku je na jednej strane fyziologickou vlastnosťou živých organizmov, ale na druhej strane jej prílišná akcentácia ako napr. prudké zvýšenie krvného tlaku v skorých ranných hodinách je asociovaná so zvýšeným KV rizikom. Preto je u ľudí s diabetom (per se zvýšené KV riziko) nutné udržiavať hodnoty krvného tlaku v cieľových hodnotách podľa súčasných terapeutických odporúčaní. Všetky prezentácie boli zdrojom zaujímavých a relevantných informácií a stimulovali podnetné diskusie. Dúfame, že ak to epidemiologická situácia dovolí, tak sa v roku 2022 stretneme už na 17. vedeckej konferencii.

Zo života odborných spoločností

Slovenská spoločnosť klinickej biochémie (SSKB) – jej činnosť v prvom polroku 2022

Tento príspevok zo života našej odbornej spoločnosti už čítate v období po zaslúžených dovolenkách a oddychu a verím, že aj s načerpaním dostatku síl na zvládnutie roku 2022.

Už tradične v Monitori medicíny predstavujeme aktivity našej odbornej spoločnosti (SSKB) a Európskej federácie klinickej chémie a laboratórnej medicíny (EFLM) za uplynulé obdobie.

28. júna 2022 sa konalo **12. slávnostné uvádzanie osobností do Dvorany slávy slovenskej medicíny** v Hoteli Sorea Regia v Bratislave. Medzi laureátmi je aj pán prof. MUDr. RNDr. Rudolf Pullmann, PhD., dlhoročný aktívny člen SLS/SSKB a uznávaná osobnosť slovenskej medicíny, medicínskej vedy a vzdelávania nielen u nás, ale aj v zahraničí.

Prof. R. Pullmann patrí medzi dlhoročných, aktívnych a zaslúžilých členov SLS. Niekoľko funkčných období ju úspešne reprezentoval ako člen Predsedníctva (podpredseda, člen dozornej rady), člen výborov viacerých odborných spoločností (Slovenskej spoločnosti klinickej biochémie, Slovenskej endokrinologickej spoločnosti) a Spolku lekárov v Martine. Významnou mierou sa podieľal na jej budovaní a rozvoji, čím sa trvale zapísal do histórie SLS. Bolo mu udelených viac počt a cien SLS: Medaila 150. výročia založenia Spoločnosti lekárskej – slowanskej (1983), Čestné členstvo SLS (2002), Čestná plaketa akad. T.R. Niederlanda (2007), Zlatá medaila SLS „Propter Merita“ (2017) a najvyššia cena SLS – Čestná cena akademika T.R. Niederlanda (2010).

Prof. J. Pullmann je uznávanou odbornou autoritou, osobnosťou výnimočných kvalít, tak odborných, ako aj ľudských, s vysokým morálnym kreditom.

V Dvorane slávy slovenskej medicíny je to už tretí biochemik, ktorý sa dostal do tejto elity slovenského zdravotníctva – vôbec prvým biochemikom v Dvorane slávy bol akademik Niederland (2013), druhým profesor Džurík (2014), čo je pocta nielen ad personam, ale aj vyjadrením vysokej úrovne slovenskej klinickej biochémie a jej významných predstaviteľov.

Myslím, že je úctivé túto udalosť priblížiť aj ostatným členom SSKB a aj ďalším odborným spoločnostiam, určite ho mnohí poznajú a budú sa môcť potešiť z takehoto úspechu.

Výbor SSKB znova navrhol za **hlavného odborníka MZ SR pre odbor klinická biochémia** Dr. h.c. Prof. MUDr. Stanislava Oravca, CSc., z Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ktorý bude zastávať túto funkciu

počas funkčného obdobia od 15. 7. 2022 do 14. 7. 2027. Hlavní odborníci MZ SR boli vymenovaní v súlade so Štatútom hlavných odborníkov (dátum poslednej aktualizácie web stránky MZ SR 15. 8. 2022).

V poslednom vydaní EFLM Newsletter n. 4/2022 (júl–august) – EuroLabNews si môžete prečítať zaujímavý a inšpiratívny rozhovor súčasnej prezidentky EFLM prof. Tomris Ozben s národným reprezentantom SSKB Ing. Jánom Ballom v pravidelnej rubrike „**COFFEE WITH THE EFLM PRESIDENT**“ str. 9–12. <https://www.eflm.eu/upload/docs/2022-Jul-Aug-EuroLabNews.pdf>

15.–18. marca 2022 sa konala virtuálne **6. EFLM konferencia o preanalytickej fáze „Preanalytická kvalita – interdisciplinárna cesta“**.

Obsah celej konferencie bol zameraný na **medziodborové zlepšovanie preanalytickej fázy**.

Od začiatku laboratórnej medicíny bolo hlavným zameraním poskytovať vysokokvalitné analýzy. Postupom času sa ukázal význam *extraanalytických* fáz a ich prínos na celkovú kvalitu. Keďže však začiatkové preanalytické procesy prebiehajú mimo laboratória a väčšinou bez jeho dozoru, všetky profesie zúčastňujúce sa na týchto krokoch procesu, od výberu testu až po odber vzoriek a transport, sa musia tiež zapojiť zodpovedajúcim spôsobom. Zameranie sa výlučne na vnútrolaboratórne procesy nebude postačujúce na dosiahnutie najlepšej možnej preanalytickej kvality. Pracovná skupina pre preanalytickú fázu (WG-PRE) Európskej federácie klinickej chémie a laboratórnej medicíny (EFLM) poskytla za posledné roky niekoľko odporúčaní, stanovísk a vedeckých dôkazov s cieľom štandardizovať preanalytickú fázu v celej Európe. Jednou z jej stratégií na dosiahnutie tohto cieľa je vzdelávanie. Ako taká zorganizovala WG-PRE za posledné desaťročie päť konferencií s jediným zameraním na preanalytickú kvalitu. Tohtoročná konferencia sa zameriava najmä na vyjadrenie názorov rôznych profesií na preanalytické procesy s cieľom získať spoločný základ na ďalšie zlepšenia.

A čo je nové v preanalytickej fáze? Kľúčovou otázkou pre nás je pochopiť, ktoré preanalytické chyby majú hlavný vplyv na výsledok pacienta a ako tieto chyby zvládnuť. Sú potrebné vysokokvalitné výsledkové štúdie. Budúce štúdie je potrebné navrhnuť, vykonať a vykazovať štandardizovaným spôsobom, aby sa zvýšila

ich transparentnosť a porovnateľnosť, a aby sa preukázalo, do akej miery rôzne preanalytické zdroje variability môžu alebo nemusia ovplyvniť rozhodovanie v medicíne, kvalitu starostlivosti o pacienta a súvisiace náklady. Úlohou WG-PRE v budúcnosti bude preto navrhovať odporúčania na štandardizované vykonávanie a vykazovanie preanalytických štúdií. Jedno takéto odporúčanie bolo nedávno publikované pre štúdie stability (CRESS – Checklist for Reporting Stability Studies) a určite budú čoskoro nasledovať ďalšie.

Zazneli aj preanalytické výzvy a riešenia pri transporte vzoriek na veľké vzdialenosti. Transport vzorky je kritickým krokom preanalytického procesu, ktorý môže mať vplyv na výsledky testov. Je preto dôležité, aby vzorky zaslané do laboratória boli doručené v dobrej kvalite, a aby obsahovali úplné záznamy o podmienkach, v ktorých boli prepravované, čo umožní personálu laboratória poskytnúť správnu interpretáciu s následnou najlepšou starostlivosťou o pacienta. Existujú rôzne možné formy transportu vzoriek, od manuálneho, cez pneumatické systémy, cestné vozidlá, drony, roboty, poštu až po diaľkovú dopravu lietadlami, vlakmi alebo loďou. Každý mechanizmus musí byť overený, aby sa zabezpečila stabilita vzorky.

Jednou z tém bola aj otázka, ako zapojiť lekárov do preanalytického procesu. Ide o súbor nástrojov iniciatívy klinického laboratória, ktoré majú vplyv na preanalytickú fázu. Sú však odsúdené na neúspech bez dostatočnej komunikácie medzi všetkými relevantnými zainteresovanými stranami. Efektívne metódy na zapojenie „nelaboratórnych“ lekárov do preanalytického procesu zahŕňajú: 1. zabezpečenie adekvátneho zastúpenia klinických laboratórií v stálych výboroch nemocníc, 2. podporu kolegiálnych vzťahov so silnou komunikáciou medzi fakultou/personálom/škooliteľmi klinického laboratória a inými klinickými partnermi, 3. vytvorenie „výboru“ pre laboratórne testy, ktorý sa bude zaoberať správou testov a 4. úzke partnerstvo pri tvorbe protokolov s intervenčnými odborníkmi, ktorí vykonávajú komplikované odbory vzoriek.

Pandémia COVID-19 vytvorila prekážky pri iniciovaní niektorých z týchto postupov, pretože sociálne distancovanie a bezpečnostné opatrenia na pracovisku odstránili príležitosti na formálnu aj neformálnu komunikáciu. Pandémia však tiež ukázala, že na bezpečnú a efektívnu prácu v týchto nových a náročných časoch je rozhodujúca komunikácia s klinickými lekármi, napríklad pri koordinácii pracovných postupov na rýchle hodnotenie COVID-19 pred zákrokom.

Ďalšou z tém bola *ochota lekárov spolupracovať s laboratórnymi špecialistami* pri zlepšovaní požiadaviek na testy, ktorá sa uskutočnila formou dotazníkov. Odpovede ukázali, že 76 % lekárov verí, že zlepšenie požiadaviek na testy zvýši bezpečnosť pacienta a polovica

lekárov uviedla pravidelný kontakt s laboratórnymi špecialistami. Iba 19,2 % však uviedlo účasť v takýchto multidisciplinárnych skupinách o vhodnosti testov, zatiaľ čo ďalších 35,9 % sa takýchto kôl nezúčastnilo. 6 % lekárov uviedlo, že takéto skupiny v ich prostredí neexistujú, ale viac ako 80 % z nich by bolo ochotných zúčastniť sa v prípade zavedenia takýchto pracovných skupín. Na otázku, kto by mal prevládať pri výbere portfólia testov, lekári aj laboratórni špecialisti ocenili svoj vlastný návrh pred ostatnými, pričom súhlasili s tým, že manažment zdravotnej starostlivosti by mal mať na toto rozhodnutie najmenší vplyv.

Bude integrovaná diagnostika budúcnosťou laboratórnej medicíny?

Zo záverečného hodnotenia vyplýva, že preanalytické zlepšovanie kvality ďaleko presahuje iba správny zber vzoriek. Počnúc výberom vhodného testu, cez úvahy o integrovanej diagnostike a užšej spolupráci s klinickými lekármi až po implementáciu umelej inteligencie, trend zintenzívnenia **medziodborovej stratégie** je viac než zrejmý. Laboratórni špecialisti sú preto vyzývaní, aby sa proaktívne zapájali do iných disciplín, či už diagnostických alebo klinických, a aby prijali nový koncept ako nevyhnutný nástroj, ktorý pomáha nášmu každodennému životu a prispieva k lepšej starostlivosti o pacientov.

Súčasnou prezidentkou Európskej federácie pre laboratórnu medicínu (EFLM) sa stala prof. Tomris Ozbenová, ktorá bude pôsobiť vo funkcii v rokoch 2022–2023.

Ako vo svojom príhovore zdôraznila, v posledných rokoch sa aktivity EFLM neustále zvyšujú. Činnosť EFLM a jej príspevok k zlepšeniu laboratórnej medicíny sú významné a široko uznávané. Tento výnimočný úspech EFLM bol dosiahnutý dobrovoľnou službou, úsilím a časom viac ako 200 laboratórnych vedcov z členských spoločností pracujúcich v rôznych funkčných jednotkách EFLM. Vyjadrila poďakovanie predstaviteľom EFLM a členským spoločnostiam, ktoré podporovali EFLM v priebehu rokov. Ich neustály prínos a lojalita umožnili splnenie mnohých úloh a projektov EFLM.

Spomenula niektoré aktivity a projekty EFLM, ktoré sa budú rozvíjať v nasledujúcich rokoch. Po dvoch úspešných strategických konferenciách EFLM v Miláne (2014) a Manneheimu (2018) sa **3. strategická konferencia EFLM „Inteligentné a zelené laboratóriá“** konala plne online (virtuálne) 25.–27. mája 2022 s využitím najmodernejších technických riešení. Pre približne 8 000 členov akadémie EFLM bola účasť na 3. strategickú konferenciu EFLM zdarma. Za ich podporu, lojalitu a spoluprácu s EFLM počas niekoľkých rokov im nebol účtovaný žiadny registračný poplatok.

3. strategická EFLM konferencia **Inteligentné a zelené laboratóriá**, v ktorej úspešne rezonovali témy ako implementovať IVDR, moderné technológie a udržateľné postupy

v laboratórnej medicíne, sa stretla s pozitívnym ohlasom a bola úspešná. Na konferenciu sa zaregistrovalo viac ako 1000 účastníkov a vypočulo si 60 rečníkov a moderátorov jednotlivých sekcií. Všetky prezentácie, diskusie, nadväzovanie kontaktov a výstavy považovali účastníci za obohacujúce a hodnotné.

3. strategická konferencia EFLM bola jedinečnou príležitosťou pre všetky zainteresované strany spoznať, pochopiť, pýtať sa a podieľať sa na orientácii laboratórnej medicíny v Európe a vo svete. Ako sa vyjadrila prof. Ozbenová, príprava inšpiratívneho a fantastického vedeckého programu, výber horúcich a inovatívnych tém, výber a pozvanie nových erudovaných rečníkov z celého sveta jej zabralo takmer rok nepretržitého úsilia a času, ktorý začala ako zvolená prezidentka EFLM v spolupráci s výborom pre vedecký program a predsedami vedeckých zasadnutí. Vedecký program pokrýval široké spektrum dôležitých tém, ako sú základné pojmy, pokročilá diagnostika a technológie používané v laboratórnej medicíne. Na konferencii sa zúčastnili významní odborníci a svetoví kľúčoví mienkotvorní lídri z oblasti laboratórnej medicíny, priemyslu in vitro diagnostiky (IVD), digitálneho zdravia, zdravotníckych pomôcok a zástupcovia z MedTech Europe, aby priniesli najnovšie inovácie v laboratórnej medicíne, v zdravotníctve, najnovšie diagnostické technológie a vedecký pokrok vo všetkých disciplínach súvisiacich s laboratórnou medicínou.

Ďalšou významnou aktivitou je aj nedávne **založenie pracovnej skupiny EFLM Task-Force Green Labs**, ktorej cieľom je vypracovať usmernenia, kritériá a kľúčové odporúčania pre udržateľné postupy v klinických laboratóriách (Green Lab Guide) a implementovať systém, ktorý bude viesť európske laboratóriá smerom na prechod k „zeleným laboratóriám“ a na monitorovanie ich stavu v priebehu rokov **vydávaním ročného EFLM Certifikátu Green Labs**. Aj z tohto dôvodu sa od januára 2022 počet zamestnancov kancelárie zamestnaných v EFLM zvýši.

Nové revidované smernice EuroMedLab schválené výkonnými radami EFLM a IFCC budú účinné od roku 2025, čo povedie k posilneniu finančnej situácie EFLM, poskytne finančnú stabilitu a robustnosť príjmov a zdravú rovnováhu medzi príjmami a výdavkami.

Dôležitá je **spolupráca a budovanie efektívnych mostov s národnými spoločnosťami EFLM**, teda aj s **SSKB** v prebiehajúcich a budúcich aktivitách EFLM.

Výkonnou radou IFCC bol 28. 7. 2021 schválený **Etický kódex Medzinárodnej federácie klinickej chémie a laboratórnej medicíny „IFCC Code of Ethics 2021“**, ktorý stanovuje etické princípy a normy, podľa ktorých by odborníci v laboratórnej medicíne mali vykonávať svoju profesiu. Všetci pracovníci klinických

laboratórií sú na všetkých úrovniach odbornosti a pracovných skúseností vyzývaní, aby sa správali podľa najvyšších dosiahnuteľných etických štandardov, a to v správaní sa k pacientovi, v konaní voči kolegom a profesii a záväzkom voči spoločnosti. Tým, že sa každý laboratórny pracovník zaviazá aktívne preukazovať oddanosť týmto zásadám a tým, že sa nimi bude riadiť po celý svoj profesijný život, prispieje svojím dielom k zabezpečeniu požadovanej kvality a integrity služieb, ktoré jeho laboratórium poskytuje svojim lekárom a pacientom.

On-line (Teams) **zasadnutia výboru SSKB** (VSSKB) sa konali 20. 1. , 17. 2. , 31. 3. , 28. 4. , 19. 5. a 23. 6. 2022. Prezenčné priamo v hoteli Chopok sa konalo zasadanie VSSKB 11. 8. 2022. Ďalšie zasadanie VSSKB je plánované 8. 9. 2022 v hoteli Chopok pred uskutočnením **XIV. Kongresu SSKB (9.–11. októbra 2022)**. Zápisnice sú zverejnené na www.sskb.sk.

Na XIV. Kongrese SSKB budú **ocenení viacerí členovia SSKB**, budú tvoriť početnejšiu skupinu, nakoľko ide o obdobie posledných troch rokov, kedy sa nekonali žiadne podujatia (naposledy Labkvalita v roku 2019).

Snahou výboru SSKB bolo oceniť viaceré osobnosti, ktoré by si to zaslúžili, avšak podľa pravidiel SLS oceniť je možné len tých, ktorí si stále platia členské príspevky.

V októbri 2022 bude vydané tzv. kongresové **číslo 2/2022** odborného časopisu „**Laboratórna diagnostika**“. Časopis vychádza iba elektronicky a je zmenená aj jeho štruktúra.

Opätovne by som chcela osloviť a poprosiť všetkých členov SSKB na publikovanie v uvedenom odbornom časopise. Redakcia časopisu víta celý rad rôznych foriem publikácií a zaujímavostí. Všetky aktuálne informácie vždy včas zverejňujeme na webovej stránke www.sskb.sk.

18. 8. 2022

*Hedviga Pivovarníková
prezidentka SSKB*

Z odborných spoločností

Kurzy zručností pre vedeckú prácu mladých vedeckých pracovníkov

Ljuba Bachárová, Zora Krivošíková, Marta Kollárová, Allan Böhm

Znalosti a zručnosti, ktoré potrebujú získať mladí vedeckí pracovníci pre úspešnú vedeckú prácu zahŕňajú samozrejme vedomosti z príslušného vedeckého odboru, avšak nie menej dôležité sú aj tzv. „mäkké zručnosti“. Tieto sú v kurikulumoch univerzít v obmedzenej miere, prípadne úplne absentujú. Projekt podporený Medzinárodným vyšehradským fondom (*International Visegrad Fund*) sa preto zamerával na túto oblasť. V prvom polroku 2022 sa uskutočnili tri kurzy, ktoré mali vzájomne sa dopĺňajúce a nadväzujúce témy: ako pripraviť výskumnú štúdiu, ako analyzovať a interpretovať údaje, a ako napísať vedecký článok a publikovať ho.

Nezisková organizácia Premedix Academy (Academy – O.Z.), ktorá pripravila tento projekt a získala jeho podporu, je zameraná na výskum, vývoj inovatívnych technológií a s tým súvisiace vzdelávanie. Popri riešení vlastných výskumných projektov podporuje vzdelávanie mladých vedeckých pracovníkov a lekárov, vrátane intenzívnej podpory tréningov v tzv. „mäkkých“ zručnostiach, ktoré sú nevyhnutným predpokladom úspešnej vedeckej práce. Garantom kurzov bola MUDr. Ljuba Bachárová, DrSc., MBA, vedecká pracovníčka Medzinárodného laserového centra CTVI a výkonná redaktorka *Journal of Electrocardiology*. Zameranie a obsah kurzov boli postavené na jej 16-ročnej skúsenosti s organizovaním medzinárodných letných škôl IRIS (*International Research Interdisciplinary School*) [1–4], ako aj zo skúseností z mnohých kurzov pre Lekársku fakultu UK, Slovenskú zdravotnícku univerzitu, Slovenskú akadémiu vied a COST projekty. Kurzy ponúkali overené metódy učenia na základe identifikovaných potrieb.

V rámci tohto projektu sa uskutočnili tri kurzy (v anglickom jazyku):

- Kurz: Biomedicínsky výskum, v dňoch 12. 1. – 16. 3. 2022;
- Kurz: Písanie vedeckých článkov, v dňoch 10. 1. – 21. 3. 2022;
- Kurz: Biomedicínska štatistika, v dňoch 27. 4. – 18. 5. 2022.

Kurz: Biomedicínsky výskum: lektorka MUDr. Ljuba Bachárová, DrSc., MBA, Bratislava

Biomedicínsky výskum je integrálnou súčasťou medicínskej profesie. Medicína založená na dôkazoch vyžaduje na jednej strane zapojenie sa medicínskych profesionálov do výskumu, na druhej strane je nevyhnutné poznať zásady korektného výskumu ako základného predpokladu pre kritické hodnotenie dôkazov. Počas tohto kurzu účastníci pracovali na príprave svojich

individuálnych projektov a pripravovali Protokol výskumnej štúdie (*Research Study Protocol*) podľa formulára IRIS kurzov.

Obsah kurzu tvorili 4 workshopy:

Workshop 1: Význam štúdie, súčasný stav vedomostí v danej špecifickej oblasti, medzery/problémy vo vedomostiach, na ktoré sa štúdia zameria, zadanie štúdie, vedecká otázka/ hypotéza.

Workshop 2 a 3: Návrh designu štúdie tak, aby zodpovedala na vedeckú otázku: výber súboru pacientov – zúčastnených osôb, kritéria pre výber osôb do súboru a pre vylúčenie zo súboru, základné nezávislé a závislé premenné, ktoré sa budú v štúdiu hodnotiť, a ktoré ďalšie faktory môžu výsledky významne ovplyvňovať.

Workshop 4: Administrácia a manažment štúdie: definovanie členov výskumného tímu, ich roly a zodpovednosti, časový plán štúdie, možné prekážky uskutočnenia štúdie a ako ich prekonať, aby sa štúdia vykonala.

Účastníci v priebehu kurzu postupne vypracovávali protokoly svojich štúdií, prezentovali priebežné verzie, ktoré sa spoločne diskutovali, tak aby účastníci získali dobrý podklad nielen pre prípravu ich vlastnej štúdie, ale aj pre pochopenie designu klinických štúdií a štúdií základného biomedicínskeho výskumu. Zloženie účastníkov z rôznych vedných odborov, pracovísk a krajín poskytlo zaujímavé spektrum tém, od komplexných klinických štúdií po špecifický základný výskum.

Kurz: Písanie vedeckých článkov: lektorka Mgr. Ágnes Simon PhD., Budapešť

Písanie vedeckých článkov sa často mylne považuje za zručnosť určenú výhradne pre vedeckých pracovníkov. Avšak, ak považujeme medicínu za celoživotné vzdelávanie, je odovzdávanie nadobudnutých skúseností nevyhnutné, pretože každý biomedicínsky profesionál má rokmi získané cenné skúsenosti. Súčasťou ich práce je bezprostredné odovzdávanie skúseností počas dennej pracovnej rutiny a komunikácie, nie je to však dostačujúce. Je nevyhnutné svoje skúsenosti, zistenia a poznatky zdokumentovať, a to vyžaduje zručnosti v písaní odborných a vedeckých prác – tzv. „*academic writing skills*“. Tento kurz bol zameraný na písanie ako proces, vedúci k jasnej a efektívnej písomnej komunikácii. Kurz poskytol základy hlavných zložiek akademického písania, vrátane štruktúry a obsahu textu, využívania zdrojov kvalitných informácií, ako aj základov akademickej angličtiny, komunikácie s redakciou vedeckých časopisov a tipy na zdvorilé odpovede pre recenzentov.

Kurz obsahoval širší aj detailnejší opis štruktúry publikácie, vrátane detailov, ako je funkcia odstavcov a logické prepájanie viet. Upozorňoval na dôležitosť jednoznačnosti vyjadrovania, na jasné formulovanie výskumnej otázky a hypotézy, vrátane dôležitosti integrity vedeckého textu, ako aj detailov citovania prác iných autorov, resp. svojich vlastných. Venoval sa spôsobu, ako vhodne popísať vlastné výsledky v kontexte súčasných vedomostí a ako efektívne využívať podporný materiál, t.j. tabuľky a grafy. A na záver, ako vybrať vhodný časopis pre zaslanie rukopisu, ako komunikovať s redakciou a reagovať na pripomienky oponentov.

Kurz viedla Mgr. Ágnes Simon PhD., z Budapešti, medzinárodná lektorka vedeckého písania, ktorá pôsobila v Centre rozvoja kompetencií (*Pedagogical Competence Development Centre – CERPEK*) Masarykovej univerzity v Brne. Venuje sa rozvoju akademických zručností, vrátane prípravy kurikul a mentorovania, a intenzívne sa venuje vyučovaniu „*academic writing*“, v ktorom má extenzívne skúsenosti vrátane skúseností v USA a Veľkej Británii. V súčasnosti pôsobí na Univerzite Komenského v Bratislave. Svoje skúsenosti zdokumentovala v rade publikácií, je spolueditorkou knižnej publikácie „*Early Career Academics' Reflections on Learning to Teach in Central Europe* (2018)“, špecificky zameranej na výučbu mäkkých zručností v Strednej Európe.

Kurz: Biomedicínska štatistika: lektorky MUDr. Ljuba Bachárová, DrSc., MBA a RNDr. Zora Krivošíková, PhD., Bratislava

Štatistická analýza a interpretácia výsledkov sú integrálnou súčasťou vedeckej práce. Zatiaľ čo samotnú analýzu údajov uľahčujú dostupné štatistické programy, prípadne priama spolupráca so štatistikom, príprava súboru údajov, ich zadefinovanie, definovanie správnej hypotézy, ako aj finálna interpretácia výsledkov je primárnou úlohou biomedicínskeho výskumníka. Kurz sa preto sústredil predovšetkým na pochopenie princípov štatistických metód, na výber vhodného testu na zodpovedanie danej hypotézy a na interpretáciu výsledkov štatistických analýz. Samozrejmosťou súčasťou bola ukážka základných analytických metód s využitím dostupného Excelu. Počas kurzu sme demonštrovali ako efektívne vykonať jednoduchšie až stredne zložité štatistické analýzy. V kurze sme predstavili aj pokročilé štatistické metódy, ktoré môžu dať odpoveď na zložitejšie vedecké otázky. Je vhodné, aby sa náročnejší design štúdie a komplexné analýzy už počas prípravy štúdie konzultovali so skúseným štatistikom.

V týchto prípadoch je však potrebné, aby aj biomedicínsky členovia výskumného tímu chápali použité štatistické metódy, tak aby boli kvalifikovanými partnermi pre štatistika, a čo je mimoriadne dôležité, aby správne interpretovali a diskutovali výsledky analýz a aby nedochádzalo k tak veľmi častej nesprávnej interpretácii dosiahnutých výsledkov.

RNDr. Zora Krivošíková, PhD., pracuje ako samostatný vedecký pracovník v odbore biochémie na Oddelení klinickej a experimentálnej farmakoterapie Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave. Okrem vedeckej práce, kde sa venuje hlavne výskumu v oblasti regulácie a porúch kostného metabolizmu, učí aj študentov LF SZU základy vedeckej práce, včítane štatistického spracovania dát. Má bohaté skúsenosti z riešenia viacerých domácich aj medzinárodných projektov, v ktorých sa podieľala na štatistickom vyhodnotení získaných výsledkov. Na prehĺbenie vedomostí a praktických zručností v štatistickom hodnotení dát absolvovala viacero školení z pokročilej štatistiky organizovaných IBM SPSS.

Všetky tri kurzy sa uskutočnili on-line s využitím platformy MSTEams. Priebeh a obsadenie kurzov výrazne skomplikovali dva závažné globálne faktory: pretrvávajúca epidémia COVID-19 a vypuknutie vojny na Ukrajine. Táto situácia vyžadovala flexibilné riešenie a prispôbenie termínov a trvania jednotlivých kurzov, zabezpečenie účastníkov, ako aj lektorov [5–7]. V reakcii na situáciu na Ukrajine boli kurzy pre účastníkov z Ukrajiny bezplatné, v snahe podporiť ich účasť a smerovať naše spoločné aktivity do budúcnosti, t.j. podporiť budovanie vedeckých tímov a medzinárodnú spoluprácu. Účastníci jednotlivé kurzy hodnotili pozitívne, ako veľmi prínosné, poučné a bohaté na využiteľné informácie pre prax.*

*Podporené grantom International Visegrad Fund's: Visegrad Grant No. 22120094.

Literatúra

1. Haramiová Z, Bachárová L, Kudaiberdieva G, Eisenstein E, Lipton J, Bell SJ. International Research Interdisciplinary Schools alebo ako mať radosť z výskumu a publikovania výsledkov vedeckej práce. *Monitor Medicíny SLS* 2016; 3–4: 36–37.
2. Bacharova L, Kudaiberdieva G, Lipton J. IRIS: The International Research Interdisciplinary School. The Summary Report 2006–2017. Bratislava, ILC 2017.
3. Bacharova L, Eisenstein E, Lipton J, Kudaiberdieva G, Piotrowicz K, Skrak P, Hromadka T, Bacharova L, Komarova D, Böhm A. IRIS courses for cardiology: IRIS courses are available in 2020 which are designed for building a research career in cardiology. *European Heart Journal* 2020; 41:207.
4. Bacharova L, Komarova D, Hromadka T, Bacovsky V, Skrak P, Benkoova B, Bohm A. Taking advantage of the IRIS experience: utilizing the potential of trainees and faculty. *Heart Vessels Transp* 2021; 5: 90–93.
5. Bacharova L, Komarova D, Hromadka T, Bohm A. IRIS 2020: moving to the virtual space: IRIS Slovakia 2020 digital – the first step to the on-line arrangement. *Heart Vessels Transp* 2020; 4: 170–176.
6. Bohm A. The 29th International Research Interdisciplinary School 2021, Slovakia. IRIS Slovakia 2021 on-line Bratislava. September 13–17, 2021. *Heart Vessels Transp* 2022; 6: 43–46.
7. Kudaiberdieva G. From Editor-in-Chief: Has everything changed during pandemic: peer-review, science, clinical practices and education, CV diseases? *Heart Vessels Transp* 2020; 4: 89–91.

Do redakcie došlo 25. 6. 2022.

Adresa pre komunikáciu:

MUDr. L. Bachárová, DrSc.

E-mail: Ljuba.Bacharova@cvtisr.sk

Právne okienko Monitoru Medicíny SLS

Ďalšie vzdelávanie zdravotníckeho pracovníka

(§ 39 zákona č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov)

Otázka 1: Aký je pojem ďalšieho sústavného vzdelávania a čo zahŕňa ďalšie vzdelávanie zdravotníckeho pracovníka?

Odpoveď: Ďalšie vzdelávanie pracovníkov v zdravotníctve je **zvyšovanie** alebo **prehľbovanie odbornej spôsobilosti**. Odborná spôsobilosť sa **zvyšuje** získaním **diplomu o špecializácii** a **získaním certifikátu a prehľbuje sa sústavným vzdelávaním**

Ďalšie vzdelávanie zdravotníckeho pracovníka zahŕňa:

- **špecializačné štúdium** na výkon špecializovaných pracovných činností,
- **certifikačnú prípravu** na výkon certifikovaných pracovných činností,
- **sústavné vzdelávanie**.

Otázka 2: Kedy zaradí vzdelávacia ustanovizeň zdravotníckeho pracovníka do špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy a čo musí obsahovať žiadosť o zaradenie do špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy?

Odpoveď: Vzdelávacia ustanovizeň, ktorej ministerstvo zdravotníctva vydalo osvedčenie o akreditácii, zaradí zdravotníckeho pracovníka do špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy najneskôr **do 30 dní** odo dňa **doručenia kompletnej žiadosti**. Žiadosť o zaradenie zdravotníckeho pracovníka do špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy obsahuje najmä:

- úradne osvedčenú kópiu dokladu o získanej odbornej spôsobilosti na výkon odborných pracovných činností zdravotníckeho pracovníka,
- čestné vyhlásenie zdravotníckeho pracovníka, že nie je zaradený do špecializačného štúdia v inom špecializačnom odbore,
- úradne osvedčenú kópiu dokladu o získanej odbornej spôsobilosti na výkon špecializovaných pracovných činností zdravotníckeho pracovníka, ak takú získal,
- kópiu dokladu, na základe ktorého zdravotnícky pracovník vykonáva zdravotnícke povolanie podľa § 3, ods. 4, písm. a) až d) zákona,
- názov špecializačného odboru alebo názov certifikovanej pracovnej činnosti,

Špecializačné štúdium alebo certifikačná príprava **začína dňom zaradenia** zdravotníckeho pracovníka do špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy.

Otázka 3: Kto podáva žiadosti o zaradenie do špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy vzdelávacej ustanovizni?

Odpoveď: Žiadosť o zaradenie do špecializačného štúdia v špecializačných odboroch vzdelávacej ustanovizni podáva:

Zdravotnícky pracovník

- **ak ide o zaradenie do špecializačného štúdia v špecializačných odboroch určených na riadenie a organizáciu zdravotníctva** a tiež do sústavného vzdelávania,
- ktorý získal odbornú spôsobilosť na výkon zdravotníckeho povolania v **cudzine**: so žiadosťou o zaradenie do špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy predkladá aj rozhodnutie o uznaní dokladov o vzdelaní;

Samosprávny kraj

ak **zdravotnícky pracovník**, ktorý je držiteľom licencie, držiteľom povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia, alebo držiteľom povolenia na zaobchádzanie s liekmi a so zdravotníckymi pomôckami **požiada samosprávny kraj** o zaradenie do špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy; **samosprávny kraj podá žiadosť** o zaradenie zdravotníckeho pracovníka do špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy vzdelávacej ustanovizni najneskôr do 30 dní odo dňa doručenia žiadosti zdravotníckeho pracovníka;

Zamestnávateľ

ak zdravotnícky pracovník, ktorý je v pracovnom pomere alebo obdobnom pracovnom vzťahu, po uplynutí skúšobnej doby požiada zamestnávateľa o podanie žiadosti o zaradenie do špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy. **Zamestnávateľ** po vzájomnej dohode so zdravotníckym pracovníkom podá žiadosť o zaradenie zdravotníckeho pracovníka do špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy vzdelávacej ustanovizni najneskôr do 30 dní odo dňa doručenia žiadosti zdravotníckeho pracovníka.

Pri zaraďovaní do špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy sa **jednotlivé zdravotnícke povolania nemôžu zamieňať** a jednotlivé špecializačné odbory a certifikované pracovné činnosti sú pri zaraďovaní do špecializačného štúdia a certifikačnej prípravy **vzájomne nezastupiteľné**.

Ak počas krízovej situácie z dôvodu ochorenia COVID-19 zdravotnícky pracovník zaradený do ďalšieho vzdelávania **získal teoretické vedomosti a praktické zručnosti a vzdelávacia ustanovizeň usúdi**, že boli získané podľa príslušného akreditovaného špecializačného študijného programu alebo príslušného akreditovaného certifikačného študijného programu, považujú sa za ďalšie vzdelávanie.

ĎALŠIE VZDELÁVANIE ZDRAVOTNÍCKYCH PRACOVNÍKOV

(Nariadenie vlády SR 296/2010 Z.z. o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania, spôsobe ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, sústave špecializačných odborov a sústave certifikovaných pracovných činností v znení neskorších predpisov (§ 68 až 75).

Špecializačné štúdium

Otázka 4: Akou metódou sa môže uskutočňovať teoretická časť špecializačného štúdia?

Odpoveď: Teoretická časť špecializačného štúdia sa môže uskutočňovať **prezenčnou metódou, dištančnou metódou alebo kombinovanou metódou.**

Otázka 5: Ako absolvuje praktickú časť špecializačného štúdia zdravotnícky pracovník?

Odpoveď: Praktickú časť špecializačného štúdia absolvuje zdravotnícky pracovník v **rozsahu ustanoveného týždenného pracovného času pod dohľadom zdravotníckeho pracovníka s odbornou spôsobilosťou na výkon špecializovaných pracovných činností v príslušnom špecializačnom odbore** s rozsahom a odborným zameraním odbornej praxe podľa akreditovaného špecializačného študijného programu v príslušnom špecializačnom odbore (ďalej len „školiťel“). **Počas špecializačného štúdia môže zdravotnícky pracovník vykonávať špecializované pracovné činnosti len pod odborným vedením zdravotníckeho pracovníka s odbornou spôsobilosťou na výkon špecializovaných pracovných činností v príslušnom špecializačnom odbore.**

Špecializačné štúdium v zdravotníckych povolaniach **lekár a zubný lekár** sa uskutočňuje za jeho **osobnej účasti v dennej forme na univerzite, v univerzitnej nemocnici alebo v inom zdravotníckom zariadení** podľa akreditovaného špecializačného študijného programu.

Praktická časť špecializačného štúdia zahŕňa aj účasť zdravotníckeho pracovníka na pohotovostných službách a na špecializovaných pracovných činnostiach podľa akreditovaného špecializačného študijného programu vrátane jeho účasti na plnení povinností poskytovateľa zdravotnej starostlivosti.

Praktická časť špecializačného štúdia v špecializačnom odbore **všeobecné lekárstvo** trvá najmenej **šesť mesiacov v nemocnici a najmenej šesť mesiacov vo všeobecnej ambulancii.**

Otázka 6: Môže vzdelávacia ustanovizeň zmeniť špecializačný odbor v ktorom je zdravotnícky pracovník zaradený na iný špecializačný odbor?

Odpoveď: Vzdelávacia ustanovizeň **môže na základe žiadosti zdravotníckeho pracovníka** zmeniť špecializačný odbor, v ktorom je zdravotnícky pracovník zaradený, na iný špecializačný odbor. Zdravotnícky pracovník **k žiadosti pripojí písomný súhlas toho, kto podal žiadosť o zaradenie do špecializačného štúdia**, ak si žiadosť o zaradenie do špecializačného štúdia nepodal sám. Ak zdravotnícky pracovník počas špecializačného štúdia **zmenil zamestnávateľa**, k žiadosti **pripojí písomný súhlas nového zamestnávateľa**, ak si žiadosť o zaradenie do špecializačného štúdia nepodal sám. Zmena špecializačného odboru počas špecializačného štúdia **sa môže uskutočniť najviac dvakrát.**

Otázka 7: Z akých dôvodov môže vzdelávacia ustanovizeň prerušiť špecializačné štúdium zdravotníckemu pracovníkovi a kedy ho môže vyradiť?

Odpoveď: Špecializačné štúdium zdravotníckeho pracovníka vzdelávacia ustanovizeň preruší z dôvodu dočasnej pracovnej neschopnosti, materskej dovolenky a rodičovskej dovolenky alebo z iných dôvodov hodných osobitného zreteľa; v prípade iných dôvodov hodných osobitného zreteľa **sumárne najviac v dĺžke štyri roky.**

Zo špecializačného štúdia vzdelávacia ustanovizeň zdravotníckeho pracovníka vyradí, ak si neplní povinnosti vyplývajúce zo študijného plánu akreditovaného špecializačného študijného programu alebo študijného poriadku vzdelávacej ustanovizne alebo ak o vyradenie požiada zdravotnícky pracovník.

Do špecializačného štúdia sa nezapočítava obdobie prerušenia z dôvodu dočasnej pracovnej neschopnosti, materskej dovolenky a rodičovskej dovolenky alebo z iných dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa (§ 71, odseku 4 nariadenia).

Certifikačná príprava

Otázka 8: Môže byť certifikačná príprava súčasťou špecializačného štúdia?

Odpoveď: **Certifikačná príprava môže byť súčasťou špecializačného štúdia**, ak to ustanovuje minimálny štandard pre príslušný špecializačný študijný program. Ak je certifikačná príprava súčasťou špecializačného štúdia, zdravotnícky pracovník získa aj odbornú spôsobilosť na výkon príslušných certifikovaných pracovných činností.

Počas certifikačnej prípravy môže zdravotnícky pracovník vykonávať certifikované pracovné činnosti len pod odborným vedením zdravotníckeho pracovníka s odbornou spôsobilosťou na výkon certifikovaných pracovných činností v príslušnej certifikovanej pracovnej činnosti.

Otázka 9: Ak zdravotnícky pracovník počas certifikačnej prípravy zmení vzdelávaciu ustanovizeň a pokračuje v certifikačnej príprave v tej istej certifikovanej pracovnej činnosti, prijímajúca vzdelávacia ustanovizeň je

povinná započítať zdravotníckemu pracovníkovi rozsah a obsah absolvovanej certifikačnej prípravy v príslušnej certifikovanej pracovnej činnosti?

Odpoveď: Ak zdravotnícky pracovník počas certifikačnej prípravy zmení vzdelávaciu ustanovizeň a pokračuje v certifikačnej príprave v tej istej certifikovanej pracovnej činnosti, prijímajúca vzdelávacia ustanovizeň **započíta** zdravotníckemu pracovníkovi rozsah a obsah absolvovanej certifikačnej prípravy v príslušnej certifikovanej pracovnej činnosti a určí zdravotníckemu pracovníkovi formou individuálneho plánu rozsah a obsah certifikačnej prípravy v príslušnej certifikovanej pracovnej činnosti, ktoré si má dokončiť v súlade s akreditovaným certifikačným študijným programom.

Otázka 10: Kedy môže vzdelávacia ustanovizeň prerušiť certifikačnú prípravu zdravotníckeho pracovníka a kedy ho môže vyradiť?

Odpoveď: Certifikačnú prípravu zdravotníckeho pracovníka vzdelávacia ustanovizeň preruší z dôvodu dočasnej pracovnej neschopnosti, materskej dovolenky a rodičovskej dovolenky alebo z iných dôvodov hodných osobitného zreteľa; v prípade iných dôvodov hodných osobitného zreteľa **sumárne najviac v dĺžke dva roky.**

Z certifikačnej prípravy vzdelávacia ustanovizeň zdravotníckeho pracovníka **vyradí**, ak si neplní povinnosti vyplývajúce zo študijného plánu akreditovaného certifikačného študijného programu alebo študijného poriadku vzdelávacej ustanovizne alebo ak o vyradenie požiada zdravotnícky pracovník.

Do certifikačnej prípravy sa nezapočítava obdobie prerušenia z dôvodu dočasnej pracovnej neschopnosti, materskej dovolenky a rodičovskej dovolenky alebo z iných dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Otázka 11: Akou formou sa môže uskutočňovať študijný program sústavného vzdelávania?

Odpoveď: Študijný program sústavného vzdelávania sa môže uskutočňovať prezenčnou formou, dištančnou formou alebo kombinovanou formou. Prezenčná forma spočíva vo vyučovaní s priamym kontaktom školiťela s účastníkom sústavného vzdelávania; dištančná forma nahrádza priamy kontakt školiťela s účastníkom sústavného vzdelávania komunikáciou prostredníctvom informačno-komunikačných technológií (§ 75 cir. nariadenia).

Organizátor sústavného vzdelávania vydáva zdravotníckemu pracovníkovi **potvrdenie o účasti na sústavnom vzdelávaní** a prezenčnú listinu s podpismi účastníkov zo dňa konania vzdelávacej aktivity, ktorú organizátor uzavrel podpisom potvrdzujúcim súčet účastníkov najneskôr v prvý pracovný deň nasledujúci po dni uskutočnenia vzdelávacej aktivity; pri viacdennnej vzdelávacej aktivite uloží osobitnú prezenčnú listinu za každý deň konania vzdelávacej aktivity.

Centrálny register zdravotníckych pracovníkov v ďalšom vzdelávaní

(§ 92a zákona č. 578/2004 Z.z.)

Otázka 12: Kto je správcom a prevádzkovateľom centrálneho registra zdravotníckych pracovníkov v ďalšom vzdelávaní, na čo slúži a čo obsahuje?

Odpoveď: Centrálny register zdravotníckych pracovníkov v ďalšom vzdelávaní je súčasťou Národného registra zdravotníckych pracovníkov, ktorého správcom a prevádzkovateľom je národné centrum.

Centrálny register zdravotníckych pracovníkov v ďalšom vzdelávaní slúži na:

- evidenciu **zdravotníckych pracovníkov** zaradených do ďalšieho vzdelávania (§ 39, odsek 3 zákona),
- evidenciu **vydaných diplomov o špecializácii** v príslušnom špecializačnom odbore, zdravotníckym pracovníkom (§ 33, odsek 5, písm. a) zákona),
- evidenciu **vydaných certifikátov** v príslušnej certifikovanej pracovnej činnosti zdravotníckym pracovníkom (§ 33, odsek písmena a) zákona),
- štatistické účely,
- kontrolné účely,
- výmenu informácií pri uznávaní odborných kvalifikácií medzi členskými štátmi.

Centrálny register zdravotníckych pracovníkov v ďalšom vzdelávaní obsahuje

- meno a priezvisko, profesijný titul, dátum a miesto narodenia, štát a miesto trvalého pobytu alebo miesto prechodného pobytu v Slovenskej republike, pohlavie, štátne občianstvo, rodné číslo, rodné priezvisko, akademický titul, vedecko-pedagogický titul,
- údaj o zdravotníckom povolaní,
- registračné číslo v príslušnej komore, dátum registrácie, dátum začatia dočasného pozastavenia registrácie, dátum skončenia dočasného pozastavenia registrácie, dátum zrušenia alebo dátum zániku registrácie,
- v elektronickej podobe kópiu dokladu o odbornej spôsobilosti na výkon zdravotníckeho povolania získanej ku dňu zaradenia do ďalšieho vzdelávania,
- sídlo vzdelávacej ustanovizne, dátum zriadenia vzdelávacej ustanovizne, dátum zrušenia vzdelávacej ustanovizne, identifikačné číslo a názov vzdelávacej ustanovizne, ktorá zdravotníckeho pracovníka zaradila do špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy, sídlo a označenie fakulty,
- označenie špecializačného študijného programu alebo certifikačného študijného programu,
- dátum zaradenia do špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy,
- údaje o žiadateľovi o zaradenie zdravotníckeho pracovníka do ďalšieho vzdelávania v rozsahu názov a identifikačné číslo, ak je žiadateľom organizácia, vrátane údajov zamestnávateľa v prípade jeho zmeny počas ďalšieho vzdelávania, ak bol žiadateľom zamestnávateľ, alebo meno a priezvisko, ak je žiadateľom zdravotnícky pracovník,

- údaj o zaradení zdravotníckeho pracovníka do špecializačného štúdia,
- údaj o započítaní časti ukončeného špecializačného štúdia s uvedením kódu a názvu špecializačného odboru, z ktorého sa časť započítala, a dĺžky započítanej časti,
- údaj o dĺžke prerušenia špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy,
- dôvod prerušenia špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy,
- údaj o zmene zaradenia špecializačného štúdia v príslušnom špecializačnom odbore na iný špecializačný odbor a dátum zmeny,
- údaj o zmene vzdelávacej ustanovizne s pokračovaním v špecializačnom štúdiu alebo certifikačnej príprave v tom istom špecializačnom odbore alebo certifikovanej pracovnej činnosti a dátum zmeny,
- údaj o zmene vzdelávacej ustanovizne s pokračovaním v špecializačnom štúdiu v inom špecializačnom odbore a dátum zmeny,
- dátum a spôsob ukončenia špecializačného štúdia alebo certifikačnej prípravy,
- v elektronickej podobe kópiu diplomu o špecializácii alebo certifikátu získaného ďalším vzdelávaním zdravotníckeho pracovníka,
- dátum vydania, typ, identifikátor a dátum vloženia kópie dokladu v elektronickej podobe.

Osobné údaje dotknutej osoby sa uchovávajú 60 rokov od vydania diplomu o špecializácii alebo vydania certifikátu.

Vypracovala:

JUDr. Mária Mistríková, august 2022

Oznam

Všetkým výborom odborných spoločností a spolkov,

Slovenská lekárska spoločnosť (ďalej len „SLS“) v zmysle čl. IV. platných Stanov SLS každoročne zostavuje a vydáva Kalendár odborných a vedeckých vzdelávacích podujatí, ktorý plní funkciu Centrálneho registra odborných podujatí SLS (ďalej len „kalendár“). Kalendár sa zasiela všetkým organizačným zložkám SLS (vrátane kolektívnych členov). Každému odbornému podujatiu sa prideluje registračné číslo (variabilný symbol). Odborné podujatia sa zverejňujú aj na webovej stránke SLS (www.sls.sk), zoradené sú podľa jednotlivých kalendárnych mesiacov a podľa dátumu ich konania.

Organizačné zložky SLS (odborné spoločnosti, ich sekcie a spolky) vrátane kolektívnych členov, ktoré sa v zmysle čl. VIII. platných Stanov SLS považujú za organizačné zložky SLS, **sú povinné viesť zoznam všetkých vlastných odborných vzdelávacích**

podujatí, ktorých názov a tradíciu organizovania založili a odborných podujatí, ktorých sú organizátormi, spoluorganizátormi alebo ktorým poskytujú odbornú garanciu.

Zoznam odborných podujatí sa priebežne aktualizuje a zasiela Sekretariátu SLS na zaznamenanie zmien a doplnenie v Centrálnom registri odborných podujatí SLS.

Vzhľadom na uvedené, je potrebné, aby výbory organizačných zložiek včas zasiali Sekretariátu SLS podklady o všetkých hore uvedených odborných podujatiach, ktoré sú plánované v roku 2023 na tlačivách, ktoré im zasielame.

Za práce spojené s vydávaním Kalendára, vedenie Centrálneho registru

odborných podujatí SLS, vydanie registračného čísla (VS – variabilného symbolu) príslušnému odbornému podujatiu, zverejnenie základných údajov o podujatí na web stránke SLS, v časopise Monitor medicíny SLS (názov podujatia, dátum a miesto konania, hlavný organizátor, spoluorganizátor, názov právneho subjektu, ktorý podujatie organizačne a technicky zabezpečuje, meno zodpovednej osoby s kontaktnými údajmi) sa podľa Cenníka SLS účtuje len minimálny poplatok a to vo výške 35 €. Organizačným zložkám SLS, ktoré nemajú dostatok finančných prostriedkov sa môže pri organizovaní viacerých odborných podujatí poskytnúť zľava a to na základe ich písomnej žiadosti.

Bratislava, september 2022

Prezídium SLS a Sekretariát SLS

Poézia a medicína ako sestry

(K životnému jubileu lekára a básnika Karola Kapellera)

Karol Kapeller (12. 11. 1926, Chtelnica, okres Trnava) je emeritný profesor Univerzity Komenského (UK), ktorý pôsobil ako vysokoškolský profesor na Lekárskej fakulte UK v Bratislave v odboroch anatómia, histológia a embryológia a založil na Slovensku vedeckú školu elektrónovej mikroskopie. V roku 1973 získal vedeckú hodnosť doktora lekárskych vied. Za rozsiahlu výchovno-vzdelávaciu, vedecko-výskumnú a organizačnú prácu a výskum autonómneho nervového systému mu bola v roku 1987 udelená Národná cena SR. Za dielo Embryologický atlas (Osveta, Martin, 1996), získal Cenu literárneho fondu a Cenu za najkrajšiu knihu roka. V roku 2016 bol slávnostne uvedený do Dvorany slávy slovenskej medicíny, Slovenskej lekárskej spoločnosti. Od roku 2010 je členom Spolku slovenských spisovateľov.

Po odchode do dôchodku nadviazal na svoju ešte gymnaziálnu lásku k poézii a začal sa jej intenzívne venovať. V prvej básnickej zbierke V rodisku láska zrodená (Sprint vŕa, Bratislava, 2000) sa priznáva k svojmu trvalému vzťahu k rodnej Chtelnici a jej krásnemu okoliu. S úprimnou láskou, obdivom a zánie-tením prejavuje úctu, česť a vďaku svojim rodičom, žijúcim v podhorskej samote za dedinou Chtelnica.

V nasledujúcej zbierke Druhým dychom (Sprint vŕa, Bratislava, 2003) spomína na udalosti aj priateľov v rodnej obci a na pôsobivé vystúpenia tanečníkov a hudobníkov na konci fašiangov. Vo veršoch opisuje náročnú prácu starého otca, otca a poľnohospodárskych strojníkov pri mlátení obilia a oraní polí mobilnými parnými oračkami.

V tretej zbierke Pod mikroskopom duše (Sprint, Bratislava, 2005) zaznamenáva svoje dojmy z výučby anatómie, histológie a embryológie na Lekárskej fakulte UK v Bratislave, ale aj pri pozorovaní, štruktúry tkanív a orgánov vo svojom vedeckom výskume pomocou svetelných aj elektrónových mikroskopov.

Štvrtú básnickú zbierku Žiť je krásne (Sprint Dva, Bratislava, 2008) venuje najmä svojim priateľom a kolegom. Metaforicky odzrkadľuje desaťročia reálneho života spolu s trvalými hodnotami lásky k rodisku, rodičom, domovu a gymnaziálnemu štúdiu v Trnave. Vyjadruje v nej ďalej svoj vzťah k hodnotám duchovna, k Petrovi Pazmánovi, Jánovi Hollému, Viliamovi Turčáňmu, Milanovi Rúfusovi, Antonovi Bernolákovi, Jankovi Kráľovi, Vincentovi Hložníkovi, Vladimírovi Kompánkovi a Ondrejovi Zimkovi.

Piata zbierka Neskorý zber (Print 2, s. r. o. Bratislava 2013) obsahuje predovšetkým nepokoj a úvahy o pribúdajúcom veku, zatrpknutosť vyvažuje poďakovaním blízkym a nádejou na prežitie ďalších pekných dní: Na hlave zlatý svit, mení sa v strieborný, krásne i ťažko žiť, je osud mojich dní.

V roku 2009 vydal knižku Poézia a medicína (Sprint dva, Bratislava), v ktorej opísal zdravotné rady čerpané z múdrosti rodákov aj zo svojej profesionálnej praxe. Obsahuje aj zoznam lekárov – literátov so stručným uvedením ich tvorby (Vklad lekárov do slovenskej krásnej literatúry).

Veľkú odozvu vyvolala jeho zbierka Dotyky s Trnavou (Sprint dva, s. r. o., Bratislava 2010), v ktorej rád spomína na gymnaziálne štúdium, vyjadruje v nej úctu k tomuto univerzitnému mestu, k jeho učiteľom, kultúrnym, historickým pamiatkam a hodnotám, obyvateľom Trnavy a trnavskej časti vinnej cesty. Za túto zbierku mu udelili poctu Čestný občan mesta Trnava.

V roku 2011 vydáva zbierku Lov dobrých slov s podtitulom Zo zápisníka poľovníka a rybára (Sprint dva, Bratislava), spomína na oddychové rybárčenie na mnohých potokoch, riekach a jazerách. Vyjadruje sa k duchovnu na poľovníckych posedoch, kde vytvoril početné verše v tichu krásnych hôr Slovenska, Moravy a Čiech.

Zbierka Dva prúdy života s podtitulom Príbeh vedca lekára, ktorý žije poéziou (Sprint 2, s. r. o. Bratislava 2012) obsahuje humorne napísané zdravotné rady zo skúseností svojich rodákov aj údaje o chtelnickej svojpomocne vybudovanej nemocnici, postavenej z finančných prostriedkov chtelníčanov a odsťahovaní celého personálu do Nitrianskej nemocnice. Budova tejto nemocnice zostala dodnes zachovaná na námestí v Chtelnici. Zbierka obsahuje aj rozšírený zoznam lekárov- literátov s údajmi o ich živote a tvorbe.

V roku 2014 vyšla jeho zbierka Elégie (Sprint 2, s. r. o., Bratislava), v ktorej sú verše a krátke prózy o bolestnej strate najbližších. Ide o veľmi emotívne rozprávania, verše plné bolesti, ktoré mu z vedomia akoby vyčiarkli dovtedajšie radosti a úspechy. Podobný charakter má aj zbierka Nostalgia s podtitulom Príhovory k živým aj mŕtvym (Sprint 2, s. r. o., Bratislava 2016), v ktorej sa prihovára svojim zosnulým blízkym – dcére Dagmar, k synovi Karolovi a k manželke Alici. Ďakuje v nej aj priateľom, ktorí v jeho zúfalstve ho psychicky a morálne podržali. Zbierku ilustroval Miroslav Cipár.

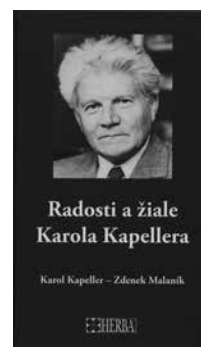
V roku 2017 vychádza jeho zbierka Dozvuky (Sprint 2, s. r. o., Bratislava), v ktorej vysvetľuje

ako sa z úspešného vysokoškolského pedagóga, lekára a vedca stal básnikom bolesti.

V roku 2019 vyšla zbierka Moje verše (Sprint 2's. r.o., Bratislava 2019), v ktorej sa vracia k prejavom úcty, lásky a obdivu k rodnému kraju a ku všetkým súčastiam malokarpatskej dedinky Chtelnica. Spomína na svojich blízkych, viacero básní venuje svojim trom vnučkám, ale aj priateľom a rodákom.

Zatiaľ posledná vyšla mimoriadne vzácna a komplexná zbierka „Radosti a žiaľ Karola Kapellera“ (K. Kapeller a Z. Malaník, Herba 2021). Stručne by sme mohli nazvať túto zbierku „druhý životopis“ Karola Kapellera. Autor tu zaznamenáva celoživotnú dráhu – prácu v medicíne a komplexnú básnickú tvorbu. Zbierku ilustroval S. Harangozó.

Ak detailne analyzujeme poéziu Karola Kapellera zistíme, že vo forme veršov prebásnil svoj celý svoj doterajší život so všetkými jeho vzostupmi a pádmi, radostami a bolesťami, úspechmi a neúspechmi. Typickým znakom jeho poézie je hlboká sebareflexia, z ktorej rezonuje jeho úprimný vzťah k rodisku, rodine, práci a k priateľom.

Napriek tomu, že je Kapellerova básnická tvorba známa najmä v lekárskej, farmaceutickej a chtelnickej komunite, získala si priazeň aj širšej čitateľskej verejnosti svojou úprimnosťou a pravdivosťou výrazu.

Jozef Čižmárik

K významnému životnému jubileu doc. MUDr. Evy Valovičovej, CSc.

V týchto dňoch sa dožíva významného životného jubilea doc. MUDr. Eva Valovičová, CSc., vynikajúca predstaviteľka slovenskej medicíny. Po zakladateľoch odboru klinickej biochémie na Slovensku, akad. prof. MUDr. T.R. Niederlandovi, DrSc., a primárovi MUDr. Z. Cícvárkovi, sa pridala ako internistka k budovateľom tohto nového medicínskeho odboru v 70. rokoch minulého storočia a pokračovala s nimi a ďalšími lekármi, magistrami farmácie, inžiniermi a doktorami prírodných vied v rozvíjaní odboru klinickej biochémie v 90. rokoch minulého storočia.

Jej životné jubileum je okrem blahoprianí aj vhodnou príležitosťou na poobhliadnutie sa späť a krátke zhodnotenie jej odborného a profesijného života, ako aj jej osobného prínosu pre rozvoj slovenskej klinickej biochémie a slovenskej medicíny vôbec.

Doc. MUDr. Eva Valovičová, CSc., sa narodila 2. septembra 1937 v Leopoldove. Vyrastala ako jediné dieťa v rodine úžasných – pracovitých, spravodlivých, prísnych a láskavých rodičov, so vzdelaním, ktoré vtedajší systém dovoľoval, ale s veľkým zánietením pre samoštúdium. Tieto základy formovali malú Evu k rovnakým postojom k práci, vzdelaniu, ľudskosti.

Vzhľadom na otcove povolanie navštevovala v Leopoldove iba dva ročníky základnej školy, ďalšie dva ročníky v Bratislave a ďalšie ročníky opäť inde – v Trenčíne, kde základné vzdelanie ukončila. V Trenčíne začala chodiť aj na strednú školu, prvý ročník gymnázia a po reforme školstva pokračovala po preložení otca do Bratislavy na 11-ročnej strednej škole P. Jilemnického, ktorú ukončila maturitou v r. 1955. V tomto roku nastúpila na Lekársku fakultu UK v Bratislave. Už počas štúdia sa od 3. ročníka na Ústave všeobecnej a klinickej biochémie (neskôr Katedre lekárskej biochémie) zapájala do študentskej vedeckej činnosti. Predsedom študentskej vedeckej činnosti bol vtedy na tomto ústave pôsobiaci vynikajúci učiteľ, vtedy odborný asistent MUDr. Ivan Pecháň (neskôr prof., DrSc.), ktorý ju pre výskumnú prácu nadchol už počas štúdia. Od 4. ročníka pôsobila mladá študentka ako vedecká pomocná sila. Pod vedením Ing. Petra Kovácsa pracovala na príprave kryštalického enzýmu aldolázy – zo svalov kráľika, čo zrejme nadväzovalo na prácu prof. Niederlanda z čias jeho študijného pobytu v USA u manželov Coriovcov. Od 5. ročníka – po odchode prof. Niederlanda so skupinou pedagógov na novozaloženú III. internú kliniku – vykonávala na ústave, ktorý viedol doc. MUDr. Timotej Turský, CSc., funkciu pomocného asistenta. Bolo prirodzené, že po promócii nastúpila v roku 1961 na miesto odbornej asistentky na tento ústav a v odbore

lekárskej biochémie tu pracovala až do roku 1967. V rokoch 1963–1968 absolvovala externú vedeckú aspirantúru a v roku 1968 obhájila kandidátsku dizertačnú prácu na tému „Asparagináza pri experimentálnej alergickej encefalitíde“ a získala titul kandidáta lekárskeho vied (CSc.). Napriek tomu, že prof. Niederland jej ponúkol po promócii miesto na novovzniknutej III. internej klinike, ostala na Katedre biochémie. Osud ju však neskôr 6 rokov po promócii predsa len priviedol na III. internú kliniku – najprv ako pacientku pre nejasnú hepatoslenomegáliu (asi nediagnostikovateľná infekčná mononukleóza) a neskôr, keď prijala ponuku prof. T.R. Niederlanda na miesto odbornej asistentky na III. internej klinike (1967), kde pôsobila až do roku 1973. Od r. 1968 počas prípravy na I. atestáciu začala pracovať v hepatologickej skupine doc. MUDr. Ivana Vidu a po jeho emigrácii v skupine prof. Dzúrika, kde sa venovala klinickej, pedagogickej aj výskumnej činnosti v oblasti nefrológie, za čo bola profesorovi veľmi vďačná. Pod jeho vedením sa zúčastnila aj prvej dialýzy a prvej transplantácie obličky. Po atestácii I. stupňa z vnútorného lekárstva (1970) bola zaradená do prípravy na atestáciu z vnútorného lekárstva II. stupňa. Táto však bola vzhľadom na potreby novovzniknutého medicínskeho odboru klinická biochémia a s prihliadnutím na jej profesijný vývoj a prax uznaná už ako príprava na II. stupňovú atestáciu z klinickej biochémie, ktorú úspešne absolvovala v roku 1973. V roku 1983 bola menovaná za docentku v odbore biochémia.

Okrem klinických pracovísk v rámci externej pedagogickej činnosti vyučovala klinickú biochémiu na Ústave pre doškolovanie stredných zdravotníckych pracovníkov (1970–1987), pokračujúc v rokoch 1973–1991 na nadväzujúcom Inštitúte doškolovania lekárov a farmaceutov, ktorý bol premenovaný v rokoch 1992–2002 na Slovenskú postgraduálnu akadémiu medicíny, resp. na súčasnú Slovenskú zdravotnícku univerzitu v Bratislave. Na tejto inštitúcii absolvovala na Katedre klinickej biochémie tematické kurzy venované úlohám klinickej biochémie v depistáži, diagnostike a monitorovaní diabetes mellitus, monoklonálnym gamapatiám, klinickej biochémii diabetes mellitus a kyseliny močovej, ako aj špeciálnu prípravu na Katedre klinickej onkológie v problematike výživy v prevencii nádorových ochorení a liečebnej výživy pri nádorových ochoreniach. Vyučovala aj na Katedre biochémie Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského (1980–1990), kde sa jej v súčinnosti s Katedrou biochémie Karlovej univerzity v Prahe podarilo zabezpečiť pregraduálnu aj postgraduálnu výučbu v predmete aplikovaná biochémia-klinická biochémia.

V období rokov 1973–1990 pôsobila ako primárka Oddelenia klinickej biochémie Štátneho ústavu národného zdravia v Bratislave, ktoré vybudovala ako preventívne a diagnosticky zamerané pracovisko. Po roku 1990, kedy sa ŠÚNZ pretransformoval na Národný onkologický ústav, sa výrazne zaslúžila o vybudovanie a prebudovanie laboratória zameraného na monitorovanie priebehu onkologických ochorení, ako aj nežiaducich účinkov (orgánových zmien) pri agresívnej cytostatickej liečbe (chemoterapia, rádioterapia) a monitorovanie nutričného stavu pacienta, hlavne u pacientov po náročnom a rozsiahlom operačnom zákroku.

Od roku 1994 – po odčlenení Onkologického ústavu na Heydukovej ulici (a vzniku neštátneho Onkologického ústavu sv. Alžbety) – sa stalo pracovisko klinickej biochémie na Klenovej ulici jediným biochemickým laboratóriom v NOÚ. Osamostatnenie prinieslo potrebu dobudovať divíziu špeciálnych vyšetrení. V roku 1995 pracovisko prevzalo aj analytiku liečiv po zaniknutom oddelení klinickej farmakológie. Neskôr sa paleta vyšetrení rozšírila aj o stanovenie nádorových markerov, čo všetko vyžadovalo aj výmenu analytickej prístrojovej techniky. S týmto všetkým súvisela aj príprava kvalifikovaného personálu oddelenia. Pozíciu primárky OKB mohla v roku 2001 odovzdať svojej nástupkyňi – primárke MUDr. Alene Svobodovej.

Na oddelení pracovala doc. Valovičová až do roku 2003, kde spolu s primárkou oddelenia viedla aj ambulanciu zameranú na metabolické poruchy, hodnotenie stavu nutrície a podľa potreby naďalej poskytovala klinicko-biochemické konziliá.

V období rokov 1995–1998 vykonávala na Národnom onkologickom ústave v Bratislave na Klenovej ul. aj funkciu námestníčky riaditeľa pre liečebno-preventívnu starostlivosť.

Významná je jej vedecko-výskumná činnosť. Je autorkou dvoch monografií, kapitol v základných klinicko-biochemických dielach – „Štandardná klinickobiochemická diagnostika“ a „Štandardné diagnostické postupy“.

Publikovala viac ako 100 prác (z toho viac ako 30 v zahraničných časopisoch). Jej prednášková činnosť zahŕňa viac ako 200 prednášok, z toho 8 na zahraničných kongresoch (v rusktine, angličtine a nemčine) v Budapešti, Lipsku, Sofii, Talline, Haagu a ďalších. Z oblasti klinickej biochémie riešila výskumné úlohy hlavne v oblasti metabolických porúch, porúch vnútorného prostredia v onkológii, ale aj v nefrológii a výžive. Bola aktívne zapojená do siedmich rezortných výskumných úloh, z toho ako zodpovedná riešiteľka v štyroch: (1970–1975) Metabolizmus mozgu pri urémii, (1975–1980) Vzťah metabolických chorôb (diabetes mellitus, hyperlipoproteínemie a hyperurikemický syndróm) k ateroskleróze a jej komplikáciám, (1980–1985) Prehodnotenie „fyziologických hodnôt“ niektorých biochemických parametrov vo vybranej populácii, (1980–1983) spolupracovala pri skúšaní programového vybavenia podsystému 61 OKBaH Štátneho sanatória v rutinnej prevádzke „Dokumentačný systém OKB na počítači SM 4–20“.

Zo štátnych výskumných úloh treba spomenúť subsystém klinická biochémia 09 ŠPV P 04–535–300 „Aplikované programové vybavenie hromadných preventívnych prehľadov obyvateľstva (HPPPO)“ a autorskú vedecko-technickú expertízu celoštátneho charakteru Odboru plánovania vedy Ústavu prognóz Slovenskej akadémie vied ku komplexom rozvoja a využitia prírodných vied, najmä genetiky do roku 2000 v témach „Biochemická genetika človeka“ (spolu s prof. Pavlom Kolesárom) a „Genetika človeka v SR“ (s vedúcim komplexu akad. Jozefom Zacharom).

V období rokov 1970–1980 bola členkou výboru Slovenskej spoločnosti klinickej biochémie (SSKB), v rokoch 1980–1990 prevzala predsedníctvo tejto spoločnosti po akad. T.R.

Niederlandovi. Z tejto pozície jej podľa dohodnutých pravidiel striedania predsedov rezultovalo aj predsedníctvo Federálneho výboru oboch spoločností klinickej biochémie Československej lekárskej spoločnosti J.E. Purkyně a to počas dvoch funkčných období. Počas svojho pôsobenia vo výbore SSKB výrazne prispela k budovaniu vtedy nového medicínskeho odboru – klinickej biochémie. Vďaka postgraduálnej výchove biochemikov-analytikov na farmaceutických a prírodovedeckých fakultách a ich úzkej spolupráci v národných odborných spoločnostiach sa podieľala na realizácii významných pokrokov tohto odboru – realizovala sa štandardizácia analytických metód, zaviedol sa systém internej a externej kontroly, uskutočnil sa prechod na jednotný metrologický systém v sústave SI merných veličín, vypracovali sa postupy pre správne získavanie referenčných hodnôt podľa vtedy platnej teórie referenčných hodnôt. Vďaka klinicky erudovaným lekárom pôsobiacim na oddeleniach klinickej biochémie sa zlepšovala spolupráca tohto medicínskeho odboru s klinikmi. Takto sa mohli úspešne realizovať viaceré kandidátske práce, riešiť výskumné rezortné a štátne úlohy, čím sa klinická biochémia stala významnou súčasťou liečebno-preventívnej starostlivosti a klinického výskumu. Počas práce v odbornej spoločnosti sa okrem spolupráce v rámci Československa významne zaslúžila aj o medzinárodnú spoluprácu – vytvorením úzkeho prepojenia na národné spoločnosti vtedajšej NDR, Poľska, Maďarska a na ďalšie v rámci Rady vzájomnej hospodárskej pomoci.

Bola členkou Predsedníctva Slovenskej lekárskej spoločnosti, členkou Poradného zboru hlavného odborníka pre klinickú biochémiiu pri MZ SSR, predsedníčkou Hlavnjej problémovej komisie 28-Klinická biochémia,

členkou Komisie pre fyziológiu a lekárske vedy Vedeckého kolégia SAV pre biologicko-lekárske vedy a členkou Komisie Predsedníctva Slovenskej akadémie vied pre genetiku.

Pracovala v redakčných radách časopisov Biochemia Clinica Bohemoslovaca (od r. 1982) a Laboratórna diagnostika (1995–2000), bola oponentom a recenzentom medicínskych publikácií vydavateľstva Osveta, oponentom publikácií v časopise Neoplazma, ako i oponentom viacerých prác v odbore klinická biochémia pri MZ SR.

Je nositeľkou Zlatej medaily „Propter merita“ Slovenskej lekárskej spoločnosti, Čestného členstva Slovenskej spoločnosti klinickej biochémie a Slovenskej spoločnosti pre laboratórnu medicínu.

V roku 2014 bola Slovenskou spoločnosťou klinickej biochémie počas XI. kongresu SSKB v Martine ocenená Cenou profesora Ivana Pecháňa, jej laureátska prednáška na tému „Korene laboratórnej medicíny a reminiscencie na klinickú biochémiiu“ bola neskôr publikovaná v časopise Laboratórna diagnostika.

Jubilantke želáme ku krásnemu životnému jubileu veľa zdravia, šťastia, spokojnosti a síl pri zvládaní všetkých situácií, ktoré prináša každodenný život, v kruhu svojich najbližších.

Ad multos felicissimosque annos!

Za bývalých spolupracovníkov, kolegov (nielen) z klinickobiochemickej obce a priateľov

MUDr. Alena Svobodová,
Ing. Vladimír Heriban, PhD., MBA, Msc.,
MUDr. Daniel Magula, CSc.

Kronika Monitoru medicíny SLS

K životnému jubileu univerzitnej profesorky Ing. Zdeňky Ďuračkovej, PhD.

V tomto roku sa dožíva krásneho životného jubilea významná slovenská biochemička a bývalá prednostka Ústavu lekárskej chémie, biochémie a klinickej biochémie LFUK, prof. Ing. Zdeňka Ďuračková, PhD. Preto by sme jej spolu s kolegami z Ústavu lekárskej chémie, biochémie a klinickej biochémie LF UK v Bratislave chceli srdečne zablahoželať a pri tejto príležitosti pripomenúť jej prínos v oblasti vedy a výskumu na svetovej úrovni, ako aj pri vzdelávaní študentov, budúcich lekárov a odborníkov v biomedicínskych disciplínach.

Prof. Ďuračková sa narodila 2. októbra 1942 v Čejči, okres Hodonín. Stredoškolské štúdium úspešne ukončila maturitou v roku 1960 v Hodoníne. Vysokoškolské štúdium absolvovala

na Chemicko-technologickej fakulte Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave, ktorú ukončila v roku 1965. Po ukončení vysokoškolského štúdia pracovala jeden rok ako vedúca laboratória klinickej biochémie vo FN Bratislava. Od roku 1966 do roku 1968 pracovala v Strojárskych a metalurgických závodoch v Dubnici nad Váhom ako technolog a v rokoch 1968–1971 ako vedúca laboratória klinickej biochémie v liečebných kúpeľoch v Trenčianskych Tepliciach. Už vtedy sa neuspokojila len s rutinnými prácami v laboratóriu, ale zaviedla tam, aj v spolupráci s Ústavom reumatických chorôb v Piešťanoch a laboratóriom klinickej biochémie pri nemocnici v Trenčíne, množstvo nových a inovatívnych metód. Od roku 1971

robila internú ašpirantúru z biochémie na Chemicko-technologickej fakulte v Bratislave.

V decembri 1976 profesorka Ďuračková začala pracovať na Lekárskej fakulte UK v Bratislave, kde v rokoch 1976–1989 zastávala funkciu

odbornej asistentky na Katedre chémie. V roku 1978 úspešne obhájila titul kandidáta vied v odbore biochémie. Za docentku biochémie bola menovaná v roku 1990 a riadne sa habilitovala v roku 1999. V tom istom roku bola vymenovaná za profesorku biochémie. V tom čase bolo už jej pôvodné pracovisko spojené s Katedrou biochémie na Ústave lekárskej chémie, biochémie a klinickej biochémie a v rokoch 2006–2011 zastávala funkciu prednostky tohto ústavu. V rokoch 2005–2009 bola garantom doktorandského štúdia v odbore biochémia. Absolvovala viacero zahraničných študijných pobytov (v roku 1983 na Inštitúte „Jozef Stefan“ v Ljubljane, v rokoch 1992 a 1993 pobyt na Univerzite v Tübingene, Nemecko) a krátkodobých pracovných pobytov na rôznych zahraničných univerzitách.

Profesorka Ďuračková je zameraný pedagóg. V rámci svojej pedagogickej činnosti sa venovala a venuje výučbe predmetu Lekárska chémia. Spočiatku viedla semináre a praktické cvičenia a od roku 1988 už kontinuálne prednáša a skúša Lekársku chémiu, pričom už takmer 30 rokov aj v anglickom jazyku. Je garantom kurzu pre postgraduálnych študentov „Nové trendy v klinickej biochémii (oxidačný stres, ako ho rozpoznať a ako sa proti nemu brániť)“, spoluautorkou učebnice „Lekárska chémia“ a ďalších študijných materiálov v slovenskom aj anglickom jazyku. Viedla desiatky diplomantov a vedecky vychovala viacerých doktorandov, z ktorých sa mnohí stali aj jej kolegami.

Zručnosti z vedeckej práce získané počas internej aspirantúry na Chemicko-technologickú fakultu pod vedením významného biochemika a mikrobiológa, prof. Betinu, uplatňovala profesorka Ďuračková hneď po príchode na Lekársku fakultu. V rámci vedecko-výskumnej činnosti sa od začiatkov venovala štúdiu úlohy voľných radikálov vo fyziologických a patologických procesoch. Neskôr sa so svojim tímom venovala štúdiu exogénnych antioxidantov a prírodných látok s antioxidantnými a biomodulačnými vlastnosťami, pričom preukázali ich schopnosť zmierniť oxidačný stres u pacientov s diabetes mellitus, Downovým syndrómom,

Crohnovou chorobou, ako aj u pacientov s psychiatrickými ochoreniami. Tejto problematike sa venuje viac ako 40 rokov. Výskum finančne zabezpečila viacerými zahraničnými grantmi (USA, EU, bilaterálne projekty so Švajčiarskym Horphag Research a britským Cultech Ltd., NATO projekty). Získala alebo bola riešiteľkou celého radu domácich projektov VEGA, MVTs, AV, Ministstva zdravotníctva a APVV, ako aj domácich bilaterálnych projektov so Slovofarmou Hlohovec, alebo Rozum a Zdravie, občianske združenie.

Pani profesorka je spoluautorkou 6 patentových prihlášok, autorkou alebo spoluautorkou 11 monografií v slovenskom a anglickom jazyku. Má viac ako 670 záznamov publikačnej činnosti s viac ako 4657 citáciami v časopisoch registrovaných v databázach Web of Science alebo SCOPUS. Výsledky vedeckého výskumu prezentovala na mnohých zahraničných a domácich konferenciách (viac ako 300 prednášok a posterových prezentácií), na ktoré bola často pozvaná. Prednášala v Amerike, Japonsku, Nemecku, Poľsku, Dánsku, Rakúsku, Cypre, Malte, Tunise, Maroku, Čechách, Bulharsku a iných krajinách. Na svojich zahraničných cestách často získavala spolupracovníkov a položila základy medzinárodnej spolupráce Ústavu lekárskej chémie, biochémie a klinickej biochémie so zahraničnými univerzitnými pracoviskami a vedeckými kolektívami.

Jej publikačná činnosť bola viackrát ocenená – Prémia Literárneho fondu v r. 2000, Grand Prix Slovmedica, Slovofarma a Slovereha v r. 1999. V roku 2014 patrila medzi piatich najcitovanejších autorov a autorky v histórii UK a v roku 2015 jej bola udelená Prémia Slovenského literárneho fondu za celoživotný prínos k rozvoju slovenskej vedy doma i v zahraničí. V roku 2021 získala ocenenie „Slovenka roka“ v kategórii veda a výskum. Je vedeckou redaktorkou Bratislavských lekárskeho listov a členka redakčnej rady významného časopisu Antioxidants (IF 7,565).

V súčasnosti je stále významnou členkou pedagogického a vedeckého kolektívu ústavu,

ktorému venovala skoro celý svoj profesný život. Je manažérkou projektu EU z programu cezhraničnej spolupráce SR-AT Interreg, Nutriaging V-014 (Výživa a zdravé starnutie), píše publikácie z výsledkov predchádzajúcich alebo bežiacich projektov, prednáša a skúša študentov medicíny.

Z predchádzajúcich slov je jasné, že práca predstavuje podstatnú časť života pani profesorky Ďuračkovej. Nesmieme však zabúdať na to, že veda a výchova mladých budúcich lekárov nie je pre ňu iba práca. Je to jej vášň a nikdy to nezabudla spomenúť pri rôznych príležitostiach. S vášňou a odhodlaním vždy išla do takmer neriešiteľných problémov a s úsmevom jej vlastným tie problémy nielen vyriešila, ale urobila z nich spôsob, ako inšpirovať mnohých ďalších kolegov. Vždy verila v schopnosti druhých a vážila si každý detail, ktorým ktokoľvek z kolektívu prispel k spoločným výsledkom práce. S úctou a priateľstvom otvára dvere svojim študentom, aby im poradila, aby ich naučila alebo aspoň vypočuť.

V jednej z jej pedagogických prednášok je aj výrok, ktorého autorom je nemecký lekár, alchymista a filozof Paracelsus Theophrastus Bombastus von Hohenheim: „*Chémia nám dáva riešenie všetkých problémov fyziológie, patológie a terapie. Bez chémie riskujeme život v tme...*“ Dnes môžeme povedať, že profesorka Zdenka Ďuračková zasvätila svoj „chemický“ život hľadaniu a nachádzaniu svetla.

Vážená pani profesorka, dovoľte nám pri tejto slávnostnej príležitosti poďakovať za všetky roky venované nášmu ústavu a zaželať Vám v mene celého kolektívu, aby ste ešte ďalšie roky prežívali v zdraví a dlho sa tešili zo všetkého, čo sa Vám podarilo realizovať a dosiahnuť. Prajem Vám veľa radosti z vydarených detí, vnúčat a pravnúcky.

Prof. MUDr. Ladislav Turecký, CSc.
a kolektív Ústavu lekárskej chémie, biochémie
a klinickej biochémie

Kronika Monitoru medicíny SLS

MUDr. Viliam Rus – 80 rokov života

Keď sme sa v sedemdesiatych rokoch minulého storočia zúčastňovali vojenských cvičení v Belianskej doline a pri jazere Ontário v Turčianskej záhradke, nebola núdza o nové kamarátstva a bizarné zážitky. Napríklad, keď si poručíci MUDr. P. Ušiak a MUDr. T. Végh priniesli do poľných stanov vo vojenskej nemocnici veľké „duchny na poľné lehátka“, na ktorých sme nocovali! Vtedy som sa pri nohejbale zoznámil s MUDr. Viliamom Rusom a odvtedy sa pri stretnutiach titulujeme „ako sa máš, Ty stará vojno“. Odvtedy prešlo mnoho rokov, Vilo Rus prešiel dlhú cestu a v decembri r. 2021 sa

v dobrom zdraví dožil 80 rokov.

Rodák z Novák absolvoval jedenástočnú strednú školu v Prievidzi (maturoval 1959) a potom Fakultu všeobecného lekárství University Karlovy v Prahe (promócia 1965).

Po promócií nastúpil (na základe rozhodnutia a umiestnenky krajského národného výboru) pracovať do OÚNZ Považská Bystrica, pracovisko ZÚNZ Dubnica nad Váhom, interné oddelenie. V r. 1969 získal atestáciu 1. stupňa z internej medicíny a potom pracoval ako ambulantný internista. Od roku 1975, po získaní atestácie 2. stupňa, pracoval ako ordinár a vedúci lekár

doliečovacieho oddelenia v Dubnici nad Váhom. Od roku 1976 pracoval ako zástupca primára a vedúci lekár JIS na internom oddelení v NsP Ilava. V roku 1985 atestoval v odbore kardiológia, atestačná práca mala titul: „Prínos echokardiografie v terénnej praxi“. Po odchode primára MUDr. Jaroslava Danišku, CSc., z Ilavy, bol v r. 1986 po výbere konaní menovaný primárom interného oddelenia NsP Ilava. Po zmenách v r. 1989 a odvolaní riaditeľa nemocnice prechodne vykonával funkciu štatutára NsP v Ilave.

Napriek tomu, že interné oddelenie bolo v NsP I. typu, na Slovensku medzi prvými, vybudovali v roku 1977 Jednotku intenzívnej starostlivosti. Vďaka sponzorom ZŤS, ADAŠT a.i. disponovali príslušným technickým vybavením, a tak zaviedli už v tej dobe monitorovanie pacientov s infarktom myokardu monitormi československej proveniencie, riešenie porúch rytmu defibriláciou resp. elektro konverziou a liečbu infarktu myokardu fibrinolýzou. Echo-kardiografický prístroj mali už v r. 1983 a tiež prístroje značky Olympus pre gastroenterologické pracovisko. V r. 1988 spustili hemodialyzačnú jednotku.

V r. 1997 ukončil pôsobenie v Ilave a odišiel pracovať do Kúpeľov Vyšné Ružbachy, a. s., kde bolo jeho cieľom vypracovať metódu modernej kardiovaskulárnej rehabilitácie a zaviesť ju do praxe pre pacientov po akútnom koronárnom syndróme. Zastával postupne funkcie vedúceho lekára JIS, lekárskeho riaditeľa a neskôr aj generálneho riaditeľa kúpeľov.

Po akreditovaní Centra kardiovaskulárnej rehabilitácie v roku 2010 sa stal jeho riaditeľom. Inovatívne presadzoval moderné a v rámci slovenských kúpeľov v tom čase ojedinelé metódy typu hippoterapie, muzikoterapie, EEG a HRV biofeedback, autogénny tréning, jógu a pod.

V roku 2014 ukončil prácu v Kúpeľoch Vyšné Ružbachy a otvoril v Dubnici nad Váhom súkromnú kardiologickú ambulanciu so zameraním na výkon kardiovaskulárnej rehabilitácie. Napriek tomu, že ambulancia získala licenciu na činnosť od VUC Trenčín, žiadna zdravotná poisťovňa neuzatvorila s ambulanciou zmluvný vzťah. V tejto ambulancii pracuje doteraz s veľmi dobrými výsledkami z hľadiska zlepšovania objektívnych parametrov funkcie srdca a so spokojnými pacientami (napriek nevyhnutným platbám).

Súbežne sa chopil iniciatívy v oblasti implementácie kardiovaskulárnej rehabilitácie (KVR) do systému zdravotnej starostlivosti v SR. Bolo potrebné zmeniť zaužívaný pohľad na včasnú i neskoršiu fázu KVR nielen v kúpeľoch, ale aj v kardiologickej spoločnosti. V r. 2001 sa stal zakladateľom a predsedom Pracovnej skupiny KVR pri Slovenskej kardiologickej spoločnosti (SKS). Neúnavne poukazoval na nespochybniteľné benefity KVR a nakoniec sa mu po rokoch jednaní na MZd SR podarilo legislatívne presadiť vznik centier KVR (v roku 2010 vyšlo Odborné usmernenie MZd SR pri vykonávaní II. posthospitalizačnej fázy KVR v centre, ktoré je súčasťou zdravotníckeho zariadenia určeného na vykonávanie ústavnej kúpeľnej starostlivosti).

Prvé lôžkové centrum bolo zriadené v roku 2011 v Kúpeľoch Vyšné Ružbachy, a. s.

V ďalších rokoch sa zameriaval na podporu presadenia ambulantnej KVR do klinickej praxe v slovenskej medicíne. Legislatívny proces v tejto modernej oblasti KVR bol úspešne ukončený schválením štandardného postupu na MZd SR s účinnosťou od 1. júla 2021. Štandard má názov „Ambulantná kardiovaskulárna rehabilitácia/sekundárna prevencia“ a vykonáva sa v kardiologickom stacionári.

Významné miesto v živote Vily Rusa patrí jeho rodine, manželke Márii, deťom a vnúčatám. Trvalé miesto v živote rodiny má fyzická aktivita, turistika, lyžovanie, poznávanie krajín. Od roku 1969 až do roku 2000 pracoval ako klubový lekár hokejového oddielu v Dubnici nad Váhom, ale aj ako lekár reprezentácie hokejových mužstiev Slovenska, hlavne juniorov vo veku do 20 rokov.

Súčasťou odborných aktivít Vily Rusa boli desiatky prednášok a publikácií na odborných seminároch a kongresoch, hlavne organizovaných v rámci SKS. Jeho aktivity boli ocenené v r. 2001 bronzovou medailou SLS za rozvoj medicíny na Slovensku a čestným členstvom SKS za výrazný prínos k rozvoju slovenskej kardiológie v r. 2011.

Ad multos annos, Vilo!

*doc. MUDr. Štefan Farský, CSc., FESC
predseda pracovnej skupiny KVR pri SKS*

Kronika Monitoru medicíny SLS

Zomrel profesor MUDr. Igor Riečanský, DrSc. (10. 5. 1938–7. 3. 2022)

Profesor MUDr. Igor Riečanský, DrSc., bol významný slovenský lekár – kardiológ, dlhoročný prednosta Kardiologickej kliniky NUSCH v Bratislave, iniciátor kardiovaskulárneho programu v SR, hlavný odborník MZ pre kardiológiu, dlhoročný aktívny prezident Spolku slovenských lekárov v Bratislave a člen Prezídia SLS. Bol nositeľom štátneho vyznamenania Rad Ľ. Štúra I. triedy (2008), Ceny Literárneho fondu, najvyšších ocenení SLS, LF UK aj LF SZU a je členom Dvorany slávy slovenskej medicíny SLS.

Profesor MUDr. Igor Riečanský, DrSc., sa narodil 10. mája 1938 v Bratislave, rodičom Edmundovi Riečanskému a Anne rodenej Halabrinovej. Detstvo i svoju mladosť prežil v matkinom rodisku v Brezovej pod Bradlom, tu vychodil meštiansku školu a tu bol pokrstený i konfirmovaný. V štúdiu pokračoval na Gymnáziu v Myjave, ktoré ukončil maturitou v Bratislave. Na Lekárskej fakulte UK (LF UK) v Bratislave študoval v období 1955–1961. Po promócii bol sekundárnym lekárom v Topoľčanoch a v Bánovciach nad

Bebravou. Interným aspirantom bol na Katedre experimentálnej patológie LF UK (1963–1964), po úspešnej obhajobe dizertačnej práce sa stal kandidátom lekárskeho vied (CSc., 1967). V období 1967–1968 pracoval na I. detskej klinike, potom až do roku 1978 na II. internej klinike LF UK. Na základe svojich skúseností vybudoval Kardiologickú kliniku (1979), prvú špecializovanú kliniku pre choroby obehového systému v celom Československu. Klinika sa stala zároven základňou novovstanovenej Subkatedry kardiológie vtedajšieho Inštitútu pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov, teraz Katedry kardiológie a angiológie pre postgraduálnu a pregraduálnu výučbu kardiológie a angiológie na Lekárskej fakulte Slovenskej zdravotníckej univerzity (SZU). Oba tieto útvary viedol do dovŕšenia vekovej hranice (2008), ďalej tu pracoval ako prednášajúci profesor (do 2015).

Od r. 1979 sa jeho pracovisko stalo súčasťou novovytvoreného Ústavu kardiovaskulárnych chorôb (teraz Národného ústavu srdcových

a cievnych chorôb, NUSCH), kde pracoval až do mája 2008 ako prednosta Kardiologickej a angiologickej kliniky.

Habilitoval sa na docenta vnútorného lekárstva (1977). Po atestáciách z detského a vnútorného lekárstva, kardiológie a angiológie, dosiahol v roku 1995 najvyššiu vedecko-pedagogickú hodnosť vysokoškolského profesora. Inauguroval sa v odbore vnútorné lekárstvo. V roku 2014 mu bola udelená vedecká hodnosť doktora lekárskeho vied.

Profesor Riečanský sa zaslúžil o trvalé zavedenie echokardiografie do klinickej praxe v celoštátnom rozmere bývalého Československa. Bol známy nielen doma, ale aj v zahraničí prácami o využívaní neinvazívnych metód v diagnostike a liečbe srdcovo-cievnych chorôb. V osemdesiatych rokoch minulého storočia bol ako prvý lekár z Československa zvolený za člena výboru celosvetovej Medzinárodnej spoločnosti neinvazívnej kardiológie. V roku 1997 bol nominovaný za člena výkonného výboru Európskeho resuscitačného koncilu pri Rade Európy ako prvý lekár z bývalého východného bloku. Taktiež bol členom Európskej kardiologickej spoločnosti a členom predsedníctva jej pracovnej skupiny pre chlopňové chyby srdca. Bol tiež členom Vedeckej rady Európskej kardiologickej spoločnosti pre prípravu európskych kongresov (1985–1995), Americkej angiologickej spoločnosti, Americkej hypertenziologickej spoločnosti a zakladajúcim členom výboru Alpsko-Adriatickej kardiologickej asociácie.

Profesor Riečanský bol iniciátorom a odborným garantom zriadenia kardiovaskulárnych ústavov v Košiciach a v Banskej Bystrici, kardiovaskulárnych centier v Prešove, Martine, Nitre a profilovania kúpeľov Bardejov, Dudince, Vyšné Ružbachy a Nimnica pre choroby obehového systému. Pokračoval tiež v dlhoročnej spolupráci svojej kliniky s kúpeľmi Sliač. Bol menovaný za člena vedeckých rád Slovenskej zdravotníckej univerzity a jej fakúlt, LF UK, viacerých vedeckých ústavov SAV, člen Predsedníctva Vedeckej rady Ministerstva zdravotníctva, člen Kolégia ministra zdravotníctva, bol menovaný Hlavným odborníkom Ministerstva zdravotníctva, vypracoval a viedol kardiovaskulárny program, bol predsedom pracovnej skupiny pre liečivá, člen komisie pre ich kontrolu, poradca prezidenta SR pre zdravotníctvo (2001–2005), člen kolégia SAV pre lekárske vedy, odborný konzultant zdravotných poisťovní, Ústavu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou a zastával aj iné rezortné funkcie.

Významný je jeho prínos pre lekárske spoločnosti. Bol dlhoročným členom výboru Slovenskej kardiologickej spoločnosti (1973–2006), pracoval ako vedecký sekretár a člen predsedníctva Československej kardiologickej spoločnosti (1981–1992), bol prvým predsedom SKS v ére samostatnej SR (1993–1997) a zaslúžil sa o jej prijatie do Európskej kardiologickej spoločnosti. Od r. 1986 bol členom Prezídia Slovenskej lekárskej spoločnosti a bol jej prvým podpredsedom (2003–2007). Profesor Riečanský bol aj prezidentom Slovenskej hypertenziologickej spoločnosti (2004–2008), neskôr bol jej čestným prezidentom. Systematickou prácou na poli hypertenzie docielil ocenenie Európskej hypertenziologickej spoločnosti Kardiologickej klinike udelením titulu „Centrum excelentnosti EHS pre arteriálnu hypertenziu“ (2008); ako prvé pracovisko v SR. Osobitne cenná bola jeho aktívna práca vo výbere Spolku slovenských lekárov v Bratislave, kde začínal už r. 1967.

neskôr bol viac ako 20 rokov jeho predsedom (1998–2021).

Prednášal na svetových a európskych kardiologických a ultrazvukových kongresoch, ale aj na mnohých iných významných zahraničných podujatiach. Jeho publikačná aktivita obnášala temer tisíc článkov, z toho 17 monografií. Jeho mnohostranná angažovanosť, spolu s podielom na reforme zdravotníctva po roku 1989 bola ocenená mnohými poctami, vyznamenaniami, čestnými členstvami domácich ako aj zahraničných lekárskejších spoločností. V roku 2008 mu prezident SR udelil štátne vyznamenanie Rad Ľudovíta Štúra I. triedy, bol držiteľom Striebrnej medaily Karlovej Univerzity v Prahe, ako aj najprestížnejšieho ocenenia Slovenskej lekárskej spoločnosti Niederlandovej čestnej ceny za celoživotné dielo aj Ceny Literárneho fondu za celoživotné dielo v oblasti vedy. V r. 2018 bol uvedený do Dvorany slávy slovenskej medicíny SLS.

Profesor Riečanský bol ženatý, uzavrel manželstvo s Evou rodenou Koperdanovou. Toto manželstvo bolo požehnané dvomi deťmi – dcérou Evou a synom Igorom. V roku 2000 si Pán Boh povolal manželku do večnosti. Neľútostnú ranu osudu zvládol s pomocou svojej druhej manželky Beaty Šolarovej, s ktorou prežili v šťastnom manželstve 22 rokov. Bol milujúcim manželom, otcom, starým otcom vnúčať Michala, Hanky a Filipa. Posledné obdobie svojho života prežil vo svojom rodnom meste v kruhu svojich najbližších, no srdcom vždy zostal Brezovčanom.

Túto časnosť navždy opustil 7. marca 2022 a to vo veku 83 rokov 9 mesiacov a 25 dní.

Pri poslednej rozlúčke odzneli príhovory spolupracovníkov, priateľov, rodákov, ktorí pripomenuli mnohé zásluhy profesora Igora Riečanského. Z nich vyberáme:

Z príhovoru doc. MUDr. Juraja Maďariča, PhD., MPH, podpredsedu predstavenstva NÚSCH, a. s., námestníka generálneho riaditeľa NÚSCH pre LPS – nechirurgické odbory a SVALZ, vyberáme: Lúčim sa s pánom profesorom za pracovisko, s ktorým zviazal väčšinu svojho odborného života, za kardiológiu, ktorej bol celý život oddaný a ktorej bol dlhé roky stelesnením, lúčim sa v mene jeho žiakov. Na ÚKVCH, dnešnom Národnom ústave srdcových a cievnych chorôb, pôsobil vyše 35 rokov. Bol jednou z hlavných osobností tohto ústavu a zásadným spôsobom sa podieľal na jeho formovaní.

K jeho hlavným odborným oblastiam záujmu v kardiológii patrili problematika srdcového zlyhávania a neinvazívnej kardiologickej diagnostiky. Bol majstrom srdcovej auskultácie! Pod vedením prof. Riečanského získavali počas dlhého obdobia špecializáciu v kardiológii všetci činní slovenskí kardiológovia, ktorí saturovali vtedajšie potreby klinickej praxe. Vybuďovali sa tak základy siete ambulantných kardiológov, ako aj kardiologických pracovísk na Slovensku. K odbornému potenciálu našej kardiovaskulárnej

medicíny prispel výchovou desiatich, CSc., resp. PhD., dvoch docentov a štyroch univerzitných profesorov. Rozsiahla publikačná činnosť profesora Riečanského zahŕňa takmer 1000 príspevkov! Je autorom a spoluautorom 17 monografií, z toho 2 monografií odmenených Cenou Literárneho fondu. Kto iný mohol byť autorom pre nás dôležitej monografie „Slovenská kardiológia 1919–2015“?

Určite by si pán profesor želal, aby tu zaznelo aj to, že bol žiakom a priamym pokračovateľom profesora Vladimíra Haviara v rozvíjaní slovenskej kardiovaskulárnej medicíny. Profesora Haviara si vysoko vážil a vždy sa k nemu hrdo hlásil. Myslím si, že si bral z neho príklad aj v svojej veľkej spoločenskej angažovanosti. Ja som ju do veľkej miery vnímal aj cez jeho veľký lokálpatriotizmus k evanjelickému prostrediu západného Slovenska. Nebolo snáď vizity, pri ktorej by nenatrafil na pacienta z okolia Brezovej, Myjavy, či Starej Turej a vôbec nebolo výnimkou, keď sa totálne prekvapeného pacienta spýtal, či ešte slúži v jeho dedine omše konkrétny farár, alebo či ešte stále v ich krčme pri ihrisku pracuje tá sympatická krčmárka... Každého pacienta na vizite sa vždy spýtal odkiaľ je, čo je povoláním a vždy hľadal aj tie najmenšie kultúrne-historicko-športové záchytné miesta, aby nadviazal s pacientom rozhovor, aby pacient získal pocit dôvery a aby nám, mladým lekárom, ukázal, že sa s pacientom treba rozprávať.

Prehľad o slovenských literátoch a dejateľoch, ten bol samozrejmosťou, mal veľa osobných priateľov medzi spisovateľmi a hudobníkmi, rovnako tak aj medzi športovcami a vždy mal prehľad aj o aktuálnom športovom dianí.

Profesor Riečanský bol predstaviteľom klasickej kardiológie, ktorá ale už prijímala najnovšie technológie. Zachytil nástup tejto technologickej éry a dal priestor svojim nasledovníkom, aby takúto medicínu rozvíjali a snáď aj kultivovali.

Vážený pán profesor, zachováme si na Vás a na Váš prácou naplnený život trvalú spomienku.

Češť Vašej pamiatke!

Z príhovoru prof. MUDr. Mariána Bernadiča, CSc., vedeckého sekretára SLS, člena výboru Spolku slovenských lekárov v Bratislave, šéfredaktora Lekárskeho obzoru a vedúceho odborného redaktora Monitoru medicíny SLS:

Prof. MUDr. Igor Riečanský, DrSc., bol uznávaný lekár – kardiológ, dlhoročný aktívny člen Prezídia Slovenskej lekárskej spoločnosti, prezident Spolku slovenských lekárov v Bratislave, náš spolupracovník a priateľ, ktorý sa trvale zapísal do histórie slovenskej medicíny, Slovenskej lekárskej spoločnosti a významnou mierou sa zaslúžil o jej budovanie a rozvoj.

Profesor Riečanský sa stal uznávaným lekárom preto, lebo v prvom rade videl a cítil potreby chorého človeka a snažil sa nájsť spôsob, ako mu pomôcť. Výrazným spôsobom sa zapojil do preventívnych programov – najmä v oblasti prevencie kardiovaskulárnych ochorení. Cez

srdcia svojich pacientov sa natrvalo zapísal do dejín našej medicíny. Profesor Riečanský bol hrdý na svoje odborné korene, nanajvýš si vážil svojich učiteľov, pripomínal si ich jubileá, približoval ich zásluhy. V Spolku slovenských lekárov zaviedol tradíciu pamätných medailí k okrúhlym výročiam Spolku. Žiaľ, nedožil sa jubilejnej slávnosti k 100. výročiu vzniku bratislavského spolku, hoci krásnu medailu majster Polonský už nachystal... Na obvode medaile sú mená všetkých predsedov Spolku – a žiari tam aj meno profesora Riečanského. Život píše kroniku každého z nás. Chcem ešte pripomenúť, že medzi najvyššie ocenenia určite patrí aj jeho uvedenie do Dvorany slávy slovenskej medicíny SLS, ktoré sa konalo roku 2018. Profesor Riečanský bol ako jeden z mála laureátov uvedený do Dvorany slávy ako žijúci lekár. Verím, že si našu vďaka a úctu aj pri jeho skromnosti uvedomil...

Chcem poďakovať pánu profesorovi aj ako svojmu učiteľovi, neskôr spolupracovníkovi a nakoniec priateľovi za to, že ma prakticky celý môj pracovný život sprevádzal – ako oponent počas kandidatury, ako člen habilitačnej aj inauguračnej komisie. Pamätám si jeho mobilizujúce slová, keď ma život zrážal na koliená... Pracovali sme spolu v Lekárskom obzore, kde bol predseda redakčnej rady, ale aj v Spolku slovenských lekárov v Bratislave, kde bol viac ako dvadsať rokov prezidentom a aj neskôr v Prezídii SLS, kde bol viceprezidentom a niekoľko funkčných období jeho členom. Osobitne chcem poďakovať za jeho priateľstvo.

Lúčim sa s pánom profesorom v mene všetkých členov SLS, lekárov, sestry aj ďalších pracovníkov, lúčim sa v mene Prezídia SLS – aj pracovníkov Sekretariátu SLS, lúčim sa v mene

výboru Spolku slovenských lekárov v Bratislave.
Pán profesor, ďakujeme. Česť Tvojej pamiatke!

Ing. Ján Tatara za Spoločnosť M.R. Štefánika poďakoval profesorovi Riečanskému za aktívnu prácu v Spoločnosti M.R. Štefánika, za jeho cieľavedomosť, priateľskosť a spolupatričnosť. Vyzdvihol skutočnosť, že prof. Riečanský bol vždy pripravený obetovať osobné pohodlie a šíriť štefánikovské myšlienky zhrnuté do hesla „Veriť – milovať – pracovať!“ prof. Riečanský bol jedným z iniciátorov vzniku tejto spoločnosti. Zasadil sa o obnovenie spomienkových slávností na Bradle (1990). Každoročné pripomínanie osobnosti M.R. Štefánika pri pamätníku na Nábřeží MRŠ v Bratislave bolo samozrejmosťou. Bol dlhoročným predsedom spoločnosti a nelen v tejto funkcii, ale v celom živote a práci prijal za svoju štefánikovskú húževnatosť a národnú zanietenosť. Životná cesta, práca a čestné postoje navždy ostanú pre štefánikovcov trvalým odkazom a príkladom.

Česť Tvojej pamiatke!

Ing. Stanislav Štepanovič sa rozlúčil s prof. Riečanským za Klub Podjavorinských rodákov v Bratislave. V príhovore premietol celý rad rokov, ktoré prof. Riečanský strávil v prostredí priateľov a sympatizantov Podjavorinského kraja v Klube Podjavorinských rodákov žijúcich v Bratislave. Prof. Riečanský bol richtárom Brezovanov a vrchovitou mierou sa zaslúžil o dôstojnú prezentáciu Podbradlansko-Podjavorinského regiónu. Za túto prácu dostal ocenenie Významná osobnosť Podjavoriny.

Česť Tvojej pamiatke!

Pani Eva Ušiaková, pást primátorka Mestského úradu v Brezovej pod Bradlom, hovorila o detstve a mladosti prof. Riečanského v tomto meste národných buditeľov a Štefánikovom kraji. Prof. Riečanský bol dlhoročným richtárom Cechu Tatarov, ktorý organizoval tradičné stretnutia s folklórnymi vystúpeniami tanečníkov a spevákov z Brezovej. Ako člen výboru Spoločnosti M.R. Štefánika spoluorganizoval celoštátne spomienkové slávnosti na Bradle. Za zmienku stoja slávnosti v roku 1968, kedy sa aj jeho zásluhou vybudovala „čerešňová“ cesta na Bradlo a obnovenie slávností v roku 1990. R. 2012 mu novomestskí podjavorinskí rodáci udelili čestný titul Významná osobnosť Podjavoriny. R. 2018 bol prof. Riečanský v obradnej sieni mestského úradu pri príležitosti jeho životného jubilea pocrtený slávnostným udelením Čestného občianstva mesta Brezová pod Bradlom. Profesor bol neodmysliteľne spätý s Brezovou. Jeho putom s ňou bol starorodičový dom, o ktorý sa s láskou staral. Hovorí sa, že srdce robí človeka človekom. Mal ho vždy dokorán otvorené pre všetkých. Bol veľkou osobnosťou, s úžasnou charizmou a jeho veľkorysosť, láska k ľuďom a dobrota mu priam vyžarovali z tváre. Rád sa stretával s priateľmi a známymi, rozdával smiech i radosť, pomáhal ľuďom až do posledných chvíľ svojho života. Boli ste pre nás vždy príkladom a povzbudením. Za všetku vašu prácu vám patrí naše uznanie a úprimné poďakovanie. Skláňame sa pred vami a vašim životným dielom.

Česť Vašej pamiatke!

Marián Bernadič, Ján Breza, Želmíra Mácová

Kronika Monitoru medicíny SLS

Opustil nás velikán slovenskej pneumológie a ftizeológie prof. MUDr. Peter Krištúfek...

Každá rozlúčka s blízkym človekom býva smutná. Rozlúčka posledná je navyše aj bolestivá. S hlbokým zármutkom oznamujeme celej zdravotníckej a osobitne pneumologicko-ftizeologickej komunite, že nás po ťažkej chorobe dňa 28. 3. 2022 vo veku 76 rokov navždy opustil prof. MUDr. Peter Krištúfek, CSc.

Prof. Peter Krištúfek sa navždy nezmazateľne zapísal zlatými písmenami do histórie odboru pneumológia a ftizeológia v Československu a neskôr na Slovensku. Významnou mierou sa zaslúžil o jeho budovanie a rozvoj už počas svojho pôsobenia v Národnom ústave tuberkulózy a respiračných chorôb v Podunajských Biskupiciach a neúnavne pokračoval do svojich posledných dní v Univerzitnej nemocnici Bratislava. Priekopnícku prácu odviedol ako

jeden zo zakladateľov respiologickej funkčnej diagnostiky u nás. Zaradil sa medzi velikánov slovenskej pneumológie a ftizeológie, ktorí boli od začiatku jeho profesionálnej dráhy jeho učiteľmi, mentormi či kolegami – profesori Virsik, Bajan, Chovan a ďalší.

Profesor Peter Krištúfek sa narodil v Pezinku a medicínu vyštudoval Karlovej univerzite v Prahe, kde aj promoval (1969). Po promácii sa zamerával najmä na vnútorné lekárstvo. Postupne získal atestácie so spôsobilosťou na špecializované pracovné činnosti v odbore vnútorné lekárstvo I. a II. stupňa (1973, 1977) a v roku 1985 aj v odbore TBC a pľúcne choroby. Od začiatku svojej profesionálnej dráhy sa zamerával na diagnostiku, terapiu a výskum tuberkulózy a pľúcnych chorôb, patofyziológiu a funkčnú diagnostiku

kardiorespiračného systému. V období rokov 1969–1990 pôsobil na rôznych postoch v Národnom ústave tuberkulózy a respiračných chorôb v Podunajských Biskupiciach a neskôr (1990–2003) sa stal aj jeho riaditeľom. Viac rokov zastával funkciu hlavného odborníka MZ SR pre odbor TBC a respiračné choroby. Ako špičkový manažér v oblasti zdravotníctva bol laureátom

viacerých ocenení (napr. Zlatý biatec). Od roku 1975 až do smrti pôsobil aj ako vysokoškolský pedagóg. V roku 1992 sa stal docentom a v roku 2010 bol menovaný vysokoškolským profesorom. Angažoval sa v rôznych odborných a profesijných organizáciách. Bol opakovane zvolený za prezidenta Slovenskej lekárskej spoločnosti, aktívne pracoval v Slovenskej akreditačnej rade pre kontinuálne medicínske vzdelávanie. Pracoval vo viacerých redakčných radách (napr. Medicínsky monitor, Monitor medicíny SLS a iné). Osobitne v Monitore medicíny zanechal odkaz v podobe celej série aktuálnych úvodníkov, z ktorých časť vydal aj knižne.

Peter Krištúfek bol nielen majstrom medicíny, ale aj majstrom slova a majstrom pera. Náš život obohatil ako talentovaný spisovateľ. Profesor Krištúfek bol nielen odbornou, ale aj etickou autoritou. Bol vzorom v pracovitosti a v životnom

eláne. Nezabudnuteľný zostane pre nás jeho obdivuhodný zápal a túžba odovzdať čo najviac svojich vedomostí a skúseností mladým generáciám zdravotníkov.

Odišiel človek, ktorý celý svoj život zasvätil a obetoval druhým – pacientom, kolegom a svojim blízkym. Na zaslúžený odpočinok neodíšiel – až ťažká choroba ho v posledných mesiacoch pripútala na lôžko. Skonal tak, ako hrec na doskách znamenajúcich svet – na svojej klinike medzi svojimi kolegami. Navždy ostane v našich srdciach.

Profesora Petra Krištúfka si budeme navždy pamätať a vážiť pre jeho rozsiahle odborné aktivity, pre jeho zanietenosť pre pedagogickú činnosť, pre jeho ochotu pomôcť a podeliť sa o svoje vedomosti a životné skúsenosti s kolegami, študentmi – ale v zásade s každým, kto o to prejavil záujem.

Ostáva nám už len poďakovať sa za každé jeho múdre slovo, ktoré ostávajú uložené v jeho diele. Budeme sa k nemu vracáť a rozmyšľať, čo by na ten či onen problém povedal on a ako by ho riešil. Smrť, ktorá uzavrela jeho život, nám ho však neberie. Ona ho jeho najbližším, rodine a nám všetkým iba navždy odovzdáva. Na poslednej ceste sme odprevadili profesora Petra Krištúfka dňa 30. 03. 2022 v jeho rodnom Pezinku.

Vážený pán profesor, milý Peter, odpočívaj v pokoji! Nezabudneme!

Ivan Solovič, Štefan Laššán
za Prezídium Slovenskej lekárskej spoločnosti

Kronika Monitoru medicíny SLS

MUDr. Stanislav Fabuš

(2. 10. 1935, Nemšová – 25. 3. 2022, Martin)

„Je šťastie, ak sa nájde nadšený lekár, zvlášť pokiaľ jeho nadšenie ide nad rámec jeho odboru a je schopný vnímať aj iné ako sú oficiálne odporúčané medicínske postupy a je schopný posúdiť ich prospešnosť pre pacienta. Hippokratés učil, že liečiť sa má v záujme pacienta, a nie medicíny.“

S pocitom hlbokého smútku si Vám dovoľujeme oznámiť, že vo veku 86 rokov, dňa 25. marca 2022, odišiel do večnosti náš drahý priateľ a kolega, MUDr. Stanislav Fabuš.

Na poslednej rozlúčke, ktorá sa konala dňa 30. marca 2022 sme vzdali poslednú úctu a vďaka vzácnemu človeku, nášmu výnimočnému učiteľovi, príkladnému spolupracovníkovi a kolegovi – ale v prvom rade – úprimnému a pokornému priateľovi. Rozlúčili sme sa s človekom, bez ktorého by sme my, naša algeziologická rodina nikdy neexistovali, nakoľko MUDr. Fabuš stál pri zrode slovenskej algeziológie a paliatívnej medicíny.

MUDr. Stanislav Fabuš sa narodil 2. 10. 1935 v Nemšovej, žil a pracoval v Martine, bol ženatý a vychoval štyri deti. Mal rád prírodu a tvrdil, že záhrada a práca v nej je ako meditácia. Tam nachádzal odpočinok, čerpal energiu.

Jeho celoživotné dielo na poli medicíny sa vyznačuje nielen mimoriadnou pestrosťou, kvantitou a kvalitou, ale ak by sme mali dať jeho osobe v odbornej rovine určitý charakteristický rys, určite by to bol punc vizionára a inovátora.

Sledoval všetky, vtedy dostupné, populárne – vedecké časopisy, aby mohol byť vždy o krok dopredu. Bol človekom, ktorý vedel zachytiť víziu vo všetkom čo robil, mal schopnosť vidieť

celkový obraz v problematike, prijať koncept a usilovne na ňom pracovať, aby ho mohol implementovať do praxe.

Za svoju dlhodobú odbornú, vedeckú a pedagogickú činnosť mu boli udelené viaceré ocenenia – Čestné členstvo OS SSSLB (1995), Bronzová medaila SLS „Propter Merita“ (1995, na návrh SSAIM), Cena J.A. Reimanna (1997), Strieborná medaila SLS „Propter Merita“ (2000, na návrh SSSLB), Zlatá medaila SLS „Propter Merita“ (2005, na návrh SSSLB), Medaila založenia Spoločnosti lekársko-slowanskej (2010, na návrh SSSLB), Kadlicova medaila (2011, na návrh SSAIM), Čestná plaketa T.R. Niederlanda (2015, na návrh SSSLB).

Diplom z odboru Všeobecného lekárstva na LF UK v Bratislave získal v r. 1960, nasledovala špecializačná atestácia v odbore Chirurgia (1964), špecializačná atestácia v odbore Anestéziológia a intenzívna medicína II. stupňa na LF UK v Bratislave (1967) a ako posledná bola atestácia v odbore Algeziológia (2004).

Po ukončení vysokoškolského štúdia pôsobil ako sekundárny lekár na Anestéziologicko – resuscitačnom oddelení vo Fakultnej nemocnici v Martine.

História súčasnej Kliniky anestéziológie a intenzívnej medicíny v Martine sa začala iba dva roky (1965) pred nástupom MUDr. Fabuša na toto pracovisko, keď sa v martinskej nemocnici schválila funkcia ústavného anestéziológa. Vďaka nemu (bol jej zakladateľom) vzniká na tomto pracovisku v roku 1984 Ambulancia predanestéziologických vyšetrení, ako prvá na Slovensku, rastie spektrum a komplexnosť operačných výkonov a dochádza k rýchlemu rozmachu martinskej anestéziológie.

Na základoch, ktoré vytvoril MUDr. Fabuš so svojimi spolupracovníkmi, vznikla prvá anesteziologická škola, ktorá vychovala desiatky anestéziológov, ktorí pracovali na domácom pracovisku, ale aj v iných nemocniciach.

MUDr. Fabuš zotrval na tomto pracovisku dlhú dobu. V období rokov 1967–1993 pôsobil na pozícii zástupcu primára tohto oddelenia a v roku 1993 sa stal aj jeho primárom.

Pokrokovu a progresívne zastával názor, že správna liečba bolesti je najdôležitejším záväzkom, hlavnou podstatou a korunným snažením každého lekára. Hlásal a podporoval trend, ktorý u nás ešte nebol v tej dobe tak výrazne pertraktovaný – a to, že právo na odstránenie bolesti a utrpenia patrí medzi základné ľudské práva a že ponechanie pacienta v bolesti možno kvalifikovať ako zanedbanie lekárskej povinnosti. MUDr. Fabuš však neostáva „len“ pri slovách a v roku 1984 sa stáva zakladateľom a vedúcim lekárom prvej Ambulancie pre liečbu chronickej bolesti v SR – v Martinskej fakultnej nemocnici. Tu pôsobí do roku 1995. Následne pôsobil ako vedúci lekár Ambulancie pre liečbu chronickej bolesti Polikliniky v Martine (1995–2002) a ako vedúci lekár Ambulancie pre liečbu chronickej bolesti, Zdravie, s. r. o. (2003–2015).

Vďaka jeho cieľavedomej a usilovnej práci a vďaka jeho žiakom, kolegom a spolupra-

covníkom v odbore, bola dňa 5. marca 1998 schválená na MZ SR koncepcia liečby bolesti – algeziológie a súčasne bola vypracovaná špecializačná náplň odboru, ktorá však bola legitimovaná vyhláškou o postgraduálnom vzdelávaní až v roku 2003, kedy sa na Slovensku konali prvé atestácie z tohto odboru.

Zastával názor, že algeziológ by mal vo svojom liečebnom arzenáli vždy vyjadriť určitú nádej. Hovoril, že pacient v ére masmediálnej diktatúry neobmedzených možností sa jednak nevie a ani nechce zmieriť s tým, ak mu povedia: „Váš stav je nevyliciteľný.“ Už vtedy poukazoval na to, že ak pacient (alebo aj jeho lekár) ustrnul v liečebno – diagnostickom procese, keď medicína nemá už ponúknuť pacientovi na zlepšenie jeho stavu, vzniká medzi lekárom a pacientom napätie a nedôvera, a chorý hľadá nádej a východiská inde. MUDr. Fabuš už vtedy poukazuje na nebezpečenstvo internetu, keď pacient môže podľahnúť „kúzlu samoliečenia“ s vyhľadávaním pochybných alternatívnych postupov liečby bolesti (a základného ochorenia). Samodiagnostika a samoliečba takmer vždy vedú k nedostatočnej a nesprávnej liečbe.

Hovorieval, že vidieť súvislosti aj v zdanlivo nesúvisiacich oblastiach, je výsadou a výhodou lekára a potrebou algeziológa. Podľa neho môže skúmanie javov viesť ku dvom úplne odlišným súborom výsledkov. Záleží na tom, či sa na svet pozeráme s maximálnou objektivitou alebo, naopak, s maximálnou subjektivitou. Múdro tvrdil, že pacientovi môžeme ponúknuť šancu, nie záruku...

MUDr. Stanislav Fabuš bol nesmierne aktívny človek. Bol členom niekoľkých odborných spoločností a vedeckých rád (člen Federálneho výboru Ligy proti rakovine, člen Slovenského výboru Ligy proti rakovine, člen a spoluzakladateľ Výboru Slovenskej spoločnosti pre štúdium a liečbu bolesti, člen a spoluzakladateľ Výboru Sekcie paliatívnej starostlivosti, člen International Association for Study of Pain), zúčastňoval sa zahraničných vedecko – odborných podujatí, organizoval a spoluorganizoval početné slovenské a česko-slovenské odborné konferencie (Šteinerove dni v Martine, Slovenské dialógy o bolesti, Česko – slovenské dialógy o bolesti).

Počas svojej 44-ročnej klinickej praxe bol autorom a spoluautorom 150 odborných prednášok, ktoré prezentoval na medzinárodných a domácich konferenciách a kongresoch (často ako pozvaný prednášateľ), mnohé z nich publikoval v časopisoch, zborníkoch a abstraktoch.

Pokrokov – jednoznačne a s veľkým dôrazom – hovorí o potrebe multidisciplinárnej spolupráci, čo sa týka diagnostiky a liečby bolesti. Široká paleta sprevádzajúcich ochorení, ktoré sprevádzajú chronickú bolesť (podľa jeho slov) vytvára jasnú potrebu multidisciplinárneho prístupu. Tvrdil, že chýba ucelený pohľad na chronickú bolesť z hľadiska komorbidít a opakovane podčiarkuje nezastupiteľnú úlohu algeziológa schopného zvládnuť rozsah komorbidít a integrovať činnosť špecialistov.

Hlásal, že „aj multimorbidný, bezvládný zomierajúci pacient je ČLOVEK. Až do konca!“ Týmto výrokom sa dostávame k ďalšiemu významnému medzníku v odbornom živote MUDr. Fabuša – k paliatívnej medicíne, ktorej bola u neho venovaná rozsiahla odborná a osvetová prednášková činnosť ako aj masmediálna propagácia, s cieľom dostať koncepty paliatívnej starostlivosti a hospicového hnutia do povedomia odbornej, či laickej vedomosti. Propagácii hospicového hnutia na SR (a jeho inicializácii) sa venoval od 90. rokov. 12. októbra 1995 inicioval založenie Nadácie HOSPICE v Martine. Šíreniu osvetu v uvedenej problematike venoval viac ako 25 rokov svojej profesionálnej kariéry.

V definíciách MUDr. Fabuša predstavuje paliatívna medicína koncepčný systém, prípadne taktiku liečby, v rámci nevyliciteľných ochorení. Paliatívnu starostlivosť definuje ako celkovú liečbu tých jedincov, u ktorých ochorenie nereaguje na klasickú kuratívnu starostlivosť. S MUDr. Martou Kulichovou, CSc., položili základy paliatívnej medicíny na Slovensku a vyjadrili bazálne myšlienky, kde deklarovali, že paliatívna starostlivosť je aktívna, celková starostlivosť o pacientov v čase, keď ich choroba už neodpovedá na kauzálnu liečbu a kontrola bolesti, alebo iných symptómov a psychických a sociálnych problémov je prvoradá.

MUDr. Fabuš bol významným, aktívnym a zameraným pedagógom. Jeho krédom bolo: „Zlý je

ten učiteľ, ktorý nevychová múdrejšieho žiaka od seba.“ Realizoval pregraduálnu výuku na Katedre ošetrovateľstva JLF UK a SZŠ v Martine – kde odovzdával študentom nové poznatky z oblasti patofyziológie a liečby bolesti, či poznatky v paliatívnej medicíne a venoval sa aj postgraduálnej výuke na ILF (SZU), kde prednášal tematické kurzy z oblasti liečby bolesti.

Pre nás, algeziológov bol MUDr. Stanislav Fabuš – a vždy ostane – našim učiteľom a vychovávateľom. Bol učiteľom zodpovedným v prítomnosti, avšak hľadiaci vždy ďaleko dopredu. Vychoval generáciu algeziológov, ktorí spolu s ním zveľaďovali a posúvali náš odbor dopredu.

Žil s nami v čase úspechov, v čase hľadania sa, ale i v časoch ťažkostí, alebo prehier, či neúspechov. Ukázal nám a bol verným príkladom toho, že lekára nerobí lekárom diplom z vysokej školy, ale čestnosť, priamosť, zásadovosť, rozvážnosť, trpezlivosť, vytrvalosť, cieľavedomosť – a predovšetkým – pokora, ľudskosť a schopnosť dotknúť sa človeka.

To sú základy, ktoré nám MUDr. Stanislav Fabuš daroval, pretože on taký bol.

Lúčime sa s ním a naposledy ho pozdravujeme, hlboko sa skláňame pred ním a pred jeho životným dielom. Jeho pamiatka v nás bude žiť, pokiaľ my budeme žiť. Statočná a svedomitá práca, s pečatou pokory a ľudskosti, ktorá ho sprevádzala celým jeho životom, bude nám vždy príkladom, inšpiráciou a povzbudením. Lúčime sa s tebou, Stanko, v mene všetkých spolupracovníkov zo Slovenskej spoločnosti pre štúdium a liečbu bolesti.

Ďakujeme Ti za všetko. Česť Tvojej pamiatke!

MUDr. Miroslav Ferenčík^{1,2,3}
Prezident Slovenskej spoločnosti pre štúdium a liečbu bolesti

¹ Algeziologická klinika SZU, FNsP F.D. Roosevelta, Banská Bystrica

² x – pain clinic, Bojnice

³ Mobilný hospic Sv. Lujza, Prievidza

Kronika Monitoru medicíny SLS

In Memoriam Per Hyltoft Petersen

15. januára 2022 nás opustil vo veku 85 rokov profesor Per Hyltoft Petersen. Týmto mu vzdávame poslednú poctu. Pri tejto príležitosti si dovoľujeme poukázať na tri hlavné charakteristiky, cez ktoré sme ho my vnímali.

Prvá: Kvalita

Profesor Petersen ako klinický biochemik a profesor laboratórnej diagnostiky rozumel ako málokto iný kvalite v klinickom laboratóriu,

mal rozsiahle skúsenosti a hlavne výsledky v súvislosti s jej zabezpečením. Svojou činnosťou a hlavne osobným príkladom zásadne ovplyvnil a ešte dlho bude ovplyvňovať úroveň a rozvoj laboratórnej diagnostiky na Slovensku, v Dánsku, Škandinávii, EÚ a USA.

To je zvlášť dôležité pripomenúť v časoch, keď na Slovensku (možno aj v iných krajinách EÚ) zásadne rozhodnutia o smerovaní, zdrojoch

a rozvoji zdravotnej starostlivosti a laboratórnej diagnostiky sú skôr v rukách ekonómov, právnikov, manažérov, úradníkov a iných „odborníkov“ bez odbornej spôsobilosti, s chýbajúcimi skúsenosťami (na Slovensku navyše často aj s pochybným pozadím) – než aby boli v rukách odborne spôsobilých – teda klinikov a laboratórných diagnostikov s riadnymi schopnosťami a odbornými skúsenosťami. Podľa toho žiaľ slovenské zdravotníctvo v súčasnosti vyzerá...

Druhá: Publikácie

Rozsah a spektrum prác, ktoré publikoval, predstavuje unikát, v ktorom sa jedinečným

spôsobom snúbia laboratórne a klinické zručnosti, vedomosti a skúsenosti, ktoré vytvárajú z laboratórnej diagnostiky organický celok, ktorý je schopný poskytnúť klinikom komplexnú a zrozumiteľnú informáciu o danom probléme stručne a jasne, a tým zásadným spôsobom prispieť ku zvýšeniu kvality zdravotníckej starostlivosti. S istou dávkou závidi sme sa od neho pri diskusiách o jeho prácach dozvedali, že ekonómovia, manažéri a právnici sa v Škandinávii nehnu zvyšovať efektívnosť zdravotníckej starostlivosti ekonomizáciou a privatizáciou tak horlivo ako u nás. Pretože to žiaľ vedie k obvyklému výsledku – zníženiu kvality a komfortu zdravotníckej starostlivosti.

Tretiu: Univerzálnosť a spolupráca

Náš prvý učiteľ praktickej medicíny primár interného oddelenia v Trnave MUDr. Koloman Pronay nám zdôrazňoval: dávajte si pozor na špecialistov, lebo špecialista je ten, ktorý nič iné nevie. Petersenova univerzálnosť a ochota spolupracovať a pomáhať sa nezmazateľne podpísala a prispela ku vzniku nového medicínskeho odboru na Slovensku: laboratórnej medicíny. Tento nový odbor zjednocuje a univerzalizuje poskytovanie laboratórnej diagnostiky vo forme klinického laboratória ako zásadného pomocníka klinikom. Na jeho vzniku a rozvoji sa podieľal osobne a aktívne ako člen Slovenskej spoločnosti pre laboratórnu medicínu a predseda výboru pre udeľovanie ceny Pera Hyltofta Petersena, ktorú každoročne udeľuje Slovenská spoločnosť pre laboratórnu medicínu kandidátom (či už zo Slovenska alebo zahraničia), ktorí sa najviac za uplynulý rok zaslúžili o rozvoj laboratórnej medicíny na Slovensku.

Na záver, milý Per, dovol' nám poznamenať

85 rokov je krásny vek: na Slovensku sa s istým nádychom humoru hovorí, že po sedemdesiatke sa už môže zomrieť a po osemdesiatke sa dokonca patrí zomrieť. Pre nás si však v každom prípade odišiel priskoro. Ale ako zvykneme s rovnakým nádychom humoru hovoriť my ateisti: všetko je v rukách Božích. Škoda, že už sa viac nebudeme môcť s Tebou osobne stretnúť. O to viac budeme pri našich stretnutiach a organizovaní odborných akcií na Teba spomínať – obzvlášť na Tvoju vytrvalosť, ktorá Ťa tak charakterizovala a ktorou si sa zaslúžil o výsledky, ktoré laboratórna medicína na Slovensku dosiahla. Nech Ťa je dánska a škandinávská zem ľahká. Česť Tvojej pamiatke!

Za

- **Slovenskú spoločnosť pre laboratórnu medicínu**
- **Ústav chémie, klinickej biochémie a laboratórnej medicíny Lekárskej fakulty Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave,**
- **Výbor pre udeľovanie cien Pera Hyltofta Petersena**

Prof. MUDr. RNDr. Gustáv Kováč, CSc., MBA

MUDr. Anna Porubenová, MPH

Dipl. Ing. Michal Farkaš

Doc. Ing. Pavel Blažíček, PhD.

Bratislava 22. február 2022

Laureáti Ceny Pera Hyltofta Petersena

- 2002 Dieter Johannes Vonderschmitt (Switzerland)
- 2003 Ake Holmgard (Sweden)
- 2004 Pavel Blazicek (Slovakia)
- 2005 Marek Dominiczak (UK)
- 2006 Rita Andrea Horvath (Hungary)
- 2007 Anders Kallner (Sweden)
- 2008 Ana Stavljenc Rukavina (Croatia)
- 2009 Jan Balla (Slovakia)
- 2010 Henk Goldschmidt (The Netherlands)
- 2011 Michal Farkas (Slovakia)
- 2012 Ana Maria Simundic (Croatia)
- 2013 Grazyna Szypniewska (Poland)
- 2014 Michal Ondrejcek (Slovakia)
- 2015 Vladimir Krcmery (Slovakia)
- 2016 Elisabeth Topic (Croatia)
- 2017 Oliver Rácz (Slovakia)
- 2018 Ján Štencel (Slovakia)
- 2019 Daniela Farkasova (Slovakia)
- 2020 Stanislav Oravec (Slovakia)

Kronika Monitoru medicíny SLS

Rozlúčili sme sa s MUDr. Želmírou Fetisovovou, PhD.

Dňa 22. novembra 2021 nás zastihla zdruvajúca správa o náhlom a nečakanom úmrtí doc. MUDr. Želmíry Fetisovovej, PhD., mimoriadnej profesorky, nestorky dermatovenerológie na Slovensku. Na rozlúčke so zosnulou Želkou, ktorá sa konala na Národnom cintoríne v Martine, sa zúčastnili davy ľudí, rodinných príslušníkov, priateľov, pacientov, študentov a známych, ktorí napriek „covidovým opatreniam“ a nepriazni počasia cítili potrebu osobne sa rozlúčiť so zosnulou osobnosťou mesta Martin a našou drahou blízkou priateľkou, lekárkou a učiteľkou.

Želka Fetisovová, rodená Tarcalová, sa narodila 10. júna 1941 v Martine. V roku 1964 ukončila štúdium medicíny na LF v Bratislave. V príslušných termínoch atestovala v odbore dermatovenerológia I. a II. stupeň, v roku 1983 získala titul, CSc., v roku 2002 sa habilitovala.

V roku 2003 jej bol udelený titul mimoriadna profesorka.

Pôsobila ako sekundárna lekárka v OÚNZ v Martine, odborná asistentka Dermatovenerologickej kliniky v Martine, primárka Kožného oddelenia v OÚNZ v Topolčanoch, potom ako odborná asistentka dermatovenerologickej katedry IVZ v Bratislave, ďalej ako primárka kožného oddelenia FNŠP L. Pasteura v Košiciach, aby sa neskôr vrátila do svojho rodného mesta – do Martina, kde pracovala ako zástupkyňa prednostu kožného oddelenia martinskej FNŠP, potom ako asistentka na tom istom pracovisku. V roku 2000 sa stala vedúcou Ústavu ošetrovateľstva na JLF UK v Martine a v roku 2006 vedúcou Ústavu nelekárskych študijných programov na JLF UK. Prakticky do konca života bola aktívna ako lekárka v ambulancii profesionálnych dermatológov, vedecká tajomníčka

Doc. MUDr. Želmíra Fetisovová, PhD., posledný portrét, ktorý vznikol niekoľko dní pred jej nečakaným odchodom.

martinského spolu SLS a predsedníčka Etickej komisie UNM.

Počas svojho 57-ročného dlhého pracovného života zastávala miesto regionálnej odborníčky pre profesionálne dermatózy, bola expertkou pre dermatovenerológiu

SLK, zakladajúcou členkou Nadácie Hospice sv. Martina v Martine, podpredsedníčkou Etickej komisie Žilinského samosprávneho kraja a predsedníčkou EK UNM, členkou redakčných rád odborných časopisov, členkou Vedeckej rady JLF UK, garantkou doktorandského študijného programu UK Bratislava a JLF UK v Martine v odbore dermatovenerológia. Za pracovné aktivity získala rad ocenení a vyznamenaní. Vyberieme z nich Cenu mesta Martin, ktorú dostala v roku 2006 za vynikajúce tvorivé diela a výsledky vo vedecko-pedagogickej oblasti a činy pri záchrane ľudských životov a zdravia a za propagáciu mesta Martin doma i v zahraničí, a ešte aspoň Zlatú medailu SLS za mimoriadne pracovné zásluhy. Vymenovanie všetkých ocenení, medailí a uznání by bolo dlhé, tvorí však obdivuhodnú, krásnu mozaiku pracovného aj osobného života Želky Fetisovovej.

Keď sa povie Želka Fetisovová, prvé nám na um príde, že to bola lekárka s veľkým „L“. Taká, ktorú si pri chorobe želá stretnúť väčšina pacientov. Taká, akú súčasný devastovaný zdravotnícky systém nemá vôľu ani schopnosť generovať. Nie iba vzdelaná, ale skutočne múdra. Nie iba „bodujúca“ výkony, ale konajúca s hlbokým ľudským citom a vzťahom k chorému človeku. Lekárka, ktorá sa „neštíti“ pacienta a pacient jej „nelezie na nervy“. Vynikajúca v diagnostickej rozvahe a trpezlivá v liečbe. Vynikala v umení trpezlivej „anamnézy“. Bola brilantná v rozhovore s pacientom, z ktorého s prirodzenou ľahkosťou „vyťažila“ čo najviac potrebného na korektnú diagnózu. Ide

o postup náročný na čas a vedomosti či skúsenosti, nenáročný na financie a prístrojové vybavenie, ktorý sa dodnes pokladá za vrchol lekárskeho majstrovstva.

Želka bola vyhľadávanou odborníčkou najmä na chronické, dlhodobé ochorenia kože, s liečbou ktorých bolo potrebné „popasovať sa“ niekedy celý život pacienta. S ohľadom na jej skúsenosti s rozličnými pracoviskami na Slovensku nebolo zriedkavé, že aj po jej návrate do Martina ju dlhé roky v ambulancii navštevovali pacienti z Topoľčian, Bratislavy, Košíc či iných miest. Podobne ako pacienti boli v jej pracovnom živote ďalšou prioritou mladí ľudia, začínajúci dermatovenerológovia a študenti medicíny či ošetrovateľstva. S energiou a rada sa im venovala. Bola to učiteľka obdarovaná mimoriadnou dávkou trpezlivosti, dôslednosti, presnosti a keď bolo potrebné – aj neústupnosti. Na Želku ako pedagogičku nikto, kto ju zažil a kto sa chcel učiť a mal skutočný záujem o medicínu, nezabudol.

Poznanie ľudských problémov a bolestí Želku viedli k jej ďalším aktivitám mimo ambulancie. Bola jednou zo zakladajúcich osobností klubovej činnosti psoriatickov na Slovensku. Angažovala sa v hospicových aktivitách. Bola zakladajúcou členkou Nadácie Hospice v Martine a do konca života bola podpredsedníčkou rady Hospice, o. z. v Martine. Organizovala známe a navštevované hospicové bienále a viedla početné diplomové a dizertačné práce aj v tejto tematike. Prednášala na Univerzite tretieho veku i v občianskych a záujmových združeniach. Bola všade tam, kde mohla pomôcť.

Jej pokojný hlas, presné vyjadrovanie a zrozumiteľnosť vo vysvetľovaní aj problémových otázok nám dodnes nezabudnuteľne príjemne znie v ušiach.

V pozostalosti po Želke Fetisovovej ostalo 502 odborných a vedeckých príspevkov uverejnených v zahraničných a našich časopisoch, kapitolách a monografiách. Nespočítateľné množstvo ňou vedených záverečných prác všetkých kvalifikačných úrovní. Precíznych a spravodlivých oponentských posudkov či už ku kvalifikačným dielam, alebo vedeckým článkom do rozličných profesionálnych časopisov alebo na internetové stránky.

Želka naša. Otvárala si nám oči, neraz svety či nové možnosti. Liečila si, učila, bádať, odhaľovala, rozdávala sa, vždy sústredene premýšľala, neprestajne sa zúčastnene zaujímal o svojich pacientov, študentov a blízkych.

Mala si rada všetko pekné a dobré. Príkladnú energiu a vytrvalosť si prejavovala v potieraní nespravodlivosti a iných spoločenských či osobnostných neudov. Nenahradiateľným spôsobom si mala rada ľudí a svoju náklonnosť si im vedela prejavovať nevťieravým a kultivovaným spôsobom. Tvoje miesto sa v našich srdciach a životoch nedá nikým zaplniť ani nahradiť. Ďakujeme, Želka, za Tvoj život a za to, že sme mohli byť jeho súčasťou.

Requiescat in pace!

*Prof. MUDr. Katarína Adamicová, PhD.,
za kolegov a priateľov*

Blahoželáme

Blahoželanie novovymenovaným profesorom

Prezidentka SR Zuzana Čaputová dňa 31. 8. 2022 vymenovala nových vysokoškolských profesorov. Boli medzi nimi aj dvaja naši členovia:

- **doc. MUDr. Peter Ihnát, Ph.D., MBA** – chirurg z Košíc, v súčasnosti zástupca prednostu Fakultnej nemocnice v Ostrave a
- **doc. MUDr. Katarína Maťašová, PhD.** – pediatrička z Martina (Neonatologická klinika UK JLF a UN Martin), predsedníčka Neonatologickej sekcie Slovenskej pediatickej spoločnosti, o. z. SLS.

Menovacie dekréty im odovzdala v Prezidentskom paláci na bratislavskom Mierovom námestí. V príhovore poukázala na to, že úlohou profesorov je prispieť k múdrosti spoločnosti. Kvalita vkladu profesorov do rozvoja vzdelanosti sa bude hodnotiť nielen

podľa toho, koľko absolventov, doktorandov a docentov vychovávajú. Prezidentka novovymenovaným profesorom pripomenula, že ich vymenovaním sa im vkladá do rúk aj veľká zodpovednosť. „*Stávate sa autoritami s významným vplyvom na formovanie vysokoškolského prostredia a na vzdelanostnú úroveň našej spoločnosti.*“ Zdôraznila, že reprezentujú akademický svet navonok a ich postoje môžu rámcovať úroveň verejnej diskusie. Dodala, že pred nimi stojí výzva prispievať k zvyšovaniu kvality slovenských vysokých škôl.

Prezidentka dodala, že „...múdrost nie je len zhromaždená vedomosť, ale je to žité poznanie, ktorého súčasťou je silný hodnotový základ, vzdelanosť založená na hodnotách musí byť základom spoločnosti...“. Na vysoké školy vstupuje generácia študentov narodených v novom miléniu, ktorých formujú iné

skúsenosti. Myslí si, že táto generácia bude čeliť úplne novým civilizačným hrozbám a výzvam a ich dôsledkom.

Prezidentka zdôraznila, že poslanie profesorov si vyžaduje dostatočne vnímavý prístup k študentom, no predovšetkým kladie nároky na ich ďalší profesijný a odborný rast.

Blahoželanie novovymenovaným profesorom

Novým profesorom, ktorí sú členmi Slovenskej lekárskej spoločnosti a výsledkami svojej práce významne prispeli k rozvoju odborného medicínskeho vzdelávania a rozvoju vedného odboru, v ktorom pôsobia, gratulujeme, želáme im veľa zdravia a veľa úspechov v náročnej práci na prospech medicíny i celej spoločnosti.

*Prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.
Vedecký sekretár SLS a vedúci odborný
redaktor MM SLS*

Z histórie medicíny na Slovensku

Prvá prednáška z lekárskej chémie na Lekárskej fakulte UK v Bratislave

Jozef Čársky

Emeritný profesor na Ústave lekárskej chémie, biochémie a klinickej biochémie LF UK Bratislava

Po založení Univerzity Komenského (1919) sa začala výučba na prvej Lekárskej fakulte a to len klinickými ročníkmi (v provizórnom pokračovaní lekárskej fakulty Alžbetínskej univerzity). Teoretické ústavy pre priestorové aj personálne problémy vznikali oneskorene. Kompetná výučba mohla byť otvorená až v akad. r. 1923/24. **Prvá zmienka o Ústave pre lekársku chémiu** (v archíve LF UK) pochádza z roku 1920 zo zasadnutia profesorského zboru, keď ako hlavný bod programu sa riešila otázka otvorenia prvých ročníkov lekárskeho štúdia. Po doriešení organizačných a priestorových otázok sa vedenie fakulty definitívne rozhodlo zriadiť tento ústav v máji 1921, teda ešte pred otvorením teoretických ročníkov štúdia. Potrebu urýchleného zriadenia zdôvodnil vtedajší rektor **prof. MUDr. K. Hynek** slovami: „Potreba tejto stolice a prítomnosť jej zástupcu je nielen z dôvodov vedeckej práce, ale aj z dôvodov vyučovacích naliehavou. Je iste nutné poskytovať poslucháčom lekárstva, keď už absolvovali 1. rigorózum aj ďalej možnosť, aby sa v odbore tak dôležitom mohli zdokonaľovať pre klinické vzdelanie. Pre vedeckých pracovníkov je už úplne potrebné, aby mali príležitosť pracovať pod vedením skúseného a plne kvalifikovaného chemika. Len tak bude možné vedecky plne využiť bohatého klinického materiálu a poskytovať vedeckému dorastu príležitosť školiť sa v zložitých metódach chemického vyšetrovania. Tiež pripravované aktivizovanie fyzikálnych skúšok, pri ktorých je chémia skúšobným predmetom, vyžaduje zriadenie a obsadenie tejto stolice ešte pred otvorením prvých ročníkov.“ Aby sa celá záležitosť urýchlila, **dekan fakulty prof. MUDr. G. Müller** bol ochotný uvoľniť z priestorov svojej kliniky jednu miestnosť pre chemické laboratórium a dať možnosť využívať poslucháreň pre prednášky z chémie.

Ako reálna sa ukázala možnosť získať aj kvalifikovaného odborníka na obsadenie stolice pre lekársku chémiu. Bol ním **MUDr. Jan Buchtala**, ktorý prišiel na Slovensko z Prahy ako inšpektor Štátneho ústavu pre skúmanie a kontrolu potravín. Do konkurzu na LF UK ho odporučil **prof. MUDr. Emanuel Formánek**, prednosta Ústavu pre lekársku chémiu LF Univerzity Karlovej v Prahe. Vo svojom odporúčaní ho charakterizoval ako „kvalifikovaného lekára v odbore lekárska chémia, vedeckého pracovníka vysokých kvalít a zručného

experimentátora, ktorý má bohaté praktické a laboratórne skúsenosti, a je erudovaný aj v súdnej chémii. MUDr. J. Buchtala aj sám prejavil záujem o pôsobenie na LF vo funkcii prednostu ústavu pre lekársku chémiu.

Obrázok 1. Prof. MUDr. J. Buchtala (1882–1954?) – fotografia a dobová karikatúra.

Prof. MUDr. Jan Buchtala

(prednosta ústavu v období rokov 1922–1938)

Prof. MUDr. Jan Buchtala – maturoval na Nemeckom štátnom gymnázium v rodnom Olomouci, vysokoškolské štúdium absolvoval na filozofickej a lekárskej fakulte Univerzity v Štajerskom Hradci (dnešný Graz) v Rakúsku. Po promócií r. 1908 vykonal povinnú medicínsku prax na chirurgickej a gynekologickej klinike, ukončenú „fyzikálnou skúškou“. Potom sa stal asistentom na Ústave pre lekársku chémiu u prof. MUDr. G. Hofmanna, kde pôsobil už počas štúdia ako demonštrátor. Po habilitácii (1913) ako súkromný docent zastupoval profesora na prednáškach z lekárskej chémie, sám mal vypísané prednášky z „chémie moču“ a „fyziológickej chémie“. Do medzinárodného povedomia sa dostal výskumom aminokyselinového zloženia keratínových proteínov – u človeka, plazov a iných živočíchov, uplatnením mikroanalytickej metódy, ktorou sa ústav preslávil zásluhou **prof. MUDr. F. Pregla**, laureáta Nobelovej ceny za chémiu (1933, za objav a vypracovanie metódy analýzy organických látok). Prof. MUDr. J. Buchtala je spoluautorom jeho práce „o výsledkoch analýzy ľudskej žlče a charakterizácie prítomných mastných kyselín – cholevej, deoxycholevej a choleínovej, s objavom kyseliny pyrocholeoidnej.“

Ďalšou oblasťou Buchtalovho výskumu boli toxické kovy – ortuť a arzén, príprava zlúčenín tála s kyselinou boritou a terapeutické využitie

vlastného patentovaného prípravku „Merlusanu“ – ortunatej zlúčeniny para-oxyfenylalanínu pri liečbe syfilisu a kvapavky. R. 1914 sa stal vedúcim oddelenia súdnej chémie fakultného ústavu súdneho lekárstva, zakrátko celého ústavu. Po vzniku Československej republiky sa rozhodol odísť do Prahy, k pôsobeniu v Štátnom ústave pre kontrolu potravín (napriek ponukám k profesionálnemu pôsobeniu na univerzitách v Berlíne, Halle a Innsbrucku), ktorý mal svoje zastúpenie v Bratislave.

Do pracovného vzťahu na LF UK nastúpil prof. MUDr. J. Buchtala na základe konkurzu 13. januára 1922. Požiadal o prenesenie „venia legendi“ z Univerzity v Štajerskom Hradci, a bol menovaný mimoriadnym profesorom lekárskej chémie. V roku 1922 dekrétom prezidenta Republiky bol ustanovený za riadneho profesora tohto odboru. Ohlásil svoje prednášky z lekárskej chémie na šk. roku 1922/1923, výučba však mohla začať až v nasledujúcom školskom roku.

Prvá prednáška prof. Buchtalu sa konala 8. októbra 1923. V plnom znení (v češtine) bola publikovaná v *Bratislavských lekárskejších listoch* pod názvom: „Jaký význam má chemické studium a chemické myšlení pro lékaře.“

Pozoruhodná je svojím obsahom, ktorý má trvalú aktuálnosť. V úvodnej časti predstavil prof. Buchtala lekársku chémiu ako vedný odbor a učebný predmet, s vysvetlením jeho významu pre medicínu a postavenia v systéme teoretickej prípravy medikov. Vychádzal z histórie chémie, kde spomenul lekárov a lekárníkov, ktorí vniesli svoj vklad do vývoja tejto vednej disciplíny. Pripomenul L. Pasteura, ktorému medicína dlhuje ocenenie jeho zásluh, pričom zdôraznil prírodovedný základ medicíny. Vysoko vyzdvihol prínos A.L. Lavoisiera – porážkou nevedeckého flogistonového výkladu horenia a zavedením kvantitatívneho prístupu do štúdia chemických dejov.

Hlavné úlohy lekárskej chémie charakterizoval prof. Buchtala nasledovne: „Poněvadž se chemie obírá změnami hmoty a energie jest přirozeno, že hlavní úlohou našeho oboru bude látková výměna lidského těla. Vždyť každá porucha v průběhu životním, každá nemoc, jest spojena s určitou změnou látkovou v organismu, nebo jí jest podmíněna. Tyto chemické změny hledat a naléztí jest hlavní úlohou fysiologické chemie“... **Lékař má se naučiti i chemicky mysliti...** jistě né proto, aby len ovládal řeč formulek, která má býti jako jiné řeči jen prostředkem k vzájemnému dorozumění. Poněvadž se chemie obírá změnami hmoty a energie i hmotnými změnami souvisle, jest přirozeno, že hlavní úlohou našeho oboru bude látková výměna lidského těla... **Lékař musí při pozorování a posuzování zdravých i nemocných lidí jemu svěřených, patřiti hlouběji nežli jen na vnější změny a symptomy...** **Chemicky myslící lékař bude vážiti i látkové změny dle současného stavu nám známe.“**

V prednáške prof. Buchtala **zdôraznil potrebu choroby nielen liečiť, ale im aj predchádzať**. V tejto súvislosti poukázal na možnosti, ktoré poskytuje chémia pre odbor hygieny. Pripomenul tiež význam chémie pre farmakológiu a využívanie chemických metód v súdnom lekárstve. V záverečnej časti prezentoval svoju životnú filozofiu a otcovský prístup k medicíne (v slovenčine): „**Štúdium medicíny je krásne. Vy nájdete v ňom dozaista záľubu. A tešiť sa niečomu je najkrajšia odmena, ktorú nám poskytuje práca. Heslo – „medicína je výnosná“ – nemá dnes platnosť a nemá byť ani vedúcim motívom vášho štúdia. Lekárske štúdium vyžaduje od vás stratu času a veľa práce, ba musíte mu obetovať hádam aj kus zdravia a život. Veď aj štatistika zaraďuje lekárske povolanie medzi tie najnebezpečnejšie povolania, a priemerný vek praktického lekára je omnoho nižší než je tomu pri iných povolaniach. Obete, ktoré musí donášať stali sa mu povinnosťou. Preto požíva tento stav zvláštnej úcty. Ak chcete vykonávať svoje povinnosti svedomite, a k tomu ešte aj obete prinášať, tak ste mi všetci srdečne vítaní a som ochotný vždy vám pomôcť radou a činom, čo je konečne mojou povinnosťou. Ak ale necítite v sebe dost sily k tomu, aby ste znášali ťažké obete, tak zanechajte radšej lekárske štúdium a zvolte si iné. A ešte jedno: Nil nocere! – volám k vám – nenapáchať škody nemocnému, ale ani svojmu stavu! Prajem vám k vašej novej životnej dráhe mnoho šťastia a zdaru.**“

Mimoriadnu a nezastupiteľnú úlohu pripisoval prof. Buchtala laboratórnym cvičeniam. Didaktické aspekty chemického praktika charakterizoval ako „poskytnutí študentovi príležitosti osvojiť si již při práci s neživou materii oné zručnosti, které ve svem zaměstnání u nemocného bude potřebovat“. Pre nedostatok asistentov sám viedol časť praktickej

výučby. Prednášky spájal s demonštračnými pokusmi, pričom vznikala mimoriadna atmosféra vyplnená napätím poslucháčov z očakávaného výsledku (obr. 2).

Spomienky asistenta na profesora Buchtalu

Na profesora Buchtalu si spomína jeho asistent **MUDr. Štefan Králik** (popredný spisovateľ) vo svojej literárnom diele „**Učeň boha Aeskulapa**“ (Slovenský spisovateľ, Bratislava 1989): „*Bol to pomenší človečik s bielou biadkou a výrazne čiernym hrubým obočím pod lesklou lebkou bez jediného vláska... Treba pochvalne kvitovať, že ako Rakušan sa usiloval hovoriť po slovensky. Zázračne sa mu to darilo, dokonca aj na prednáškach – najmä za pomoci čudného slovíčka taik, ktoré si vari sám vymyslel, ktoré však vôbec nič neznamená nielen v slovenčine, ale ani v nemčine, nuž sa dalo vsúvať do každej vety – keď si profesor Buchtala nevedel spomenúť na patričné slovenské slovo, napríklad asi takto: „Ľudské telo je skoro samá voda, akási taik vodáreň, ktorá taik hospodári s vodou v ľudskom organizme.“*“

Výskumná a organizačná činnosť prof. MUDr. J. Buchtalu

V „curriculum vitae“ prof. Buchtalu možno konštatovať výrazný medzinárodný kontext jeho odborného pôsobenia. Napriek tomu, že bol lekárom bol medzinárodne uznávaným chemikom – „lekárom s dušou chemika“ – s erudiáciou najmä v analytickej chémii, toxikológii a súdnej chémii. Vypracovaním originálnych postupov detekcie, analýzy a detoxikácie anorganických jedov (zlúčenín bária a arzenu) prispel k rozvoju toxikológie a toxikologickej analýzy na Slovensku. Zaoberal sa aj analýzou a monitorovaním škodlivých a expozívnych látok v priemyselnom a banskom prostredí, k čomu zostrojil originálny prenosný prístroj – „mikrodynamograf.“ Ďalšou aktuálnou

oblasťou jeho výskumu bola chemická analýza liečivých minerálnych prameňov (Bojnice, Štiavnik, Smerdžonka, Sv. Jur, Rajecké Teplice, Herľany). Objasnil mechanizmus periodickej erupcie vzácného studenododného prameňa v Herľanoch.

Významná bola aj organizačná činnosť prof. Buchtalu – spoluzakladateľa a predsedu **Krajinskej slovensko-podkarpatskoruskej odbočky Čsl. spoločnosti chemickej v Bratislave**. Ďalej bol členom **Akčného výboru pre vybudovanie vysokej školy technickej na Slovensku (1936)**. Medzinárodné odborné kontakty udržiaval ako aktívny člen American Chemical Society, Deutsche chemische Gesellschaft a menovaný člen Royal Society of Arts v Londýne.

Asistentami prof. Buchtalu boli: **MUDr. V. Fábry, MUDr. J. Trokan, MUDr. F. Habart, RNDr. V. Dostál a MUC. Š. Králik**. V roku 1938 nastúpil **Ing. Dr. techn. F. Valentin**, ktorý sa stal v r. 1939 novým vedúcim ústavu.

Literatúra

1. PREGEL F, BUCHTALA H. Erfahrungen über die Isolierung der spezifischen Gallensäure. Z phys Chem 1911, LXIV: 198–211.
2. TICHÝ M. Začiatky Lekárskej fakulty UK v Bratislave. 2. Prípravy na začatie výučby. Bratisl Lek Listy 1982, 77 (3): 359–365.
3. TICHÝ M, BERGENDI L, ČÁRSKY J. K začiatkom Ústavu pre lekársku chémiu Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. In: Dejiny vied a techniky XX. SAV: Bratislava, 1987, s. 29–39.
4. HEŘMANOVÁ D. Ústav pre lekársku chémiu Lekárskej fakulty UK v Bratislave v rokoch 1923–1938. In: Fališová A, Moravics MT, (eds.). Z dejín vied a techniky na Slovensku XVIII. Historický ústav SAV: Bratislava 2000, s. 87–94.
5. UHER M, TOMKO J, ČÁRSKY J, HEŘMANOVÁ D. Pamätníca. 70 rokov SChS. Zväzok 4. Slovenská chemická spoločnosť: Bratislava 2001, 209 s. ISBN 80-227-15-64-6 BUCHTALA J. Jaký význam má chemické štúdium a chemické myšlení pro lékaře. Bratisl Lek Listy 1924, 3 (7): 337–343.
6. BUCHTALA J. Herľanský gejzír. Chem Listy 1938, XXXII (18): 345–351.

Do redakcie došlo 4. 9. 2022.

Obrázok 2. Prof. MUDr. J. Buchtala pri prednáške.

Z histórie medicíny

Spomienky na profesora MUDr. Teodora Schwarza (130. výročie narodenia)

Teodor Schwarz sa narodil 28. augusta 1892 v Pukanci. Gymnázium začal študovať v Banskej Bystrici, odkiaľ bol však pre národné aktivity rodičov za Rakúsko-Uhorsko vylúčený. Školu dokončil v Bratislave. Medicínu začal študovať v Budapešti a dokončil ju v roku 1920 v Prahe. Tam ostal pracovať na gynekologicko-pôrodníckej klinike, kde sa v roku 1936 habilitoval.

Do Martina nastúpil už ako docent 1. augusta 1936. Stal sa primárom novopostaveného 120 lôžkového oddelenia, vtedy najväčšieho gynekologicko-pôrodníckeho oddelenia na Slovensku. A pri ňom som sa 29. augusta 1936 narodil, deň po oslave jeho štyridsiatych štyroch narodenín. Pôrod odviezol pán docent v našom byte. Bývali sme v obytnej nemocničnej budove oproti sebe. Dôvodom bola vraj povera, že prvý novorodenec v novopostavenej pôrodnici sa nevydarí.

Osud mňa a mojich rodičov potom nadhlo spojil s pánom docentom. Boli sme najbližší susedia, môj otec ako správca nemocnice a pán docent ako primár kľúčového oddelenia, a tiež riaditeľ nemocnice, bývali v krásnych priestraných bytoch v nemocnici.

Ako pediater sa nemôžem vyjadrovať k odbornej a vedeckej kariére pána profesora, môžem uviesť iba osobné spomienky na tohoto výnimočného človeka.

Pán docent bol starým mládencom, nemal deti a to bola výhoda. Bol mojim tútorom, zahrňoval ma láskou, starostlivosťou, darčekom, mal som od neho prvú ozajstnú koženú futbalovú loptu, ozajstný parný stroj, troj- a dvojkoľosový bicykel. Pracovala u neho slúžka, hrbatá Anička, zbožná kresťanka, ktorá požívala takú dôveru, že ma občas pozvala počítať, rovnáť, do kôpok dávať a prelepiť páskou peniaze pána docenta, ktoré po príchode zo súkromnej ambulancie vykladal z vreciek a dával do šuplíkov vo svojej obývačke. Anička bývala so svojou mamou v domčeku na blízkeho Jesenského ulici, do postele si dávala večer pod perinu zohriatu tehlu, zabalenú v deke, aby sa s mamou zohriali. U docenta Schwarza sa striedali obchodníci. Kupoval od nich obrazy (v Martine vtedy pôsobili maliari Benka, Mitrovský, Ondrečka, Alexy a sochár Štefunko), známky a mince. Keď odchádzal do Košíc, kamarátom daroval známky aj obrazy. Aj môj otec dostal nejaké mince, čo si veľmi vážil.

Pán docent bol priateľom môjho otca. Večer, keď čakal pri telefóne na pôrod,

pozrel na naše presklené dvere, či ešte svietime, a potom do noci s otcom debatovali, venovali sa filatelii, vymieňali známky, študovali katalógy, a keď sa blížil front druhej svetovej vojny, učili sa rusky. Čakali oslobodenie, báli sa však Rusov, lebo ich predchádzala povest, že budú znárodňovať – nielen majetok, ale aj ženy, čo gynekológ a manžel nemohli akceptovať. A potom sa tešili, že to nebola pravda.

Môj otec kúpil v roku 1939 auto Praga – Baby. Prišla však vojna a nebol benzín. Lekári ho mali na prídel, mohli ho tiež predpísať na recept, a tak otec ako nelekár poprosil svojich priateľov lekárov, aby mu na sviatky nenosili alkohol, ale fľašu benzínu. A tak sme mali v pivnici obytnej budovy na polici fľašky benzínu poukladané podľa farby: letecký, technický, lekárske a vedľa nich demizóny benzínu od pána docenta Schwarza i s gratulačnými kartičkami.

Benzínu bolo stále menej, a preto, keď ustupovali Vlasovci, ktorí bojovali spolu s Nemcami, môj otec kúpil od Jurika kobyľu Micu. Tá nás

Obrázok 1. Úhľadné písmo 85-ročného profesora Schwarza.

Obrázok 2. Posledná návšteva profesora Schwarza v Martine v roku 1978. Zľava moja matka Mária Buchancová, pán profesor, Katka Trokanová (manželka riaditeľa nemocnice Trokana), Mária Kašjaková (matka mojej manželky) a moja manželka Janka Buchancová.

mala voziť na bríčke do novopostaveného chatového domu v Stráňach (časť mesta Martin). Mica mala však ranu. Keď preskakovala plot, pichol jej štek pod lopatku. Pán docent Schwarz ju v rámci prechádzky liečil irigátorom, akým sa robili výplachy u žien.

Obyvatelia obytného domu mali vlastné záhradky, o ktoré sa staral nemocničný záhradník. V každej bol záhradný domček, flagória, iba v záhrade pána docenta bol kopček. Na ňom skalnička a na vrchu rybníček. Pri ňom bola lavička. Tu pán docent relaxoval, čítal noviny, odbornú tlač a tešil sa zo života. V záhrade mal sladké biele jahody, ktoré mu daroval jeho príbuzný pán Kovalovský, ktorý bol záhradníkom v botanickej záhrade Slovenského národného múzea. Pán docent mal vinicu v Pukanci. Vždy na jeseň mu doniesli koše sladkého hrozna. Každý strapec zabalený osobitne v papieri. A mal čo rozdávať.

V roku 1948, keď v Košiciach zriadili Lekársku fakultu, pán docent odišiel z Martina s viacerými ďalšími lekármi na novozriadenú vysokú školu. Vymenil sa s primárom MUDr. Ernestom Dlhošom. Aj tu pokračovalo jeho tútorstvo, keďže som tu študoval na Lekárskej fakulte.

Každý semester som ho navštívil v jeho byte na klinike v Košiciach. Vždy mi dal fľašu pálenky, zabalil ju do papierového sáčku s poučením: „Na vrátnici povedz, že nesieš slivky!“ Hoci bola zima a slivky nerástli. Po skončení školy som sa vrátil do Martina a pán profesor odišiel na dôchodok do Bratislavy. Odtiaľ naďalej písal mojej mame, už vdove, úhľadným písmom pozdravy (obr. 1). Ako 86-ročný poslednýkrát navštívil Martin. Na lúke natrhal kvety a daroval dámam na fotografii (obr. 2). Zaviezli sme ho i s manželkou autom na Martinské hole, kde nikdy nebol a povozili sme ho po dolinách v Turci, kde obdivoval ich krásu prvýkrát v živote. Venoval sa vždy práci a na výlety nemal čas.

Z inauguračnej prednášky profesora Holana, DrSc., ktorá odznela asi v roku

1975, som sa dozvedel, že profesor Schwarz sa počas svojho pôsobenia v Martine intenzívne venoval gynekologickej onkológii. Sám robil biopsie, histologické vyšetrenia a stanovil liečbu. Tieto svoje nálezy krasopisne zaznamenával do operačnej knihy. Profesor Holan ako onkológ zhodnotil výsledky a spracoval osud pacientiek s odstupom desaťročí.

Profesor Schwarz vchoval viacerých profesorov, docentov a desiatky primárov. Bol predsedom Slovenskej gynekologickej spoločnosti a podpredsedom Československej gynekologickej spoločnosti. Bol tiež predsedom Všeobecnej sekcie Československej lekárskej spoločnosti J. E. Purkyně (Spolku lekárov) v Košiciach. Patril medzi čelných predstaviteľov a zakladateľov lekárskej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (obr. 3).

Roku 1956 mu prezident republiky udelil vysoké štátne vyznamenanie: Vyznamenanie za

zásluhy o výstavbu. Obdržal množstvo ďalších vyznamenaní, medailí a ocenení. Pán profesor zomrel v Bratislave 14. februára 1980 ako 87-ročný. Bol nám vzorom múdrosti, čestnosti, skromnosti a nesmiernej pracovitosti, vďaka ktorej sa možno dožil takého pozhnaného veku.

*Prof. MUDr. Ján Buchanec, DrSc.
(Martin)*

Obrázok 3. Účastníci aktu slávnostného založenia Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Štátnom divadle v Košiciach (1959). V prvom rade sprava profesori Skotnický, Kňazovický, Klimo, Schwarz a ďalší.

Predstavujeme nové knihy

Ostatníková D. a kol.: Autizmus od A po S

**Ikar: Bratislava 2022, 440 s.
ISBN 978 80551 8129 5**

Poruchy autistického spektra (PAS) sa dostávajú do našej pozornosti stále častejšie. Incidencia PAS sa za posledných 40 rokov zvýšila z 1:2777 na 1:54. Na Slovensku sa prevalencia PAS systematicky nemonitoruje, ale môžeme predpokladať, že incidencia kopíruje okolité krajiny. Ochorenie sa vyskytuje vo všetkých socio-ekonomických skupinách obyvateľstva, nevyhýba sa žiadnej etnickej skupine. Výskyt je jedna vec a diagnostika druhá. Až tretina detí je diagnostikovaných až po 8. roku života. Príčiny ochorenia, patofyziológia ani liečba nie sú známe.

Aj preto je mimoriadne dôležitý vznik Akademického centra výskumu autizmu (ACVA) pri Fyziologickom ústave LF UK v Bratislave. Prednostka ústavu, zakladateľka a vedúca ACVA prof. MUDr. Daniela Ostatníková vytvára predpoklady pre odbornú diagnostiku PAS, sledovanie pacientov, pomoc rodinám, kde sa PAS vyskytuje a samozrejme vytvára podmienky pre výskum v tejto oblasti s cieľom spoznať markery PAS, vytvoriť diagnostické protokoly a vytvoriť predpoklady pre liečbu a prevenciu PAS. Kniha, ktorú predstavujeme, je definovaním všetkých týchto cieľov. Naviac oslovuje rodičov detí s PAS, aby našli potrebné informácie pre výchovu svojich detí.

Autori pod vedením zostavovateľky pripravili 16 relatívne samostatných – ale nadväzujúcich – kapitol, kde približujú epidemiológiu

PAS (Ostatníková, Celušáková), etiológiu (Ostatníková, Babinská, Janšáková, Repiská), patofyziológiu (Ostatníková), skrining (Hnilicová), diagnostiku (Kubranská, Šoltýsová), formy PAS (Celušáková, Szapuová, Belica), komunikáciu (Buntová), diferenciálna diagnostika (Celušáková, Kopčíková, Hapčová), intervencie pri PAS (Mikurčíková, Čelárová, Trellová), pridružené duševné poruchy (Babinská, Čelárová), výchova a vzdelávanie (Turáková), športovanie detí s PAS (Gažová), rodina (Gromošová), samostatnosť detí s PAS (Kopčíková, Hnilicová) a organizácie na pomoc deťom s PAS (Gronová). V závere knihy je aj stručné predstavenie všetkých autorov, ktoré by som rozšíril o aktuálne portrétové fotografie.

V dnešnej dobe už hádam nepoznáme človeka, ktorý by o autizme nepočul. Napriek tomu nám chýbajú ucelené informácie o diagnostike, smerovaní rodičov s autistickými deťmi, o možnostiach liečby a vzdelávania. Aj v tomto je prezentovaná publikácia mimoriadne užitočná a prínosná. Autori sa pokúsili poskytnúť podstatné informácie pre všetkých, ktorí ich potrebujú – od rodičov autistických detí až po organizátorov zdravotníctva. Samotná podstata autizmu spôsobuje, že bežné intuitívne pokusy vychovávať dieťa s PAS nefungujú. V praktickom živote sa stretávame so špecializovanými škôlkami, kde sú vyhradené triedy aj pre autistické deti. Cieľom nie je len

zaradiť tieto deti do kolektívu, ale pozitívne ovplyvňovať ich fungovanie v spoločnosti. Autori poskytujú prehľad a komplexné odporúčania pre rodičov autistických detí podľa vekových skupín (od 0 až do 18 rokov, uvedenie legislatívnych opatrení, citovanie skúseností rodičov aj odborníkov).

Mimoriadne ma zaujala aj kapitola Životná perspektíva osôb s PAS a kvalita života. Autori otvorene komunikujú o celom spektre problémových otázok (komunikácia, vzťahy, rodina, postavenie v živote, hodnotový systém atď.). Veľmi dôležité sú uvádzané komorbidity u dospelých pacientov s PAS, dospievanie, starnutie a invalidizácia osôb s PAS.

Záverečnú kapitolu tvoria komplexné informácie o zariadeniach na pomoc deťom a dospelým s PAS a ich rodinám – systém a schémy podpory.

Autori sa – veľmi úspešne – pokúsili obsiahnuť v jednej publikácii základné informácie o poruchách autistického spektra spolu s radami a skúsenosťami tých, ktorí sa s deťmi s touto poruchou delia o svoj život. Autori publikácie sú renomovaní odborníci, lekári, vedci, detskí psychiatri, klinickí psychológovia, logopédi a liečební a špeciálni pedagógovia – preto je aj kniha určená všetkým týmto zaradeniam, kde sa stretávajú s deťmi PAS. Na rozdiel od odborných kníh iných medicínskych odborov, je táto kniha určená aj rodičom detí s PAS v snahe priblížiť im problém PAS tak, aby sa dokázali po ľudskej aj odbornej stránke starať o svoje dieťa. Som presvedčený, že táto cesta je dobrá, držím palce všetkým k naplneniu poslania knihy a zámeru jej autorov.

Prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.

Ako boli pred 75 rokmi kategorizovaní zdravotníckí pracovníci

V archíve môjho otca Metoda Buchanca, v minulosti správcu nemocnice v Martine (1935–1952), sme našli „Výkaz zamestnancov Povereníctva zdravotníctva a jemu podriadených zdravotných a liečebných ústavov so zreteľom na služobné poradie podľa paragrafu 37 služobnej pragmatiky z októbra 1947“ (obr. 1). Ide o zaujímavé čítanie.

Na 234 stranách cyklostylovaného klepaného textu sú menovite uvedení všetci zamestnanci štátnych zdravotníckych zariadení na Slovensku (v tom čase prakticky všetkých). Mená sú s titulmi, dátumom narodenia, systémom zaradenia, platovou stupnicou a miestom pôsobenia. V prehľade si dovoľme uviesť jednotlivé časti výkazu.

V úvodnej časti sa uvádza **Osobný stav ústredia** (Povereníctva). Začína právnymi úradníkmi (ministerskí radcovia, odborní radcovia, ministerskí komisári, koncipisti, zverolekárske úradníci, úradníci archívnej a knižnej služby, lekárníckí úradníci, technickí a účtovní úradníci atď.). V každej kategórii sú uvedené mená. Napr. ministerskými radcami boli MUDr. Leonard Bučko a MUDr. Eugen Špaňár, obidvaja v 2. platovom stupni, systémizovaný stav 4., s dátumom zaradenia do systému a dátumom ich narodenia.

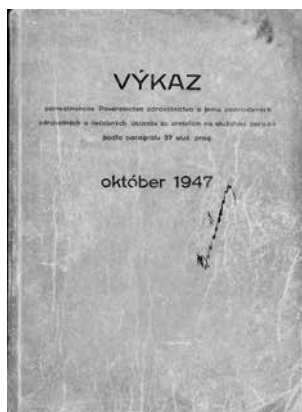
Ďalšia časť Výkazu obsahuje **Zoznam pracovníkov Povereníctvu zdravotníctva pričleneného Štátneho zdravotno-sociálneho ústavu v Bratislave**. Tu sú uvedení bratislavskí i mimobratislavskí pracovníci. Ministerským radcom v 2. platovom stupni bol doc. MUDr. Ivan Stodola. Hlavní zdravotní radcovia v 3. platovom stupni boli traja, radcami v 4. platovej triede boli štyria (medzi nimi tiež doc. MUDr. Dionýz Blaškovič). Hlavnou zdravotnou komisárkou bola MUDr. Eugénia Štekláčová, zdravotným koncipistom tiež MUDr. Jozef Kukura, asistentom pre vzdelávanie pôrodných asistentiek

MUDr. Karol Poradovský. Výpomocnými asistentami boli piati medici. Nasledujú kategórie: Lekárskí, účtovní a technickí úradníci, adjunkti, elévi a ďalších 17 kategórií zamestnancov.

Ďalšia časť Výkazu uvádza **Osobný stav podriadených zdravotných ústavov**. Vládnym radcom v 2. platovom stupni bol univ. profesor MUDr. Ján Kňazovický z Košíc. Nasledujú: Hlavní zdravotní radcovia v 3. platovom stupni, medzi nimi doc. MUDr. Teodor Schwarz, prof. MUDr. František Klein, MUDr. Viliam Turzo. Nasledujú zdravotní radcovia, medzi nimi doc. MUDr. Zoltán Klimó, doc. MUDr. Jozef Pajtáš, MUDr. Ernest Dlhóš a ďalší. Medzi hlavnými ústavnými lekármi v 5. platovom stupni boli aj MUDr. František Pór, MUDr. Ervín Jarotta, MUDr. Eugen Malý, MUDr. Jozef Muriň. Zdravotnými koncipistami boli aj MUDr. Pavol Šteiner, MUDr. Ferdinand Démant, MUDr. Vladimír Galanda, MUDr. Dionýz Dieška, MUDr. Arnošt Lanyí a ďalší.

Nasledujú **Zmluvní zdravotní úradníci** – 370 mien lekárov z celého Slovenska, medzi nimi MUDr. Emanuel Fillo, doc. MUDr. Alojz Chura, MUDr. Štefan Mydlík, MUDr. Karol Virsík, MUDr. Andrej Getlík, MUDr. Ján Pribiš, MUDr. Eugen Hegyi, MUDr. Ján Zelník, MUDr. Emil Mateiček, MUDr. Ivan Lilge, MUDr. Mikuláš Szontágh, MUDr. Branislav Gerýk a ďalší.

Obrázok 1. Výkaz zamestnancov Povereníctva zdravotníctva a jemu podriadených zdravotných a liečebných ústavov so zreteľom na služobné poradie podľa paragrafu 37 služobnej pragmatiky z októbra 1947.

Obrázok 2. Rehoľné sestry martinskej nemocnice v roku 1938 (poznámka: malý chlapec vpredu je autor týchto riadkov).

V časti **Duchovní úradníci** sú uvedení traja kňazi.

Nasledujú **Lekárnickí úradníci** – 8 mien.

Kapitola **Účtovní úradníci** sa člení na 6 podtried. Medzi štyrmi účtovnými riaditeľmi na Slovensku (4. platová stupnica) bol tiež môj otec, správca nemocnice v Martine a jeho brat Kornel Buchanec, správca nemocnice v Banskej Bystrici. Nasledujú hlavní účtovní tajomníci, tajomníci, elévi, adjunkti a zmluvní účtovní úradníci. Medzi hospodárskymi úradníkmi je tiež meno František Osuský. V ďalšej časti sa uvádza rozsiahly zoznam kancelárskych úradníkov z celého Slovenska, kde sú zahrnutí tiež zriaďenci (ošetrovatelia), pomocní zriaďenci a svetskí ošetrovatelia.

Nasleduje rozsiahly **Zoznam lekárov z celého Slovenska**. Hlavnými zdravotníckymi radcami boli MUDr. Jozef Frič z Košíc a MUDr. Rudolf Rajniak z Liptovského Mikuláša. Zdravotnými radcami bol tiež MUDr. Michal Staník, zdravotnými koncipistami boli MUDr. Ctibor Čiampor a MUDr. Pavol Fraštacký.

Výkaz pokračuje kapitolou **Osobný stav štátnych obecných a mestských lekárov podľa okresov** v abecednom poradí. Uvádzame počty z niektorých okresov: v okrese Banská Bystrica ich bolo 5, v Bratislave – meste 14, okolí 5, v okrese Dunajská Streda 2, v Humennom 2, Košiciach – meste 7, okolí 5, Nitre 7, Poprade 2, Prešove 4, Trnave 7, v Turčianskom Sv. Martine 8 (medzi nimi dvaja pôvodom Rusi). V okrese Krupina boli traja obvodní lekári, medzi nimi tiež náš príbuzný MUDr. Arnold Kalužay (v obci Hontianske Tesáry) a 7 neobsadených lekárskeho miest. V Rajci pracoval tiež náš príbuzný, obvodný lekár MUDr. Jozef Kalužay. Pri sumarizácii bolo vidno, že viac miest obvodných lekárov bolo neobsadených, ako obsadených. Za nich museli pracovať existujúci. Bez obvodného lekára bola napr. Detva, Terchová, Dolný Kubín a iné.

Trachom bol vtedy na Slovensku problém. Doveduje to i zoznam sestier Protitrachomovej akcie. Obsahuje 21 mien.

Osobitnou kapitolou je **Rehoľný personál**. Neobsahuje mená, ale iba počty v jednotlivých štátnych zdravotných zariadeniach a ich príslušnosť k rehoľiam. Najpočetnejšie boli Dcéry kresťanskej lásky, tzv. Vincentky so sídlom v Ladcoch. Bolo ich spolu 442, v Martine 97, Rimavskej Sobote 27, Ružomberku 44, Banskej Bystrici 24. V Bratislave boli Milosrdné sestry Sv. križa v počte 125. Nasledujú ďalšie rehole a miesta ich pôsobenia. V Liptovskom Sv. Mikuláši boli sestry Slovenskej evanjelickej diakonie v počte 26. Spolu na Slovensku pracovalo v štátnych zdravotných zariadeniach 1.269 rehoľných sestier.

Zaujímavosťou bolo, že rehoľné sestry nepoužívali svoje mená, ale

rehoľné mená, ktoré boli niekedy pozoruhodné. Napr. v Martine sa sestra Margita Janteková volala sestra Primitiva, Mária Čierna bola sestra Maúra atď. Túto informáciu máme od prof. MUDr. Kataríny Adamicovej.

Rehoľné sestry pracovali v rozličných pozíciách – ako ošetrovatelky, kuchárky, šičky, práčky. Boli medzi nimi tiež vysokovzdelané, napr. stredoškolské profesorky, učiteľky. Sestra Cherubína ma učila nemčinu. Rehoľné sestry nebrali plat jednotlivo, ale peniaze boli poukazované rehoľi. Asi tiež preto, aby štát nemohol s nimi disponovať.

Najpočetnejšou časťou Výkazu je **Zoznam zamestnancov štátnych nemocníc a zdravotníckych zariadení na Slovensku** v poradí:

lekári s ich funkčným zaradením, úradníci, zriaďenci, ošetrovatelia so zaradením. Uvedený je tiež počet zamestnancov v jednotlivých zaradeniach, z nich vyberám: v nemocnici v Banskej Bystrici ich bolo v roku 1947 spolu 25, Bardejove 8, Bratislave 342, Humennom 32, Komárne 30, Košiciach 186, Levoči 55, Nitre 113, Poprade 14, Prešove 57, Svidníku 3, Trenčíne 88, Turčianskom Sv. Martine 98 a Žiline 80. Mestská nemocnica pre infekčné stavy v Bratislave uvádza iba jedného zamestnanca.

Výber končí tabuľkami počtu zamestnancov v jednotlivých platových stupňoch, zoznamom použitých skratiek a napokon abecedným zoznamom všetkých zamestnancov štátnych

zdravotných ústavov na Slovensku s odkazom strany, na ktorých sa vyskytli.

Čo povedať na záver. Výkaz je svedectvom doby. Poukazuje možno na byrokratický, ale prehľadný systém, ktorý vtedy panoval. Každý vedel na čom je a snažil sa byť lepší. Pre nás je informáciou, akí boli naši predchodcovia, možno starí a prastarí rodičia. Poukazuje tiež, ako bolo v porovnaní s dneškom málo pracovníkov v zdravotných zariadeniach, najmä v kategórii obvodných lekárov.

Prof. MUDr. Ján Buchanec, DrSc.,
prof. MUDr. Janka Buchancová, CSc.

Predstavujeme nové knihy

MUDr. Jozef Chovanec: Naši lekári a ich vzdelávacie aktivity

Publikácia vydaná pri príležitosti 55. výročia vzniku Spolku lekárov v Bardejove

V roku 1964 bola v Bardejove založená Všeobecná sekcia Československej lekárskej spoločnosti Jána Evangelistu Purkyně (JEP). Zakladajúca schôdza sa uskutočnila dňa 19. decembra a zúčastnil sa jej aj prof. MUDr. Teofil Rudolf Niedlerland, DrSc., vtedy predseda Slovenského výboru Československej lekárskej spoločnosti JEP, ktorý predniesol prednášku o jeho význame a poslaní. V roku 1968, po vzniku Československej federatívnej republiky, sa Všeobecná sekcia ČSLS JEP v Bardejove premenovala na Spolok lekárov v Bardejove a stala sa jednou z organizačných zložiek Slovenskej lekárskej spoločnosti. Cieľom tohto lekárskeho združenia bolo pripravovať pravidelne vedecké pracovné schôdze a takto napomáhať vzdelávaniu lekárov a vysokoškolských pracovníkov v zdravotníctve.

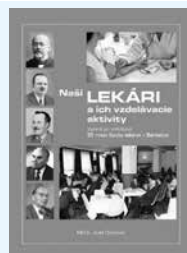
Spolok lekárov v Bardejove vydal pri príležitosti 55. výročia svojho vzniku publikáciu – pamätnicu s názvom „*Naši lekári a ich vzdelávacie aktivity*“. V úvode sa spomínajú lekári pochádzajúci z Bardejova a jeho okolia, v minulosti známi, ako významné osobnosti lekárskej vedy. Z Bardejova pochádzal dekan lekárskej fakulty v Bazileji Juraj Henisch, Žigmund Horvatovský patrili medzi absolventov Lekárskej fakulty v Trnave, Kornel Chyzer bol dlhoročným sekretárom Uhorskej lekárskej spoločnosti, Jozef Šváb predsedom Českej urologickej spoločnosti, Andrej Nicák predsedom Slovenskej farmakologickej spoločnosti, Gustáv Čatár, bývalý dekan Lekárskej fakulty Univerzity Komenského, patril k zakladateľom slovenskej parazitológie, Karol Holomáň bol hlavným

internistom MZ SR, Imrich Ivančo bol rektorom Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

V jednej z kapitol je uvedený aj prehľad vývoja odborného lekárskeho vzdelávania vo svete a na Slovensku, so zameraním na univerzity a aj vedecké lekárske spoločnosti. Osobitne sa pripomína najvýznamnejšie lekárske podujatie zorganizované v Bardejove v období Uhorska, 31. putovné zhromaždenie uhorských lekárov a prírodovedcov v roku 1901. Medzi 324 riadnymi účastníkmi bolo okrem 36 univerzitných profesorov aj 11 Bardejovčanov.

Samostatná kapitola je venovaná odborným lekárske podujatiu v Bardejovských kúpeľoch v období prvej Československej republiky. Zásluhu na nich mal predovšetkým ich riaditeľ Mikuláš Atlas. Sám vo svojich spomienkach uvádza 10 lekárskech zjazdov v Bardejovských kúpeľoch pre lekárov zo Slovenska, Podkarpatskej Rusi, s účasťou odborníkov aj z Bratislavy a Prahy

Obrázok 1. MUDr. Jozef Chovanec preberá od prezidenta SLS prof. MUDr. Jána Brezu, DrSc., Medailu založenia Spoločnosti lekárske-slowanskej.

Nosnú časť publikácie však tvorí činnosť Spolku lekárov v Bardejove od jeho založenia až do roku 2019. Súčasťou pamätnice je pripomenutie si 583 odborných podujatí Spolku lekárov v Bardejove v jeho 55-ročnej existencii. Sú v nej uvedené všetky prednášky s ich autormi a prehľad 57 vzdelávacích podujatí zrealizovaných od roku 1960 do vzniku Spolku lekárov v Bardejove v roku 1964, určených pre bardejovských lekárov.

Súčasťou publikácie je aj prehľad o celoslovenských tradičných odborných podujatiach konaných v Bardejove a v Bardejovských kúpeľoch aspoň 10krát. Bardejovské gastroenterologické dni sa do roku 2019 uskutočnili 33x, Bardejovské dni pneumológov a ftizeológov 25x, Bardejovské dni miniinvazívnej chirurgie, Hospicové dni 11x a Bardejovské onkologické dni 10krát.

V obrazovej prílohe sú všetci doterajší predsedovia Spolku lekárov v Bardejove (5), vedeckí sekretári (7) a aj členovia výboru od jeho založenia (70).

V publikácii sú uvedené mená lekárov, ktorým bola udelená „Cena Ernesta Gašpara“ a „Cena Štefana Biroša“. Cena Ernesta Gašpara sa udeľuje od roku 2006 za najlepšiu prednášku roka prednesenú na pôde Spolku lekárov v Bardejove. Od roku 2008 udeľuje výbor spolku aj „Cenu Štefana Biroša“ všetkým lekárom do 40 rokov, ktorí prednášli na celoslovenských a medzinárodných odborných podujatiach aj mimo Spolku lekárov v Bardejove.

Publikácia je určená nielen bardejovským lekárom a členom Slovenskej lekárskej spoločnosti, ale aj všetkým, ktorí svojimi odbornými vzdelávacími aktivitami prispievajú k rozvoju sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov u nás.

Výbor Spolku lekárov v Bardejove si mimoriadne váži a oceňuje, že Prezídium Slovenskej lekárskej spoločnosti zaradilo uvedenie tejto publikácie do programu slávnostného uvádzania osobností medicíny do Dvorany slávy SLS XII, ktoré sa uskutočnilo v Bratislave dňa 28. v júna 2022.

Výbor Spolku lekárov v Bardejove

Pozvánka

Spolok slovenských lekárov v Bratislave

Spolok slovenských lekárov v Bratislave a Slovenská lekárska spoločnosť Vás pozýva na odborné večery, ktoré sa konajú v Malej posluchárni NTÚ LFUK, Bratislava, Sasinkova 4, vždy v pondelok o 17,00 hodine.

PROGRAM:

3. 10. 2022

Slávnostná pracovná schôdza pri príležitosti 100. výročia vzniku Spolku slovenských lekárov v Bratislave

Predseda: doc. MUDr. V. Bzdúch, PhD.

1. Bernadič M., Bzdúch V., Payer J.: 100. rokov Spolku slovenských lekárov v Bratislave
2. Breza J.: Prínos prof. MUDr. Igora Riečanského, DrSc., pre život Spolku
3. Príhovory hostí
4. Slávnostná časť – odovzdávanie Pamätných medailí k 100. výročiu vzniku Spolku slovenských lekárov v Bratislave.

10. 10. 2022

Večer Imunologického ústavu LF UK

Predseda: doc. MUDr. M. Bucová, PhD.

1. Buc M.: Aktuálny pohľad na imunopatogenézu a biologickú liečbu sclerosis multiplex
2. Javor J., Bucová M., Ďurmanová V., Radošinská D., Párnická Z., Čierny D., Čopíková-Cudráková D., Gmitterová K., Shawkatová I.: Rizikový polymorfizmus Alzheimerovej choroby rs3865444 v géne CD33 a jeho úloha v predispozícii k roztrúsenej skleróze
3. Suchánková M., Leks V., Urban J., Gánovská M., Tibenská E., Szaboová K., Tedlová E., Sándor F., Hájková M., Zsemlye E., Klučková K., Bucová M.: Hladiny CX3CL1 v bronchoalveolárnej laváži odzrkadľujú proces fibrotizácie pri difúzných parenchýmových pľúcnych chorobách.

17. 10. 2022

Večer I. internej kliniky LF UK a UNB

Predseda: doc. MUDr. S. Kiňová, PhD.

1. Čelovská D.: Periférne artériové ochorenia a globálne kardiovaskulárne riziko
2. Čaprnda M.: Nové odporúčania pre predoperačné vyšetrenie
3. Potočárová M.: Diagnostika (raritnejších) kardiomyopatií z pohľadu internistu.

24. 10. 2022

Večer Fyziologického ústavu LF UK a Akademického centra výskumu autizmu

Predseda: prof. MUDr. D. Ostatníková, PhD.

1. Ostatníková D.: Etiopatogenéza porúch autistického spektra
2. Celušáková H.: Poruchy autistického spektra v svetle nových štandardných postupov
3. Babinská K., Tomová A.: Výskum črevnej mikrobioty – základ personalizovanej liečby u ľudí s poruchami autistického spektra.

7. 11. 2022

Večer Dermatovenerologickej kliniky LF UK a UNB

Predseda: prof. MUDr. M. Šimaljaková, PhD.

1. Šimaljaková M.: Úloha obezity v dermatovenerológii
2. Part M.: Dermatózy špecifické pre obdobie gravidity
3. Maličková M.: Paraneoplastické dermatózy.

14. 11. 2022

Večer Mikrobiologického ústavu LFUK

Predseda: doc. MUDr. A. Liptáková, PhD., MPH

1. Longauerová A., Krajčíková A.: Význam skriningu ESBL a CPE v klinických materiáloch
2. Hubenáková Z.: Výskyt multirezistentných kmeňov Escherichia coli izolovaných od pacientov z Univerzitnej nemocnice Bratislava
3. Straka M.: Využitie Cobas® Liat® System na detekciu SARS-CoV-2 a chrípky
4. Dibalová H.: Súčasné a nové metódy diagnostiky mukormykóz, hyalohyfyomkóz a feohyfyomkóz
5. Dubinová M.: Pregenomická RNA – nový biomarker v diagnostike vírusovej hepatitídy B.

Vážený pán doktor/ doktorka!

Výbor Spolku slovenských lekárov v Bratislave v snahe zabezpečiť vhodný program na pravidelné odborné večery (január – marec 2023), si Vás dovoľuje požiadať o nahlásenie Vašich príspevkov na adresu predsedu Spolku slovenských lekárov (doc. MUDr. V. Bzdúch, CSc., Detská klinika LF UK a NÚDCH, Limbová 1, 833 40 Bratislava 37).

V návrhu uveďte autorov, názov prednášky (blok prednášok), panelovej diskusie, pracovisko (odbornú spoločnosť) garantujúce program a Vám vyhovujúci predbežný termín zaradenia prednášky do programu Spolku SL, ako aj spätnú adresu, telefón a e-mail. Krátke zdelenia prednesených prednášok budú po dodaní predsedovi Spolku SL (bzduch@gmail.com) uverejnené v Monitore medicíny SLS.

Homepage Spolku slovenských lekárov v Bratislave: www.sslba.sk

Slovenská akreditačná rada pre kontinuálne medicínske vzdelávanie prideliť 2 kredity za účasť na odbornom večeri Spolku slovenských lekárov.

21. 11. 2022

Večer III. internej kliniky LF UK a UNB

Predseda: doc. MUDr. V. Mojto, PhD.

1. Mojto V., Komlósi M., Glevická M.: Glomerulová hyperfiltrácia v patogeneze diabetickej nefropatie
2. Sumbalová Z., Kucharská J., Rausová Z., Palacká P., Kovalčíková E., Takáčová T., Mojto V., Navas P., López-Lluch G., Gvozdjaková A.: Vysokohorská kúpeľná rehabilitácia a cieľná podporná liečba s koenzýmom Q 10 zlepšujú funkciu mitochondrií a urýchľujú regeneráciu pacientov s post-COVID-19 syndrómom
3. Szantová M.: Alkoholová choroba pečene a mikrobiota
4. Kupčová V., Belan V., Fedelešová M., Bulas J., Turecký L.: Možnosti hodnotenia fibrotických zmien pečene. Prínos multiparametrického MR

28. 11. 2022

Večer Ústavu lekárskej biológie, genetiky a klinickej genetiky LF UK

Predseda: doc. MUDr. D. Böhmer, PhD.

1. Repiská V.: Nové trendy v lekárskej biológii a klinickej genetike
2. Gergely L.: Molekulárna diagnostika gestačného choriokarcinómu
3. Klimová D.: Inkorporácia protinádorových liečiv do exozómov ľudských kmeňových buniek
4. Rendek T.: Epigenetika voľnej cirkulujúcej DNA: univerzálny kľúč k detekcii solidných tumorov?
5. Svoboda M.: Komplexné genomické profilovanie
6. Čeháková M.: Reumatoidná synoviálna tekutina zlepšuje imunomodulačné vlastnosti kmeňových buniek získaných z moču.

5. 12. 2022

Večer Ústavu patologickej anatómie LF UK

Predseda: prof. MUDr. Ľ. Danihel, PhD.

Téma: Dva a pol roka s Covidom-19: Makroskopická a mikroskopická analýza.

Kalendár odborných podujatí SLS na II. polrok 2022

SEPTEMBER 2022

45. spoločný zjazd slovenských a českých chirurgov, IX. Slovenský chirurgický kongres 8.–9. september 2022, Horný Smokovec, Grand Hotel Bellevue

Medzinárodný kongres

Téma: Náhle príhody brušné – stále aktuálny problém. Chirurgická liečba onkologických ochorení. Komplikácie chirurgickej liečby. Sestry – varia.

Hlavný organizátor: Slovenská chirurgická spoločnosť
Prof. MUDr. Jozef Radoňák, CSC., MPH
Tel.: 0905 286392

e-mail: radonak@gmail.com

Spoluorganizátor: Česká chirurgická spoločnosť

Organizačno-technické zabezpečenie:

Progress CA, s. r. o., Krivá 18, 040 01 Košice,

Ivana Čizmarová, 0905 674562,

ivana.cizmarova@progress.eu.sk

www.chirurgia2022.sk

XIX. česko-slovenský kongres mladých otorinolaryngológov 8.–10. september 2022, Humenné, Hotel Ali Baba

Medzinárodný kongres

Hlavný organizátor: Sekcia Mladí ORL pri Slovenskej spoločnosti pre otorinolaryngológiu a chirurgiu hlavy a krku
MUDr. Diana Horváth Hriseňková
Gaštanová 69, 066 01 Humenné
Tel.: 0915 959409

e-mail: diana.hrisenkova@gmail.com

MUDr. Igor Hriseňko st.

Gaštanová 69, 066 01 Humenné

Tel.: 0905 301317

e-mail: primar@orlhe.sk

Spoluorganizátor: SSO, ORL Humenné, s. r. o.

Organizačno-technické zabezpečenie:

EponaCom, s. r. o., Štefánikova 22, 066 01 Humenné,

Ing. Štefan Gačko, 0944 337242, s.gacko@eponacom.sk

www.mladiorl2022.sk

17. vedecká konferencia venovaná pamiatke prof. MUDr. Rudolfa Koreca, DrSc.

9. september 2022, Kongresové centrum Hotel Zámok Topolčianky

Medzinárodná konferencia

Téma: Nové poznatky v diabetológii, patofyziológii a biochémií.

Hlavný organizátor: Slovenská

diabetologická spoločnosť

MUDr. Marta Korecová

Rastislavova 18, 911 05 Trenčín

Tel.: 032/6520686, 0905 915818

e-mail: korecova.dia@rkorec.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:

Slovenská lekárska spoločnosť,

Valéria Petrovičová, petrovicova@sls.sk

www.diaslovakia.sk

XXXIV. Hildebrandove Bardejovské gastroenterologické dni 9.–10. september 2022, Bardejovské Kúpele, Hotel Alexander

Celoslovenská konferencia

Hlavný organizátor: Slovenská gastroenterologická

spoločnosť

Bajkalská 18/A, 821 08 Bratislava

MUDr. Mária Zakuciiová I. interná klinika UNLP

Organizačno-technické zabezpečenie:

Ing. Beáta Kapustová, 055/6806261, 0905 411511,

beata.kapustova@progress.eu.sk

http://www.sgssls.sk/

XXIX. sympóziu klinickej farmácie Lívie Magulovej 10. september 2022, Agrokomplex Nitra

Celoslovenské sympóziu

Téma: Profylaxia a liečba infekčných ochorení z pohľadu (nielen) klinického farmaceuta.

Hlavný organizátor: Sekcia klinickej farmácie

Slovenskej farmaceutickej spoločnosti

PharmDr. Anna Oleárová, PhD., MPH

Oddelenie klinickej farmakológie,

Univerzitná nemocnica Bratislava- Ružinov

Ružinovská 6, 826 06 Bratislava

Tel.: 02/48234793

e-mail: olearova@ru.unb.sk

Spoluorganizátor: Med-Art Nitra

Organizačno-technické zabezpečenie:

MED-ART, s. r. o. Nitra

www.sekciaklinfarm.sk

Chirurgia štítnej žľazy

13.–14. september 2022, Bratislava

Celoslovenský workshop

Téma: Kurz chirurgie štítnej žľazy.

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť pre

otorinolaryngológiu a chirurgiu hlavy a krku

Doc. MUDr. Miroslav Tedla, PhD., MPH

Antolská 11, 851 07 Bratislava

Tel.: 0905 303007

e-mail: miro.tedla@gmail.com

Spoluorganizátor: Klinika otorinolaryngológie

a chirurgie hlavy a krku LFUK a UNB

Organizačno-technické zabezpečenie:

Štefánia Horváthová

Tel.: 02/68672052

e-mail: horvathovas@pe.unb.sk

www.sso.sk

XXVI. Košické sexuologické dni

16.–17. september 2022, Košice, Hotel Double Tree by Hilton

Medzinárodná konferencia

Téma: Sexualita v dobe covidovej.

Hlavný organizátor: Slovenská

sexuologická spoločnosť

MUDr. Martin Hrivňák, PhD.

Urologická a andrologická ambulancia

Americká trieda 17, Košice-Sídlisko Ťahanovce

Tel.: 0903 625694

e-mail: androlog.hrivnak@gmail.com

Organizačno-technické zabezpečenie:

Agentúra KAMI, s. r. o., Štefánia Kamenická,

0905 530158, kami@agenturakami.sk

www.sexology.sk

Očkovanie proti Covid 19 (6. časť)

20. september 2022

Live stream webinar

Slovenská spoločnosť alergológie a klinickej imunológie

Prof. MUDr. Mgr. Miloš Jeseňák, PhD., MBA, Dott.Ric.,

MHA, FAAAAI

Organizačno-technické zabezpečenie:

A-medi management, s. r. o.,

Jarošova 1, 831 03 Bratislava

www.amedisk

XVIII. celoslovenská konferencia sestier pracujúcich v neonatológii s medzinárodnou účasťou

20.–21. september 2022, Košice, Hotel Centrum

Téma: Štandardný postup – Starostlivosť o matku a novorodenca podľa zásad Baby-friendly Hospital Initiative (BFHI) – podpora vzťahovej väzby a laktácie. Varia.

Hlavný organizátor: Sekcia sestier

pracujúcich v neonatológii SSSaPA

PhDr. Jana Bazárová

Tel.: 055/2354221, 055/2354222, 0903 825840

e-mail: jana.bazarova@dfnkošice.sk

Spoluorganizátor: Detská fakultná nemocnica

Košice – Oddelenie neonatologickej intenzívnej

medicíny, Univerzitná nemocnica L. Pasteura –

Neonatologické oddelenie, pracovisko SNP, RK SSSaPA

Organizačno-technické zabezpečenie:

Agentúra Progress CA, s. r. o., Ing. Ján Hronský,

0905 482097, jan.hronsky@progress.eu.sk

www.neonatologickasestra.sk,

www.neonatologia2020.sk, www.progress.eu.sk

Novinky v nemocničnej hygieny

21. september 2022, Martin

Miestny seminár

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Martin

MUDr. Adriana Kompaniková

Tel.: 0917 386305

e-mail: kompanikova@unm.sk

Spoluorganizátor: Oddelenie nemocničnej hygieny

Seminár Spolku lekárov Oravy

21. september 2022, Dolný Kubín, Veľká zasaďačka DONsP

Odborný seminár

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Oravy

Neurologické oddelenie

MUDr. Marián Kyčina

e-mail: sekretarslo@gmail.com

XXXII. Izakovičov memorál

21.–23. september 2022, Košice, Hotel Yasmin

Medzinárodný kongres

Téma: Genetická prenatalná diagnostika.

Hlavný organizátor: Slovenská

spoločnosť lekárskej genetiky

RNDr. Michal Konečný, PhD.

e-mail: konecny@ghc.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:

MEDIREX GROUP ACADEMY n.o.

so sídlom Jána Bottu 2, 917 01 Trnava,

Mgr. Lenka Palšová, 0917 533743,

lenka.palsova@medirexgroup.sk

www.medirexgroupacademy.sk

Aktuálne trendy v liečbe neplodnosti

22. september 2022, Žilina, Hotel Holiday Inn

Okresný seminár

Téma: Najnovšie trendy v ambulantnej starostlivosti o sterilné pacientky.

Hlavný organizátor: Slovenská

gynekologicko-pôrodná spoločnosť

MUDr. Peter Harbulák, PhD.

GYN-FIV, a. s., Centrum pre gynekológiu,

urológiu a asistovanú reprodukciu

Trnavská cesta 106, Bratislava

Spoluorganizátor: Sekcia asistovanej

reprodukcie SGPS

Organizačno-technické zabezpečenie:

GYN-FIV, a. s., Centrum pre gynekológiu, urológiu

a asistovanú reprodukciu

www.sgps.sk

Vedecko-pracovná schôdza Spolku lekárov Rimavská Sobota

22. september 2022, Rimavská Sobota

Okresný seminár

Téma: Kazuistiky v odboroch pediatria a psychiatria.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Rimavská Sobota
MUDr. Attila Gányovics
Tomašovská 49, 979 01 Rimavská Sobota
Tel.: 0908 162031
e-mail: Dr. ati@azet.sk
<http://spoloklekarovs.wordpress.com>

VIII. slovenská konferencia urogynékológie
22.–23. september 2022, Sliach, Hotel Kaskády
Medzinárodná konferencia
Téma: Novinky v urogynékológii.

Hlavný organizátor: Slovenská
gynékológicko-pôrodná spoločnosť
MUDr. Ján Galád
GYN-POR, Zvolen, Centrum jednotnovej chirurgie
Spoluorganizátor: GYN-POR, Zvolen,
Centrum jednotnovej chirurgie
Organizačno-technické zabezpečenie:
GYN-POR, Zvolen, Centrum jednotnovej chirurgie
www.sgps.sk

9. slovenský kongres „Trauma v detskom veku“
22.–23. september 2022, Senec, Hotel Senec
Medzinárodný kongres
Téma: MIO detských zlomenín. Interdisciplinárna spolupráca v detskej traumatológii.

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť detskej
chirurgie, traumatológie a endoskopické chirurgie
MUDr. Ľubomír Šýkora, PhD.
Klinika detskej chirurgie NÚDCH
Limbová 1, 833 40 Bratislava
Tel.: 0903 488242
e-mail: syky.lubomir@gmail.com
Spoluorganizátor: Mafra Slovakia, s. r. o.
Organizačno-technické zabezpečenie:
Mafra Slovakia, s. r. o.
<https://www.ssdtechch.online/>

XXX. slovenský angiologický kongres
22.–24. september 2022, Bystrá, Hotel Partizán
Medzinárodný kongres
Téma: Diagnostika a liečba arteriálnych, venózných ochorení a ochorení lymfatických ciev, prevencia cievnych ochorení.

Hlavný organizátor: Slovenská
angiologická spoločnosť
Doc. MUDr. Juraj Maďarič, PhD., MPH
Klinika angiologie LF UK a NÚSCH, a. s. Bratislava
Pod Krásnou hôrkou 1, 833 48 Bratislava
Tel.: 0903 556831
e-mail: madaricjuraj@gmail.com
Spoluorganizátor: Pracovná skupina periférnej
cirkulácie Slovenskej kardiologickej spoločnosti
Organizačno-technické zabezpečenie:
Doris Media, s. r. o., Rumančeková 38,
821 01 Bratislava, 0904 555969,
simona@dorismedia.sk
www.angiology.sk

37. celoštátna konferencia Slovenskej spoločnosti dorastového lekárstva s medzinárodnou účasťou
a 3. Šašinkov memoriál
22.–24. september 2022, Staré Hory
Medzinárodná konferencia
Téma: Endokrinológia. Intenzívna medicína. Vária.

Hlavný organizátor: Slovenská
spoločnosť dorastového lekárstva
Doc. MUDr. Katarína Furková, CSc., mim. Prof.
UN BA Antolská -Klinika pre deti a dorast
Tel.: 0903 766633
e-mail: katedrapediatricie@gmail.com
Spoluorganizátor: Slovenská zdravotnícka univerzita
Organizačno-technické zabezpečenie:
A-medi management, s. r. o., Ing. Danica Paulenová,
0903 788670, 02/55647246, paulenova@amed.sk
www.amed.sk, www.sls.sk

Dni mladých onkológov
22.–24. september 2022, Zvolen, Hotel Tennis

Celoslovenská konferencia

Hlavný organizátor: Slovenská
onkologická spoločnosť
Doc. MUDr. Mária Wagnerová, CSc.
e-mail: wagnerova@vou.sk
Prof. MUDr. Michal Mego, DrSc.
e-mail: misomego@gmail.com
Spoluorganizátor: Slovenská
chemoterapeutická spoločnosť

Organizačno-technické zabezpečenie:

Solen, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava, Daša
Búzeková, 0911 902599, buzekova@solen.sk
www.solen.sk, <http://MUDr.online>

XXV. kongres slovenských a českých osteológov
22.–24. september 2022, Štrbské Pleso, Hotel Patria

Medzinárodný kongres
Téma: Hodnotenie rizika zlomenín, sekundárna osteoporóza, rizikové faktory osteoporózy, úskalia liečby.

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť
pre osteoporózu a metabolické ochorenia kostí
Prof. MUDr. Juraj Payer, CSc., FRCP
V. Interná klinika UN Bratislava Ružinov

Spoluorganizátor: Česká spoločnosť
pro metabolické onemocnění kostí JEP

Organizačno-technické zabezpečenie:

Slovenská lekárska spoločnosť a Progress CA, s. r. o.
www.somok.sk

30. konferencia SSPEV s medzinárodnou účasťou
22.–24. september 2022, Martin, Hotel Turiec
Medzinárodná konferencia
Téma: Črevný mikrobióm-multidisciplinárna problematika

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť
parenterálnej a enterálnej výživy
MUDr. Juraj Krivuš

Organizačno-technické zabezpečenie:

A-medi management, s. r. o.,
Jarošova 1, 831 03 Bratislava, Eva Melišová,
0948 059239, melisova@amed.sk
www.amed.sk

Odborný seminár Spolku SSPA v Banskej Bystrici
23. september 2022
II. gynekologicko – pôrodná klinika SZU FNŠP FDR BB

II. Neonatologická klinika SZU FNŠP FDR BB
Téma: Kompetencie pôrodnej asistentky a ich uplatnenie v praxi – realita v SR

Hlavný organizátor: Spolok SSPA v Banskej Bystrici
Organizačné zabezpečenie podujatia: Mgr. Soňa
Prandlová
e-mail: sona.prandlova@svetzdavia.com

XXVIII. vedecko-odborná konferencia s medzinárodnou účasťou Životné podmienky a zdravie
26.–28. september 2022

Kongresové centrum Kúpele Nový Smokovec, a. s.
Medzinárodná konferencia

Téma: Životné podmienky a zdravie. Objektivizácia hľadu, vibrácií a ďalších fyzikálnych faktorov v životnom a pracovnom prostredí. Epidemiológia a prevencia chronických chorôb. Epidemiológia a prevencia infekčných chorôb. Skúsenosti a poznatky s pandémiou Covid-19. Výživa, výživový stav a zdravie. Ochrana zdravia pri práci. Ergonómia pracovného prostredia. Faktory životného štýlu a zdravie. Ochrana a podpora zdravia detí a mládeže. Výchova a vzdelávanie vo verejnom zdravotníctve. Vária.

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť hygienikov
Prof. MUDr. Jana Jurkovičová, CSc.
Ústav hygieny LF UK
Špitálska 24, 813 72 Bratislava
Tel.: 02/90119464
e-mail: hygiena.sekretariat@fmed.uniba.sk

Spoluorganizátor: Ústav hygieny Lekárskej fakulty UK
Bratislava, Regionálny úrad verejného zdravotníctva
so sídlom v Poprade, Slovenská epidemiologická

a vakcinologická spoločnosť.

Organizačno-technické zabezpečenie:
Slovenská lekárska spoločnosť,
Pavol Vician, vician@sls.sk
<https://www.fmed.uniba.sk/pracoviska/teoreticke-ustavy/ustav-hygieny-lf-uk/aktualne-informacie/>

Kazuistický webinár Extrapyramídovej sekcie SNeS

28. september 2022
Celoslovenský ONLINE live stream cez aplikáciu ZOOM
Téma: Kazuistiky zaujímavých alebo komplikovaných – nedoriešených pacientov.

Hlavný organizátor: Extrapyramídová sekcia
Slovenskej neurologickej spoločnosti
Doc. MUDr. Matej Škorvánek, PhD.
e-mail: mskorvanek@gmail.com

Organizačno-technické zabezpečenie:

Solen, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava,
Daša Búzeková, 0911 902599, buzekova@solen.sk
www.solen.sk, <http://MUDr.online>

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Dunajskej Strede

28. september 2022, Dunajská Streda, NsP, Svet zdravia-zasadačka OAİM
Téma: Biochémi.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Dunajská Streda
MUDr. Edit Rajžák
Tel.: 031-5571/490, 031-5571/227, 031-18851/215
e-mail: edit.rajzak@svetzdavia.com

Spoluorganizátor:

Riaditeľstvo NsP Dunajská Streda, a. s., Svet zdravia

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Michalovciach

29. september 2022, Michalovce, Veľká zasadačka NsP

Téma: Urgent.
Hlavný organizátor: Spolok lekárov v Michalovciach
MUDr. Matúš Virčík
Nad Laborcom 2, 071 01 Michalovce
Tel.: 0907 653767
e-mail: vircikmatus@gmail.com
Spoluorganizátor: RLK Košice
Organizačno-technické zabezpečenie:
Spolok lekárov v Michalovciach,
Špitálska 2, 071 01 Michalovce
www.procure.sk/spolok-lekarov-sls/

Vedecko-pracovná schôdza Spolku lekárov vo Vranove nad Topľou

29. september 2022, Vranov nad Topľou
Miestny seminár
Téma: Chirurgia.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov

vo Vranove nad Topľou

MUDr. Marina Romanová, MPH

Vranovská nemocnica, a. s.

M.R.Štefánika 187/177 B, 093 27 Vranov nad Topľou

Tel.: 0918 584470

e-mail: marina.romanova@svetzdavia.com

Spoluorganizátor: Vranovská nemocnica, a. s.

Organizačno-technické zabezpečenie:

Vranovská nemocnica, a. s.

www.procure.sk/nemocnica/vranovska-nemocnica

Dysfágia. Workshop
29.–30. september 2022, Bratislava

Celoslovenský workshop
Téma: Multidisciplinárna starostlivosť o pacienta s orofaryngeálnou dysfágiou, princípy a možnosti diagnostiky a liečby u dospelých.

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť pre otorinolaryngológiu a chirurgiu hlavy a krku
Doc. MUDr. Miroslav Tedla, PhD., MPH
Antolská 11, 851 07 Bratislava
Tel.: 0905 303007
e-mail: miro.tedla@gmail.com

Spoluorganizátor: Klinika otorinolaryngológie

a chirurgie hlavy a krku LFUK, ENTstudio, s. r. o.
Organizačno-technické zabezpečenie:
 Štefánia Horváthová
 Tel.: 02/68672052
 e-mail: horvathovas@pe.unb.sk
 www.sso.sk

15. slovenská a 61. československá AT konferencia 29. september – 2. október 2022, Bardejovské Kúpele, Hotel Alexander

Celoslovenská konferencia
Hlavný organizátor: Sekcia drogových závislostí SPsS
 MUDr. Miroslav Grohol

Psychiatrické odd. NsP Sv. Jakuba, n.o.
 Bardejov
 Tel.: 0907 948496
 e-mail: miro.grohol@gmail.com
Organizačno-technické zabezpečenie:
 Agentúra KAMI, s. r. o.,
 Letná 82/75, 052 01 Spišská Nová Ves
 www.psychiatry.sk, www.adzpo.sk/sk,
 www.kamiseminar.sk/atkonferencia/

XLVIII. vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou september-december 2022

Téma: Výchova a vzdelávanie v ošetrovatelstve zamerané na podporu a ochranu komunitného zdravia - multidisciplinárna spolupráca so sociálnymi pracovníkmi a pracovníkmi pôsobiacimi vo verejnom zdravotníctve VI., Varia.

Hlavný organizátor:
 Sekcia pedagogických pracovníkov SSSaPA
 Prof. PhDr. Ivica Gulášová, PhD., MHA
 Narcisová 40, 821 01 Bratislava
 Tel.: 0901 780780
 e-mail: mpalun@gmail.com,
 ivica.gulasova4@gmail.com

OKTÓBER 2022

Okresný odborný seminár Spolku SSPA Prešov 2. október 2022, Prešov, Kinosála psychiatrického pavilónu FNŠP J.A. Reimana

Téma: Ošetrovateľský manažment o onkologických pacientov.

Hlavný organizátor: Spolok SSPA v Prešove
Organizačno-technické zabezpečenie podujatia: PhDr. Božena Sokolová, MHA, MPH
 Ortopedické oddelenie FNŠP J.A. Reimana
 Hollého 14, 080 01 Prešov
 Tel.: 051/ 7011774, 0908 197410
 e-mail: sokolova@fnšppresov.sk
 Mgr. Anna Migašová
 FNŠP J.A. Reimana
 Hollého 14, 080 01 Prešov
 Tel.: 051/701111, 0907 474505
 e-mail: migasova@fnšppresov.sk

Pracovná konferencia Detskej kliniky LFUK a NÚDCH

6.–7. október 2022, Bratislava, Hotel Saffron
 Celoslovenská konferencia
 Téma: Nové trendy v pediatrii. Diagnosticko-liečebné postupy. Kazuistiky.

Hlavný organizátor: Slovenská
 pediatrická spoločnosť
 Prof. MUDr. Ľudmila Podracká, CSc., NÚDCH
 Tel.: 0903 611441
 e-mail: ludmila.podracka@nudch.eu
Spoluorganizátor: Detská klinika LF UK
 a NÚDCH v Bratislave
Organizačno-technické zabezpečenie:
 Progress CA, s. r. o., Krivá 18, 040 01 Košice,
 Ivana Čizmarová, 0905 674562,
 ivana.cizmarova@progress.eu.sk
 www.pediatriabratislava.sk

XXVI. Červenkové dni preventívnej medicíny 6.–8. október 2022, Tále, Horná Lehota, Hotel Stupka

Vedecká konferencia
Hlavný organizátor: Slovenská epidemiologická
 a vakcinologická spoločnosť
 Doc. MUDr. Mária Avdičová, PhD.
Spoluorganizátor: Úrad verejného zdravotníctva SR,
 Regionálny úrad verejného zdravotníctva
 so sídlom v Banskej Bystrici
Organizačno-technické zabezpečenie:
 A-medi management, s. r. o.,
 Jarošova 1, 831 03 Bratislava,
 Ing. Martina Novosedlíková,
 0904 948664, novosedlikova@amedi.sk
 www.amedi.sk

Pracovné dni Slovenskej neurochirurgickej spoločnosti

6.–8. október 2022, Košice, Hotel Yasmin
 Celoslovenská konferencia
 Téma: Neuroonkológia. Neurotraumatológia.

Spondylochirurgia. Varia.

Hlavný organizátor:
 Slovenská neurochirurgická spoločnosť
 Doc. MUDr. Vladimír Kačuch, PhD., MBA
 Neurochirurgická klinika UNLP a LF UPJŠ
 Tr. SNP 1, 040 11 Košice
 e-mail: vladimir.katuch@unlp.sk
Organizačno-technické zabezpečenie:
 Progress CA, s. r. o., Krivá 18, 040 01 Košice,
 Gabriela Šujanová, 0918 622533,
 gabriela.sujanova@progress.eu.sk
 www.neurosurgery2022.sk

XVII. psychofarmakologické sympóziu s medzinárodnou účasťou

6.–8. október 2022, Tále, hotel Partizán
 Celoslovenské sympóziu
 Téma: Covid a čo ďalej?

Hlavný organizátor:
 Psychofarmakologická sekcia SPsS
 MUDr. Dagmar Breznosčáková, PhD.
 e-mail: dagmar.breznoscakova@upjs.sk
Organizačno-technické zabezpečenie:
 Agentúra KAMI, s. r. o., Letná 82/75, 052 01 Spišská
 Nová Ves, 0948 270888, sekretariat@agenturakami.sk
 www.agenturakami.sk, www.psychiatry.sk

XXIX. slovenské Dialógy o bolesti a XXIII. česko-slovenské dialógy o bolesti

6.–8. október 2022, Zvolen
 Celoslovenský kongres
 Téma: Chronická a akútna bolesť. Intervenčná algeziológia.

Hlavný organizátor: Sekcia sestier
 pracujúcich v algeziológii SSSaPA
 Slovenská spoločnosť pre štúdium a liečbu bolesti
 Jana Snopková
 FNŠP FDR Algeziologická klinika SZU
 Námestie Ľ. Svobodu 1, 975 17 Banská Bystrica
 Tel.: 0908 148808
 e-mail: jsnopkova@nsppb.sk

XXIII. česko – slovenské dialógy o bolesti a XXIX. slovenské dialógy o bolesti

6.–8. október 2022, Zvolen, Hotel Tennis
 Medzinárodný kongres
 Téma: Aplikácia najnovších poznatkov o bolesti do praxe. Akútna a chronická nenádorová bolesť. Nádorová bolesť. Paliatívna medicína. Intervenčná algeziológia. Ošetrovateľská starostlivosť v algeziológii.

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť
 pre štúdium a liečbu bolesti
 MUDr. Jana Zdechovanová
 Tel.: 0905 810580
 e-mail: jana.zdechovanova@zoznam.sk
Organizačno-technické zabezpečenie:
 Slovenská lekárska spoločnosť,
 Pavol Vician, vician@sls.sk; www.pain.sk

VII. konferencia gynekológov, urológov a sexuológov

7.–8. október 2022, Jasná, Hotel Družba
 Celoslovenská konferencia
 Téma: Interdisciplinárne otázky gynekologicko-urologicko-sexuologické.

Hlavný organizátor: Slovenská
 gynekologicko-pôrodná spoločnosť
 Doc. MUDr. Martin Redecha, PhD.
 1.gyn.-pôrod. klinika LFUK a UNB
 Antolská 11, Bratislava
 Tel.: 02/68672725
Spoluorganizátor: Slovenská urologická spoločnosť,
 Slovenská sexuologická spoločnosť
Organizačno-technické zabezpečenie:
 AMEDI management, s. r. o.
 www.sgps.sk

Dentálny týždeň vo Vysokých Tatrách (27.ročník) 7.–13. október 2022, Horný Smokovec, Vysoké Tatry, Grandhotel Bellevue

Medzinárodný kongres
 Téma: Prevencia. Parodontológia. Genetika a imunológia parodontu. Endodoncia. Chirurgia. Ekonomika. Manažment. Právo.

Hlavný organizátor: Slovenská
 parodontologická spoločnosť
 Doc. MUDr. Eva Kovalová, PhD.
 e-mail: kovalova@nextra.sk
Spoluorganizátor: Slovenská dentálnohygienická
 spoločnosť, Fakulta zdravotníckych
 odborov PU v Prešove
Organizačno-technické zabezpečenie:
 Slovenská dentálnohygienická spoločnosť, FZO PU,
 Partizánska 1, 080 01 Prešov, 0908 347071
 helenahatalova87@gmail.com; www.skzsl.sk

XIV. kongres Slovenskej spoločnosti klinickej biochémie

9.–11. október 2022, Demänovská dolina, Hotel Chopok
 Medzinárodný kongres
 Téma: COVID–19, pneumológia, hepatológia, výživa, história klinickej biochémie.

Hlavný organizátor: Slovenská
 spoločnosť klinickej biochémie
 RNDr. Mária Kačániová
 Klinická biochémia, s. r. o.
 Banická 803/28, 058 01 Poprad
 Tel.: 0905 485887
 e-mail: kacaniova@klinickabiochemia.sk
Organizačno-technické zabezpečenie:
 Slovenská lekárska spoločnosť
 Mgr. & Mgr. Gabriela Krupčíková, krupcikova@sls.sk
 www.sskb.sk

Varia
 12. október 2022, Martin, VP UNM
 Miestny seminár

Téma: Varia – rôzne.

Hlavný organizátor: Ústav lekárskej biológie JLF UK
Spolok lekárov Martin
Prof. MUDr. Martin Pěč, PhD.
Tel.: 043/2633440
e-mail: martin.pec@uniba.sk

Aktuálne trendy v liečbe neplodnosti 13. október 2022, Bratislava, Lindner Hotel

Okresný seminár
Téma: Najnovšie trendy v ambulantnej starostlivosti o sterilné pacientky.

Hlavný organizátor: Slovenská gynekologicko-pôrodná spoločnosť
MUDr. Peter Harbulák, PhD.

GYN-FIV, a. s., Centrum pre gynekológiu, urológiu a asistovanú reprodukciu
Trnavská cesta 106, Bratislava

Spoluorganizátor: Sekcia asistovanej reprodukcie
SGPS

Organizačno-technické zabezpečenie:
GYN-FIV, a. s., Centrum pre gynekológiu, urológiu a asistovanú reprodukciu
www.sgps.sk

9. svetový deň trombózy a konferencia k 30. výročiu založenia KHaT JLF UK a UNM 13. október 2022, Martin, hotel Turiec

Celoslovenská konferencia
Téma: Hemostáza a trombóza.

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť pre hemostázu a trombózu
Prof. MUDr. Ján Staško, PhD.

Klinika hematológie a transfúziológie JLF UK a UNM
Kollárova 2, 036 01 Martin
Tel.: 043/4203153, (sekr. 043/4203232)

e-mail: jan.stasko@uniba.sk

Spoluorganizátor: Univerzita Komenského v Bratislave, Jesseniova lekárska fakulta UK v Martine

Organizačno-technické zabezpečenie:
ROWEX, s. r. o., Hlaváčikova 39, 841 05 Bratislava,
MUDr. Igor Vico, 0903 762668, 02/64461470,
igor.vico@rowexpro.sk; www.sst.sk

XXXII. celoslovenská konferencia sestier pracujúcich v onkológii 13. október 2022, Bratislava, Hotel Saffron

Celoslovenská konferencia

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť sestier a pôrodných asistentiek
Sekcia sestier pracujúcich v onkológii
PhDr. Eva Baďuriková, PhD.
e-mail: eva.badurikova@nou.sk

Spoluorganizátor: Slovenská onkologická spoločnosť

Organizačno-technické zabezpečenie:
SOLEN, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava,
Daša Búzeková, 0911 902599, buzekova@solen.sk;
www.solen.sk, https://MUDr. online

Bratislavské onkologické dni, LIX. ročník 13.–14. október 2022, Bratislava, Hotel Saffron

Medzinárodný kongres

Téma: Nádory prsníka. Nádory z neznámeho primárneho ložiska.

Hlavný organizátor: Slovenská onkologická spoločnosť
Prof. MUDr. Stanislav Španík, CSc.
e-mail: stanislav.spanik@ousa.sk

Spoluorganizátor: Slovenská chemoterapeutická spoločnosť

Organizačno-technické zabezpečenie:
SOLEN, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava, Daša Búzeková, 911 902599, buzekova@solen.sk; www.solen.sk, https://MUDr. online

XXIV. slovenský kongres úrazovej chirurgie 13.–14. október 2022, Košice

Celoslovenský kongres

Téma: Orgánové poškodenia hrudníka a brucha. Intra-artikulárne fraktúry dolných končatín. Varia.

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť úrazovej chirurgie
Prof. MUDr. Miroslav Kitka, CSc.
Tel.: 055/6152310
MUDr. Martin Paulo
Tel.: 0907 991228
e-mail: martinpaulo@netkosice.sk

Spoluorganizátor:
Klinika úrazovej chirurgie, UN L. Pasteura, Košice
www.trauma.sk

48. celoslovenská konferencia sociálnych sestier a sociálnych pracovníkov 14. október 2022, Trenčín

Celoslovenská konferencia

Téma: Klient v kontexte práce sociálneho pracovníka.

Hlavný organizátor: Sekcia sociálnych sestier a sociálnych pracovníkov SSSaPA
PhDr. Marta Majerníková

Fakultná nemocnica Trenčín, Sociálne oddelenie
Legionárska 28, 911 71 Trenčín
Tel.: 032/6566633, 0908 535 121
e-mail: majernikovamarta@gmail.com

PhDr. Marek Šrank, PhD.

Fakultná nemocnica Nitra, Sociálna starostlivosť
Špitálska 6, 950 01 Nitra
Tel.: 037/6545935, 0904 623661
e-mail: marek.srank@gmail.com

Žena a hormóny

14.–15. október 2022, Štrbské Pleso, Hotel Patria
Celoslovenská konferencia

Téma: Hormonálna liečba v gynekológii.

Hlavný organizátor: Slovenská gynekologicko-pôrodná spoločnosť
Prof. MUDr. Miroslav Borovský, PhD.
I. gynekol.-pôrod. Klinika LFUK a UNB

Antolská 11, 851 07 Bratislava

Spoluorganizátor: Slovenská endokrinologická spoločnosť

Organizačno-technické zabezpečenie:
Progress, s. r. o., Košice
www.sgps.sk

53. konferencia gynekológie detí a dospievajúcich 15. október 2022, Bratislava

Medzinárodná konferencia

Téma: Problematika gynekológie detí a dospievajúcich.

Hlavný organizátor: MUDr. Zuzana Nižňanská, PhD.
I. gynekologicko-pôrodná klinika LFUK a UNB
Antolská 11, 851 07 Bratislava
Tel.: 02/68673679

Spoluorganizátor: Spoločnosť gynekologie detí a dospievajúcich ČLS JEP,
Sekcie gynekologie detí a dospievajúcich ČGPS ČLS JEP,
www.sgps.sk

Odborná schôdza SL Martin

19. október 2022, Martin

Vedecko-odborná schôdza

Téma: Sirotky pneumológie.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Martin
Klinika pneumológie a ftizeológie JLF UK a UNM
Doc. MUDr. Robert Vyšehradský, PhD.
Tel.: 043/4203156
e-mail: robert.vysehradsky@uniba.sk

Seminár Spolku lekárov Oravy

19. október 2022, Dolný Kubín, Veľká zasaďačka DONSP

Odborný seminár

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Oravy
Gynekologické oddelenie
MUDr. Milan Ostrohoň, MBA
e-mail: sekretarstvo@gmail.com

Networking mladých neuroológov

19.–20. október 2022, Tatranská Lomnica, Grandhotel Praha

Celoslovenský seminár/workshop

Hlavný organizátor: Sekcia extrapyramídových ochorení SNeS
Doc. MUDr. Matej Škorvánek, PhD.
e-mail: mskorvanek@gmail.com

Organizačno-technické zabezpečenie:
SOLEN, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava,
Daša Búzeková, 0911 902599, buzekova@solen.sk;
www.solen.sk, https://MUDr. online

Škola rádiológie I – Základy rádiológie I / Radiačná ochrana

20. október 2022 ONLINE

Celoslovenský seminár ONLINE

Téma: Vzdelávací kurz určený najmä pre lekárov zaradených do atestačnej prípravy v odbore rádiológia ako aj iných lekárov so záujmom o vzdelávanie v odbore rádiológia.

Hlavný organizátor: Slovenská rádiologická spoločnosť

Doc. MUDr. Andrej Klepanec, Ph.D., MPH, EBIR
Tel.: 0905 273275
e-mail: info@slovakradiology.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:

Slovenská rádiologická spoločnosť,
Cukrová 2373/3, 811 08 Bratislava-Staré Mesto
Doc. MUDr. Andrej Klepanec, Ph.D., MPH, EBIR,
0905 273275, info@slovakradiology.sk
www.slovakradiology.sk/sk/kongresy-a-podujatia

45. endokrinologické dni s medzinárodnou účasťou

20.–22. október 2022, Horný Smokovec, Vysoké Tatry, Grand Hotel Bellevue

Medzinárodný kongres

Téma: Charvátová prednáška, Podobová prednáška. Hypofýzy. Štitná žľaza. Nadobličky. Gonády. Osteoporóza. Diabetes mellitus. Pediatrická endokrinológia. Vária.

Hlavný organizátor: Slovenská endokrinologická spoločnosť
MUDr. Peter Vanuga, PhD.
e-mail: peter.vanuga@nedu.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:

Progress CA, s. r. o., Ing. Beata Kapustová,
0905 411511, beata.kapustova@progress.eu.sk;
www.endo2022.sk

Košické hematologické a transfúziologické dni (KHaTD) s medzinárodnou účasťou

20.–22. október 2022, Košice, Hotel Double-Tree by Hilton

Medzinárodný kongres

Téma: Nové poznatky a budúce trendy – Leukémie, Myeloproliferatívne neoplázie, Lymfoproliferatívne neoplázie, Transplantácie krvotvorných buniek, Podporná liečba, Anémia, Hemostáza, Transfúziológia.

Hlavný organizátor: Slovenská hematologická a transfúziologická spoločnosť
MUDr. Tomáš Guman, PhD.
UNLP, Bratislava 43,
pracovné miesto: Tr. SNP 1, 041 66 Košice
Tel.: 055/6404410, 0905 765658
Fax: 055/6404426

Spoluorganizátor: Univerzitná nemocnica L. Pasteura (UNLP) Košice

Organizačno-technické zabezpečenie:
SUMMEET, s. r. o., Mozartova 4194/13, 81102 Bratislava,
JUDr. Maroš Válek, 0902 386284, valek@summeet.sk,
JUDr. Adam Dragon, 0915 220520, dragon@summeet.sk;
www.hematology.sk, www.khdt.sk

Škola rádiológie II – Základy rádiológie II

21. október 2022 ONLINE

Celoslovenský seminár ONLINE

Téma: Vzdelávací kurz určený najmä pre lekárov zaradených do atestačnej prípravy v odbore rádiológia ako aj iných lekárov so záujmom o vzdelávanie v odbore rádiológia.

Hlavný organizátor:
Slovenská rádiologická spoločnosť

Doc. MUDr. Andrej Klepanec, Ph.D., MPH, EBIR
Tel.: 0905 273275
e-mail: info@slovakradiology.sk
Organizačno-technické zabezpečenie:
Slovenská rádiologická spoločnosť,
Cukrová 2373/3, 811 08 Bratislava-Staré Mesto
Doc. MUDr. Andrej Klepanec, Ph.D., MPH, EBIR,
0905 273275, info@slovakradiology.sk
www.slovakradiology.sk/sk/kongresy-a-podujatia

Sympóziu praktickej neurológie, Neurológia pre prax, XVI. ročník
21.–22. október 2022, Tatranská Lomnica, Grandhotel Praha
Medzinárodné sympóziu

Hlavný organizátor:
Slovenská neurologická spoločnosť
Doc. MUDr. Vladimír Donáth, PhD.
e-mail: vdonatjh@nspbb.sk
Organizačno-technické zabezpečenie:
SOLE, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava,
Daša Búzeková, 0911 902599, buzekova@solen.sk;
www.solen.sk, https://MUDr.online

Akadémia vzdelávania vo funkčnej diagnostike
21.–22. október 2022

Hlavný organizátor: Sekcia ambulantných
pneumológov a ftizeológov SPFS
www.spfs.sk

Kazuistický webinár Extrapyramidovej sekcie SNeS
26. október 2022

Celoslovenský ONLINE live stream cez aplikáciu ZOOM
Téma: Kazuistiky zaujímavých alebo komplikovaných –
nedoriešených pacientov.

Hlavný organizátor: Extrapyramidová sekcia
Slovenskej neurologickej spoločnosti
Doc. MUDr. Matej Škorvánek, PhD.
e-mail: mskorvanek@gmail.com
Organizačno-technické zabezpečenie:
Solen, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava,
Daša Búzeková, 0911 902599, buzekova@solen.sk;
www.solen.sk, http://MUDr.online

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Dunajskej Strede
26. október 2022, Dunajská Streda, NsP, Svet zdravia -zasadačka OAİM

Téma: Fyziatricko-rehabilitačné oddelenie.
Hlavný organizátor: Spolok lekárov Dunajská Streda
MUDr. Edit Rajzák
Tel.: 031–5571/490, 031–5571/227, 031–18851/215
e-mail: edit.rajzak@svetzdravia.com
Spoluorganizátor: Riaditeľstvo NsP Dunajská Streda, a. s., Svet zdravia

Odborná schôdza SL Martin
26. október 2022, Martin
Vedecko-odborná schôdza

Téma: Novinky v infektológii.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Martin
Klinika infektológie a cestovnej medicíny JLF UK a UNM
Doc. MUDr. Katarína Šimeková, PhD.
Tel.: 043/4203223
e-mail: katarina.simekova@uniba.sk

43. kongres Slovenskej nefrologickej spoločnosti s medzinárodnou účasťou
26.–28. október 2022, Tále, Hotel Partizán
Medzinárodný kongres

Hlavný organizátor: Slovenská
nefrologická spoločnosť
Doc. MUDr. Adrián Okša, CSc.
LF SZU
Limbová 14, 833 01 Bratislava
e-mail: adrian.oksa@szu.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:
FARMÍ PROFÍ, s. r. o.,
Pestovateľská 2, 821 04 Bratislava,
PharmDr. Katarína Bilá, Ing. Michaela Hladová,
0918 655120, 02/64461614, 1555; bila@farmi-profi.sk,
hladova@farmi-profi.sk; www.nefro.sk

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Michalovciach

27. október 2022, Michalovce, Veľká zasadačka NsP
Téma: Oddelenie úrazovej chirurgie.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov v Michalovciach
MUDr. Matúš Virčík
Nad Laborcom 2, 071 01 Michalovce
Tel.: 0907 653767
e-mail: vircikmatus@gmail.com
Spoluorganizátor: RLK Košice
Organizačno-technické zabezpečenie:
Spolok lekárov v Michalovciach,
Špitálska 2, 071 01 Michalovce
www.procare.sk/spolok-lekarov-sls/

Vedecko-pracovná schôdza Spolku lekárov vo Vranove nad Topľou

27. október 2022, Vranov nad Topľou

Miestny seminár
Téma: Pediatria.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov
vo Vranove nad Topľou
MUDr. Marina Romanová, MPH
Vranovská nemocnica, a. s.
M.R.Štefánika 187/177 B, 093 27 Vranov nad Topľou
Tel.: 0918 584470
e-mail: marina.romanova@svetzdravia.com
Spoluorganizátor: Vranovská nemocnica, a. s.
Organizačno-technické zabezpečenie:
Vranovská nemocnica, a. s.
www.procare.sk/nemocnica/vranovska-nemocnica

Stretnutie mladých gynekológov
30. október 2022, Banská Bystrica

Celoslovenská konferencia
Téma: Problematika odborného rastu a doškoľovania

v odbore gynekológia a pôrodnictvo.

Hlavný organizátor: Slovenská
gynekologicko-pôrodná spoločnosť
MUDr. Pavel Doležal
Spoluorganizátor: Sekcia mladých
gynekológov SGPS
www.sgps.sk

TREND 2022
október 2022

Medzinárodný kongres

Téma: Morbidita a mortalita v IR.

Hlavný organizátor: Slovenská
rádiologická spoločnosť
Doc. MUDr. Andrej Klepanec, Ph.D., MPH, EBIR
Tel.: 0905 273275
e-mail: info@slovakradiology.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:
Slovenská rádiologická spoločnosť,
Cukrová 2373/3, 811 08 Bratislava-Staré Mesto
Doc. MUDr. Andrej Klepanec, Ph.D., MPH, EBIR,
0905 273275, info@slovakradiology.sk
www.slovakradiology.sk/sk/kongresy-a-podujatia

Odborný okresný seminár Spolku SSPA Lučenec
október 2022, Lučenec

Téma: Hygiena rúk v prevencii nozokomiálnych nákaz,
Prenos mikroorganizmov, Hygiena rúk, starostlivosť
o ruky, Hygienická dezinfekcia rúk a používanie rukavíc.

Hlavný organizátor: Spolok SSPA v Lučenci
Organizačné zabezpečenie podujatia:
Mgr. M. Kľapecová, dipl. sestra
Anna Belková
Všeobecná nemocnica
Nám. Republiky 15, 984 39 Lučenec
Tel.: 0908 368 877
e-mail: klapcova@lcnsps.sk
e-mail: belkova@lcnsps.sk

Odborný seminár Spolku SSPA Martin
október 2022, 13.00–15.00 hod., poslucháreň UNM – Martin

Téma: Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta na Onkologickom centre, špecifická práca na RDG klinike, novinky v oblasti výživy pacienta na Oddelení liečebnej výživy.

Organizátor: Onkologické centrum, RDG klinika, Oddelenie liečebnej výživy OC, RDG K, OLV
Organizačné zabezpečenie podujatia:
PhDr. Jana Ucháčová, KDCH UNM
Kollárova 2, 036 59 Martin
Tel.: 043/4203147
e-mail: janau@zoznam.sk
PhDr. Eva Ferencová
KPaF UNM, Kollárova 2, 036 59 Martin
Tel.: 043/4133950
e-mail: ferencova@mfn.sk

NOVEMBER 2022

55. nitrianske lekárske dni 2022

3.–4. november 2022, Nitra, Divadlo Andreja Bagara

Medzinárodný kongres

Téma: Multidisciplinárny prístup v manažmente pacienta v období pandémie Covid 19. Kazuistiky.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Ponitrie
MUDr. Marián Bakoš, PhD., MPH
Vinohradnícka 34, 949 01 Nitra
Tel.: 0905 459880
e-mail: marianbakos@atlas.sk

Spoluorganizátor: Fakultná nemocnica Nitra,

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre,
Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave,
Špecializovaná nemocnica sv. Svorada Zobor,
Kardiocentrum Nitra, s. r. o.,
Jessenius diagnostické centrum, a. s.
Organizačno-technické zabezpečenie:
Spolok lekárov Ponitrie
www.lekarskedni.sk

IX. kongres Slovenskej spoločnosti klinickej mikrobiológie

3.–5. november 2022, Nový Smokovec, Hotel

Atrium

Celoslovenský kongres

Téma: COVID 19. Molekulárno-biologická diagnostika v rutinnej laboratórnej praxi.

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť klinickej mikrobiológie

MUDr. Monika Czifruszová, PhD.
Tel.: 0918 110233

e-mail: czifruszm@gmail.com

Spoluorganizátor: Sekcia klinickej mikrobiológie SLK
Organizačno-technické zabezpečenie:
Slovenská spoločnosť klinickej mikrobiológie

v spolupráci s hotelom Atrium
www.sskm.tym.sk

Mediforum

4.–5. november 2022

Hlavný organizátor: Slovenská pneumologická a fti-
zeologická spoločnosť
www.spfs.sk

Okresný odborný seminár Spolku SSPA Prešov 6. november 2022, Prešov, Kinosála psychiatric- kého pavilónu FNŠP J.A. Reimana

Téma: Režimová terapia pri liečbe detí na psychiatric-
kom oddelení.

Hlavný organizátor: Spolok SSPA v Prešove
Organizačné zabezpečenie podujatia: PhDr. Božena
Sokolová, MHA, MPH
Ortopedické oddelenie FNŠP J.A. Reimana
Hollého 14, 080 01 Prešov
Tel.: 051/7011774, 0908 197410
e-mail: sokolova@fnšppresov.sk
Mgr. Anna Migašová
FNŠP J.A. Reimana
Hollého 14, 080 01 Prešov
Tel.: 051/701111, 0907 474505
e-mail: migasova@fnšppresov.sk

IDOR 2022

8. november 2022

Celoslovenský seminár ONLINE

Téma: Seminár k príležitosti Medzinárodného dňa rá-
diológie 2022 určený najmä pre lekárov so záujmom
o vzdelávania v intervenčnej rádiológii.

Hlavný organizátor: Slovenská
radiologická spoločnosť
Doc. MUDr. Andrej Klepanec, Ph.D., MPH, EBIR
Tel.: 0905 273275
e-mail: info@slovakradiology.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:

Slovenská radiologická spoločnosť,
Cukrová 2373/3, 811 08 Bratislava-Staré Mesto
Doc. MUDr. Andrej Klepanec, Ph.D., MPH, EBIR,
0905 273275, info@slovakradiology.sk
www.slovakradiology.sk/sk/kongresy-a-podujatia

17. deň bratislavských kliník Clinical Update Po- stgraduate 2022

10.–11. november 2022, Bratislava

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť anestézi-
ológie a intenzívnej medicíny
Organizačno-technické zabezpečenie:
SLS, Pavol Vician, vician@sls.sk
www.ssaim.sk

XXXI. Schwarzwald deň

11. november 2022, Košice, Rektorát UPJŠ

Celoslovenská konferencia

Téma: Problematika gynekologickej a pôrodnicej sta-
rostlivosti.

Hlavný organizátor: Slovenská gynekologicko-
pôrodná spoločnosť
Prof. MUDr. Alexander Ostrý, PhD.
I.gyn.-pôrod. klinika UPJŠ Košice

Organizačno-technické zabezpečenie:

CAKAMI, Letná 1, Spišská Nová Ves
www.sgps.sk

6. konferencia Slovenskej spoločnosti paliatívnej medicíny

11. november 2022, Bratislava, Hotel Color

Celoslovenská konferencia

Téma: Identifikácia pacienta v paliatívnej medicíne.

Hlavný organizátor: Slovenská
spoločnosť paliatívnej medicíny
MUDr. Andrea Škripeková, PhD.
Klinika klinickej onkológie SZU a NOÚ
Klenová 1, 833 10 Bratislava
Tel.: 02/59378418,633
e-mail: andrea.skripekova@nou.sk
Spoluorganizátor: Inštitút pre

vzdelávanie v paliatívnej medicíne

Organizačno-technické zabezpečenie:

A-medi management, s. r. o.,
Jarošova 1, 831 03 Bratislava,
Ing. Martina Novosedlíková,
0904 948664, novosedlikova@amedy.sk
https://events.amedy.sk/sk/podujatie/486/page/2709

Dermatológia pre prax, 6. ročník

11.–12. november 2022, Tatranská Lomnica,
Grandhotel Praha

Celoslovenský kongres

Téma: Odbor dermatovenerológie.

Hlavný organizátor: Slovenská
dermatovenerologická spoločnosť
Doc. MUDr. Dušan Buchvald, PhD.
Detská dermatovenerologická klinika LFUK a NÚDCH
Limbová 1, 83 40 Bratislava
Tel.: 02/59371284
e-mail: buchvald@nextra.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:

SOLEN, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava,
Daša Búzeková, 0911 902599, buzekova@solen.sk
www.sdvsk.sk, www.solen.sk, https://MUDR.online

EAS kurz základných zručností v LAP chirurgii

11.–12. november 2022, Košice

Odborná garancia:

Sekcia endoskopickéj chirurgie SCHS
Doc. MUDr. Ľubomír Marko, PhD.

Organizačno-technické zabezpečenie:

RADIX Medical, s. r. o., Banská Bystrica

Kurz chirurgickej anatómie krku a krčných ope- rácií

11.–12. november 2022, Bratislava

Celoslovenský workshop

Téma: Chirurgia hlavy a krku.

Hlavný organizátor: Slovenská spoločnosť
pre otorinolaryngológiu a chirurgiu hlavy a krku
Doc. MUDr. Patrik Štefanička, PhD.
Antolská 11, 851 07 Bratislava
Tel.: 02/68672810
e-mail: miro.tedla@gmail.com

Spoluorganizátor: Slovenská anatomická spoločnosť
www.sso.sk

XXVIII. martinský bioptický seminár SD-IAP

11.–12. november 2022, Martin, Hotel Victoria

Medzinárodný seminár

Téma: Diagnosticky náročné a edukačne zaujímavé prí-
pady z rutínnej praxe.

Hlavný organizátor: Slovenská divízia Medzinárodnej
akadémie patológie (SD-IAP)
pri Slovenskej spoločnosti patológov
MUDr. Peter Szépe, CSc.
Ústav patologickej anatómie JLF UK a UNM
Kollárova 2, 036 59 Martin
Tel.: 043/4203477, 0948 191962
e-mail: peter.szepe@atlas.sk

Spoluorganizátor:

Slovenská spoločnosť patológov
Organizačno-technické zabezpečenie:
Ústav patologickej anatómie JLF UK a UNM,
MUDr. Peter Szépe, CSc.
www.spolocnostpatologov.sk

Vedecká odborná schôdza Spolku lekárov Martin 16. november 2022, Martin, Veľká poslucháreň UNM

Miestny seminár

Téma: Syntéza vedy a praxe vo verejnom zdravotníctve.

Hlavný organizátor: Univerzita Komenského
v Bratislave, Jesseniova lekárska fakulta, Ústav verejné-
ho zdravotníctva, Spolok lekárov Martin
Prof. MUDr. Henrieta Hudečková, PhD., MPH
Ústav verejného zdravotníctva JLF UK Martin
Malá Hora 11149/4 B, 036 01 Martin
Tel.: 043/2633604
e-mail: uvzd@jfm.uniba.sk

Seminár Spolku lekárov Oravy

16. november 2022, Dolný Kubín, Veľká zasada-
ka DONsP

Odborný seminár

Hlavný organizátor:

Spolok lekárov Oravy
Oddelenie dlhodobých chorých
MUDr. Ladislav Ninis
e-mail: sekretarslo@gmail.com

35. slovenský a český neurologický zjazd a 34. slovensko-český epileptologický zjazd

16.–18. november 2022, Bratislava, Slovenské
národné divadlo

Hlavný organizátor: Slovenská neurologická spo-
ločnosť

Česká neurologická spoločnosť

Slovenská liga proti epilepsii

Česká liga proti epilepsii

Organizačno-technické zabezpečenie:

Berlina
www.scnz2022.sk

Žilinské očné kazuistiky, 7. ročník

17. november 2022, Žilina, Hotel Holiday Inn

Celoslovenská konferencia

Téma: Kazuistiky v očnom lekárstve.

Hlavný organizátor:

Slovenská

oftalmologická spoločnosť

MUDr. Michal Štubňa, PhD.

Očné oddelenie FNŠP Žilina

V.Španyola 43, 012 07 Žilina

Tel.: 041/5110757

e-mail: michael.st.md@gmail.com

Spoluorganizátor:

Očné oddelenie FNŠP Žilina

Organizačno-technické zabezpečenie:

MUDr. Michal Štubňa, PhD.
www.ocnekazuistikyzilina.sk

Liptovský onkogynekologický deň

19. november 2022, Lúčky pri Ružomberku

Celoslovenská konferencia

Téma: Analýza onkogynekologickej starostlivosti v roku
2021 v SR.

Hlavný organizátor:

Slovenská

gynekologicko-pôrodná spoločnosť

Prof. MUDr. Miloš Mlynček, CSc.

Gynekologicko-pôrodná klinika UN a UKF v Nitre

Organizačno-technické zabezpečenie:

CAKAMI, Letná 1, Spišská Nová Ves
www.sgps.sk

Vedecká odborná schôdza Spolku lekárov Martin 23. november 2022, Martin, Veľká poslucháreň UNM

Miestny seminár

Téma: Pracovné lekárstvo – princípy uznávania chorôb
z povolania.

Hlavný organizátor:

Spolok lekárov Martin

Doc. MUDr. Oto Osina, PhD.

Klinika pracovného lekárstva

a toxikológie JLF UK a UNM

Kollárova 2, 036 59 Martin

Tel.: 043/4132836

e-mail: oto.osina@uniba.sk

Spoluorganizátor:

Klinika pracovného
lekárstva a toxikológie JLF UK a UNM

147. internistický deň

24. november 2022, Bratislava

Celoslovenská konferencia

Téma: Témy z internej medicíny.

Hlavný organizátor:

Slovenská

internistická spoločnosť

Doc. MUDr. Soňa Kiňová, PhD.

e-mail: sonakinova@hotmail.com

Prof. MUDr. Ivica Lazúrová, DrSc., FRCP

e-mail: ivica.lazurova@upjs.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:

A-medi management, s. r. o.,
Jarošova 1, 831 03 Bratislava, Ing. Helena Šurinová

www.amedisk.sk

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Michalovciach

24. november 2022, Michalovce, Veľká zasadačka NsP

Téma: Urologické oddelenie.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov v Michalovciach
MUDr. Matúš Virčík
Nad Laborcom 2, 071 01 Michalovce
Tel.: 0907 653767

e-mail: vircikmatus@gmail.com

Spoluorganizátor: RLK Košice**Organizačno-technické zabezpečenie:**

Spolok lekárov v Michalovciach,
Špitálska 2, 071 01 Michalovce
www.procare.sk/spolok-lekarov-sls/

Vedecko-pracovná schôdza Spolku lekárov vo Vranove nad Topľou

24. november 2022, Vranov nad Topľou

Miestny seminár

Téma: Gynekológia.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov

vo Vranove nad Topľou

MUDr. Marina Romanová, MPH

Vranovská nemocnica, a. s.

M.R.Štefánika 187/177 B, 093 27 Vranov nad Topľou

Tel.: 0918 584470

e-mail: marina.romanova@svetzdavia.com

Spoluorganizátor: Vranovská nemocnica, a. s.**Organizačno-technické zabezpečenie:**

Vranovská nemocnica, a. s.

www.procare.sk/nemocnica/vranovska-nemocnica

Odborný seminár Spolku SSPA v Banskej Bystrici

24. november 2022

II. neurologická klinika SZU FNŠP FDR BB

Téma: jednotlivé pracoviská II. neurologickej kliniky SZU – prehľad činnosti.

Manažment pacienta so Sclerosis multiplex z pohľadu sestry

Amyotroická laterálna skleróza z pohľadu sestry

Manažment pacienta v status epilepticus

Prírodné infekcie

Myasténia gravis

Hlavný organizátor: Spolok SSPA v Banskej Bystrici**Organizačné zabezpečenie podujatia:**

Mgr. Soňa Prandlová

e-mail: sona.prandlova@svetzdavia.com

11. slovenská konferencia o zriedkavých chorobách

24.–25. november 2022, Bratislava, Hotel Saffron

Celoslovenská konferencia

Hlavný organizátor: Sekcia

pre neuromuskulárne ochorenia SNeS

Doc. MUDr. Peter Špalek, PhD.

e-mail: peter.spalek@seznam.cz

Spoluorganizátor: Detská klinika LF UK a NÚDCH

Bratislava, Orphanet Slovakia

Organizačno-technické zabezpečenie:

SOLEN, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava,

Daša Búzeková, 0911 902599, buzekova@solen.sk;

www.solen.sk, https://MUDr. online

52. Galandove dni

24.–25. november 2022, Martin, Aula Magna JLF UK

Medzinárodná konferencia

Téma: Všeobecná pediatria.

Hlavný organizátor: Jesseniova

lekárska fakulta UK Martin

Prof. MUDr. Peter Bánovčin, CSc.

Klinika detí a dorastu JLF UK a UN Martin

Tel.: 043/4203254, 0905 223200

e-mail: banovcin@jfmf.uniba.sk

Spoluorganizátor: Klinika detí a dorastu JLF UK a UN

Martin, Klinika detskej tuberkulózy a respiračných

chorôb JLF UK a UNM, Národný ústav detskej TaRCH

Dolný Smokovec, Univerzitná nemocnica Martin,

Slovenská pediatričná spoločnosť, Spolok lekárov

v Martine

Organizačno-technické zabezpečenie:

A-medi management, s. r. o.,

Jarošova 1, 831 01 Bratislava, 0903 224625, marke-

ting@amedisk.sk; www.amedisk.sk

EAS kurz šitia v LAP chirurgii

26.–27. november 2022, Tále

Odborná garancia: Sekcia endoskopické chirurgie SCHS

Doc. MUDr. Lubomír Marko, PhD.

Organizačno-technické zabezpečenie:

RADIX Medical, s. r. o., Banská Bystrica

Farmakoeconomika na Slovensku XLIV.

30. november 2022, Bratislava

Celoslovenská konferencia

Téma: Zdravotná a lieková politika a zdravotná starostlivosť. Farmakoeconomika a hodnotenie zdravotníckych technológií (HTA) v liekovej a zdravotnej politike a v zdravotnej starostlivosti. Varia.

Hlavný organizátor: Slovenská

spoločnosť pre farmakoeconomiku

Doc. MUDr. Ján Bielik, CSc.

Fakulta zdravotníctva TrnUAD

Študentská 20, 911 50 Trenčín

Tel.: 0907 553864

e-mail: jan.bielik@tuni.sk

Spoluorganizátor: Kancelária WHO na Slovensku,

Slovenská lekárska komora, Slovenská zdravotnícka

univerzita, Fakulta zdravotníctva Trenčianskej

univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne, ISPOR

Chapter Slovensko, Slovenská spoločnosť

klinickej farmakológie, Česká spoločnosť pro

farmakoeconomiku a hodnotení zdravotníckych

technológií.

Organizačno-technické zabezpečenie:

Fakulta zdravotníctva Trenčianskej univerzity

Alexandra Dubčeka v Trenčíne,

doc. MUDr. Ján Bielik, CSc.,

0907 553864, jan.bielik@tuni.sk; www.fz.tuni.sk

Kazuistický webinár Extrapyramídovej sekcie SNeS

30. november 2022

Celoslovenský ONLINE live stream cez aplikáciu ZOOM

Téma: Kazuistiky zaujímavých alebo komplikovaných – nedoriešených pacientov.

Hlavný organizátor: Extrapyramídová sekcia Sloven-

skej neurologickej spoločnosti

Doc. MUDr. Matej Škorvánek, PhD.

e-mail: mskorvanek@gmail.com

Organizačno-technické zabezpečenie:

Solen, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava,

Daša Búzeková, 0911 902599, buzekova@solen.sk

www.solen.sk, http://MUDr. online

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Dunajskej Stredě

30. november 2022, Dunajská Streda, NsP, Svet

zdravia -zasadačka OAIM

Téma: Pediatria.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Dunajská Streda

MUDr. Edit Rajzák

Tel.: 031–5571/490, 031–5571/227, 031–18851/215

e-mail: edit.rajzak@svetzdavia.com

Spoluorganizátor: Riaditeľstvo NsP

Dunajská Streda, a. s., Svet zdravia

65. zjazd slovenských a českých reumatológov

30. november – 1. december 2022, Bratislava

Medzinárodný zjazd

Téma: Sklerodermia. Reprodukčné zdravie pacientov s reumatickými chorobami. Reumatologické mimikry. Vírusové infekcie v reumatológii. Varia.

Hlavný organizátor: Slovenská

reumatologická spoločnosť

Prof. MUDr. Zelmíra Macejová, PhD., MPH

e-mail: macejova@hotmail.com

Doc. MUDr. Zdenko Killingier, PhD.

e-mail: killingier@nspr.sk

Spoluorganizátor: Česká reumatologická spoločnosť**Organizačno-technické zabezpečenie:**

Progress CA, s. r. o., Krivá 18, 040 01 Košice,

gabriela.sujanova@progress.eu.sk

www.reuma2022.sk, www.progress.eu.sk

31. konferencia klinickej farmakológie – Racionálna a inovatívna farmakoterapia 2022

november 2022, Štrbské Pleso (Vysoké Tatry),

Hotel Trigán

Celoslovenský kongres

Téma: Aktuálne otázky klinickej farmakológie, racionálnej a inovatívnej farmakoterapie, klinického skúšania liečiv, farmakoterapeutické inovácie roka 2022, zaujímavé výsledky klinických štúdií.

Hlavný organizátor: Slovenská

spoločnosť klinickej farmakológie

Prof. MUDr. Jozef Glasa, CSc., PhD.

KKF LF SZU

Limbová 12–14, 833 03 Bratislava

Tel.: 02/59370547

e-mail: jozef.glasa@szu.sk

Spoluorganizátor: SZU v Bratislave – Katedra

klinickej farmakológie, Ústav zdravotníckej etiky, LF UK

v Bratislave – Ústav farmakológie

a klinickej farmakológie

Organizačno-technické zabezpečenie:

Slovenská lekárska spoločnosť

www.sskf-sls.sk

Odborný okresný seminár Spolku SSPA Lučenec

november 2022, Lučenec

Téma: Starostlivosť o matku a novorodenca podľa zásad iniciatívy Baby-friendly Hospital Initiative, MODERNÝ MANAŽMENT DOJČENIA (III.DK SZU, Pôrodnica), Kritériá BFHI a možnosti ich aplikácie v podmienkach, stratégia kŕmenia novorodencov, dojčenie a prepustenie do domáceho prostredia, Postupy pri kŕmení a dodatočné potreby novorodencov a dojčiat (vybrané špecifické situácie pri dojčení).

Hlavný organizátor: Spolok SSPA v Lučenci**Organizačné zabezpečenie podujatia:**

Mgr. M. Kiapesová, dipl. sestra

Anna Belková

Všeobecná nemocnica

Nám. Republiky 15, 984 39 Lučenec

Tel.: 0908 368 877

e-mail: kiapesova@lcnsp.sk; belkova@lcnsp.sk

Odborný seminár Spolku SSPA Martin

november 2022, 13,00–15,00 hod., poslucháreň UNM – Martin

Téma: Špecifická práca a ošetrovateľskej starostlivosti o pacienta na Oddelení urgentného príjmu, špecifická práca na Oddelení sociálnych sestier, špecifická práca v Nemocničnej lekární.

Organizátor: Oddelenie urgentného príjmu, Oddelenie sociálnych sestier, Nemocničná lekáreň, OUP, OSS, NL

Organizačné zabezpečenie podujatia:

PhDr. Jana Ucháčová

KDCH UNM, Kollárova 2, 036 59 Martin

Tel.: 043/4203147

e-mail: janau@zoznam.sk

PhDr. Eva Ferencová

KPaF UNM, Kollárova 2, 036 59 Martin

Tel.: 043/4133950

e-mail: ferencova@mf.n.sk

DECEMBER 2022

Bratislavské vianočné dni 1.–2. december 2022

Hlavný organizátor: Slovenská pneumologická a ftizeologická spoločnosť
www.spfs.sk

14th Central European Congress of Rheumatology 1.–3. december 2022, Bratislava

Medzinárodný kongres
Téma: Reumatoidná artritída. Séronegatívne artritídy. Systémové ochorenia spojiva. Osteoporózy. Nezápalo-
vé ochorenia muskuloskeletálneho systému.

Hlavný organizátor: Slovenská reumatologická spoločnosť
Prof. MUDr. Želmíra Macejová, PhD., MPH
e-mail: macejova@hotmail.com
Doc. MUDr. Zdenko Killingier, PhD.
e-mail: killingier@nspr.sk

Organizačno-technické zabezpečenie:
Progress CA, s. r. o., Krivá 18, 040 01 Košice,
gabriela.sujanova@progress.eu.sk
www.cecr2022.sk, www.progress.eu.sk

Vedecko-pracovná schôdza Spolku lekárov Rimavská Sobota 8. december 2022, Rimavská Sobota

Okresný seminár
Téma: Kazuistiky v odbore vnútorné lekárstvo.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov Rimavská Sobota
MUDr. Attila Gányovics
Tomašovská 49, 979 01 Rimavská Sobota
Tel.: 0908 162031
e-mail: Dr. ati@azet.sk
http://spoloklekarovrs.wordpress.com

Chyby a omyly v mamodiagnostike 9. december 2022, Trenčín

Medzinárodná konferencia
Téma: Pracovná konferencia mamodiagnostikov s té-
mou prezentácií vlastných chýb a omylov.

Hlavný organizátor: Sekcia mamárnej diagnostiky
Slovenskej rádiologickej spoločnosti
Doc. MUDr. Jana Slobodníková, CSc., MPH, mim.prof.
Tel.: 0917 313314, 0917 313323
e-mail: mamotrendy@gmail.com

Spoluorganizátor: Rádiologická klinika, s. r. o. Trenčín,
Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne,
Fakulta zdravotníctva

Organizačno-technické zabezpečenie:
Sekcia mamárnej diagnostiky Slovenskej rádiologickej
spoločnosti, Cukrová 2373/3, 811 08 Bratislava-Staré
Mesto, doc. MUDr. Jana Slobodníková, CSc., MPH, mim.
prof., 0917 313314, 0917 313323,
mamotrendy@gmail.com
www.slovakradiology.sk/sk/kongresy-a-podujatia

Kazuistický webinár Extrapiramídovej sekcie SNeS

14. december 2022
Celoslovenský ONLINE live stream cez aplikáciu ZOOM
Téma: Kazuistiky zaujímavých alebo komplikovaných –
nedoriešených pacientov.

Hlavný organizátor: Extrapiramídová sekcia
Slovenskej neurologickej spoločnosti
Doc. MUDr. Matej Škorvánek, PhD.
e-mail: mskorvanek@gmail.com

Organizačno-technické zabezpečenie:
Solen, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava,
Daša Búzeková, 0911 902599, buzekova@solen.sk;
www.solen.sk, http://MUDr. online

Seminár Spolku lekárov Oravy 14. december 2022, Dolný Kubín, Veľká zasadačka DONsP

Odborný seminár
Hlavný organizátor: Spolok lekárov Oravy
Chirurgické oddelenie
MUDr. Ivan Mareta
e-mail: sekretarslo@gmail.com

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Mi- chalovciach 15. december 2022, Michalovce, Veľká zasadačka NsP

Téma: Neurologické oddelenie.
Hlavný organizátor: Spolok lekárov v Michalovciach
MUDr. Matúš Virčík
Nad Laborcom 2, 071 01 Michalovce
Tel.: 0907 653767
e-mail: vircikmatus@gmail.com
Spoluorganizátor: RLK Košice

Organizačno-technické zabezpečenie:
Spolok lekárov v Michalovciach,
Špitálska 2, 071 01 Michalovce
www.procure.sk/spolok-lekarov-sls/

Vedecko-pracovná schôdza Spolku lekárov vo Vranove nad Topľou

15. december 2022, Vranov nad Topľou

Miestny seminár
Téma: Fórum zaujímavých kazuistik.

Hlavný organizátor: Spolok lekárov
vo Vranove nad Topľou
MUDr. Marina Romanová, MPH
Vranovská nemocnica, a. s.
M.R.Štefánika 187/177 B, 093 27 Vranov nad Topľou
Tel.: 0918 584470
e-mail: marina.romanova@svezdravie.com

Spoluorganizátor: Vranovská nemocnica, a. s.

Organizačno-technické zabezpečenie:
Vranovská nemocnica, a. s.
www.procure.sk/nemocnica/vranovska-nemocnica

Odborný seminár Spolku SSPA Martin december 2022, 13,00–15,00 hod., poslucháreň UNM – Martin

Téma: Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta na Klini-
ke pneumológie a ftizeológie, na Klinike hematológie
a transfúziológie, špecifická práca na Klinike hematól-
gie a transfúziológie – hematologické laboratórium.
Organizátor: Klinika pneumológie a ftizeológie, Klini-
ka hematológie a transfúziológie, Klinika hematól-
gie a transfúziológie – hematologické laboratórium,
KPaF, KHaT, KHaT-hematologické laboratórium.

Organizačné zabezpečenie podujatia: PhDr. Jana
Ucháčová
KDCH UNM, Kollárova 2, 036 59 Martin
Tel.: 043/4203147
e-mail: janau@zoznam.sk
PhDr. Eva Ferencová
KPaF UNM, Kollárova 2, 036 59 Martin
Tel.: 043/4133950
e-mail: ferencova@mfn.sk

NEMOCNICE JIHLAVA

PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

HLEDÁME LÉKAŘE NA PRACOVISTĚ

- ✚ Otorinolaryngologie
- ✚ Urologie
- ✚ Oddělení geriatry a následné péče
- ✚ Urgentního příjmu
- ✚ Laboratoř hematologie
- ✚ Onkologie
- ✚ Rehabilitace
- ✚ Ortopedie a traumatologie
- ✚ Zobrazovacích metod
- ✚ Lékařské genetiky

V NAŠEM
TÝMU BUDETE
ZKRÁTKA
SKVĚLÍ!

NABÍZÍME

- ✚ náborový příspěvek
- ✚ možnost profesního růstu
- ✚ zázemí akreditované nemocnice
- ✚ práci na plný úvazek
- ✚ zaměstnanecké benefity
- ✚ závodní stravování
- ✚ zvýhodněný telefonní tarif
- ✚ medikům LF stipendium
- ✚ pro vybrané obory benefit ubytování

POŽADUJEME

- ✚ odbornou způsobilost lékaře
- ✚ nebo ukončený základní kmen
- ✚ specializovanou způsobilost vítána

Písemné žádosti zasílejte na adresu: Pysková Ludmila, vedoucí OPM, e-mail: pyskova@nemji.cz

microlife WatchBP[®] AFIB

profesionálne ambulantné tlakomery s funkciou merania
centrálneho tlaku krvi a s technológiou skríningu atriálnej fibrilácie
Vysoká presnosť a klinické validácie

Výsledky viacerých klinických štúdií potvrdzujú, že hodnoty merania centrálneho tlaku krvi na ascendentnej aorte majú významnejší prognostický vplyv v porovnaní s hodnotami brachiálneho tlaku krvi. Preto je takéto meranie lepším prediktorom vzniku kardiovaskulárnych príhod.

Prístroje Microlife detegujú atriálnu fibriláciu – najčastejšiu príčinu vzniku mozgovej mŕtvice s vysokou presnosťou (senzitivita 98 %, špecifická 92 %) ako je preukázané vo viacerých porovnávacích štúdiách s 12-zvodovým EKG (Verberk et al, Int. J. Cardiol. 2016).

WatchBP OFFICE VASCULAR

- Súčasné meranie tlaku krvi na dvoch ramenách (IAD)
- ABI index
- Meranie rýchlosti pulzovej vlny (PWV)
- Centrálne SYS/ DIA tlak krvi (neinvazívne)
- Skrining atriálnej fibrilácie (AF)
- Algoritmus SPRINT (viacnásobné meranie)

NOVINKA

WatchBP O3 AMBULATORY 2G (tlakový HOLTER)

- Profesionálny 24hodinový ambulantný monitor TK (ABPM)
- Brachiálny + centrálny TK (cSIS/cDIA)
- Skrining atriálnej fibrilácie (AF)
- Pamäť 330 záznamov
- Tichý režim
- Voliteľný interval už od 5 minút

**Informujte sa
o možnosti
zapožičania
a cenách
prístrojov:
0905 463 834**

WatchBP Office 2G - voliteľné meracie režimy

- Brachiálny + centrálny TK (cSIS/cDIA)
- Skrining atriálnej fibrilácie (AF)
- Implementovaný algoritmus SPRINT
- Meranie TK oscilometrickou aj auskultačnou metódou
- Voliteľné počty opakovaných meraní až 1-6
- Voliteľný interval medzi meraniami od 15 do 300 sek.
- Kvalitný softvér vrátane inštalácie v cene prístroja

**Všetky tlakomery sú validované aj pre špeciálne patientske skupiny napr.: deti vo veku 3+,
tehotenstvo a preeklampsia, cukrovka a obezita, renálne ochorenia (vrátane konečného)**

microlife
Partner pre ľudí. Pre život.

Iný ako ostatné betablokátory^{1*}

Duálny mechanizmus účinku^{2*}

**Liečba esenciálnej
hypertenzie u dospelých³**

**Liečba stabilného mierneho a stredne
ťažkého chronického srdcového zlyhávania
(CHSZ) ako aditívna terapia ku štandardnej
terapii u starších pacientov vo veku ≥ 70 rokov³**

Nebilet® 5 mg

Liek na vnútorné použitie. **Liečivo:** 5 mg nebivololu (ako nebivololumchlorid). **Terapeutické indikácie:** esenciálna hypertenzia u dospelých, stabilné mierne a stredne ťažké chronické srdcové zlyhávania (CHSZ) ako aditívna terapia ku štandardnej terapii u pacientov vo veku ≥ 70 rokov. **Dávkovanie a spôsob podávania:** **Esenciálna hypertenzia:** zvyčajná dávka je 1 tableta (5 mg) denne, môže sa užívať s jedlom. **Chronické srdcové zlyhávania:** 1,25 mg nebivololu sa má zvýšiť na 2,5 mg nebivololu 1x denne, potom 5 mg nebivololu 1x denne, následne 10 mg nebivololu 1x denne. Maximálna odporúčaná dávka je 10 mg nebivololu 1x denne. Intervaly medzi zvyšovaním dávky sú 1-2 týždne. **Kontraindikácie:** precitlivosť na liečivo alebo ktorúkoľvek pomocnú látku, insuficiencia pečene alebo porucha funkcie pečene, akútne srdcové zlyhávania, kardiogénny šok alebo dekompenzácia pri srdcovom zlyhávaní vyžadujúca intravenóznú inotrópnu terapiu, syndróm sínusového uzla vrátane sino-atriálnej blokády, druhý a tretí stupeň srdcovej blokády (bez kardiostimulátora), bronchospazmus a bronchiálna astma v anamnéze, neličený feochromocytóm, metabolická acidóza, bradykardia (pulz menej ako 60 úderov za minútu pred začiatkom terapie), hypotenzia (systolický krvný tlak < 90 mm Hg), ťažká periférna cirkulačná porucha. **Liekové a iné interakcie:** **Kombinácie, ktoré sa neodporúčajú:** antiarytmiká I. triedy (chinidín, hydrochinidín, cibenzolín, flekainid, dizopyramid, lidokain, mexiletín, propafenón), blokátory kalciových kanálov typu verapamilu, diltiazemu, centrálne pôsobiace antihypertenzíva (klonidín, guanfacín, moxonidín, metyldopa, rilmenidín). **Kombinácie vyžadujúce opatnosť:** antiarytmiká III. triedy (amiodarón), anestetiká - prchavé halogenáty, inzulín a perorálne antidiabetiká: napriek tomu, že Nebilet® 5 mg neovplyvňuje hladinu glukózy, môže maskovať niektoré symptómy hypoglykémie (palpitácia, tachykardia). Baklofén (antispastikum), amifostín (antineoplastická prídavná liečba): dávkovanie antihypertenzív sa má primerane upraviť. **Kombinácie, ktoré sa majú zvážiť:** srdcové glykozidy, blokátory kalciových kanálov dihydropyridínového typu (amlodipín, felodipín, lacidipín, nifedipín, nikardipín, nimodipín, nitrendipín), antipsychotiká, antidepresíva (tricyklické, barbituráty, fenotiazíny), nesteroidové protizápalové lieky (NSAID), sympatomimetiká. **Farmakokinetické interakcie:** vzhľadom na to, že nebivolol je metabolizovaný CYP2D6 izoenzýmom, súčasné podanie látok inhibujúcich tento enzým, najmä paroxetín, fluoxetín, tioridazín a chinidín, môže zvýšiť plazmatické hladiny nebivololu so zvýšeným rizikom excesívnej bradykardie a nežiaducich účinkov. **Gravidita a laktácia:** Nebilet sa neodporúča aplikovať v gravidite. Riziko pre novorodencov/dojčatá nemožno vylúčiť. Matky užívajúce nebivolol preto nemajú dojčiť. **Ovplyvnenie schopnosti viesť motorové vozidlá a obsluhovať stroje:** Nebilet® 5 mg neovplyvňuje psychomotorické funkcie. Počas vedenia automobilov alebo obsluhy strojov treba vziať do úvahy možnosť vzniku závratov a únavy. **Nežiaduce účinky:** **časté:** bolesť hlavy, závraty, parestézia, dyspnoe, obštipácia, nauzea, hnačka, únava, edémy. **Menej časté:** nočné mory, depresia, poruchy zraku, bradykardia, srdcové zlyhanie, spomalené AV vedenie/ AV - blok, hypotenzia, intermitentná klaudikácia (zvýšenie), bronchospazmus, dyspepsia, flatulencia, vracanie, pruritus, erytematózne sčervenanie, impotencia. **Držiteľ rozhodnutia o registrácii:** Berlin Chemie AG, Glienicke Weg 125, 12489 Berlín, Nemecko. **Spôsob výdaja lieku:** na lekársky predpis. **Pred predpísaním lieku oboznáňte sa, prosím, s úplnou informáciou o lieku v Súhrne charakteristických vlastností lieku. Posledná revízia textu:** 12/2021. **Dátum výroby materiálu:** marec 2022

Kód materiálu: SK_NEB-07-2022-v01_Press

Zastúpenie v SR: Berlin-Chemie / A. Menarini Distribution Slovakia s. r. o., Galvaniho 17/B, 821 04 Bratislava, tel.: 02/ 544 30 730, fax: 02/544 30 724, e-mail: slovakia@berlin-chemie.com. **Tento materiál je určený pre odbornú verejnosť a interné účely spoločnosti.**

*informácia sa vzťahuje na účinnú látku nebivolol.

1. Sahana G. N. et al.; Int J BiolMed Res 2011; (2): 577-580

2. Tobili J. E. et al.; Vasc Health Risk Manag 2012; 8: 151-160

3. SPC Nebilet 12/2021

**BERLIN-CHEMIE
MENARINI**